

මුද්‍රිත වර්ණාව.

වස්කඩුවේ නාලරුකකාර ම විහාරාධිපතිව වැඩවිසූ

මුනිවර සාසනවංසාලකාර ගුණවරිය

වරාපිටියේ සිටි සුගතපාල නිසාභිධාන

නායක මාහිමියන් වහන්සේගේ

— ශිෂ්‍ය වූ —

කල්දේමුල්ලේ පුලිනතලා රාමාධිපති

ආචාර්ය සිනාවන්ගේ ගුණාලකාර නිසා

ඤාමින් වහන්සේ විසින්

ප්‍රතිපාදිතයි.

ර ත් ම ලා නේ

බනවන්

බී. ආබ්‍රහම් සිල්වා උපාසක මහතාගේ

අනුමතය පරිදි

පී. රැක්ස් ද සිල්වා විසින්

ප්‍රකාශිතයි.

අලුත්ගම විද්‍යාලය සන්නාලකෙහි

මුද්‍රිතයි.

2479 - 1935.

සංඥාපනය.

වෙනෙය්සාසයොහරවිසයකාණනං

විසුබසබ්බමමරිවිසයඤ්ඤං

පබ්බසබ්බමපි දිඨාකරං වරං

නමෙ මුදහං නරදමසාරපිං

ශ්‍රීමත් ශ්‍රී සන ඤාකාමුනිඤ්ඤාත්තමයන් වහන්සේ විසින් විනය. සකල ප්‍රජාව කෙරෙහි මහාකාරුණිකත්වයෙන් වදාළ ත්‍රිවිධ කල්‍යාණතාදී පරමොදරගුණසමන්විතවූ බුද්ධභාෂිතය ධර්මවිනයයි විප්‍රකාර වේ. ඒ විප්‍රකාර බුද්ධභාෂිතය අතුරෙන් කාය වාචසික දුර්වාරව්‍යතික්‍රමයන් නිවාරණයෙහි පොහොසත්වූ ප්‍රඥපත්තිය විනය නම් විය. විනය වනාහි ප්‍රථම සබ්බිකිකාරක මහාකාශ්‍යප සථවිර ප්‍රමුඛ පඤ්චසතවසීගණයා විසින් තදවස්ථා වෙහි උභතො විහබ්බ ඛකික පරිවාර නාමයෙන් බෙදන ලද්දේය. පාරජිකපාළි පාවිතනියපාළි යි ප්‍රකට ග්‍රන්ථයෝ භික්ඛු විහබ්බ භික්ඛුණි විහබ්බ විසින් විධිවිධවේ උභතො විහබ්බ නාමයෙන් ද දෙවිසිකද්වතින් යුත් මහාවග්ගපාළි චුල්ලවග්ගපාළි යි ප්‍රකට ග්‍රන්ථයෝ ඛකික නාමයෙන් ද සොළොස් පිරිවරින් හෙබියාවූ විනය පාළිය පරිවාරනාමයෙන් ද ව්‍යවහාරප්‍රාප්තකරණ ලදහ. සුත්‍රාභිධම්ම වශයෙන් විධිවිධ ධර්මය වූකලී ශ්‍රාවක පාරම් ඥාණයට ද විෂය විය. තෘතීය සංගීතිකාරක මොග්ගලීපුත්තනිකා මහරහත් තෙමේ බුදුන් වදාළ මාතෘකා නය ගෙන කථාවස්තුප්‍රකරණය වදාළ හෙයින් එය සජ්චය. විනය ප්‍රඥපති නොමෝ සථීඥ බුදු වරයින්ට ම විෂය වූවකි. ඔ නොමෝ සථීඥවරයින් විසින් ම පණවන ලද්දේය. පස්බුදුන්ට හා රහතුන්ට උත්සුකවූවන් අවිෂය මය. එසේ හෙයින් විනය ප්‍රඥපතියෙහි විශිෂ්ටතරභාවය ප්‍රකාශ වන්නේය.

අධිශීල අධිචිත්ත අධිප්‍රඥාවෝ මෙහි ශික්ෂා නම්වූහ. මුද්‍රසික. ඒ ශික්ෂාත්‍රයෙන් ප්‍රාතිමොක්ෂසංවරසංඛ්‍යාන අධිශීලය මුලශීලය වේ. තදධිශීලයවූ මුලශීලය ග්‍රන්ථකයින් හකුළවා කියනලද හෙයින් ද උපසම්පන්නිලාභී මූලාවස්ථාවෙහි පටන් භික්ෂුන් විසින් පරිහරණය කරයුතු ශික්ෂාවන් ග්‍රන්ථකයෙන් හකුළවා කියනලද හෙයින් ද මෙය මුද්‍රසික යි ව්‍යවහාරය. “උපසම්පන්නා සුප්පතිසිත්භාවසාධනසේන මූලා ව සා

ප්‍රවෘතියක් මෙම ග්‍රන්ථයෙහි හෝ ග්‍රන්ථානන්තර
යක නොදක්නා ලැබේ. එසේ වුවත් ශ්‍රී බුඩ වෘත්ති නවසිය
තෙපණස් (953) වැන්නෙහි ලැබුණ රූපය ශ්‍රී පදප්‍රාප්ත මහානාම
රජු දවස ලැබුණවන්හී වූ අනුබුඩ බුඩකෝෂ මහා සාමිපාදයන්
වහන්සේගේ අටුවා නිමාණයට සම්පකාලයෙහි විනය ධර්ම විෂ
යෙහි ප්‍රවීනතර බුඩමත් ආචාර්යවරයෙකු විසින් ග්‍රන්ථිත බැව්
රවනා විලාශයෙන් හැඟේ

බුබ්‍ඝොෂකාලය හෝ තත් සම්පකාලය ලක්දිව පාලිග්‍රන්ථයන්ගේ නිමාණය ආරම්භවූ හෙයින් ඊට ග්‍රන්ථකාලය යි කීම වටී. බුබ්‍ඝොෂ ආචාරීන් ආදර්ශී කොට ගත් තද්‍යතනික ඇතැම් ආචාර්යවරු බොහෝ ග්‍රන්ථ නිෂ්පාදනය කළෝ. අටුවා නිමාණයෙන් මොබෙකි රචනාකළ ග්‍රන්ථයන් අතර කුදුසික මුලුසික යන ග්‍රන්ථයෝ මූලිකවූහ. කුදුසික රචනා කළ ධර්මීයී ආචාර්යපාදයෝ බුබ්‍ඝොෂ කාලයෙන් ශතවර්ෂීකාලයෙහි ජීවමානවූහයි නිකාය සංග්‍රහයෙහි දැක්වෙන ඇදුරුපරපුර සලකන විට වැටහේ. මුලුසික ද ඊට පූර්වයෙහි හෝ තත් සමයෙහි රචනා කරණලදැයි සිතීමට අවකාශ තිබේ. නමුත් මේ ග්‍රන්ථයෙන් කවරක් පූර්වදැයි නිගමනය කිරීමට තරම් ප්‍රමාණ අවිද්‍යමානය

මුද්‍රාපිකා ග්‍රන්ථයට පුරාණ අතීතව වශයෙන් ටීකා
පරිවාර ග්‍රන්ථයකි. සිංහලයෙහි එහි භාවයන් නැත. සිංහලයෙහි
විනිස භාවයෙහි ගැටපදයෙකි. සිංහලයෙහි
සිංහලයෙහි විනිස යන ග්‍රන්ථයේ මීට පසු කාලයෙහි එකම ආචාර්යවර

යෙකු විසින් නිපයන ලද්දකි පිළිගතයුතුය. භාෂාවිලාශය හා ග්‍රන්ථවිලාශය ඊට ශාක්‍ෂි කියයි. නවද “සිකිකාපදවළඟුරු” නම් ග්‍රන්ථය මූලික ග්‍රන්ථයක් හැටියට රචිත නමුත් මෙය ගුරුකුමාරයාගේ ලා රචිත බැව් ග්‍රන්ථිත විලාශයෙන් හැඟෙන හෙයින් හෙද මිථ්‍යා පරිවාරයකැයි කිවයුතුය.

බුරුමරට මුද්‍රිත ව්‍යාකෘතයක් හා ලක්දිව මුද්‍රිත ව්‍යාකෘතය. ව්‍යාකෘතවයක් දැයි මීට ව්‍යාකෘතයක් ප්‍රකට වූය. තද්ද ව්‍යාකෘතයේ වූකලී අපගේ මේ කෘතය විෂයෙහි සාහිත්‍ය වහල්වූ බැව් කෘතඥතා පූජිත ප්‍රකාශ කරවූ.

විනය සාගරය තරණය කරන්නාවුන්ට ක්‍ෂුද්‍ර සවණේ මුලසික නොකාවක් බඳු වූ මෙම මුලසික නම් ග්‍රන්ථයට වණිතාව. දැනට නිපදවාලූ ව්‍යාකෘතයේ නොවියත්තට විෂය නොවන බැවින් විනය හදාරණ ආශුකිකයන්ගේ මනදෙල පුරණයෙහි නොසමත්ය. එසේ හෙයින් සාමාන්‍ය ආශුකිකයන්ගේ විජානනයට ඉවහල්වනයේ මීට සවිස්තර වණි නාවක් සියබසින් ප්‍රතිපාදනය කළොත් මැනවයි වරාපිටියේ සුගත දසුනාරාම විහාරාධි වාසී ආචාර්ය වරාපිටියේ බමමා පාල කිසිසාහිටාන සභික පාදයන් වහන්සේ විසින් සමාරාධිතවූ අපි පාලාසිකපාටිකා සමාග්‍රයෙන් මෙම මුලසික වණිතාව ප්‍රතිපාදනය කෙළෙමු.

ශම.

මීට,

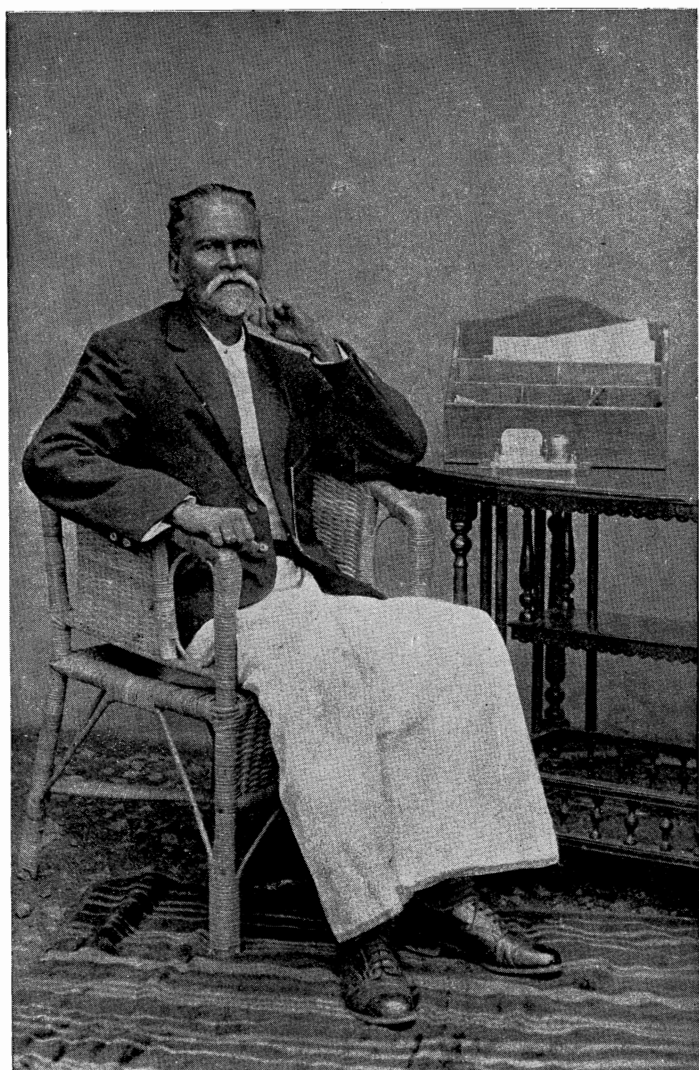
සිතාවන්ගේ ගුණාලංකාරනිසං.

2479

1935. අගෝස්තු 20 වෙනි දින

ප්‍රලිතකලාරාම විහාරස්ථානයේ දිශ.

කල්දේමුල්ල-අගුලාන.

ධනවන්

රත්මලානේ බී. ආබ්‍රහම් සිල්වා මැතිතුමා

සූචි පත්‍රය.

ශාථාව

- 2 මෙළුන පාරුජිකාව
3 අදන්තාදන "
4 මනුසුසවිකහ "
5 උත්තරිමනුසුසබ්බම

පාරාජික නිදේශය.

- 6 සුකකවිසභිකා සංඝාදිශෙෂය
7 කායසංසතන "
8 දුමුලලවාචා "
9 අත්තකාමපාරිවරියා "
10 සඤ්චරිතන "
11 අමුලක "
12 දුතිය අමුලක "

ගරුකාපනනි නිදේශය.

- 13 දසාහනිකකමනවිවරනිසුහනි
 පාවිතනිය
14 විවරවිප්පවාස "
15 පුරුණවිවරධොවාපන "
16 විවරාදන "
17 විවරවිඤ්ඤපන "
18 රුපියපටිගහනණ "
19 රුපියපටිවත්තන "
19 කයවිකකය "
20 දසාහනිකකමනපත්ත "
21 උත්තපඤ්චබ්බකපත්ත,,
22 සත්තාහනිකකමන
23 විවරඅවජ්ඣන
24 විවරවායාපන
25 ලාහපරිණාමන

නිසුහනිපාවිතනිය නිදේශය

- 26 සම්පජානමුසාවාද
 සුඛපාවිතනිය

ශාථාව

- 26 ඕසමවාද සුඛපාවිතනිය
26 පෙසුඤ්ඤහරණ "
27 පදසොධම්ම "
28 අනුපසම්පන්නසහසෙය්‍ය,,
29 මාතුගාමසහසෙය්‍ය "
29 ධම්මදෙශනා "
30 දුමුලලාරොචන "
31 පඨවිබණන "
31 භූතගාමපානව්‍යතා "
32 අජේඛාකාසන්තරණ "
33 විහාරසන්තරණ "
34-35 සප්පාණක "
 විවරදන "
 විවරසිංඛන "

- අනතිරිත්තභොජන,,
36 ආසාදනාපෙකඛ "
37 සන්තිධිභොජන "
37 විකාලභොජන "
38 පණ්ණිතභොජන "
38 අපටිගහනිතභොජන "
39 අවෙලකදන "
39 රහොනිසජ්ජ "
40 සුරාමෙරයපාන "
40 අඛ්‍යුලිපතොද "
40 උදකහසබ්බම "
41 අනාදරිය "
41 භිංසනක "
42 ජොතිසමාදහන "
43-44 කප්පඛිණුඅනාදන "
 විවරාපනිධාන "
 ජීවිතාවොරෙපන "
45 දුමුලලපටිවජ්ජාදන "
45 සංවිධානගමන "
46 පහාරදන "
46 තලසහනිකඋග්ගිරණ,,

ශාථාව

- 79 නාවමන „
 79 අකප්පියසමාදන „
 79 සහාගාපනනිදෙසනාරොවන,,
 80 අවසන „
 80 පටිසංචරිතංවාදන „
 80 වසංචෙත්ථ „
 81 රුකකභිරුහණ „
 81 අධානමගෙපටිපන්න „
 81 පටිසංචනඅදන „
 82 අනතසාන „
 82 ඉතිරුපකරණ „
 82 විනතකමම „
 83 භුඤ්ඤනවුසාපන „
 83 ඔකාසඅදන „
 84 යානාභිරුහණ „
 84 දවකරණ „
 84 පරිසොපලාලන „
 85 කායවිවණර „
 85 ලොකායභුග්ගණ „
 85 පලිතනෙසග්ගණ „
 86 පෙලාභුඤ්ඤන „
 87 පනතස්පන „
 88 වලක „
 88 හත්ථොවන „
 89 උච්චිඳ්ඳකනිහරණ „
 89 අකප්පියපනතපරිනොග,,
 90 ජිවානිවදන „
 90 සෙබ්බ අනාදර „

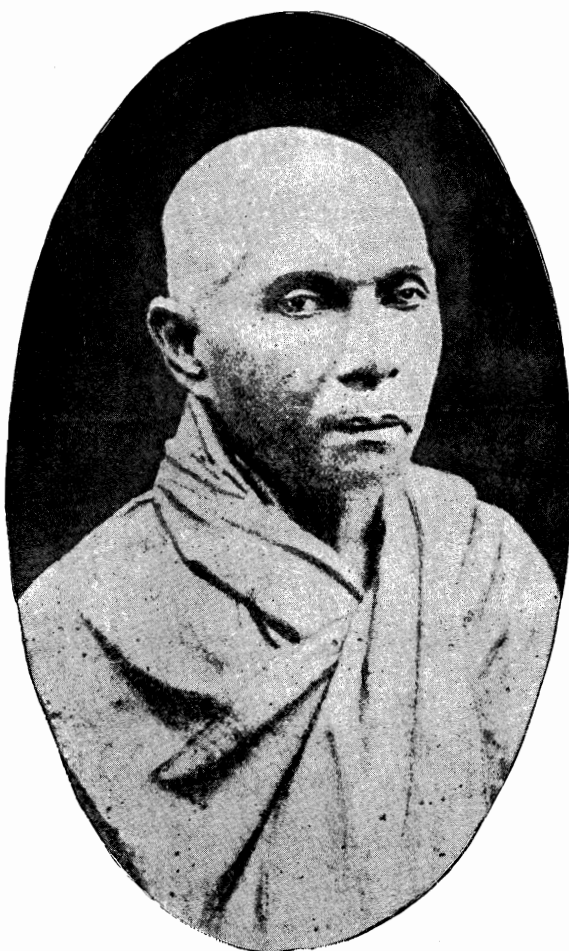
ශාථාව

- 91 හණ්ඩපටිසාමන පාචිතතිය
 91 දුබ්බාසිතය

ප්‍රතිශේක නිදේශය

- 92 උපජ්ඣාවෙරුදි වනත නය
 93 පටිග්ගහණ „
 94 විවරාධිසාන „
 94 විවරපච්චුඛරණ „
 95 පරිකඛාරවොලු
 විවරාධිසාන „
 95 පරිකඛාරවොලුච්චර
 පච්චුඛරණ „
 96 පනතාධිසාන „
 96 පනතපච්චුඛරණ „
 97 සවිනතාවිනතආපනති „
 103 උපොසථපචාරණ „
 105 වාතුද්දසීආදීනවඋපොසථ,,
 106 වාතුද්දසීආදීනවපචාරණ „
 107 සුච්ඡිඋපොසථ „
 109 ඡන්දන „
 110 පාරිසුඛිදන „
 111 පචාරණදන „
 112 ආපනනිදෙසනා „
 113 විමතිආපනනිදෙසනා „
 114 අධිසානුපොසථ „
 115 පාරිසුඛිඋපොසථ „
 118 පුග්ගලපචාරණ „
 119 ගණපචාරණ „
 123 සංසපචාරණ „

වනතාදිනිදේශය.

මුනිවර සායනවංසාලංකාර ගණාචාර්ය
වරුන්ගේ

සිරි සුගතපාලනි සංඝානිධාන
නායකමාහිමියානන්වහන්සේ

මූලසික වර්ණනාව.

නමෝ නායක ගුණවතො අරහතො
සමමා සම්මුඛයා.

මහාකාරුණිකං නාථං ඥායාසාගරපාරගං
භවාභවකරං ධම්මං සංඝං වාපි තිරසිගණං
ගරුතං පපදෙ මයාං වජ්ජිතා වජ්ජනාරහං
පාපිඅභිකථාටිකා නයං තදනුලොමිකං
නිසංයං සංඛිපිතාන මූලසිකාය වණණානං
වතනාමි නිජභාසාය සිකිත්තුං බ්‍රහ්මවාරිතං.

ශ්‍රී සත ගාසනභාරධාරණයෙහි මූලප්‍රතිෂ්ඨාවූ “මූලසිකා”
භිධාන එතද් ග්‍රන්ථසමාරඛධි ආවායඝීපාදයෝ නිර්විසිතපරි
සමාපතියට කාරණාවූ ඉෂටදෙවතා ප්‍රණාමය හා සංඥාදී අභී
පඤ්චකය ප්‍රකාශ කරණු සදහා “නඤා නාථං” යනාදිය ග්‍රන්ථ
මූල කොට ප්‍රකාශ කළෝ.

1 නඤා නාථං පචක්කාමි මූලසිකං සමාසනො
භික්ඛුනා නවකෙනාදො මූලභාසාය සිකිත්තුං.

නාථං, ත්‍රිවිධ සතලොකයාගේ ඇදහීමට ස්ථානවූ සමයත්
සම්මුඛයන් වහන්සේ; නඤා, කාය වාග් මනෝ වාරත්‍රයෙන්
සකසා වැද; ආදො, උපසම්පදාවූ ඤාණයෙහි පටන්; නවකෙන
භික්ඛුනා, අළුත මහථ පැවිදි ලත් භික්ෂුවට; සිකිත්තුං, හික්මී
(උගෙණි) ම පිණිස; මූලසිකං, මූලශික්ෂා නම්වූ ප්‍රකරණය;
මූලභාසාය, මූලභාෂා නම්වූ මාගධී භාෂාවෙන්; සමාසනො;
සැකෙවින්; පචක්කාමි, ප්‍රකාශකොට කියමි.

එහි “නඤා නාථං” යනුවෙන් ප්‍රණාමය හා ප්‍රණාමාභිකිය
ප්‍රකාශ කළහ. “මූලසිකං” යන්නෙන් සංඥාව ද “සිකිත්තුං”
යන්නෙන් නිමිත්ත හා ප්‍රයෝජනය ද “පචක්කාමි” යන
භවිෂ්‍යාන්ති විභාගී කතෘකාරක පරසෙමිපද උත්තමපුරුෂෙක
වචනයෙන් කතෘ ද “සමාසනො” යන්නෙන් ප්‍රමාණය ද දැක්වූහ.

එසින් කිය.

සඤ්ඤා නිමිත්තං කතන්තාරං පරිමාණං පයොජනං
සංකල්පනං පුබ්බෙව වග්ගකං වග්ගමිත්තං

සංලක්ෂණ:- 1 නාම.

යාවන උපතාප ඉක්කරිය ආසිංසන යන මොව්හු නාමාසික වෙති වෛතෙයජනයන්ට හිත සැප පැතීම යාවන නම්. වෛතෙයජනයන් කෙරෙහි විද්‍යමාන කෙලෙස් තැවීම උපතාප නම්. හැමසතුන් මැඩලීම ඉක්කරිය නම්. හැමසතුන් කෙරෙහි ඉටු පැතීම ආසිංසන නම්. මෙසේ වතුර්විධ නාමාසික යෙන් සමන්විත හෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නාම නම් වනසේක.

සං:- 2 මූලසිකඛා.

අධිශීල අධිවිතන අධිප්‍රඥාවෝ මෙහි ශික්ෂා නම් වෙත්. එසින් ප්‍රාතිමොක්ෂ සංවරසංඛ්‍යානමූලශීලය මෙහි අධිශීල නම් වේ. ග්‍රන්ථ වෘත්තයෙන් හඳුන්වා කියනලද හෙයින් ඒ අධිශීලවූ මූලශීලය ප්‍රකාශවන ග්‍රන්ථය ද මූලශික්ෂා යි කියන ලදී.

විකාවෙහි.

“මූලසිකඛා ති අධිශීල අධිවිතන අධිප්‍රඥාවසෙන තිස්සොපි සිකඛා ගන්ථවසෙනෙසු සංඛිප්පිතා වුත්තත්තා තද්දිපනො ගන්ථො මූලසිකඛාති වුච්චති උපසම්පන්නාසු සුප්පතිට්ඨිත භාවසාධනසේන මූලා ව සා සිකඛිතඛිතො සිකඛාචාති මූලසිකඛා, තත් කතමං සීලං, කතමං අධිසීලං, කතමං විතතං, කතමං අධිවිතතං, කතමා පඤ්ඤා, කතමා අධිපඤ්ඤාති වුච්චතෙ. පඤ්චංග අංග දසංග සීලං තාව සීලමෙව පාතිමොක්ඛසංවරසීලමපන අධිසීලනති වුච්චති. තඤ්ඤි සුරියො විය පොතජ්ජානං සිනෙරු විය පඤ්ඤානං සබ්බලොකීයසීලානං අධිකඤ්ඤෙව උත්තමඤ්ඤ පාතිමොක්ඛසංවර නොපි ව මහෙඵලසම්පසුත්තමෙව සීලං අධිසීලං, තං පන ඉධ අනබ්භෙසනං නති තං සිකඛනො මෙට්ඨනං ධම්මං පටිසෙවති, කාමාවචරාති පන අධිකුසලවිත්තාති ලොකීය අධිකුසමාපනති විත්තාති ව එකජ්ඣං කතා විත්තමෙව විපස්සනාපාදකං අධිකුසමාපනතිවිත්තමපන අධිවිත්තනති වුච්චති, තඤ්ඤි සබ්බලොකීය විත්තානං අධිකඤ්ඤෙව උත්තමඤ්ඤ තනොපි මහෙඵලවිත්තමෙව අධිවිත්තං තං පන ඉධ අනබ්භෙසනං නති තං සිකඛනො මෙට්ඨනං ධම්මං පටිසෙවති, අතී දිනනං අතී ඉඨානති ආදිනස්ස

වහනං කම්මසාකතාඤ්ඤං පඤ්ඤා නිලකඛණපරිච්ඡේදකං පන විපසානා ඤ්ඤං අධිපඤ්ඤාති වුවවති. සා හි ලොකියපඤ්ඤාණං අධිකා එව උත්තමා ව තතො පි ව මහනථලපඤ්ඤා ව අධිපඤ්ඤා, සා පන ඉධ අනධිපොතා. නති තං සිකඛනො; මෙජ්ඣං ධම්මං පතියෙවති. තාසු නිසු අධිසීලසිකඛා වාරිත්තවසෙන දුට්ඨමපි සීලං යථානුසිධං පටිපජ්ජමානෙන තප්පිපකෙඛ කිලෙසෙ තදභග්ගපාඨාණ වසෙන පජ්ඣනොන සිකඛිතබ්බා අධිවිත්තසිකඛා, යථා චුතොත්තසු ආරම්මණෙසු අභියොගවසෙන ක්කාතපටිපකඛා තං නිවරණ ගණානං විකම්මිතපඨාණං කුරුමානෙන සිකඛිතබ්බා; අධිපඤ්ඤා සිකඛා පන යථානුරූපතදභග්ගපාඨාණ සමුච්ඡේදවසෙනසානුසයෙ කිලෙසෙ සමුච්ඡිදානොන සිකඛිතබ්බා, තසමා සුප්පතිට්ඨිත භාවසාධනධොන මූලා ව සා සිකඛිතබ්බතො සිකඛා වාති මූලසිකඛා ති.

සං :- 3 නවකෙන හිකුතා.

මෙහි කමාඪී තෘතියා යි.

යමෙක් තෙමේ අකොප්‍යවූ ස්ථානාභීවූ ඥාතීය සතරවෙති කොට ඇති උපසම්පදාකමියෙන් උපසම්පන්නවූයේ ද හෙතෙම මෙහි හික්කු ව ශයෙන් අදහස් කරණ ලදී.

කඛබාවිතරණියෙති

“යො ඉමිනා එවං අකුපොන සාතාරහෙන ඤාතිවතුපොන උපසම්පදාකමෙන උපසම්පන්නො අයං ඉධ හිකුතාති අධිපොතො” යි.

යම් හික්කුවක් පස්වස් නො ඉක්මවූයේ උනුපස්වස් ඇතියේ නවක නම්. “උභන පඤ්චවසානාය නවකො” යි විකාවෙහි දැක්වේ.

සං :- 4 සිකඛිතුං.

“සිකඛිතුනති උග්ගණිතිතුං” යි විකාවෙහි දැක්වෙන හෙයින් “සිකඛ විජ්ජාපාදනෙ” යන බාතුවෙන් නිපන් බැව් දතයුතු.

2 සනතිමිත්තං පච්චෙසනො හිකු මගගතයෙ චුනො පච්චෙසන සිතුබාර පච්චෙසෙ චෙපි සාදියං.

සනතිමිත්තං, තමා අයත් අංගජාතය; මගගතයෙ, (මුඛමල පසාච සංඛ්‍යාත) මාභීත්‍රයෙහි; පච්චෙසනො, ප්‍රච්චෙසකරන්නාවූ; හිකු, මහණ තෙමේ; චුනො, (භාග්‍යවත්තූගේ ශාසනයෙන්) පැරද ගියේ (හවෙ, වන්නේ යි.)

නොහොත් (යො) හිකබු, යම් මහණෙක්තෙම; මහභ්‍රායෙ, මාහීත්‍රයෙහි; සන්තිමිත්තං, සාන්තිය අංගජානය; පචෙසනො, ප්‍රවේශකරණය; (වෙ අපි හොති, ඉදින් විනම්; සො හිකබු, ඒ මහණතෙම;) චුතො, (හවෙ) ශාසනයෙන් ගිලිහුනේ වන්නේයි.

(යො හිකබු, යම් හික්ඛුචක් තෙමේ;) පචෙසනසිතුඛාරපට්ඨො, ප්‍රවේශකරන්නාවූ ඝණය පිහිටීමට නො පැමිණියාවූ ඝණය පිහිටීමට පැමිණියාවූ ඝණය උච්චරණය කරන්නාවූ ඝණය යන මේ ඝණයෙහි; සාදියං, (සාදියනො) රසවිඳිනයේ (වෙ අපි හොති, ඉදින් විනම්; සො හිකබු, ඒ මහණතෙමේ) ද චුතො, ශාසනයෙන් ගිලිහුනේ නම් වේ හෙවත් පැරදගියේ නම් වෙයි.

සං:- 1 පචෙසනසිතුඛාර පට්ඨො

මෙහි පට්ඨං ශබ්දය අවශ්‍යතයෙහි දැක්වීම ජ්‍යෙෂ්ඨත්වය පිණිසමුත් අතීතඝණය පිණිස නො වේ, අතීත වශයෙන් වනාහි “පචෙසන පට්ඨංසිතුඛාරො”යි කිය යුත්තේයි.

පාරාජිකා පාළි යෙහි.

“සො වෙ පචෙසනං සාදියති පට්ඨං සාදියති ධිතං සාදියති උච්චරණං සාදියති”යි.

මූලශික්ෂා පාඨවශයෙන් වනාහි අතීත ගන්නාලද කල්හි උච්චරණය කිරීමෙන් ඇතුල්වූයේය යන අනුය ලැබේ. ඒ අනුය උපිලිවල හෙයින් නො යෙදෙන්නේයි. මේ ගාථාවෙහි පූර්වදෙපාද යෙන් තමාගේ උත්සාහය පෙරටු කොට ගෙන ඇතුල් කිරීමෙන් පරිජිවනබව ප්‍රකාශකෙළේයි. පශ්චිම දෙපාදයෙන් වනාහි තමාගේ සතුරන් විසින් මිණිස් මාගමුන් එලවා බලාත්කාරයෙන් තමාගේ අංගජානය මාගමුන්ගේ අංගජානයෙහි ප්‍රවේශකරවන කල්හි පචෙසන පට්ඨං ධිත උච්චර යන සතර ආකාරවූ ඝණයන් අතුරෙන් එකෙකි ඝණයෙක්හි රසාසාදනය කරන්නාවූ මහණ ද පරාජිකාවට පැමිණෙන බව හැඟවූයේයි. ඒ සතරාකාර ඝණයන් අතුරෙන් සාංගජානය හල ඇටක් පමණකුදු ප්‍රවේශ කිරීම පචෙසන නම්වෙයි. පිහිටීමට නො පැමිණි තෙක් සියළු කාලය මුළුල්ලෙහි ඇතුළත් කිරීම පට්ඨං නම් වේ. ආධාරස්ථානයට පැමිණීම හෙවත් ශුක්‍ර මොවන අවස්ථාව ධිත නම් වේ. අදහස සමුපුණි කොට ඉදිරිම උච්චර නම් වේ.

සං:- 2 සහතිමයනං.

සටකිය අංගජාතයයි කීමෙන් මෙරමාගේ අංගජාතය තමාගේ උත්සාහයෙන් මෙරමාගේ අංගජාතයෙහි ඇතුළත් කිරීමෙන් පාරජිකාවට නො පැමිණේ. එයින් දුස්කාතාපතනයක් ම වන්නේයි.

සං:- 3 මගගතසෙ.

මෙහි ත්‍රිවිධ මාගීපයඝාපතන සමතිස් මාගීයෝ වන්නාහ. ඒ සමතිස් මාගීය වනාහි මනුෂ්‍ය යක්ෂ තීර්ග්වින සහිත් තිදෙනා පිළිබඳ එකිනෙකා කෙරෙහි වචන පසාච වූ බවයෙන් මාගීතවයෙක් වෙයි. මනුෂ්‍ය උභතොබ්‍යජනක තීර්ග්වින උභතො බ්‍යජනක යක්ෂ උභතොබ්‍යජනක යන තිදෙනා පිළිබඳ වචනපසාච වූ බවමාගීයන්ගේ වචයෙන් නවයෙක් වෙයි. ඒ උභය නවකය පිඩුකොට ගත්කල්හි අටළොසෙක් වෙයි. මනුෂ්‍යපණ්ඩක යක්ෂ පණ්ඩක තීර්ග්වින පණ්ඩක යන නපුංසක පණ්ඩකයන්ගේ වචන වූ බව මාගීවචයෙන් සයෙක් වෙයි මනුෂ්‍යපුරුෂ යක්ෂපුරුෂ තීර්ග්විනපුරුෂයන්ගේ වචනවූ බවමාගීවචයෙන් සයක් වෙයි. ඒ උභය ඡටකය පිඩුකොට ගත්කල්හි දෙළොසෙක් වේ. මෙකී දෙළොස හා යටති අටළොස එක්කොට ගත්කල්හි සමතිස් මාගීයෝ ලැබෙත්. මෙසේ සමතිස් මාගීයෝ මෙළුන පාරජිකා වට ගොවර වෙයි.

මෙළුනසෙවනය කරණු කැමති සිත් ඇතිබවය මාගීයෙන් මාගීය ගැටීමය යන දෙදෙන මිට අංග වෙති.

3 අදිනනං මානුසං භණ්ඩං ඵෙසසාසෙයොන ආදියං.

සක්කවච්ඡාවභාරෙසු ගරුකං වෙ ඩුනො භවෙ

(යො භික්ඛු, යම් භික්ඛුවක් නෙමේ;) අදිනනං, වස්තු හිමියා විසින් කාය වාග් දෙකින් නොදෙන ලද්දවූ; ගරුකං, පස්මස්සක් හෝ ඉතිරි පස්මස්සක් අගනාවූ; මානුසං භණ්ඩං, මනුෂ්‍යසහනක වස්තුවක්; සක්කවච්ඡාවභාරෙසු, පස්මස්ස ගැණුම් අතුරෙන්; එකෙන, එක එකකින්; ඵෙසසාය, සොරසිතින්; ආදියං වෙ, ඉදින් ගණිනම්; (සො භික්ඛු, ඒ මහණ නෙමේ;) ඩුනො භවෙ, සම්ඥ ශාසනයෙන් ගිලිහුනේ (පරිජිවූයේ) වන්නේයි.

සං:- 1 අදිනනං.

කාය වාග් දෙකින් හුදුන් අත්සතු වස්තුව අදිනන නම්.

පාරාජිකා පාළු යෙහි.

† “අදින්නං නාම යං අනිසංඛං අපරිච්චතං රක්ඛිතං ගොපිතං මමාසිතං පරපරිගෙහිතං එතං අදින්නං නාම” යි.

(අ) දන්නපොන ශික්ෂාපදයෙහි තමාසතු පිළිනොගත් භිලිතා ලද වස්තුව ම කියන ලද්දේය. අදන්නාදුනශික්ෂාපදයෙහි මෙරමා රැකි නුදුන් වස්තුව කියන ලද්දේය.

සමන්තපාසාදිකාවෙහි

“අදින්නෙති දන්නපොනසිකඛාපදෙ අත්තනො සන්ත කම්පි අපටි ඤාතිතකං කප්පියං අපේක්ඛාහරණීයං වුවිති. ඉධ පන යං කිංඤ්චි පරපරිගෙහිතං සංඝාමිකං භණ්ඩං තදෙනං තෙති සාමිකෙති කායෙන වාචාය වා නදි න්නන්ති අදින්නං” යි.

ස:- 2 මානුසං භණ්ඩං.

මිණිස් සතුවූ ම වස්තුවකැයි දැක්වූ හෙයින් දෙව යක්ෂ ප්‍රෙත තිරස්විනයන් අයත් වස්තුව පැහැර ගැණීමෙන් පරිජිනොවත් නේය යන අර්ථය කැහවූයේය.

පාරාජිකා පාළුයෙහි

“අනාපතති පෙනපරිගෙහෙ තිරච්ඡානපරිගෙහෙති”

(අ) වාතුමිහාරාජිකාදි සියළු දෙවගණයා ප්‍රෙත සංඛ්‍යාවට යෙහි. සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“වාතුමිහාරාජිකාදයො දෙවාපි සබ්බෙ පෙනාතෙව සංඛං ගතා තෙසං පරිග්‍රහෙ අනාපතති” යි.

† අනිසංඛං, හිමියාවිසින් නො හරණලද්දාවූ; අපරිච්චතං, පරිත්‍යාග නො කරණලද්දාවූ; රක්ඛිතං, රක්ෂා කරණලද්දාවූ; ගොපිතං, ගොපනය කරණලද්දාවූ; මමාසිතං, මාගේ වස්තුවැයි උතුම් කොට සලකන ලද්දාවූ; පරපරිගෙහිතං, මෙරමාගේ වස්තුවැයි පරිග්‍රහය කරණලද්දාවූ; යං, යම් වස්තුවක්; (අනි, අත්තේතේ ද;) එතං, ඒ වස්තුව; අදින්නං නාම, අදින්න නම් වෙයි.

සං:- 3 ථේය්‍යාය.

ථේය්‍යන “සි බිණිය යුතුනැති “ථේය්‍යාය” සි ලිඛිත විපය්‍යාශය “ථේය්‍යායෙකකෙන” යනු කියයුත්තේ නමුදු ජන්‍යුරක්‍ෂණ වශයෙන් එක් කතාරයක් ලොප් කොට “ථේය්‍යායෙකෙන” සි කිහු.

විකාවෙහි

“ථේය්‍යායාහි ලිඛිතවිපලාසො එකෙනාහි එකකෙන විව්‍යාලොපොයං” සි

අන්සතු වසතුව පැහැර ගැන්මෙහි කාය වාග් විඥපත්ති සංඛ්‍යාත ප්‍රයෝගය උපදවන්නාවූ ලොභවෙනනා නොමෝ සොරසිත නම්. ඉන් මිදුනේ පරිජ් නො වේ.

සං:- 4 පඤ්චවිසායනාරමසු.

නානාභණ්ඩපඤ්චකය එකභණ්ඩපඤ්චකය සාහජිකපඤ්චකය පුබ්බපයොගපඤ්චකය ථේය්‍යාවහාරපඤ්චකය යන පංචකයන් පස්දෙනාගේ වශයෙන් පිටුකොට ගත් කල්හි පස්විසි අවහාරයෝ ලැබෙත්.

නානා භණ්ඩ පඤ්චකය.

ආදියන අවහාරය හරයන අවහාරය අවහරණ අවහාරය ඉරියා පථවිකොපන අවහාරය ඤානාවාචන අවහාරය සි නානාභණ්ඩපංචකයෙහි හෙද පසෙකි.

පාරාජිකා පාලි යෙහි

“ආදියෙය්‍ය හරෙය්‍ය අවහරෙය්‍ය ඉරියාපථං විකොපෙය්‍ය ඤානාවාචෙය්‍යා” කි.

(1) ආදියන අවහාරය- අනුත්තේ ආරාමකෙත්වත් ආදිවූ වසතුව නාමාගේ යයි විනිශ්චය කොට ගන්නාවූ මහණ තෙමේ දුකුලාවට ද (සිල්ලක්කා උවසුවෙක් නම් ශීලය කෙලෙසීමට ද) පැමිණේ. ආරාම ස්වාමි තෙමේ මාගේ ආරාමය මට අයත් නොවේදෝ හෝ සි සැකයට පැමිණියේ නම් එසේ සැකයට පැමිණෙව් මහණතෙමේ තුලසි ඇවතට ද (උවසුවෙක් නම් රැකි ශීලය කෙලෙසීමට ද) පැමිණේ, ධර්මයට එකඟ නොවන්නාවූ විනිශ්චය හෙතුකොටගෙන මාගේ ආරාමකෙත්වත් ආදිය මට අයත් නොවන්නේයයි ආරාමස්වාමි තෙමේ බර බහානැබුයේ වී නම් එසේ කරවූ මහණතෙමේ පරිජ් ඇවතට ද (උවසුවෙක් නම් ශීලය හදයට ද,) පැමිණේ.

සමනනපාසාදිකාවෙති

† “ආදියෙය්‍යාති ආරාමං අභිසුඤ්ඤාති ආපනති දුක්ඛං සාමිකං විමතිං උප්පාදෙති ආපනති පුලලව්වයං සාමිකො න මයං භවිස්සතිති ධුරං නිපති ආකම්පනති පාරාජිකං”යි

(2) හරයන අවහාරය- අනුන්ගේ වස්තුව හිසින් ගෙණ යන්නාවූ මහණ තෙමේ සොරකම් කරණු කැමති සිතින් අල් වන්නේ වීනම් දුකුලාවට ද උවසුවෙන් නම් ශීලය කිළවූ බවට ද, පැමිණෙයි. හිසින් නො ඉක්මවා ම තුබූ භාණ්ඩය සොර සිතින් ඔබ්බෙන් සොලවන්නේ වීනම් ඒ හිඤ්ඤාතෙමේ තුලසි ඇවතට (උවසුවෙන් නම් ශීලය කිළවූ බවට) ද පැමිණෙයි. හිසින් ගෙණයන බඩුව සොරකම් කරණු කැමති සිතින් උරහිස පිට තබානම් හිඤ්ඤා තෙමේ ධාතාවාවනය හෙතුකොට ගෙණ පරිජි ඇවතට (උවසුවෙන් නම් ශීලහෙදයට) ද, පැමිණෙයි.

සමනනපාසාදිකාවෙති

* “හරෙය්‍යාති අඤ්ඤං භණ්ඩං හරන්තො සීසෙ භාරං ථෙය්‍ය විතො ආමසති ආපනති දුක්ඛං ඵ්ඤ්ඤෙති ආපනති පුලලව්වයං බන්ධං ඔරොපෙති ආපනති පාරාජිකං”යි

† ආදියෙය්‍යාති, ආදියෙය්‍ය යනු වනාහි; ආරාමං, ආරාමය; අභිසුඤ්ඤාති, අනුන්ගේ ආරාමය තමාගේ ආරාමයයි විනිශ්චය කෙරේ නම්; දුක්ඛං, දුකුලාවට ද; ආපනති, (ආපජ්ජනං හොති) පැමිණීම වෙයි; සාමිකං, වස්තු හිමියාහට; විමතිං උප්පාදෙති, සැක උපදවන්නේ වී නම්; පුලලව්වයං, තුලසි ඇවතට; ආපනති, පැමිණීම වෙයි; සාමිකො, වස්තු ස්වාමි තෙමේ; මයං, මට; න භවිස්සතිති, අයත් නොවන්නේ යයි; ධුරං, බර; නිකම්පති, බහා තබන්නේ වී නම්; පාරාජිකං, පාරාජිකාපතනියට; ආපනති, පැමිණීම වෙයි.

* හරෙය්‍යාති, හරෙය්‍ය යනු වනාහි; අඤ්ඤං, අනිකක්වුගේ; භණ්ඩං, භාණ්ඩය; හරන්තො, ගෙණයන්නාවූ; හිඤ්ඤා තෙමේ; සීසෙ, හිසෙහි; භාරං, බර; ථෙය්‍යවිතො, (ථෙය්‍ය විතෙතන) සොරකම් කරණු කැමති සිතින් (මෙහි කරණාභි ප්‍රථමයි) ආමසති, අල්වන්නේ වීනම්; දුක්ඛං, දුකුලාවට; ආපනති පැමිණීම වෙයි; ඵ්ඤ්ඤෙති, සොලවන්නේ වී නම්; පුලලව්වයං, තුලසි ඇවතට ආපනති, පැමිණීම වෙයි; බන්ධං, උරහිසට; ඔරොපෙති, බස්වන්නේ වීනම්; පාරාජිකං, පාරාජිකා පතනියට; ආපනති, පැමිණීම වෙයි.

(3) අවහරණ අවහාරය- සම්පයෙහි තබන ලද්ද වූ භාණ්ඩය මාගේ බඩු දෙවසි ඉල්ලනු ලබන්නාවූ භික්ෂු තෙමේ මම නො ගත් තෙමි යි කියන්නේ විනම් දුකුලාවට ද වස්තුහිමියාහට සැක උපද වන්නේ විනම් තුලසි ඇවතට ද වස්තුසාම් තෙමේ මට අයත් නො වන්නේය යි බර බහා තබන්නේ විනම් පාරාජිකාවට (උවසුවෙක් නම් ශීල හෙදයට) ද පැමිණෙයි.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

† “අවහරෙය්‍යාති උපනිකම්මනං භණ්ඩං දෙති මෙ භණ්ඩනති චුච්චමානො නාහං ගණ්ඨාමිති භණති ආපතති දුකකටස්ස සාමිකස්ස විමතිං උප්පාදෙති ආපතති ථුල්ලවටයස්ස සාමිකො න මය්‍යං භවිස්සතිති ධුරං නිකම්පති ආපතති පාරාජිකස්ස”යි.

(4) ඉරියාපටි විකොපන අවහාරය:- ඉරියව් විනාශ කොට ගැණීමෙන් මෙම අවහාරය සිදු වේ. වස්තුව ඔසවන්නාවූ පුරුෂයා හා සමග කැමති ස්ථානයකට ගෙන යන්නෙමි යි සිටි තැනින් පියවරක් ඉක්මවූයේ නම් තුලසි ඇවතට ද දෙපියවර ඉක්මවූයේ නම් පරිජ් ඇවතට (උවසුවෙක් නම් ශීල හෙදයට) ද පැමිණේ.

† අවහරෙය්‍යඉති, අවහරෙය්‍ය යනු වනාහි; උපනිකම්මනං, සම්පයෙහි තබන ලද; භණ්ඩං, භාණ්ඩය; මෙ, මාගේ; භණ්ඩං, භාණ්ඩය; දෙතිඉති, දෙව යි; චුච්චමානො, කියනු ලබන්නාවූ භික්ෂු තෙමේ; අහං, මම; න ගණ්ඨාමිඉති, නොගත්තෙමි යි; භණති, කියන්නේ විනම්; දුකකටස්ස, දුකුලාවට; ආපතති, පැමිණීම වෙයි. සාමිකස්ස, වස්තුහිමියාහට; විමතිං, සැකය; උප්පාදෙති, උපද වන්නේ විනම්; ථුල්ලවටයස්ස, තුලසි ඇවතට; ආපතති, පැමිණීම වෙයි; සාමිකො, වස්තුහිමිතෙමේ; මය්‍යං, මට; න භවිස්සතිති, අයත් නොවන්නේය යි; ධුරං, බර; නිකම්පති, බහා තබන්නේ විනම්; පාරාජිකස්ස, පාරාජිකාවට; ආපතති, පැමිණීම වෙයි.

සමග්‍රහ පාසාදිකාවෙහි. චන්ද්‍රායාමය - චන්ද්‍රායාමය (8)

* “ඉරියාපථං විකොපෙය්‍යානි සහ භණ්ඩභාරකං නෙය්‍යාමිති පඨමං පාදං සකිකාමෙති ආපනති ථුල්ලවිචයං දුතියං පාදං සකිකාමෙති ආපනති පාරාජිකං”යි.

(5) ඍනා වාචන අවහාරය:- ඍන පෙරළා ගැනීමෙන් මෙම අවහාරය සිදු වේ. ගොඩ පිහිටි භාණ්ඩය සොරකිනින් ඇල්වීමෙන් දුකුලාව ද සොලවන්නේ වී නම් තුලසි ද තුලු තැනින් වෙනස් කිරීමෙන් පරිජී (උවසුවෙන් නම් ශීලහෙදය) ද වන්නේය.

සමග්‍රහ පාසාදිකාවෙහි

† “ඍනා වාචෙය්‍යානි ථුල්ලවිචයං භණ්ඩං ථෙය්‍යවිනො ආමසති ආපනති දුකකවං ථාතුපෙති ආපනති ථුල්ලවිචයං ඍනා වාචෙති ආපනති පාරාජිකං”යි.

එකභණ්ඩ පංචකය.

ඍනා භාණ්ඩ පංචකයෙහි කී ක්‍රමයෙන් මේ එක භාණ්ඩ පංචකයෙහි ද ආදියන හරණ අවහරණ ඉරියාපථ විකොපන ඍනා වාචන වශයෙන් අවහාරයේ පස්දෙනෙකි.

* ඉරියාපථං විකොපෙය්‍ය ඉති, ඉරියාපථං විකොපෙය්‍ය යනු වනාහි; සහ භණ්ඩභාරකං, බඩු ගෙණ යන්නාවූ පුරුෂයා හා සමග; නෙය්‍යාමි ඉති ගෙණ යන්නෙමි යි; පඨමං පාදං, පළමු වෙති පියවර; සකිකාමෙති, ඉක්මවන්නේ වී නම්; ථුල්ලවිචයං, තුලසි ඇවතට; ආපනති, පැමිණීම වෙයි; දුතියං පාදං, දෙවෙනි පියවර; සකිකාමෙති, ඉක්මවන්නේ වී නම්; පාරාජිකං, පාරාජිකාපනතියට; ආපනති, පැමිණීම වෙයි;

† ඍනා වාචෙය්‍ය ඉති, ඍනා වාචෙය්‍ය යනු වනාහි; ථුල්ලවිචයං, භණ්ඩය, ගොඩවූ භාණ්ඩය; ථෙය්‍යවිනො; සොර කිනින්; (කරණානි ප්‍රථමායි) ආමසති, අල්වන්නේ වී නම්, දුකකවං, දුකුලාවට; ආපනති, පැමිණීම වෙයි; ථාතුපෙති, සොලවන්නේ වී නම්; ථුල්ලවිචයං, තුලසි ඇවතට; ආපනති, පැමිණීම වෙයි; ඍනා වාචෙති, තුලු තැනින් වෙනස්කරන්නේ වී නම්; පාරාජිකං, පාරාජිකාපනතියට; ආපනති, පැමිණීම වෙයි;

කඩකා විතරණියෙහි.

* සංකෘතිකයා පන දසයා වා තිරවිජානගනයා වා යථා ප්‍රතේතන අභියෝගාදිතා නයෙන ආදියන හරණ අවහරණ ඉරියාපථ විකෝපන ධානා වාවන වසෙන එකභාණ්ඩපඤ්චකං වෙදිතබ්බං”යි.

(1) ආදියන අවහරණ:- ස්වාමියෙක් ඇති දෑස දස් ගව මනිෂාදී සවෙනතික වස්තූන් විනිශ්චය කොට සොරසිතින් ගැණීමෙන් මෙම අවහරණ සිදු වේ.

(2) හරණ අවහරණ:- එලවන ලද්දවූ සවෙනතික වස්තු සොරසිතින් ගැණීමෙන් මෙම අවහරණ සිදු වේ.

(3) අවහරණ අවහරණ:- භාර කොට තුළු සවෙනතික වස්තු සොරකම් කිරීමෙන් මෙම අවහරණ සිදු වේ.

(4) ඉරියාපථ විකෝපන අවහරණ:- ඉරියව් විනාශකොට සොරසිතින් ගැණීමෙන් මෙම අවහරණ සිදු වේ.

(5) ධානා වාවන අවහරණ:- ස්වාන පෙරලා ගැණීම වශයෙන් මෙම අවහරණ සිදු වේ.

නානාභාණ්ඩපංචකය සවෙනතික අවෙනතික වස්තූන්ගේ වශයෙන් ද එකභාණ්ඩපංචකය සවෙනතික වස්තූන්ගේ වශයෙන්ද යෙදීම මෙහි වෙනස වේ.

* පන, නානාභාණ්ඩ පංචකයෙන් අන්‍යවූ එකභාණ්ඩ පංචකය දක්වමි; (පන, යි අන්‍යාසිද්ධතක නිපාතයි) සංකෘතිකයා, ස්වාමියා ඇත්තාවූ; දසයා වා, දසයෙකුගේ හෝ; තිරවිජානගනයා වා, තිරසන්ගනයෙකුගේ හෝ; යථා ප්‍රතේතන, නානා භාණ්ඩපංචක යෙහි කියන ලද්දවූ; අභියෝගාදිතා නයෙන, විනිශ්චය ආදීවූ ක්‍රමයෙන්; ආදියන හරණ අවහරණ ඉරියාපථ විකෝපන ධානා වාවන වසෙන, විනිශ්චය කොට සොරෙන් ගැණීමය එලවන ලද වස්තුව ගැණීමය භාර කොට තුළු වස්තුව ගැණීමය ඉරියව් වෙනස් කොට ගැණීමය ස්වානගෙන් පෙරලා ගැණීමය යන මොවුන්ගේ වශයෙන්; එකභාණ්ඩපඤ්චකා, එකභාණ්ඩපංචකය; වෙදිතබ්බං, දතුයුතු යි.

කඛ්ඛා විතරණියෙහි.

† “තඤ්ඤා නානා භාණ්ඩපඤ්ඤාං සවිඤ්ඤාණකාවිඤ්ඤාණකවසෙන දඬබබ්බං ඉතරං සවිඤ්ඤාණක වසෙනෙව”යි.

සාහජික පංචකය.

සාහජිකය ආණ්ඩුකය නිසංශ්ඛය අත්සාධකය මුර නිකේඛය යි මෙහි දු අවහාර වශයෙන් හෙද පසෙක් වේ.

කඛ්ඛා විතරණියෙහි.

* “කතමං සාහජිකපඤ්ඤාං? සාහජිකො ආණ්ඩුකො නිසංශ්ඛියො අත්සාධකො මුරනිකේඛපො”යි.

(1) සාහජික අවහාරය:- අනුන්ගේ වස්තුව තමා අතින් සොරකම් කිරීමෙන් සාහජික අවහාරය සිදු වේ

(2) ආණ්ඩුක අවහාරය:- මෙ නම් ඇත්තාවූ පුරුෂයා ගේ භාණ්ඩය සොරකම් කරව යි අනුන් මෙහෙයා සොරකම් කරවීමෙන් ආණ්ඩුක අවහාරය සිදු වේ.

(3) නිසංශ්ඛ අවහාරය:- දියෙහි හෝ ගොඩෙහි තබන ලද්දවූ වස්තුව තුළ තැනින් දමා ගසා තබා සොරකම් කිරීමෙන් මෙම අවහාරය සිදු වේ.

† තඤ්ඤා, ඒ නානා භාණ්ඩපංචක එකභාණ්ඩපංචකයන් අතුරෙන්; නානාභාණ්ඩ පඤ්ඤාං, නානා භාණ්ඩ පංචකය; සවිඤ්ඤාණකාවිඤ්ඤාණකවසෙන, සවේනනික අවේනනික වස්තූන්ගේ වශයෙන්; දඬබබ්බං, දතයුතු යි; ඉතරං, මෙයින් අනෙකු එකභාණ්ඩ පංචකය; සවිඤ්ඤාණක වසෙන එව, සවේනනික වස්තූන්ගේ වශයෙන් ම වේ යයි දතයුතු යි

* සාහජික පඤ්ඤාං, සාහජික පඤ්ඤාය; කතමං, කවරේද යත්? සාහජිකො, තමා අතින් සොරකම් කිරීමය; ආණ්ඩුකො; මෙරමාගට නියෝග කිරීමෙන් සොරකම් කිරීමය; නිසංශ්ඛියො, අත්හැර සොරකම් කිරීමය; අත්සාධකො, සොරකම් කිරීමට පුළුභාගයෙහි පාරජිකාපත්තියට පැමිණීම සංඛ්‍යාත අතීත සිදුවීමය; මුරනිකේඛපො ඉති, බර බහා තැබීමෙන් සොරකම් කිරීමය යන පස යි.

(4) අසාධක අවහාරය:- මෙතම් ඇත්තකුගේ හාණිය යම් කලක් හැකි වේ නම් එකල්හි සොරකම් කරව යි අනුත් මෙහෙයා සොරකම් කරවීමෙන් මෙම අවහාරය වේ. එසේ මෙහෙයුම් ලද මහණ තෙමේ අනතුරක් නොමැතිව සොරකම් කෙළේ නම් මෙහෙයුම් කළ මහණ තෙමේ මෙහෙයු කෙණෙහි ද මෙහෙයුම් ලදහු සොරකම් කළ කෙණෙහි ද පාරාජිකාවට පැමිණේ. (උවසුවෝ නම් ශීල හෙදයට පැමිණෙත්.) ඇණවු කෙණෙහි සොරකම් කිරීම ආණතනි වශයෙන් ද අණවා කාලානුකරයකින් මුත් සොරකම් කිරීම අසාධක වශයෙන්ද යි මෙසේ ආණතනි අසාධකයන්ගේ වෙනස වෙයි.

(5) ධුරනිකෙට්ට අවහාරය:- හාර කොට තුඩු වසුවක් හාරගත් මහණ තෙමේ මම නොදෙමි යි සිතීම ද වසුව සාමි තෙමේ මට නො ලැබෙන්නේ ය යි සිතීම ද යන උභය පක්ෂයේ ධුරනිකෙට්ට වන්නේ නම් බාරගත් මහණ තෙමේ පරිජ් ඇවතට (උවසුවෙක් නම් ශීල හෙදයට) ද පැමිණේ. එක් පසෙකින් බර බහා තැබීම මෙම අවහාරයට හෙතු නොවන හෙයින් දෙපසම බර බහා තැබීම උවමනා කෙරේ එක් පසෙකින් බර බහා තැබීමෙන් පරිජ් නොවේ.

පුබ්බපයොග පඤ්චකය.

පුච්ඡයෝගය සහ ප්‍රයෝගය සංවිද්‍යවහාරය සංකෙතකමීය නිමිත්ත කමීය යි මෙහි දු ප්‍රභෙද වශයෙන් පංචකයකි.

කඩ්ඩා විතරණියෙති.

† “කතමං පුබ්බපයොග පඤ්චකං? පුබ්බපයොගො සහ පයොගො සංවිද්‍යවහාරො සංකෙතකමමං නිමිත්තකමමගති”

(1) පුච්ඡයෝග අවහාරය:- ඇණවිම් වශයෙන් පුච්ඡයෝග අවහාරය වන්නේ යි. මෙසේ සොරකම් කරව යි මෙහෙයුම් ලද මහණ තෙමේ ඒකානුයෙන් සොරකම් කෙළේ නම් මෙහෙයු මහණ එකෙණෙහි ද මෙහෙයුම් ලද මහණ සොරකම් කළ කෙණෙහි ද පාරාජිකාවට පැමිණේ. උවසුවෙක් නම් සිල් බිඳේ.

† පුබ්බපයොගපඤ්චකං, පුච්ඡයෝග පංචකය; කතමං, කවරේද යත්? පුබ්බපයොගො, ඇණවිම් වශයෙන් සොරකම් කිරීමය; සහ පයොගො, වසුව සමග උත්සාහ කිරීමෙන් සොරකම් කිරීමය; සංවිද්‍යවහාරො, බොහෝ දෙන එකතුව සොරකම් කිරීමය; සංකෙතකමමං, සලකුණු කොට තබා සොරකම් කිරීමය; නිමිත්තකමමං, ඉති, නිමිති දක්වා සොරකම් කිරීමය යන මේ පසයි.

(2) සහප්‍රයෝග අවහාරය:- වසනුව සමග උත්සාහ කිරීමෙන් සහප්‍රයෝග අවහාරය වන්නේය. ආරාම කෙත් ආදියෙහි මායිම් පිණිස තුඩු ගල්වීම ආදිය වෙනස් කොට කෙසෙත් පමණකු ද අත්සතු බිම් පෙදෙසක් සොරකම් කරන් නාවූ මහණ තෙමේ සහප්‍රයෝගය වීමෙන් පරිජි ඇවතට (උවසුවෙන් නම් ශීල හෙදයට) ද පැමිණේ.

කඩබා විතරණියෙහි.

* ධානා වාවනවසෙත බිලාදිති සඬකාමෙතා බෙත්තාදිගහණ වසෙත ව සහප්‍රයෝගො වෙදිතබ්බො”ති.

(3) සංවිද්‍යවහාරය:- බොහෝ දෙනා එකතුව සොරකම් කිරීමෙන් සංවිද්‍යවහාරය වන්නේය. මෙකම් ඇත්තාවූ වසනුව අපි සොරකම් කරමිහ යි එකතුව මනුෂ්‍යය කළුවන් අතුරෙන් යමෙක් තෙමේ සොරකම් කෙළේ නම් අභිප්‍රාය සදහනු ඒ සියලු දෙනම පාරාජිකාපතනය සාඨී කෙරෙත්. උවසුවෝ නම් ශීල හෙදයට පැමිණෙත්.

කඩබා විතරණියෙහි

‡ “සංවිද්‍යවහාරෙ නාම අසුකං නාම භණ්ඩං අවහරිස්සා මාති සංවිදහිතා සමන්තසිතා අවහරණං එවං සංවිද හිතා ගතෙසුපි එකෙනාපි තසමි භණ්ඩ ධානා වාවිතෙ සබ්බෙසං අවහාරෙ හොති” යි.

* ධානා වාවනවසෙත, පිහිටියාවූ ස්ථානයෙන් වෙනස් කිරීම් වශයෙන්; බිලාදිති, කටුකණු ආදී මායිම්; සඬකාමෙතා, වෙනස් කොට; බෙත්තාදි ගහණවසෙත ව, කෙත් ආදිය ගැඹිම් වශයෙන් ද; සහප්‍රයෝගො, සහප්‍රයෝගය; වෙදිතබ්බො, දතසුතු යි.

‡ සංවිද්‍යවහාරෙ නාම, සංවිද්‍යවහාරය නම් වනාහි; අසු කං නාම භණ්ඩං, අසවල් නම් භාණ්ඩයක්; අවහරිස්සාම ඉති, සොරකම් කරමහ යි; සංවිදහිතා, සියළුදෙනා එක්ව; සමන්ත සිතා, මනුෂ්‍යය කොට; අවහරණං, ගැඹිම්ය; එවං සංවිද හිතා, මෙසේ සංවිධාන කොට; ගතෙසුපි, ගියවුන් අතුරෙහුද; එකෙන අපි, එකෙකු විසින් ද; තසමි භණ්ඩ, ඒ භාණ්ඩය; ධානා වාවිතෙ, තුඩු තැතින් වෙනස්කළ කල්හි; සබ්බෙසං, සියල්ලන්ගේ; අවහාරෙ හොති, සොරකම වෙයි;

(4) සංකේතකම් අවහාරය:- සලකුණු වශයෙන් සොරකම් කිරීමෙන් මෙම අවහාරය සිදු වේ. පෙර බත් පසු බත් ආදී යම් කිසි කාලයක් ශීමා කොට මෙනම් කාලයෙහි මෙනම් බඩුව සොරකම් කරවයි දන්වනු ලැබූ හිඤ්ඤ නෙමේ ඒ සලකුණෙන් පෙරපසු නොවී ඒ භාණ්ඩය සොරකම් කෙළේ නම් දැන්වීම කළ හිඤ්ඤ නෙමේ එකෙණෙහි ද දැන්වීම ලැබූ හිඤ්ඤ නෙමේ සොරකම් කළ කෙණෙහි ද පරිච්ඡේදය වේ. උවසු වෝ නම් ශීල හෙදයට පැමිණෙති.

කාබනික විචාරණියෙහි

* “සංඝේකන කාමම නාම සංඥානන කාමම සංවෙති පුරෙ
භතතාදිසු යං කිංඤ්චි කාලං පරිච්ඡේදිතා අසුකාසමිං කාලෙ
ඉතං නාමං හ ඤාමි අවහරාති. චුතොතා සංඝේකනතො
අපච්ඡා අපුරෙ තං අවහරති සංඝේකනකාරණං සංඝේකන
කාරණකමණෙසෙව අවහරෙ”ති.

(5) **නිමිත්ත කම් අවහාරය:-** සංඥා ඉපදීමට හේතුවූ නිමිති දක්වා සොරකම් කිරීමෙන් මෙම අවහාරය සිදුවන්නේ යි. ඇසිටිය හෙළිම් නිමිති කළාවූ කාලයෙහි සොරකම් කරට යි මෙහෙයනු ලැබූමහණ තෙමේ සොරකම් කළේ නම් නිමිති කළ මහණ එකෙණෙහි ද මෙහෙයුම් ලදහු සොරකම් කළ කෙණෙහි ද පරිජි වේ. (උවසුවෝ නම් ශීල හෙදයට පැමිණෙත්.)

සමෘද්ධිමත් කාමය, සංකේත කාමය නම් වනාහි; සංඥානකාමය, දෘතනන්තා ලද්දවූ කාමයයි; හි, ඒ එසේ මැයි; පුරෙහිත්තාදිසු, පෙර බත් කාලාදීන් අතුරෙන්; යං කිසිදු කාලය, යම් කිසියාලයක්, පරිවර්තනය, වෙන් කොට; අසුකයම් කාලය, මෙතම් කාලයෙහි; ඉන්ධං නාමං භණ්ඩං, මෙතම් භාණ්ඩයක්; අවහර ඉති, සොරකම් කරවයි; වුත්තො, කියන ලද්දවූ භික්ෂු තෙමේ; සමෘද්ධිමත්තො, ඒ සලකුණු කිරීමෙන්; අපච්ඡා අපුරෙ, පෙර පසු නොවී; තං භණ්ඩං, ඒ භාණ්ඩය; සවෙ අවහරති, ඉදින් සොරකම් කරන්නේ වීනම්; සමෘද්ධිමත්තො, දැන්වීම කළාවූ මහණකට; සමෘද්ධිමත්තො, සමෘද්ධිමත්තො එව, සලකුණු කළ කෙණෙහිම; අවහරෙ ඉති, අවහර (සොරකම) තෙමේ වෙයි;

කඩබා විතරණියෙහි.

* “නිමිත්තකම්මං නාම සඤ්ඤාපාදනාං අකඛිතිබණාදී
නිමිත්තකරණං සවෙ හි එවං කතනිමිත්තතො අපච්ඡා
අපුරෙ යං අවහරාති වුතොතා තං අවහරති නිමිත්තකාරණ
නිමිත්තකරණකඛණෙයෙව අවහාරොති”

ථෙය්‍යාවහාර පඤ්චකය.

ථෙය්‍යාවහාරය පසංඝාවහාරය පරිකප්පාවහාරය පටිච්ඡන්තා
වහාරය කුසාවහාරය යි මෙහි ප්‍රභේද පසෙක් වේ.

කඩබා විතරණියෙහි.

“කතමං ථෙය්‍යාවහාරපඤ්චකං ථෙය්‍යාවහාරො පසංඝාවහාරො
පරිකප්පාවහාරො පටිච්ඡන්තාවහාරො කුසාවහාරොති”

(1) ථෙය්‍යාවහාරය - අප්‍රකට ශරීරයෙන් හිඳ ගෙවල් බිඳීම්
ආදී සොරකම් කෙරේ ද ප්‍රකට ශරීරයෙන් හිඳ බොරු තරාදි
කුරුණි ලාස් ආදියෙන් කිරීම් මැණීම් වශයෙන් වංචා කෙරේද
හේ ථෙය්‍යාවහාර නම් වේ.

(2) පසංඝාව හාරය:- ගම් පහරණ සොරු මෙන් බලාත්
කාර කම් කිරීමෙන් අත් සතු වස්තුව ගණිද රාජකටාදීහු මෙන්
තමහට පැමිණි අවසර වශයෙන් අධික සේ ගණිද එය පසංඝාව
හාර නම් වේ.

(3) පරිකප්පාවහාරය:- කලාතු කොට ගැණීම පරිකප්පාව
හාරනම්. හේ හණ්ඩපරිකප්ප ඔකාසපරිකප්ප වශයෙන් විප්‍රකාරවේ.
ඇතුල් ගබඩාවට වැද වස්තු විනම් ගන්නෙමි හු වි නම්
තො ගන්නෙමි යි මෙසේ කලාපනා කොට අකිකාර ගබඩාවෙහි
තුඩු බඩු පොදිය ගන්නේ වෙයි. එසේ ගත්දෙය වස්තු වි නම්
එසවු කෙණෙහි හිඤ්ඤ තෙමේ පාරාජිකාවට (උවසුතෙමේ ශීල
හෙදයට) ද පැමිණේ. බැහැර ගෙණ ගොස් මුදු බැඳු කල්හි

* නිමිත්තකම්මං නාම, නිමිත්තකම්මය නම් වනාහි;
සඤ්ඤාපාදනාං, සංඥ ඉපදවීම පිණිස; අකඛිතිබණාදී, ඇසිපිය
නැටවීම් ආදීවු; නිමිත්තකරණං, නිමිති කිරීම යි; හි, ඒ එසේ
මැයි; එවං, මෙසේ; කතනිමිත්තතො, කරණලද නිමිත්තෙන්;
අපච්ඡා අපුරෙ, පෙරපසු නොවී; යං, යම් වස්තුවක්; අවහර ඉති,
සොරකම් කරවයි; වුතොතා, කියනු ලැබූ පුද්ගලතෙමේ; තං,
ඒ වස්තුව; සවෙ අවහරති, ඉදින් ගන්නේ වි නම්; නිමිත්ත
කාරණා, නිමිති කළාහට; නිමිත්තකරණකඛණෙ එව, නිමිති
කළ කෙණෙහිම; අවහාරො ඉති, සොරකම් වේ.

හු පොදිය බැව් දැන නැවත තුබූ තැන ගෙනවුත් තබා තම් පරිජ් නොවේ. එසේ නොතබා බඩු පොදිය ඔසවා ගෙන යන්නාවූ මහණ තෙමේ පියවරක් පාසා දුකුලාවට පැමිණෙයි. යම් තැනක ගෙන ගොස් තබා ද එවිට තුලසියට පැමිණේ. නැවත ගෙන යනු පිණිස තුබූ තැණින් ඔසවා ද එකෙණෙහි පාරාජිකාවට පැමිණේ. වසතු ස්වාමියා විසින් එහු බදනාලද සොර තෙමේ බඩු දමා යේ ද එකල ස්වාමීහු දැක ඒ බඩු ගත්තේ නම් පරිජ් නොවේ. අන් කිසිවෙක් ගත්තේ හෝ දිරා විනාශ වූයේ හෝ වටිනාකම දීම් සංඛ්‍යාත භණ්ඩ දෙය්‍යය වේ. භාණ්ඩපරිකල්පය මෙසේ දතයුතු.

සාන පිරිසිදු ගැණීම ඕකාෂ පරිකල්ප නම්. ආරාමයන්හි තුබූ වසතුව ආරාමික තෙමේ අසවල් තැනින් මෙපිට දිව් නම් දෙන්නෙමි නො දිව් නම් ගන්නෙමි යි පිරිසිදු සානාය ඉක්ම වී නම් පරිජ් වේ. නො ඉක්ම වී නම් පරිජ් නොවේ. මේ වනාහි ඕකාෂ පරිකල්ප විනිශ්චය යි.

(4) පටිච්ඡන්තාවහාරය:- වසතු ස්වාමීන් මූලාකොට වසතුව ගැණීම පටිච්ඡන්තාවහාර නම් වේ. යමෙක් තෙමේ උයන් ආදියෙහි අන් සතු වසතුව රජස් තෘණ පණ්ණාදියෙන් වසයි ද එවිට වසතු ස්වාමීහු සොයා එදවස් නොලැබ දෙවෙනි දවස සොයා ගන්නෙමු යි පෙරලා අවුත් සොයා බුරුනිසෙප කොට යාද එකෙණෙහි හිඤ්චක් නම් පාරාජිකාවට (උච්ඡවෙක් නම් ශීල හෙදයට) ද පැමිණේ.

(5) කුසාවහාරය:- කුසපත් ආදිය හෙලා සොරකම් කිරීම කුසාවහාර නම් වේ. සමානවූ හෝ අසමානවූ වටිනා කම් ඇති බෙදූ වසතුව සොරකම් කරණු කැමති පුද්ගල තෙමේ තමන්ගේ නම ඇති කුසපත අන්සතු ගොඩ ගණු කැමැත්තෙන් හෙළු ඇසිල්ලෙහි හිඤ්ච පාරාජිකාවට (උච්ඡව ශීල හෙදයට) ද පැමිණේ.

පසක් පසක් බැගින් ප්‍රහෙදවත්වූ පංචකයන් එක් කොට පස්විසි අවහාරයෝ මෙසේ දතයුත්තානුය.

සං:- 5 ගරුකං.

මෙහි ගරුක යනු පාදය වෙයි. කම්පණයෙන් සතරෙන් එක් කොටසක් පාද නම් වේ. මදටිය විස්සක් බරවූ රන් කාසිය කහවණු නම් වෙයි. මදටිය පහක් බරවූ රන් පාදයක් වෙයි. මදටියක් බර රන් මස්සක් වේ.

විනයසා මඤ්ජුසාවෙහි

“මාසකො නාම පොරුණකස්ස කහාපණස්ස විසතිමො භාගො යා ලොකෙ මඤ්ජුරංගි ති පි වුවවති”

පාරුජිකා පාලියෙහි

“තෙන බො පන සමයෙන රුජගහෙ පඤ්ච මාසකො පාදො හොති”

සමනා පාසාදිකාවෙහි

† “තද් රුජගහෙ විසති මාසකො කභාපණො හොති තස්මා පඤ්ච මාසකො පාදො එතෙන ලකඛණෙන සබ්බජන පදෙසු කභාපණං වතුඥො භාගො පාදෙහි වෙදි තබ්බො සො ච බො පොරුණං නිලකභාපණං වසෙන”යි

විමති විනොදනියෙහි

* “පොරුණකසන්ධානුරූපං උපපාදිතො විසති මාසපාමාණ උත්තමසුවණ්ණග්ගකො ලකඛණසම්පන්නො නිලකභා පණොති වෙදිතබ්බො යස්මිං පදෙසෙ නිලකභාපණො න සංගති තස්මිං කාලචිරිතිතං නිබ්බන්ධසුවණ්ණං පඤ්ච මාසග්ගකෙන භණ්ඩෙන පාදපරිවේපදො කාතබ්බො”යි.

† තද්, ඒ දෙවෙනි පාරුජිකාව පැණවූ කාලයෙහි; රුජ ගහෙ, රුජගහනුවර; විසතිමාසකො, විසි මසසක් තෙමේ කභා පණො හොති, කභවණුවක් වේ ද; තස්මා, එහෙයින්; පඤ්ච මාසකො, පස් මසසක් තෙමේ; පාදො, පාද නම්; එතෙන ලකඛණෙන, ඒ ලක්ෂණයෙන්; සබ්බජනපදෙසු, සියළු දහව්වල; කභාපණං, කභවණුවගේ; වතුඥො භාගො, සතරවන භාගය; පාදො ඉති, පාදය යි; වෙදිතබ්බො, දහයුත්තේ යි; සො ච බො, ඒ කභිපණයාගේ සතරින් එක් කොටසක්වූ පාදය ද; පොරුණං, පුරාණයෙහිවූ; නිලකභාපණං වසෙන, නිදොෂවූ නිල කභිපණයාගේ වශයෙන්; වෙදිතබ්බො, දහයුතු යි.

* පොරුණකසන්ධානුරූපං, පෞරාණික ශාස්ත්‍රවලට එකඟව; උපපාදිතො, උපදවන ලද; විසතිමාසපාමාණ උත්තමසුවණ්ණග්ග කකො, විසි මසසක් පමණ උතුම් රත් මිල අගනාවූ; ලකඛණසම්පන්නො, ලක්ෂණයෙන් සම්පූර්ණවූ කභිපණය; නිල කභාපණො ඉති, නිලකභිපණය යි; වෙදිතබ්බො, දහයුත්තේ ය; යස්මිං පදෙසෙ, යම් ප්‍රදේශයෙක්හි; නිලකභාපණො, නිල් කභවණු; න සනති, විද්‍යමාන නො වෙත් ද; තස්මි අපි, ඒ නිල් කභවණු නැති ප්‍රදේශයෙහි ද; කාලචිරිතිතං, කාලවර්ණයෙන් මිදුනාවූ; නිබ්බන්ධසුවණ්ණං, පිඬගන්නාලද සවණියාගේ, පඤ්චමාසග්ගකෙන, පස් මසසක් අගනාවූ; භණ්ඩෙන, වස්තුවෙන්; පාදපරිවේපදො, පාදය වෙන්කිරීම; කාතබ්බො, කටයුත්තේ යි; (රිදි මසු පහක් ද රත්මසු පහක් ද තම්බසු දහයක් ද වි අටයක් පමණ ලොභ (යකඩ) ද ගෙණ සංයෝග කිරීමෙන් සාදනලද්දේ නිලකභිපණ නම් වේ.)

(අ) මෙකල ශත පසළොස්ක රිදී එකකි. රිදී පහක් මාසක හෙවත් පතා එකකි. පතා පහක් පාද එකකි පාද සතරක් හෙවත් පතා විස්සක් කහවණු එකකි. මෙසේ බලන කල මුද්‍රත් ජීවමාන කාලයෙහි කහවණුවක වටිනාකම මෙ කල රුපියල් පසළොස්ක බැව් පෙනේ.

වභීමානික රත් කාසිය බරින් මසු (මඤ්චාභි) අට විස්සකි. වටිනා කමින් රුපියල් දෙවිස්සකි. මෙය කලින් කල වටිනා කම හෝ බර උභයාධිකව පැවති බව පෙනේ. නමුත් භීයොවානි යෙන් ලොකයෙහි ව්‍යවහාරප්‍රාභාවයේ රුපියල් පසළොස්ක අගනා කමිපණය ම බැව් අතීතය දෙස බැලීමෙන් සැලකේ. එහෙයින් මෙහි පාදවිනිශ්චය භීයොවානියට පැමිණි කමිපණ යෙන් ම උපාදෙයය.

එවිට මෙකල පාදයේ වටිනාකම රුපියල් තුණකුත් ශත හැත්තෑපහක් වේ. ශතහැත්තෑ පහක් වටිනා බඩු සොරකම් කිරීමෙන් පරිජ්වන බව ඇතැම් ආවායඝීවරු ශික්ෂා ගෞරවයට ඇතිකරගත් මතයක් මුත් පරිජ් ඇවතට ප්‍රමාණ නොවන බව පැරණි තිදශීණ සැලකීමෙන් සපුට වේ.

පරිවාර පාලියෙහි.

* “වතතාරො ජනා සංවිධාය ගරුභණ්ඩං අවහරුං
නයො පාරුජිකා එකො න පාරුජිකො
පඤ්ඤාමෙසා කුසලෙහි විනතිනා” යි,

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි.

“වතතාරො ජනා ආවරියනොවාසිකා ජ මාසිකං ගරුභණ්ඩං
හරිතුකාමා ජාතා තත්ථ ආවරියො නිං එකං මාසකං හර
නිං එකං නිං එකං අහං නයො හරිසුසාමිති ආහ. අනෙක
වාසිකෙසු පත පඨමො තුමෙන භග්ගො නයො හරට්ඨ නිං
එකං හර නිං එකං හර අහං එකං හරිසුසාමිති ආහ

* වතතාරො ජනා, සතර දෙනෙක්; සංවිධාය, එකිනෙකාට විධානකොට; ගරුභණ්ඩං, ගරු බඩුවක්; අවහරුං, සොරාගත්ත; (තෙසු, ඔවුන් අතුරෙන්;) නයො, තුන් දෙනෙක්; පාරුජිකා, පාරුජිකා වූහ; එකො, එකෙක්; න පාරුජිකො, පරිජ්, නුවුයේය; එසා පඤ්ඤා, මේ ප්‍රශ්නය තෙම, (මෙහි ලිංගවිපර්යායයි) කුසලෙහි, විනයෙහි දක්ෂයන් විසින්; විනතිනා, සිතිය යුත්තාහ.

ඉතරෙයි වෙ එවමෙවං ආහංසු එක්මෙකසු එකො මාසකො සාහසිකො හොති තෙන තෙසං දුක්ඛවා පතතියො පඤ්ච ආණ්ඩනිකා තෙති තිණණමපි පාරාජිකං ආවරියස්ස පත තයො සාහසිකා තෙ හිස්ස ථුල්ලවට්ඨං තයො ආණ්ඩනිකා තෙ හි පි ථුල්ලවට්ඨය මෙව.”

(ආ) මස්සක් හෝ උණු මස්සක් සොරකම් කිරීමෙන් දුකුලා වට ද ඉතිරි මස්සක් හෝ උණු පස් මස්සක් ගැණීමෙන් තුලසිට ද පස් මස්සක් හෝ ඉතිරි පස් මස්සක් ගැණීමෙන් පාරාජිකාවට ද පැමිණේ. “අදිනතාදුතෙ තිණසලාකමතෙනනාපි වස්සුනා”යි සමන්ත පාසාදිකාවෙහි ආ හෙයින් හෙරණුන්ට හා උවසුවන්ට තණ කුරක් පමණකු දු සොරසිතින් ගැණීමෙන් අදනතාදුත විරමණ ශික්ෂාවගේ භික්ෂුකිය ලැබේ.

කඬුකා විතරණියෙහි.

“ආදියනාස්ස මාසකෙ වා උණමාසකෙ වා දුක්ඛවං අතිරෙකමාසකෙ වා උණපඤ්චමාසකෙ වා ථුල්ලවට්ඨං පඤ්චමාසකෙ වා අතිරෙකපඤ්චමාසකෙ වා පාරාජිකං”

අත්සතු වස්තුවක් විමය අත් සතු වස්තුවකැයි හැඳිනීමය වටිනා කමින් මසුපහක් විමය සොරසිත ඇතිවීමය තුළු තැණින් කෙසහක් පමණකුදු ඉවත් කිරීමය යන මේ පස්දෙන අදනතාදුත පාරාජිකාවට අංග වෙති.

4 මනුස්සපාණං පාණො නි ජානං වධික වෙනසා

ජීවිතා සො විසොපේති සාසනා සො පරාජිකො

යො, යම් මහණෙක් තෙම; මනුස්සපාණං, මිණිස් සතෙකු; පාණො ඉති, පණ ඇත්තෙකැ යි; ජානං, (ජානනො) දැනගණී මින්; වධිකවෙනසා, නසනු කැමති සිතින්; (හෙවත් මරණු කැමති සිත කරණ කොට ගෙන) ජීවිතා, ජීවිතෙකුයෙන්; විසොපේති, වෙන් කෙරේ ද; සො, ඒ මහණ තෙමේ; සාසනා, සජීඤ ශාසනයෙන්; පාරාජිකො, (හවෙ) පැරදුනේ වන්නේ යි.

සං:- 1 මනුස්සපාණං.

මෙහි මනුෂ්‍ය ජීවිතය ම අභිප්‍රේත හෙයින් දෙව යක්ෂ ප්‍රේත තීරස්විත ජීවිත තොර කිරීමෙන් පරිජි නො වේ.

ජීවිතියෙය වනාහි නාම ජීවිතියෙය රූප ජීවිතියෙය යි වි ප්‍රකාරවේ. නාම ජීවිතියෙය විතත නම්වූ විඤ්ඤාණයෙහි ද රූප ජීවිතියෙය රූපසකකියෙහි ද පවත්නේය. එයින් නාම ජීවිතියෙය හෙලනු නොහැකි වෙයි. කුමක් හෙයින් යත්? ජීවිතියෙය වෛතසිකයා තමා උත්පාදයවිතිභංග වශයෙන් යුහුසුඵ පෙරලුම් ඇති බැවිනි. රූප ජීවිතියෙය හෙලනු හැකිවෙයි. කුමක් හෙයින් යත්? රූප ජීවිතියෙයා තමා ආයුෂ දීඝීවන හෙයිනි. නාම ජීවිතියෙයෙන් යුත් කුඩා විතතඤ්ඤාණ සතලොසක් ගතවන කාලය එක රූප ජීවිතියෙයක් වෙයි. රූප ජීවිතියෙය හෙලකල්හි නාම ජීවිතියෙය ද හඵයේ නම් වේ. රූප ජීවිතියෙය සමග නාම ජීවිතියෙයාගේ තිරුඛය ඇතිහෙයින් එසේ වන්නේය. ප්‍රත්‍යුත්තර නන අතීත අනාගත යයි කියන ලද්දවූ කාලාත්‍රය අතුරෙන් තත්‍යුත්තර කාලයෙහි පවත්නාවූ රූප ජීවිතියෙය ම හෙලිය හැක්කේ වෙයි. අන් කලෙක නොහැකි වෙයි. ඒ ප්‍රත්‍යුත්තර නන තෙමේ ද ඤාණ ප්‍රත්‍යුත්තරය සන්නති ප්‍රත්‍යුත්තරය අධාන ප්‍රත්‍යුත්තරය යි ත්‍රිවිධාකාර වේ. ඒ ත්‍රිවිධාකාරයන් අතුරෙන් කුඩා විතතඤ්ඤාණවූ උත්පාදයවිතිභංග කාලතෙමේ ඤාණ ප්‍රත්‍යුත්තර නම් වේ. සංභාව සද්දවූ සංභාවිතියක් හෝ අනිවිතියක් ආයුෂ ඇත්තාවූ කුසල ජවනය අකුසල ජවනය ක්‍රියා ජවනය යන මොවුන්ගේ කාල තෙමේ සන්නති ප්‍රත්‍යුත්තර නම් වේ, චූතිය හා ප්‍රතිසංකිය අතර කාලතෙමේ අධාන ප්‍රත්‍යුත්තර නම් වේ. යථොක්ත ප්‍රත්‍යුත්තරයන් අතුරෙන් සන්නති අධාන ප්‍රත්‍යුත්තර වයෙහි වූ රූප ජීවිතියෙය හෙලනු හැකි වෙයි; ප්‍රතිසංකියෙහි කායදසක වස්තුදසක භාවදසක යන්ගේ වශයෙන් තිංසති ප්‍රහෙදයක් ඇත්තාවූ කලල රූපය හටගනී. ඒ අවස්ථාවෙහි පටන් බෙහෙත් ආදීවූ උපක්‍රම මාගීයෙන් ජීවිතියෙය හෙලිය හැකි බව දනගුතු.

සං:- 2 වධකවෙනසා.

ජීවිතියෙය නැසීමට යොදන ලද ප්‍රයෝගයෙන් හටගත්තාවූ මරණු කැමති වෙනතාව මෙහි වධක විතතය යි ප්‍රකාශ කෙළේ යි. සංභාව වශයෙන් තියුණුවූ දෙමිතස් වේදනාව හා සමග එකොත්පාදදී වශයෙන් මිශ්‍රිභාවයට ගියාවූ ප්‍රතිසංකියෙන් යුත් මෙහෙයුම් රකිනවූ එක් සිතෙක මෙහෙයුම් සහිතවූ එක් සිතෙක යන මොවුහු ජීවිතියෙය නසන වධක විතතයෝ වෙත්. මරණු රසිනැත්තෝ මැරී නම් පරිජි නොවේ. තුලසි වේ. මැරූ පසු රසි විනම් පරිජි වේ.

සං:- 3 විශෝජනි

සාහසිකය නිසංගතිය ආණ්ඩනය ආණ්ඩනය විජයාමය ඉතිමය යි පණ වෙන් කිරීමෙහි ප්‍රයෝගයෝ සදෙනෙක් වන්නාහ.

කඩා විතරණියෙහි

“පාණානිපානසා ජපයොගා සාහසිකො නිසංගතියො ආණ්ඩනයො ආවරො විජයාමයො ඉතිමයො ති”

(1) සාහසික ප්‍රයෝගය:- නම අතින් හෝ නමාගේ ශරීරය පිළිබඳ වූ කඩ දුනු ආදියකින් රූප ජීවිතෝත්සයය හෙලීම සාහසික නම් වේ. මෙසේ මිණිස් දිවි හෙලන්නා වූ භික්ෂු තෙමේ පාරාජිකාපත්තියට පැමිණේ.

(2) නිසංගතිය ප්‍රයෝගය:- දුර සිටියාවූ මිණිසෙකු ඊතල ආදියෙන් පහර දී මැරීම නිසංගතිය නම්. නිසංගතිය අනිසංගතිය යි නිසංගතිය විප්‍රකාර වේ. අසවල් නම් ඇති මිණිසා මරමා යි ඊතල ආදිය යෙදීමෙන් එම මිණිසා මැරේ නම් භික්ෂු තෙමේ පාරාජිකාවට පැමිණේ. අනිකෙකු මැරී නම් උද්දිසාය වැරද ගිය හෙයින් පරිජ් නොවේ. නිසංගතිය නිසංගතිය විනිශ්චය මෙසේ දතයුතු. අසවලා මැරේවා යි විශේෂ යක් නොසිතා මරණු පිණිස ඊතල හැරීමෙන් මිණිසෙකුගේ දිවිතොරවූ කල්හි භික්ෂුවක් නම් පරිජ් ඇවතට (උවසුවෙක් නම් ශීල හෙදයට) ද පැමිණේ. යම් භික්ෂුවක් තෙමේ මුවහත් තබන ලද්දවූ ආවුරියක් මුවහත් දකිනු පිණිස පිදුරු ගොඩකට ඒ ආවුරිය ගසන්නාවූ කල්හි මව හෝ පියා හෝ රහත් කෙනෙක් ඒ පහර ලබා මලේ විනම් ව්‍යවහාර වශයෙන් මරණය කිය යුත්තේ නමුදු පාරාජිකාවට හා ආනන්ධාරියට නො පැමිණේ. මරණු කැමති සිත ඇති කල්හි ම කම් බඩ වේ. අනිසංගතිය නිසංගතිය මෙසේ දතයුතු වෙයි.

(3) ආණ්ඩන ප්‍රයෝගය:- මෙරමා ලවා මැරවීම ආණ්ඩනය යි කියනු ලැබේ. වස්තුය කාලය ඕනෑම ආවුරිය රියතා පථය ක්‍රියාවිශේෂය යන සංකාරය ආණ්ඩනින් ප්‍රභේද වන්නාහ.

මවුන් අතුරෙන් වස්තු යනු මරණු ලැබූ සත්‍ය තෙමේ යි කාල යනු පෙරවරා පස්වරා ආදී කාලය යි. ඕනෑම යනු

ග්‍රාමාරණයාදී ස්ථානය යි. ආවුරිය යනු කඩු දුනු ආදී ආවුරිය යි ඊයැපප යනු යාම් ඊම් ආදිය යි. ක්‍රියා විශේෂ යනු ඇණිම් කැපීම් ආදිය යි.

නිදේශ ප්‍රතිනිදේශ විභිංවය.

a වසතු විභිංවය:- අසවල් මිණිසා මරව යි මෙහෙයුම් ලද මහණ තෙමේ මෙහෙයු පරිදි මැරී නම් දෙදෙන ම කමී බඩ (පරිජි) වේ. අන් මිණිසෙක් මැරී නම් ඇණවුම් කළුනු වසතු ව වැරද ගිය හෙයින් පරිජි නො වේ. ඇණවුම් ලදුන ම පරිජි වේ.

b කාලවිභිංවය:- පෙරවරු කාලයෙහි මරව යි මෙහෙයුම් ලද මහණ තෙමේ පස්වරු කාලයෙහි මැරී නම් මෙහෙයුම් කළුනු කාලය වැරද ගිය හෙයින් පරිජි නො වේ. මෙහෙයු පරිදි මැරී නම් දෙදෙන ම කමී බඩ (පරිජි) වේ.

c ඔකාෂ විභිංවය:- මෙ ගම්හි මිණිසෙකු මරව යි මෙහෙයුම් ලද මහණ තෙමේ අන් ගම්කයෙකු මැරී නම් මෙහෙයුම් කළ මහණ ස්ථානය වැරද ගිය හෙයින් පරිජි නො වේ. මෙහෙයුම් ලදුන ම පරිජි වේ. මෙහෙයු පරිදි මැරී නම් දෙදෙන ම පරිජි වේ.

d ආවුරිය විභිංවය:- කඩුවකින් ඇණ මරව යි මෙහෙයුම් ලද මහණ තෙමේ හෙල්ලකින් ඇණ මැරී නම් ආවුරිය වැරද ගිය හෙයින් මෙහෙයුම් කළ මහණ පරිජි නො වේ. මෙහෙයුම් ලදුන ම පරිජි වේ. මෙහෙයු පරිදි මැරී නම් දෙදෙන ම පරිජි වේ.

e ඊයැපප විභිංවය:- යන්තනු මරව යි මෙහෙයුම් ලද මහණ තෙමේ නුන්තනු මරා නම් ඉරියව් වැරද ගිය හෙයින් මෙහෙයුම් කළුනු පරිජි නො වේ. මෙහෙයුම් ලදුන ම පරිජි වේ මෙහෙයු පරිදි මැරී නම් දෙදෙන ම පරිජි වේ.

f ක්‍රියාවිශේෂ විභිංවය:- ඇණ මරව යි මෙහෙයුම් ලද මහණ තෙමේ සිද මරා නම් ක්‍රියා විශේෂය වැරද ගිය හෙයින් මෙහෙයුම් කළුනු පරිජි නො වේ. මෙහෙයුම් ලදුන ම පරිජි වේ. මෙහෙයු පරිදි මරා නම් දෙදෙන ම පරිජි වේ.

සමඟ පාසාදිකාවෙහි.

“වත්තු කාලො ව ඔකාසො ආවුඩං ඉරියා පටො
කිරියා විසෙසො ති ඉමෙ ඡ ආණ්ඩනි නියාමකා”යි

(4) සථාවර ප්‍රයෝගය:- බොරු වල් කැණීම් වැඩි පොකුණු ආදියෙහි විෂ ලැම් වශයෙන් මැරීම සථාවර ප්‍රයෝග නම් වේ. අසවල් මිණිසා වැඩි මැරෙව යි බොරු වල් කැණීමෙන් වැඩි පොකුණු ආදියෙහි විෂ ලැමෙන් නියම කළහු ම මැරී නම් හිඤ්ච පාරාජිකාවට පැමිණේ. අනිකෙක් මැරී නම් නියමය වැරදි ගිය හෙයින් පරිජි නො වේ.

(5) විදුමය ප්‍රයෝගය:- මහත් ජප කිරීමෙන් මැරීම විදුමය ප්‍රයෝග නම් වේ. අප්පින වේදය හැදෑරූ හිඤ්ච තුමු සතුරන් ඉදිරියට පැමිණි කල්හි හය උපදවන්නාවූ වනාහර හෝ විෂම අනිසාරුදි රෝග උපදවත්. එසේ මිණිස් ජීවිතය නැසුයේ නම් පරිජි වේ.

(6) සාධිමය ප්‍රයෝගය:- කම්යාගේ විපාකවූ ආනුභා ශක්තියෙන් මැරීම සාධිමය ප්‍රයෝග නම් වෙයි. හේ වතාහි නාගිහි සුපණ්ණිහි යකිහි දෙවිහි රාජිහි යන මොවුන්ගේ වශයෙන් බොහෝ ප්‍රභෙද වන්නාහ.

දඬු දිඬු පුඬු වශයෙන් නාගරාජයෝ අනුන්ට හිංසා පීඩා කෙරෙති. හේ නාගිහි නම් වේ. සුපණ්ණි රාජයෝ මහා සමුද්‍ර යෙහි බඩ දෙතුන් සියයක් පමණවූ නාගයන් අල්වා ගනිත්. ඒ සුපණ්ණිහි නම් වේ. යක්ෂයෝ එන්නාහු පහර දෙන්නාහු නොපෙනෙත්. ඔවුන් ගසන ලද්දේ එනන්හි ම මැරෙත්. හේ යකිහි නම් වේ. වෛශ්‍රවණ වරම් රජතෙමේ සෝවාන් විමට පෙර කුමනාණ්ඩයන් දෙස අයුරු බැලී නම් කුමනාණ්ඩයෝ මැරෙත්. අන් දෙවියන්ගේ දේවානුභා ශක්තිය ද දෙවිහි නම් වේ. සක්විති රජුගේ ආකාශවාරි භාවය ද ධර්මාශෝක රජුගේ ආඥාවක්‍රය යට පොළොවෙහි හා මතු ආකාශයෙහි පැතීරීමෙහි ද සිංහල විපය ආණ්ඩුකලාවූ පිතු නම් රජුගේ දළ මැඩීමෙන් චුලලසුමන සිටුහුගේ මරණයෙහි ද රාජකීය දතයුතු. මෙසේ සාධි මාගියෙන් මිණිස් දිවි ගැලවූ හිඤ්ච පාරාජිකාවට (උච්චු ව ගිල හෙදයට) ද පැමිණේ.

සං:- පරාජිකො.

“පාරාජිකො”යි වක්තව්‍ය නමුත් ඡන්ද්‍රානු රක්ෂණ වශයෙන් පකාරයාගේ අවයවවූ ආකාරය මුස කොට, “පරාජිකො”යි විසූ.

ටිකාවෙහි.

“පාරාජිකො හි වහනබ්බ ඡන්දානුරක්ඛණං පරාජිකො හි චුතං”

“කිලෙසාරිති පරාජිකෙන පරාජිකිඨා හි වා පාරාජිකො” යි තිථිවන හෙයින් කෙලෙස් සතුරන් විසින් එම අත් බැවිති පුතොපසම්පදා බවට අභව්‍ය කිරීම් වශයෙන් පරදවනු ලැබේ නුසි පාරාජික නම් වේ.

පරිවාර පාළියෙහි.

* “පාරාජිකනනි යං චුතං තං සුණොති යථා තථං
චුතො පරබො භයො ව සම්මානිතිරාකතො
සංවාසො පි තතිං තප්පි තෙනෙනං ඉති චුච්චති.”

(අ) පරිජිවූ මහණ තෙමේ ගිහි බවට හෝ හෙරණ බවට හෝ පත්වී නැවත සරණාගමනය පටන් සිල් රැක මනාව පිළිපැදීමෙන් අභිත් මාගීඵල හැර සෙසු මාගීඵල ලබන්ට සුදුසු වන්නේය.

විගුහිමාගී අනුට්ඨාසෙහි.

“භික්ඛාමුලානම්පි හි පාරාජිකාපතතිචුඨානෙන හෙඨා පරිරක්ඛි
තං සීලං විසුඛං නාම හොති තෙන තෙසං මහපටිලාහොපි
සම්පජ්ජති ති”

කිරිසත් ගතයෙකුට දුක් ඉපදවීමෙහි දුකුලාව ද මිණිසෙකුට දුක් ඉපදවීමෙහි තුලසිය ද යක්‍ෂ ප්‍රේතයින් මැරීමෙහි තුලසිය ද කිරිසතුන් මැරීමෙහි පටිතිය ද මිණිසුන් මැරීමෙහි පාරාජිකාව ද වන්නේය.

කඩ්ඩා විතරණියෙහි.

“කිරිව්‍යානස්ස ව දුකුචුප්පතතියම්පි දුකුකට්මෙව මනුස්ස
ජාතිකස්ස දුකුචුප්පතතියං ථුලලව්චයං තථා යකඛාදිකං

* පාරාජිකං ඉති, පාරාජිකායයි; යං, යමක්; චුතං, කියන ලද ද; තං, ඒ අතීය; යථා තථං, තත්චු පරිද්දෙන්; සුණොති, අසව; සම්මා, ශාසනයෙන්; චුතො, සැවවී ද; පරබො, පැරදුනේ වේ ද; භයො ව, ගිලිහුනේ වේ ද; අභිනිරාකතො, ඔහු විසින් වෙසෙසින් දුරු කරණලද ද; තතිං, ඔහු කෙරෙහි; සංවාසො අපි, එක කමී එකොදෙක සමගික්‍ෂා සංඛ්‍යාත සමග විසීමක් ද; තප්පි, නැත; තෙන, එහෙයින්; එතං, මේ ආපතතිය; ඉති චුච්චති, පාරාජිකය යි ! මෙසේ ! කියනු ලැබේ.

මරණේ තීරව්‍යානගතමරණේ පාවිතනියං මණ්ණස්ස මරණේ පාරාජිකතනි”

තෙමේ තම දිවි තොරකර ගැනීමය තෙමේ තම දිවි අනුන් ලවා තොර කරවා ගැනීමය යන දෙදෙන පාරාජිකාවට වස්තු නො වේ. එසින් දුකුලා වේ.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි.

“අත්තනො අත්තානං ජීවිතා වොරොපනං මිගලභිකොන ව වොරොපාපනං පාරාජිකවත්ථං න හොති”යි.

මනුෂ්‍යජාතිය වීමය ප්‍රාණය ඇතැයි දැනීමය මරණු කැමති සිත ඇතිබවය ඊට සුදුසු උපක්‍රමය මැරීමය යන මේ පස “මනුෂ්‍ය විග්‍රහ පාරාජිකාවට” අංග වෙති.

5 ක්‍ෂාන්ධාදිහෙදං හදසෙ අසනන.

අඤ්ඤා පදෙසඤ්ච විනාධිමාන.

මනුස්ස ජාතිය වදෙසා හිකු

ඤ්ඤාකරණෙන නොන පාරාජිකො නි.

හිකු, යම් හිකුළක් තෙමේ; අඤ්ඤාපදෙසං ව, අනිකක්හුගේ කීම ද; අධිමානං ව, අධිගතය යි උපන්මානය ද; විනා, හැර හදසෙ, තමාගේ සිත්හි; අසනනං, නැත්තාවූ; ක්‍ෂාන්ධාදිහෙදං, ධ්‍යානාදී ප්‍රභෙද ඇති උත්තර මනුෂ්‍යධර්මය; මනුස්සජාතියං, මිණිස් ජාති ඇත්තෙක්හට; වදෙසා, කියා නම්; තෙන, ඒ මිණිස් ජාති ඇත්තහු විසින්; ඤ්ඤාකරණෙන, දැනගනු ලැබූ ඇසිල් ලෙහි; (සො, ඒ හිකු තෙමේ;) ඉති, මේ සඵඤ්ඤාසහයෙන්; පාරාජිකො; පැරදුනේ වේ;

සං:- 1 ක්‍ෂාන්ධාදිහෙදං.

මෙහි ආදි ශබ්දය කරණකොට ගෙන ත්‍රිවිධ විමොක්‍ෂය ත්‍රිවිධ සමාධිය අභිසමාපන්නිය සතර මාගීය සතර ඵලය කෙලෙස ප්‍රභාණය යනාදී වූ උතුරු මිණිස් දම් ගැණෙත්.

මෙසේ වූ උතුරු මිණිස් දම් ගැණීමෙන් සිල් නැත්තේ සිල් ඇත්තෙම් ත්‍රිපිටකය නොදරන්නේ ත්‍රිපිටකය දරම් ධ්‍යාන නොදරන්නේ ධ්‍යාන දරම් යි කිම් මාත්‍රයකින් පාරාජිකාවට නො පැමිණෙන්නේය යන අතීය ආවායථී තෙමේ ගැහවුයේය. අන්‍ය ආපන්නින්ට වනාහි පැමිණෙන්නේය.

සං: 2 හදසෙ අසනනං.

උතුරු මිණිස් දම් ලැබියැටි මහණ තෙමේ තම අදහස් මෙරමාහට කීමෙන් පරිජ් නො වේ.

සං:- 3 අකුසුපදෙසං.

අසවල් මහණ තෙමේ රහත. තොපගේ වෙහෙර වස්වා ගණිවි. මේ ආදී වශයෙන් මෙරමා ගත්වා අසත්‍යවූ මිථ්‍යාවචන කියේ නම් පරිජ් නො වේ. තුලසි ම වේ.

සං:- 4 මනුෂ්‍ය ජාතියං.

මිණිස් දෑ හට යයි කීමෙන් මිණිස් වෙස් ගත් ගරුඬ නාගාදී තිරිසනුන්ට ද දිව්‍ය යක්‍ෂ ප්‍රේතාදීන්ට ද උතතරි මනුෂ්‍ය ධර්මය කීමෙන් පරිජ් නො වේ.

සං:- 5 ඤානානුමේ.

උතුරු මිණිස් දම් කියන ලදනු තබා අතිකෙක් දැනගණී නම් පරිජ් නො වේ.

උතතරි මනුෂ්‍ය ධර්මය ප්‍රකටව නැතිබවය අයහපත් ඊජ්ජාවක් සදහා කියා පෑමය තමාගේ ශරීරයට සුදුසු පරිද්දෙන් ඵලවා කීමය කියන ලදනු මිණිසෙක් විමය එකෙණෙහි දැන ගැනීමය යන මේ පස්දෙන මේ “උතතරි මනුෂ්‍ය ධර්ම පාරාජිකාවට” අංග වෙති.

මුලසික වණිනාවෙහි

පාරාජිකා නිදේශය නිමි.

6 මොවෙතුකාමවිතෙතන උපකක්කම විමොචසං. සුක්කමඤ්ඤත්තු සුපිනා සමණො ගරුකං චූසෙ

මොවෙතුකාමවිතෙතන, සුකුරු මිදියැටි සිතින්; සුපිනා, සවිජ්ජායක්; අඤ්ඤත්තු, හැර; සුක්කං, ශුශ්‍රූය; උපකක්කම, උත්සාහ කොට; විමොචසං, (විමොචසනෙතො) මුදවන්නාවූ; සමණො, මහණ තෙමේ; ගරුකං, උසාන ගරුකයෙන් ගරුක නම්වූ සංඝාදි ශේෂාපතනියට; චූසෙ, පැමිණෙන්නේයි.

සං:- 1 මොවෙතුකාමවිතෙතන.

මොවනාසාද රාගයෙන් මෙහෙයු කාමාවචර ලොහමුලික අකුසල්සිත මෙහි මොවෙතුකාමවිතන නම් වේ. මොවනාසාද රාගයෙන් තොරව හඤා ග්‍රහණාදී වශයෙන් මාගමක් සපයී කිරීමෙන් සුකුරු මිදුනේ තමුදු මොවනාසාද රාගය නැති හෙයින් සුක්කමිසංගිකා නම් සංඝාදිශේෂය නො වේ. මෙවුමිදුම් සෙවියැටි සිතින් සපයී කොළ නම් කාය සංසගී සංඝාදිශේෂය වන්නේ යි.

මොවනාසාද රාගය වනාහි එකොළොස් රාගයන් අතුරෙන් එකකි. ඒ එකොළොස් නම් මොවනාසාදය මුච්චනාසාදය මුක්කාසාදය මෙච්ඡනාසාදය සපයීසාදය කණ්ඩුවණ්ණසාදය දඤ්ඤාසාදය නිශද්දාසාදය වාචාසාදය ගෙහසිත ප්‍රේමාසාදය වණ්ණබ්බන්ධාසාදය යන මොහු යි.

සමනන පාසාදිකාවෙහි.

“තත්‍රිමෙ එකාදසරාගා මොවනසාදො මුච්චනසාදො මුක්කසාදො මෙච්ඡනසාදො සපයසාදො කණ්ඩුවණ්ණසාදො දඤ්ඤාසාදො නිශද්දසාදො වාචසාදො ගෙහසිතපෙමං වණ්ණබ්බන්ධං ති”

සං: 2 උපකක්කම

උත්සාහ කිරීම මෙහි උපක්‍රම නම්. අත්පා දඩුමුතුරු ආදී යෙන් උත්සාහ කොට සුකුරු මිදියැටි සිතින් සුකුරු නො මුදවා රසවිඳ ගැනීම මාත්‍රය පමණක් කරන්නාවූ මහණහට සහ වෙසෙස් නො වේ. තමාගේ අභිනජානයෙහි මෙරමා ලවා උපක්‍රම යොදවා සුකුරු තුඩු තැනින් නො සෙලවී නම් තුලසියට ද සෙලවී නම් සහ වෙසෙසට ද පැමිණේ. කුඩා මැස්සෙක් බොන පමණකුදු සුකුරු සෙලවීම මාත්‍රය ම මිට පමණි. මුත්‍ර මාගියට බැස පිටවූ යේ හෝ නුවුයේ සහ වෙසෙස් වන්නේය.

කඩිනම් විතරණියෙහි

සවෙ පන පරෙත අතනනො අඛණ්ඩනෙ උපකකමං
කාරෙතො මොවාපෙති ආපජ්ජනියෙව වෙනෙතො අනතමසො
ආකාසෙ කරිකමනෙන පි තිමිතෙන උපකකමනනං
සවෙ නමුවනි ජුලලපීඨයං සවෙ පන අනතමසො යං එකා
බුද්දකමකකිකා පිටෙය්‍ය තත්තකමපි ධානතො මුවනි
දකසොනං අනොතිණෙණ පි සංඝාදිසෙසො ධානතො පන
වුතං අවසංමෙව දකසොනං ඔතරති තයමා දකසොනං
ඔතිණමතෙන බති තිකකතෙන වා අතිකකතෙන වා
සංඝාදිසෙසො”යි.

සං:- 3 අඤ්ඤානුසුපිනා.

“සුපිනා”යි කමානා නියයක වචන යි.

රාගයෙන් මඛනාලද සිත් ඇතිව උතුරු අත්මිටි ආදියෙන්
අඛණ්ඩනය දැකිකොට පෙළා සුකුරු මිදවීම පිණිස උත්සාහ
වනුයේ හොඳි ද එසේ හෝනා ලද්දහට සුකුරු මිදනු කල්හි
සහවෙසෙස් වේ. රාගය පිළිකුල් වශයෙන් මෙනෙහි කොට සුඛවූ
සිත් ඇත්තේ සයනය කෙරේ නම් එසේ සයනය කළාහට සුකුරු
මිදන කල්හි සහ වෙසෙස් නො වේ.

සමනන පාසාදිකාවෙහි.

“සවෙ පන සයනකාලෙ රාගපරිසුට්ඨිනො හුතො උතුරුනා වා
මුවනිනා වා අඛණ්ඩනං ගාලනං පිලෙතො මොවනත්තය සහසං
නො සුපති සුපනනං වසං අසුපි මුවනි සංඝාදිසෙසො
සවෙ රාගපරිසුට්ඨානං අසුහමනසිකාරෙන වූපසමෙතො සුඛ
විතොනො සුපති සුපනනං මුතෙනපි අනාපනති”

සං:- 4 ගරුකං.

උදාන ගරුකයෙන් සහ වෙසෙස් ඇවතට “ගරුක”යි නම්
කළෝ “සංඝා ආදිමති වෙච සෙසසසුච ඉවර්තනබ්බා අසා නි
සංඝාදිසෙසො”යි නිරුක්ති හෙයින් සහ වෙසෙස් අවන් තිසුච
විසින් පිහිටිය යුතු ආදිය යි කියන ලද පිරිවෙස්හි ද ශෙෂය යි
කියන ලද මාතත් අඛිනාන කමයන්හි ද සංඝයා විසින් කැමති
විය යුත්තේ මේ ඇවතට නුසි සංඝාදිශෙෂ නම්.

පරිවාර පාලියෙහි.

† “සංඝාදිසෙසො නි යං වුත්තං තං සුණොති යථා තථං
සංඝො ව දෙති පරිවාසං මූලාය පටිකස්සති
මානතං දෙති අබ්බෙති තෙනෙතං ඉති වුචති”යි

දුෂිත සිල් ඇති භික්ෂුවගේ සුඛිය පිණිස වත් මානත්
අබ්බාන කමිසන්ට සංඝයා ම උවමනා බැවින් සංඝාදි ශෙෂ
නාමය යෙදේ.

(අ) පිළිසන් සහ වෙසෙස් ඇත්තනුව පිරිවෙස් දීම ද
පිරිවෙස් අතර සහ වෙසෙස් අවන්තුව මූලාය පටිකස්සනය ද
පිළිසන්වූ ද නොපිළිසන්වූ ද ඇවැත් ඇත්තනුව මානත් දීම ද
පුරුදුකළ මානත් ඇත්තනුව අබ්බානය ද මොනවට පිළිපත්ත
නුව ඔසාරණිය ද මොනවට පිළිනොපත්තනුව නිස්සාරණිය ද
පණවන ලදී.

මණොරථ පූරණියෙහි.

“ගරුකාපතනිං ආපනනස්ස පටිච්ඡන්තාය ආපනතියා පරිවා
සදුතං පඤ්ඤතනං පරිවාසෙ අනුත්තරපතනිං ආපනනස්ස
මූලාය පටිකස්සනං පඤ්ඤතනං පටිච්ඡන්තායපි අපටිච්ඡ
න්තායපි ආපනතියා මානතදුතං පඤ්ඤතනං විණණමා
නතනස්ස අබ්බානං පඤ්ඤතනං සමමා වත්තනනස්ස ඔසාර
ණියං පඤ්ඤතනං අසමමා වත්තනනස්ස නිස්සාරණියං
පඤ්ඤතනං”යි

සුකුරු මිදියටි සිත් ඇතිබවය උත්සාහ කිරීමය තුඩු
තැනින් සෙලවීමය යන තිදෙන “සුක්ක විසංඝිතා සංඝාදිසෙස
සං” අංග වෙති.

† සංඝාදිසෙසො ඉති, සංඝාදිශෙෂයයි; යං, යමක්; වුත්තං,
කියන ලදද; තං, එය; යථා තථං, තතු සේ; සුණොති; අසව;
සංඝො ඵව, සංඝයා ම; පරිවාසං, පිරිවෙස්; දෙති, දෙයි; මූලාය
පටිකස්සති, මූලාය පටිකස්සනකමිය කෙරෙයි; මානතං, මානත්;
දෙති, දෙයි; අබ්බෙති, අබ්බාන කමිය කෙරෙයි; තෙන, සංඝයා
මුල මැද අග යන තුන් තැනම කැමති විය යුතුය යන අනුයෝගි;
ඵතං, මේ ආපනතිය; ඉති වුචති, සංඝාදි ශෙෂය යි කියනු ලැබේ.
(මේ අවනට පැමිණ ඉන් තැනි සිටිනු කැමති මහණහට
ආදියෙහි පිරිවෙස් දීම පිණිස ද මධ්‍යයෙහි මූලාය පටිකස්සන
මානත් ආදිය දීම පිණිස ද අවශ්‍යතාවෙහි අබ්බානය කිරීම පිණිස ද
සංඝයා කැමතිවිය යුතුයි. එහෙයින් සංඝාදිශෙෂය යි කියනු
ලැබේ.)

7 කායසංසග්ගරාගෙන මනුසංසිද්ධිං පරාමසං.

ඉති සංඝාදී උපකකමම සමනො ගරුකං උපසෙ.

මනුසංසිද්ධිං, මනුෂ්‍ය සත්‍රියෙකු ඉතිසංඝාදී, සත්‍රියෙක යන සංඝ ආචාර; උපකකමම, උත්සාහ කොට; කායසංසග්ගරාගෙන, කායසංසග්ගරාගෙනි ඇලෙන්නාවූ රාගයෙන්; පරාමසං, (පරාමසනො) අල්වන්නාවූ; සමනො ශ්‍රමණ තෙම; ගරුකං, ගරුකාපතනයට; උපසෙ, පැමිණෙන්නේ යි.

සං:- 1 කායසංසග්ගරාගෙන.

රාගි සිතින් සත්‍රි ගරුක සපඨි කිරීමෙන් කාය සංසග්ගරාගය ලැබේ. එසේ සපඨි කළාට මේ ඇවත කියන ලදී. රාගයෙන් තොරව ගෙහසිත ප්‍රේමයෙන් මව ගෝ අල්වන්නාවූ නිසැක තෙමේ දුකුලාවට පැමිණේ. යටත් පිරිසිඳිත් සිත් කම් කළ ඉතිරි රු ඇල්වීමෙහි දු දුකුලා වේ.

සමනා පාසාදිකාවෙහි.

“ගෙහසිත පෙමෙනා උපසන පට්ඨයා දුකකට නි”

එහිම

“අනතමසො විතතකමම ලිඛිතකෙ පි ඉතිරුපෙ දුකකට මෙව” යි.

රාගයෙන් තොරව පාත්‍රා පිළිගැනීම ආදිය ඇතිකල්හි මාගමුත් සපඨි වීමෙන් ද සිති නැතිව අත්පා දිගහැරීම ආදිය ඇතිකල්හි මාගමුත් සපඨි වීමෙන් ද කායසංසග්ගරා සංසාදිශෙෂය නො වේ (මෙමුත් සේවනය කළාට පූර්ණාගයෙහි කාය සංසග්ගරා ද අවශ්‍යතයෙහි පාරාජිකාව ද වේ.)

විනයසං මඤ්ඤුසාවෙහි

“එවං හි අවෙතෙනා පතනපටිගහණාදිසු මාතුගාමසං අබ්බෙ උපසෙ පි අනාපනති අසනියා ගතපාදපසාරණකාලෙ උපසන්නසං අනාපනති” යි.

සං:- 2 මනුසංසිද්ධිං.

මනුස් මාගමිනු ම මිට ගොදුරු වෙත්. අන්තූ නො වෙත්. දෙවගනක් ඇල්වීමෙන් තුලසියට ද නිරිසන් ගිය මාගමක් ඇල්වීමෙන් දුකුලාවට ද පැමිණේ.

සමනා පාසාදිකාවෙහි.

“සවෙ පි පරනි ච්ඡිතවසවතතිදෙවියා කායසංසග්ගං සමාපජ්ජති උල්ලව්වය මෙව නාගමානවිකාය පි සුපණ්ණමානවිකාය පි කිතනරියා පි ගාවියා පි දුකකට මෙව” යි.

සං:- 3 ඉතිහාසය.

මේ ආපතනිය පහළවීමට සත්‍රී සංඥාව විද්‍යාමානවිය යුතු හෙයින් පුරිස් සංඥ ඇතිව මාගමුන් සපයී කෙළේ නම් සහ වෙසෙස් නො වේ තුලසි වේ.

කතියා විතරණියෙහි.

“ඉතිහාස වෙමනිකසා පණ්ඩක පුරිස තිරවිජානගත සඤ්ඤාසා ව ඵලලවයං”යි.

සං:- 4 උපකතම.

කාසික උත්සාය මෙහි උපකතමය යි විඥන යි. සේවන අද හස් ඇතිසේ නිශ්චලවූ කසින් හුදෙක් සපයීය ඉවසා නම් ඕහට විතතුපාද මාත්‍රයෙන් ඇවැත් නො වේ.

විතයසා මඤ්ජුසාවෙහි.

“යො සෙවනාධිපපායො නිවිලෙන කායෙන කෙවලං එසං පටිවිජානාති සාදියති අනුභොති තසං විතතුපාද මතෙන න ආපතනියා අභාවතො අනාපතති ති ආහ”

මිණිස් මාගමක් විමය මාගමකා යි හැඳින්විය රාගයෙන් මෙහෙයු සිත් ඇති බවය කාසික උත්සාහය සපයීය යන මේ පස් දෙන “කාසසංගයී සංඝාදි ගෙසසට” අංග වෙති.

8 දුච්ඡලලවාචාසාදෙන මග්ගං වා රබ්බ මෙථුනං.

බහාසනෙනා මණ්ඩසිත්තිං සුණ්ණමානං ගරාංචුසෙ

සුණ්ණමානං, ඇසියයුතු ස්ථානයෙහි සිටියාවූ; (නො:- ශ්‍රෝත ප්‍රශාදයෙන් යුක්තවූ;) මණ්ඩසිත්තිං, මිණිස් මාගමකට; මග්ගං වා, වච්ච පසාච මානියන් ද; මෙථුනං වා, මෙථුනය ද; ආරබ්බා (උද්දිසා) උදෙසා; දුච්ඡලලවාචාසාදෙන, මෙථුන බමී ප්‍රතිසංයුක්ත රාගයෙන්; බහාසනෙනා, ලාමකවචන බණින්නා වූ ශ්‍රමණ තෙමේ; ගරාං, ගරාකාපතනියට; චුසෙ, පැමිණෙන්නේය;

සං:- 1 දුච්ඡලලවාචාසාදෙන

මල මුත්‍ර මාගියන් පිළිබඳ මෙථුන බමී ප්‍රතිසංයුක්ත වාග් බිණීම දුච්ඡලලවාචාසා ද නම් වේ. එසේ වාග් බිණීමෙන් මේ ආපතනිය සිඛි යි. අතී ධර්මපසංහිත වාග් බිණීමෙන් මෙකී ඇවත නො වේ.

සං:- 2 මගනං.

වච්ච පසාඨ මාගියෝ මාභී නම් වෙත්. ති වනාහි නිමිත්ත නැත්තියෙකි. නිමිති මාත්‍රයක්ම ඇත්තියෙකි. ලෝභිතය නොමි දෙන්නියකි. ඵ්කාන්තයෙන් ලෝභිතය මිදෙන්නියෙකි. ලේවාඤ්ඤ වසු ඇත්තියෙකි. පුරුෂයෙකු වැනි දැලි රැවුල් ඇත්තියෙකි. තිගේ නිමිත්ත දික්වූ මස් වැදලි සහිතය. ති වනාහි සත්‍ර පණ්ඩ කියක් වන්නිය. සත්‍ර උභතොබ්‍යජනකියක් වන්නිය. මේ ආදීවූ බිණුම් මාගිය සදහා බිණුම් වෙති. මෙසේ මාගිය සදහා බිණීමෙන් සහ වෙසෙස් වේ. කය පිළිබඳ බිණුම් වලින් දුකුලා වේ. මෙසේ කියන්නහුට වචන ගණනින් ද සත්‍ර ගණනින් ද ඇවැත් සිදුවේ.

කඛ්ඛා විතරණියෙහි.

“සිබරිණිසි සමනිනාසි උභතොබ්‍යජනකියාසි ති ඉමෙසු තිසු අඤ්ඤතරෙන අකෙකාසවචනෙන වා මාතුගාමං ඔභාසනා සංසාදිසෙසො නාම ආපතති නිකායො හොති ති කායපට්ඨං ව ආදියා වණ්ණාදිභණ්ණෙන සබ්බස්ස දුකකටං ඔභාසනාසං සමබ්බුලා ව ඉත්ථියො ඵකාය වාචාය ඔභා සනාසං වාචා ගණනාය වෙව ඉත්ථ ගණනාය ව ආපතතියො.”

සං:- 3 මෙට්ඨනං.

සත්‍ර පුරුෂයන්ගේ සාමග්‍රි රසාසාදය මෙට්ඨන නම්. එසේවූ මෙට්ඨන පුජාව උතුම් ය. මෙට්ඨනය තෙපි පිදුනු ද? මෙට්ඨනය පුජාහි වසුවකි. කවර කලෙක නොපගේ මව්පියෝ ප්‍රසන්න වූවාහු ද? කවර කලෙක මම මෙට්ඨනය ලැබූයෙමි ද. කෙසේ දුන්නැදි මෙට්ඨනයෙහි යෙදෙන්නෙමි ද? යන මේ ආදී වශයෙන් කීම මෙට්ඨනය සදහා කීම නම් වේ.

සං:- 4 සුඤ්ජානං.

නො ඇසෙන ස්ථානයෙහි සිටියාවූ සත්‍රියකටද භාෂාව නො දත් සත්‍රියකට ද ලාමක වචන බිණීමෙන් සහ වෙසෙස් නො වේ යයි මේ පදයෙහි අභී විසින් හැඟේ.

මිණිස් මාගමක් විමය මිණිස් මාගකැයි හැදිනිමය ලාමක වචනයෙන් උපන් රාගය ඒ රාගයෙන් කීමය කී ඇසිල්ලෙහි දැනිමය යන මේ පස්දෙන දුහුල්ලවාචා සංසාදිසෙසංව අංග වෙති.

9 වණිතං වතා තතනො කාම පාරිවරියාය මෙට්ඨනං.

ඉතිං මෙට්ඨනරාගෙන යාවමානො ගරුමිට්ඨසෙ

අතතනො, තමහට; කාමපාරිවරියාය, මෙට්ඨනයෙන් උත්සාහ කිරීමක්නුයේ; වණිතං වතා, ගුණ කියා; මෙට්ඨන රාගෙන, මෙට්ඨනයෙහි ඇලීම කරණ කොට ගෙන; ඉතිං, මිණිස් මාගමක් අතින්; මෙට්ඨනං, මෙට්ඨනය; යාවමානො, ඉල්වන්නාවූ; (සමණො, ශ්‍රමණ තෙම;) ගරුං, ගරුකා පහතියට; ථූසෙ, පැමිණෙන්නේ යි.

සං:- 1 අතතනො කාමපාරිවරියාය.

තමහට මෙට්ඨනයෙන් උත්සාහ කිරීමෙන් සහ වෙසෙස් චන්ද්‍රියය යි කිහිපයින් මෙරමාහට මෙට්ඨනයෙන් උත්සාහ කරවා නම් සහ වෙසෙස් නො වේ.

සං:- 2 ඉතිං.

මෙසේ සාමාන්‍යයක් කියේ නමුදු මනුෂ්‍යයෙකුගේ ම ගතයුත්, තේය. යඤ්ච ප්‍රේත තිරස්චිතයක්නු නොගත යුත්තානුය.

සං:- 3 යාවමානො.

මෙට්ඨනය ඉල්වූ කල්හී ලැබුනේ හෝ නො ලැබුනේ ඉල්වීම මාත්‍රයකින් ම සහ වෙසෙස් වේ.

මිණිස් මාගමක් වීමය මිණිස් මාගමකැ යි හැඳින්විය නමා සදහා මෙට්ඨන රාගය ඉපදවීමය මෙට්ඨනය ඉල්වීමය මාගම් නොමෝ දුනගැණීමය යන මේ පස අතතකාමපාරිවරියා සංඝදිගෙසම අංග වෙති.

0 සඤ්ජං පටිගණනිවා පුරිසසසිත්තිං පි වා

විමංසිවා ගරං පච්ඡා සමංචා ගරුතමිට්ඨසෙ

පුරිසසසිත්තිං පි වා, පුරුෂයෙකුගේ හෝ; ඉතිං පි වා, මාගමක්නුයේ හෝ; සඤ්ජං, කෙලෙස් පිළිබඳ පණ්ඩුඩ වචනය; පටිගණනිවා, පිළිගෙන; විමංසිවා, අදහස් විමසා; පච්ඡාගරං, (පච්ඡා හරණො) නැවත පණ්ඩුඩය ගෙන යන්නාවූ; සමණො ශ්‍රමණ තෙමේ; ගරුකං, ගරුකාපහතියට; ථූසෙ, පැමිණෙන්නේ යි.

සං:- 1 සංඥාසං.

අමු සැම බැව් පිණිස හිමියාගේ හෝ අමුවගේ පණිවුඩ වචනය ඵලවා පුරුෂයාගට හෝ සත්‍රියාගට හෝ ඇස්වීම සංඥා පැමිණවීම නම් වෙයි. එසේ ඇතිකල්හි මේ සහ වෙසෙස සිදු වේ.

සත්‍රි පුරුෂයන්ගේ සංඥා පිළිගැනීමය අදහස් විමසීමය අදහස් කීමය යන තිදෙන සංවර්තන සංඝාදිගෙනෙසට අංග වෙති.

11 වාචෙතුකාමො වොදෙනො අමුලනනිම වස්සුනා වොදපසං වා සමණො සුණමානං ගරුමිථුසෙ.

වාචෙතුකාමො, ශාසනයෙන් තෙරපනු කැමැත්තේ; සුණ මානං, ඇසියයුතු ස්ථානයෙහි සිටියාවූ; (හිකුණ, හිකුණවට;) අමුලනනිම වස්සුනා, ඇසින් දැකීමය කණින් ඇසීමය යන මුලක් නැත්තාවූ පාරුඡිකා වස්තුවකින්; වොදෙනො වා, තමා වොදනා කරමින් හෝ; වොදපසං වා, අනුන් ලවා වොදනා කරවමින් හෝ; සමණො, ශ්‍රමණ තෙමේ; ගරු, ගරුකාපතනි යට; ථුසෙ, පැමිණෙන්නේ යි.

සං:- 1 වාචෙතුකාමො.

ශාසනයෙන් තෙරපනු කැමැත්ත ඇතිවියයුතු හෙයින් සස්තෙන් තෙරපනු නොරිසිවූයේ වොදනා කෙරේ නම් අමුලක සහ වෙසෙස් නො වේ.

සං:- 2 අමුලනනිම වස්සුනා.

පාරුඡිකා වස්තුව ඉක්මවා හැසිරීම සිය ඇසින් දැකීමය අනුන් කියන වචන ඇසීමය ඡායාව වැටහීමය යන මුල් සහිතව ප්‍රතික්කුල සංඥාවෙන් වොදනා කෙළේ නම් සහ වෙසෙස් නො වේ.

සං:- 3 සුණමානං.

වොදනාව ඇසියයුතු යයි කී හෙයින් වුදිතයා ගට වොද නාව නො ඇසුනේ නම් සහ වෙසෙස් නො වේ. ආක්‍රොෂ අදහසින් අසමමුඛයෙහි කීමෙන් දුකුලාව ද සමමුඛයෙහි කීමෙන් පවිති ද වේ.

විනයසා මඤ්ජුසාවෙති.

“අකොකාසාධිපායෙන පරමමුඛා වදනාසං දුකකටං සමමුඛා වදනාසං පාවිතරියං”යි.

වුදිතයා කෙරෙහි සුඛ සංඥාවය මුලක් නැතිබවය ශාසන යෙන් තෙරපනුකැමැත්තය වොදනා කිරීමය දූත ගැනීමය යන මේ පස මීට අංග වෙති.

12 ලෙසමනනමුපාදය අමුලනම්ම වස්තුනා

වාචෙතුකාමො වොදෙනො සුණමානං ගරුමිච්ඡසෙ

වාචෙතුකාමො, සස්තෙන් තෙරපනු කැමතිව; ලෙසමනනං, ලෙස මාත්‍රයක්; උපාදය, රැගෙන; සුණමානං, ඇසිය යුතු ස්ථානයෙහි සිටියාවූ; (හික්කුම, හික්කුවට;) අමුලනම්ම වස්තුනා, මුලක් නැත්තාවූ අනතිම වස්තුවකින්; වොදෙනො, (වා) වොදනා කරන්නාවූ හෝ වොදනාකරවන්නාවූ ශ්‍රමණ තෙමේ; ගරු, ගරුකාපනතියට; ච්ඡසෙ, පැමිණෙන්නේ යි.

සං:- 1 ලෙසමනනං.

ජාත්‍යාදීන් අතුරෙන් එක් කොටසක් වෙන් කිරීම ලෙස නම් වේ. එබඳු ලෙස මාත්‍ර යොදා වොදනා කිරීමෙන් දුතිය අමුලක සංසාදිශෙෂය වේ.

ජාති නාම ගොතන ලිඛන ආපනති පනන විවර උපර්ක්කිය ආවරිය සෙනාසන යන මේ දසවිධ ලෙසයෝ මීට ගොදුරු වෙති.

පාදාජිකා පාළියෙහි

“ලෙසො නාම දස ලෙසා ජාති ලෙසො නාම ලෙසො ගොතන ලෙසො ලිඛන ලෙසො ආපනති ලෙසො පනන ලෙසො විවර ලෙසො උපර්ක්කිය ලෙසො ආවරිය ලෙසො සෙනාසන ලෙසොති”

ප්‍රථම අමුලක ශික්ෂාපදයෙහි අනුන්ගෙන් ඇසුවෙමි යි ඇසුවක් ගරුකොට වොදනා කිරීමය දෙවෙනි අමුලක ශික්ෂා පදයෙහි සියැසින් දිටිමි යි දුටුවක් ගරුකොට වොදනා කිරීමය යනුව වෙනසි. මේ ශික්ෂාවන්ට දුඛදොෂ නාමය ද අටුවා වල ව්‍යවහාර කරණු ලැබේ. යටකි අඩන පසට ලෙසාංගය එක්වැ මෙහි ෂබ්ද වෙති.

මුද්‍රසික වණිනාවෙහි

ගරුකාපනති නිදේශය නිමි.

18 විකප්පනමධිසාන මහකා කාලවිවරං

දසාහමනිමාපෙනි නසං නිසංගනිසං සියං

(යො භික්ඛු, යම් මහණෙක් තෙමේ) අකාල විවරං, නො කල්හි උපන් සිවිරක්; විකප්පනං, (ව) විකප්පන් ද; අධිසානං, (ව) අදිටන් ද; අකකා, නො කොට; දසාහං, දින දසයක්; අනිමාපෙනි, ඉක්මවන්නේ විනම්; (නසං, ඒ මහණහට) නිසංගනිසං, හැර දැමීම් සංඛ්‍යාත විනය කමය ඇති පවිතිය; සියං වන්නේ යි.

සං:- 1. විකප්පනං..

විශේෂයෙන් තැන්පත් කිරීම විකප්පන නම්. සමුමුඛ පරමුමුඛ වශයෙන් ඒ විකප්පනය විප්‍රකාර වේ. එයින්, සමුමුඛ විකප්පනය නම් “ඉමං විවරං තුංගං විකප්පෙති” යි බැණ එක් භික්ෂුවක් සම්පයෙහි විකප්පනය කළ ඉක්බිති විකප්පනය ලැබූ භික්ෂු තෙමේ “ඉමං විවරං මංගං ආනතං පරිභුක්ඛෙත්ති වා විසංජෙත්ති වා අභාසාවචං කරොති” යි බැණ පෙරලා විකප්පනය කටයුතු නොහොත් සිවිරු හිමියාට දියයුතු.

පරමුමුඛ විකප්පනය නම් “ඉමං විවරං තුංගං විකප්පනකාය දමෙ” යි භික්ෂුවක් සම්පයෙහි බැණ විකප්පනය කළ යුතු විකප්පනය ලැබූ භික්ෂු තෙමේ “ඉත්තනාමංගං ආනතං පරිභුක්ඛෙත්ති වා විසංජෙත්ති වා අභාසාවචං වා කරොති” යි මෙරමා සම්පයෙහි බැණ සිවිරු හිමියාහට සිවිර දිය යුත්තේය.

(අ) සමුමුඛ විකප්පනයෙන් තෙමේ විකපා අන්‍යයන් ලවා පච්චුබ්‍රණය කරවීමද පරමුමුඛ විකප්පනයෙන් අන්‍යයන් ලවා විකපවා අන්‍යයන් ලවා පච්චුබ්‍රණය කරවීම ද මෙහි හෙදය වෙයි.

පාළිමුත්තක විනය විනිවර්ග සංග්‍රහයෙහි.

“සමුමුඛා විකප්පනායං සංගං විකප්පෙතො පරෙන පච්චුබ්‍ර පෙනි පරමුමුඛා විකප්පනායං පරෙනෙව විකප්පාපෙනො පරෙනෙව පච්චුබ්‍රපෙනි ඉදමෙත්ත නා නා කරණං”

සං:- 2 අඛිට්ඨානං.

සිවිරු ඉටා ගැණීම අඛිට්ඨාන නම්. දෙරියන් සමාරක්වූ අත්පස ඇතුලෙහි තුඩු සහල සිවිර “ඉමං සංඝාටිං අඛිට්ඨාමි” යි තෙවරක් බැණ ඉටිය යුතු. සෙසු සිවිරු කෙරෙහි ද මේ නයමැ යි.

අත්පසින් පිටත්හි වූ සහල සිවිර “එනං සංඝාටිං අඛිට්ඨාමි” යි තුන්යලක් බැණ ඉටිය යුතු.

(අ) වියනකට වඩා විහාරවූ රියනකට වඩා ආයත වූ වසනු ජාතිනු “ඉමානි විවරානි පරිඝාරවොලානි අඛිට්ඨාමි” යි තුන්යලක් බැණ පරිඝාර වොල වශයෙන් ඉටිය යුතු වේ.

සං:- 3 අකාලවිවරං.

පවුරුණු මස ගුහල පක්‍ෂයෙහි පක්‍ෂධම්ය පටන් පවුරුණු පසළොස්වක දක්වා ඇති අවෙක විවර කාලය වූ එකොළොස් දිනය ද පවුරුණුයෙහි පටන් කසිනසෛත්‍ර වූ මාසය ද හෙමනන සාරමස දැයි මේ පස්මස් එකොළොස් දිනය විවර ලාභයට යොග්‍ය හෙයින් විවරකාලය යි කියනු ලැබේ. මෙයින් පිටත්හි වූ ගිමාණ සාරමස ද වසානායෙහි දෙමස් එකුන්විසි දිනය ද යන සමස්තකුන්විසි දින අකාලය යි කියනු ලැබේ. මෙකී අකාලයෙහි ලැබූ සිවිරු අකාල විවර නම් වේ. අකාල විවර ලබා දස දිනකට පෙර විකල්පනය හෝ අඛිට්ඨානාය නොකරන්නාවූ නිසු තෙමේ නිසති පවිතියට පැමිණෙයි. යථොක්ත කාල අකාලවය කසිනානිසංසයෙහි ශීඝ්‍රානපයාහට ම වේ. කසිනොධාරයාහට නො වේ. කසිනොධාරප්‍රාප්තයාහට වනාහි කසිනොධාරයෙන් සෙසු කාලය ද අකාලබවට පැමිණේ මෙන් අකාලය දිසී වන්නේය. කාලය හුස වන්නේය. කාල යෙහි මේ දසාහනිකකමන විවර නිසංගතිය නො වේ. මෙකී විවර ශබ්දයෙන් වසනාදිය ද ගැණේ.

(අ) “අනික්කමාපෙති” යි කියයුත්තේ නමුදු කකාරයන් ලොප් කොට “අනිමාපෙති” යි ඡන්දනුරක්‍ෂණය සදහා කිවුය.

සං:- 4 නිසංගතියං.

“නිසංජනං නිසංගතියං” යි නිව්වන හෙයින් වසනුව හැර දැමීම් සංඛ්‍යාන විනයෙහි යෙදුම නිසංගතිය නම්.

පරිවාර පාලියෙහි.

* “නිසංගහිතං යං චුතං තං සුණොති යථා තථං
සංඝමජ්ඣෙහි ගණමජ්ඣෙහි එකකස්සෙව එකතො
නිසංජ්ඣාන දෙසෙති තෙනෙනං ඉති චුච්චති”

නිසංග පටිති ලත් භික්ෂුන් විසින් තම තමන්ට අකැපවූ
ඒ ඒ වස්තූන් කෙරෙහි තුබූ ආලය මුදා සහගණපුගුලත්
වෙත පැවරූ ඉක්බිති භික්ෂුවක් හමුවෙහි ඇවැත් දෙසීමෙන්
ආපතති වුදානස කළයුත්තේ යි.

“ඉදං මෙ ගහෙන විවරං දසාහනිකකනනං නිසංගහිතං
ඉමාහං සංඝස්ස නිසංජ්ජාමි” යි සංඝයා හමුවෙහි තුන්යලක්
බැණ වස්තු හලයුත්තේය. ඉක්බිති ඇවැත් දෙසූ කල්හි සංඝයා
විසින් මෙහෙයූ භික්ෂුවක් විසින් “ඉමාහං විවරං ආසසමනො
දමමි” යි බැණ සිවිරු හිමියාට ම පෙරළා සිවිර දිය යුත්තේය.
මේ වනාහි සංඝයා කෙරෙන් ආපතති වුදාන ක්‍රමය යි.

“ඉදං මෙ ගහෙන විවරං දසාහනිකකනනං නිසංගහිතං
ඉමාහං ආසසමනො නිසංජ්ජාමි” යි ගණයා හමුවෙහි තුන්
යලක් බැණ වස්තු හලයුත්තේය. ඉක්බිති ඇවැත් දෙසූ කල්හි
ගණයා විසින් මෙහෙයන ලද භික්ෂුවක් විසින් “ඉමාහං විවරං
ආසසමනො දමමි” යි බැණ සිවිරු හිමියාට ම පෙරළා සිවිර
දිය යුත්තේය. මේ වනාහි ගණයා කෙරෙන් ආපතති වුදාන
ක්‍රමය යි.

“ඉදං මෙ ගහෙන විවරං දසාහනිකකනනං නිසංගහිතං
ඉමාහං ආසසමනො නිසංජ්ජාමි” යි වෘඪ භික්ෂුවක් හමුවෙහි
තුන්යලක් බැණ වස්තු හලයුත්තේය. ඉක්බිති ඇවැත් දෙසූ
කල්හි නිසදුම් ලද භික්ෂුව විසින් “ඉමාහං විවරං ආසසමනො
දමමි” යි බැණ සිවිරු හිමියාට ම පෙරළා සිවිර දිය යුත්තේය.
මේ වනාහි පුද්ගලයා කෙරෙන් ආපතති වුදාන නය යි.

* නිසංගහිතං ඉති, නිසංගහිත යයි; යං, යමක්; චුතං,
කියන ලද ද; තං, එය; යථා තථං, තතු සේ; සුණොති, අසව;
සංඝමජ්ඣෙහි, සංඝයා මැද හෝ; ගණමජ්ඣෙහි, ගණයා මැද හෝ;
එකකස්සෙව, එකෙක් හට ම; එකතො, එකෙක්; නිසංජ්ඣාන,
යම් වස්තුවක් නිසද; දෙසෙති, ඇවැත් දෙසා ද; තෙන,
එබැවින්; ඉති, මේ ඇවත; ඉති චුච්චති, නිසංගහිත යි මෙසේ
කියනු ලැබේ.

14 හිකුටු සමමුතියාසැකැනු නිව්වරමධිනිතං.

එකානමනිමාපෙති නිසංගති සමසං විනා.

(යො හිකුටු, යම් භික්ෂුවක් තෙමේ) අධිනිතං, නම් වශයෙන් ඉටාගන්නාලද්දවු; නිව්වරං, තුන් සිව්වරන්; (කරණ උපයෝගය) හිකුටු සමමුතිය අසැකැනු, සමමුතිය ලැබුවාවු භික්ෂුවක් හැර; සමසං විනා, විවර කාලය තබා; එකානං, එක් දිනක්; අනිමා පෙති, ඉක්මවන්නේ වී නම්; (තසං, ඒ භික්ෂුවට;) නිසංගතියං, හැරදුම්මි සංඛ්‍යාත විනය කමය ඇත්තාවු විවර විප්පජාස නම් නිසති පටිතිය වේ.

“නිසංගතියං” යි ඕනෑම යුතු තන්හි ඡන්ද්‍රානු රක්ෂණ වශයෙන් “නිසංගති” යි විසූ.

සං:- 1 නිව්වරං.

සංඝාටි උත්තරසංග අනතරවාසක යන විවරත්‍රය නිව්වර නම් වෙයි. ඒ තුන් සිව්වර අතුරෙන් එක් සිව්වරකින් නමුත් අත්පසින් තොරව අරුණු ඉක්මවනලද්දේ තුන් සිව්වර ඉක්මවුයේ නම් වේ.

සමනන පාසාදිකාවෙති.

“නිව්වරෙනාති අධිනිත නිව්වරෙසු යෙන කෙනවි එකෙන විප්පවුසොපි හි නිව්වරෙන විප්පවුසො හොති” යි.

“අනුජානාමි හිකුටුවෙ ගිලානසං විවරෙන විප්පවිසිතුං” යි පණවා වදල හෙයින් ගිලනුන්ට විවරවිප්පවාසය කළහැකි බැව් පෙනේ. නිව්වර නාමයෙන් අධිෂ්ඨාන කළාවු නිව්වරිකයා සඳහා ම මේ විවර විප්පවාස නිසංගතිය කියන ලද්දේමය. පරිඡක්ඛාරවොල නාමයෙන් ඉටන ලද්දහු සඳහා නො කියන ලද්දේ යි. පරිඡක්ඛාර වොලිකයානට විවරවිප්පවාසය වූයේ නමුදු නිසති නොවේ. එහෙයින් විවර පරිභරණ පහසු පිණිස පෞරාණිකාවාය්‍යවිරු ඇතම් විට මෙය භාවිතා කොළේ.

සමනන පාසාදිකාවෙති.

“පරික්ඛාරවොලං නාම පාවෙක්ඛං නිධානමුඛමෙතං නිව්වරං පරික්ඛාරවොලං හි අධිභතිමා පරිතුඤ්ඤා වට්ටති” යි.

සං:- 2 සමසං විනා.

කඨිනය නො අතුලකල්හි විවර මාසය පමණක් කාලය වශයෙන් ද කඨිනය අතුලකල්හි විවර මාසය හා හෙමනන

සාරමස දැයි පස්මස කාලය වශයෙන් ද මෙහි විවෘත කරණු ලැබේ.

පාරාජිකා පාළියෙහි

“අකාලවිවරං නාම අනත්තෙ කසිනෙ එකාදසමාසෙ උප්පන්නං අත්තෙ කසිනෙ සත්තමාසෙ උප්පන්නං”යි

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි ද

“එකාදසමාසෙ හි එකං පච්ඡිමකතතිකමාසං ධපෙඤා සෙස එකාදසමාසෙ. සත්තමාසෙ හි කතතිකමාසං භෙමනතිකෙ ව චත්තාරො හි පඤ්චමාසෙ ධපෙඤා සෙසසත්තමාසෙ”යි

විවරවිප්පවාසයෙන් නිසඟි පටිති ලත් භික්ෂු තෙමේ සංඝයා හමුවෙහි “ඉදං මෙ භගෙන විවරං රතති විප්පවුඤ්ඤා භික්ඛු සමුත්තියා නිසංගගිසං ඉමාහං සංඝස්ස නිසංජාමි”යි බැණ ඇවැත් දෙසීමෙන් මේ විවරවිප්පවාසනිසංගගියෙන් මිදේ. ඉක්බිති ඇවතින් මිදුනුකල්හි සංඝයා විසින් අණවතලද භික්ෂුවක් විසින් “ඉමාහං විවරං ආශසමනො දමමි”යි බැණ සිව්රු හිමියාට ම පෙරලා සිව්ර දියයුතු ගණ පුගුලන් කෙරෙන් ද යෙදෙන සේ යෙදිය යුතු යි.

15 අඤ්ඤාතිකා භික්ඛුණියා පුරාණවිවරමපන ධොවාපෙති රජාපෙති ආකොටාපෙති නං සිසා

(යො භික්ඛු, යම් භික්ෂුවක් තෙමේ;) අඤ්ඤාතිකාය, නැ තො වන්නාවු; භික්ඛුණියා, මෙභෙණින්තක් ලවා; පුරාණවිවරං පන, හැදීම් මාත්‍රයක් කලාවු සිව්ර; ධොවාපෙති වා, දෙවවන්නේ හෝ වේද; රජාපෙති වා, රඳවන්නේ හෝ වේද; ආකොටාපෙති වා, අපුල්ලවන්නේ හෝ වේද; නං, (නස්ස) ඒ මහණහට; නිසංගගිසං, පුරාණවිවර ධොවාපන නම් නිසඟි පටිතිය; සියා, වන්නේ යි.

“අඤ්ඤාතිකාය”යි ඕණ්ඩියුතු තන්හි ඡන්දස් පිණිස යකාර ලෝපයෙන් “අඤ්ඤාතිකා”යි කිහු.

“නං”යි සමුද්‍රදනාථී උපයෝග වචන යි

“චා” ශබ්දය ඡන්දස්හුගේ හාතිය වලකණු පිණිස ලුප්ත යි

සං:- 1 අඤ්ඤාතිකාය.

මව් පසින් හෝ පිය පසින් හෝ සත්වෙහි කුලපරම්පරාව දක්වා කිසි ක්‍රමයකින් ඤාතිසම්බන්ධයක් නුවුවා අඤ්ඤාතිකා නම් වන්නී ය.

කඛිකා විතරණියෙහි

“මානිතො වා පිනිතො සාව සත්‍යමයුගං තාව කෙනෙවි
ආකාරෙන අසමබායා”ති.

සං:- 2 පුරාණවිවරං පන.

වරක් හඳින ලද හෝ පොරෝනා ලද සිවිරු පුරාණවිවර
බවට යෙහි.

පාරාජිකා පාලියෙහි

“පුරාණවිවරං තාම සකිං නිවසමපි සකිං පාරාතමපි”සි
යටත්පිරිසසින් පාරිභොග වශයෙන් අංසයෙහි හෝ හිසෙහි හෝ
ලාගණ මාගියට පිළිපත්තේ ද හිස යට තබා ගණ වැදහොත්
තේ ද එපමණකිනුත් පරණ බව වේ.

කඛිකා විතරණියෙහි

“යං අනුමසො පරිභොගසිසෙන අංසෙ වා මඤ්ඤෙ වා කඤ්ඤා
මහං ගතො හොති උසසිසකං වා කඤ්ඤා නිපනො ඵතමපි
පුරාණවිවර මෙව”සි.

16 අඤ්ඤානිකා භික්ෂුණියා හස්තො කිඤ්චි මූලකං
අද්‍යා විවරාද්‍යනෙ නිසංගහිස මුද්දිතං.

(යො භික්ෂු, යම් භික්ෂුවක් තෙමේ;) කිඤ්චිමූලකං, කිසි වටිනා
මූලයක්; අද්‍යා, නො දී; අඤ්ඤානිකාය, නැ තොවත්නාවූ;
භික්ෂුණියා, මෙහෙණින්තකගේ; හස්තො, අතින්; විවරං,
සිවිරක්; (ගණහානි, ගත්තේ වේ ද; තස්ස, ඒ මහණහට.) විවර
ද්‍යනෙ, සිවිරු ගැණීම හෙතුකොට ගෙන; නිසංගහිසං, විවරාද්‍යන
නම් නිසඟි පටිතිය; (හගවතා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්)
උද්දිතං, ප්‍රකාශ කරණ ලද්දේ යි.

“විවරාද්‍යනෙ”සි අපාද්‍යාඨී භූමවවන යි.

17 අප්පවාටිනමඤ්ඤානිං විඤ්ඤාපෙන්නස්ස විවරං
අඤ්ඤානු සමයා නස්ස නිසංගහිස මුද්දිතං.

(යො භික්ෂු, යම් භික්ෂුවක් තෙමේ;) අප්පවාටිතං, නොපවරණ
ලද්දවූ; අඤ්ඤානිං, නැ තොවත්නාවූ ගිහියෙකු අතින්; විවරං,
සිවිරක්; අඤ්ඤානු සමයා, සිවිරු විනාශවූ කාලය හැර; විඤ්ඤා
පෙන්නස්ස, ඉල්වත්නාවූ; තස්ස, ඒ මහණහට; නිසංගහිසං, විවර
විඤ්ඤාපන නම් නිසඟි පටිතිය; (හගවතා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ
විසින්) උද්දිතං, ප්‍රකාශකරණ ලද්දේ යි.

“අප්පවාදිනමඤ්ඤානිං”යි අපාදානානි උපයෝග වචන යි.

“සමයා”යි කමානි නිසංකක වචන යි.

සං:- 1 අප්පවාදිනමඤ්ඤානිං.

කප්පිය කාරකාදී වශයෙන් පැවරුවෙක් හෝ නැයෙක් අතින් ඉල්වන්නාහට නිසිනි නො වේ.

සං:- 2 විඤ්ඤාපෙනායාසං.

ඉල්වීම් සංඛ්‍යාත ප්‍රයෝගය අතීතල්ලි දුකුලාව ද වස්තු ලාභ යෙන් නිසිනි ඇවත ද වේ.

කාකිං විතරණීයෙහි

“විඤ්ඤාපන පයෝගෙ දුක්ඛං පටිලාභෙන නිසංගහියං හොති”

(අ) මෙරමානේ ප්‍රයෝජනය සඳහා ඉල්වන්නාහට ඇවැත් නො වේ.

සමනත පාසාදිකාවෙහි

“අඤ්ඤාසාපි අත්ථාය විඤ්ඤාපෙනායාසං අනාපනති”යි.

සං:- 3 අඤ්ඤානු සමයා.

රජවෝරාදින් විසින් සිව් රූ පැහැරගත් කාලය හෝ දිග ගිනි ආදියෙන් නැසුනු කාලය මෙහි කාලය වන්නාහ.

18 රජතං ජාතරූපං වා මාසකං වා කතාපණං.

ගණේහසර වා ගණේහාපෙසර නිසංගහි සාදිසෙසර වා.

(යො භික්ඛු, යම් භික්ඛුවක් තෙමේ;) රජතං වා, රිදී හෝ; ජාතරූපං වා, සුවණියක් හෝ; මාසකං වා, මසක් හෝ; කතාපණං වා, කතවණුවක් හෝ; ගණේහසර වා, තෙමේ ගණි නම් හෝ; ගණේහාපෙසර වා, මෙරමාලවා ගන්නවා නම් හෝ; සාදිසෙසර වා, සිතින් ඉවසා නම් හෝ; (තසං, ඒ මහණහට) නිසංගහියං, රූපිය පටිගහණ නම් නිසිනි පටිතිය වන්නේයි.

නිසංගහියං, යි බිණිය යුතු තනි පිණිස “සං” කාර ලොපය යි.

සං:- 1 මාසකං.

ලොහමාසක දුරුමාසක ජතුමාසක යයි මසුහෙදනුයක් වේ. ලොහාදියෙන් නිපයු මසු ලොහමාසක නම්. දූව අරටු උන පතුරු ආදියෙන් හෝ නිපයු මසු (යටත්පිරිසසින් රූපසටහන්

නැගු තලපත්‍ර හෝ ව්‍යවහාරයට යේ නම් එය) දරුමාසක නම් වේ. ලාකඩ මැලියම් ආදියෙන් නිපයු මසු ජතුමාසක නම්.

(අ) රන් රිදී මසු කහවණු යයි කියනලද නිසි වස්තුහු තෙමේ සදහා පිළි ගැනීමෙන් නිසි ද මෙරමා සදහා නම් දුකුලා ද වේ.

සමනන පාසාදිකාවෙහි

“අතනනො අත්තය සමපට්ඨතො නිසංගතියං පාවිතතියං සෙසානං අත්තය දුකකට”යි.

(ආ) හිසුන් විසින් කොසිම ක්‍රමයකින්වත් රන් රිදී මසු කහවණු ඉවසීම හා සෙවීම නොවේ.

මහාවග්ග පාලියෙහි

“නඤ්ච වාහං භික්ඛවෙ කෙනච්ච පරියායෙන ජාතරූපරජතං සාදිසිනං නි වදමි”යි.

(ඉ) ඇතැම් සැදැහැතියෝ මේ මුදලින් ආයතීයන් වහන්සේට යමක් කැපනම් එය සපයා දෙවයි කැපකරුවන්ට මුදල් පවරත්. එසේ දෙනලද මුදලින් කැපවූවක් සපයා වලඳන්ට වටී. තවද ඉකුත් කල මහා පදුම නම් තෙරහු කෙනෙක් විසින් පුෂ්පපුෂ් සදහා කහවණු ගණවා තිබෙන බැව් ද පෙනේ.

මහාවග්ග පාලියෙහි

“සනති භික්ඛවෙ මනුස්සා සඛා පසන්නා තෙ කප්පියකාර කානං හත්ථ උපනිකම්පනති ඉමිනා යං අය්‍යස්ස කප්පියං තං දෙථාති=අනුජානාමි භික්ඛවෙ යං තනො කප්පියං තං සාදිසිකුං”යි

සමනන පාසාදිකාවෙහි

“මහා පදුමත්ථෙරොපි කිර වසභරඤ්ඤ දෙවියා රොගෙ උප්පන්නො එකාය ඉත්තියා ආගන්තො පුට්ඨිතො නජානාමි ති අවතො එව මෙව භික්ඛුහි සඬං සලලපෙසි. තං සුත්වා තස්සා හෙසජ්ජමකංසු උපසන්නො ච රොගෙ නිව්වරෙන ච තිහි ව කතාපණ්ණිකෙහි සඬං හෙසජ්ජවඩ්ඪොටකං පුරෙත්වා ආහරිත්වා ථෙරස්ස පාදමුලෙ ඔපෙත්වා හන්නො පුඨ්ථුජං කරොථා ති ආහංසු, ථෙරො ආවරියනාගො අයං ති කප්පිය වසෙන ගාභාපෙත්වා පුඨ්ථුජං අකාසි”.

“අහං හනෙන රුපිසං පටිගගහෙසි. ඉදං මෙ හනෙන නිසංගතිං ඉමාහං සංඝයා නිසංජාමි”යි සංඝයා හමුවෙහි බැණ වසනු නිසද ඇවැත් දෙසීමෙන් මෙහි වුදාන්තය ලැබේ.

“එතානි දුකිසං පතනං සංඝෙ ඥානානි ලබ්‍හරෙ”යි විශ්‍ර හෙයින් රුපිය පටිගගහණ රුපිය පරිවත්තන උභණ පංචබකින යන ආපච්ඡිත්‍රය සංඝයා කෙරෙන්න ද සෙසු සන්විසි නිසහි ඇවැත් සංඝ ගණ පුද්ගලයන් කෙරෙන් ද නැගීම වේ.

19 පරිවත්තනය නිසංගති රජනාදි වතුබ්බිධං.

කප්පිසං කප්පියෙතා පි ධපෙඤා සහධම්මකෙ.

(යො භික්ඛු, යම් භික්ඛුවක් තෙමේ) රජනාදි වතුබ්බිධං, රිදී ආදී සිව් වැදූරුම් අකප්පිය වස්තුව; පරිවත්තනය, අනිකකින් පෙරලන්නේ වී නම් හෙවත් විකුට ගන්නේ වී නම්; නිසංගතියං, රුපිය පරිවත්තන නම් නිසහි පවිති වේ; කප්පියං, කැපවූ පාත්‍රාදී වස්තුවක්; කප්පියෙන අපි, කැපවූ පාත්‍රාදී වස්තුවකින්ද; සහධම්ම කෙ, සහධාර්මිකයන් පස් දෙන; ධපෙඤා, හැර, පරිවත්තනය, පෙරලන්නේ හෙවත් මාණ්ඩරන්නේ නම්; නිසංගතියං, කය විකකය නම් නිසහි පවිති වේ.

සං:- 1 කප්පිසං.

තල තෙල් මී පැති ආදී බෙහෙත් ද්‍රව්‍ය හෝ පාත්‍රා සිව්වැ ආදී පරිභොජන හෝ කැප වස්තු නම් වෙත්.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“තෙලං මධුචාණිතං හෙසජ්ජං ව ඉදං කප්පිය වත්තු”යි.

සං:- 2 සහධම්මකෙ.

භික්ඛු භික්ඛුණී සාමණේර සාමණේරී සිකඛාමාන, යන මොවුහු පස් දෙන සහධාර්මිකයෝ වෙති. මොවුන් සමග කැප වස්තුව කින් පෙරලා ගැනීමෙන් නිසහි පවිති නො වේ.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“පඤ්චති සහධම්මකෙති සභිං ඉදං ගහෙඤා ඉදං දෙථා නි කය විකකයං කරොන්තස්සා පි අනාපතති”යි.

(අ) දෙවසක් මුදුල්ලෙහි එක හත්තඡකක සිලයෙහි පිහිට, හික්මුණු තැනැත්තිය ශික්ෂාමානා නම් වේ.

කතෘ විතරණියෙහි

“වෙ වසාති ඡස් ධම්මස්ස සිකතින සිකමානං” යි
ආපනති වුදානත්ම පෙරනතින් සැලකිය යුතු.

20 විකප්පන මධ්දාන මකඩාන පමාණික.

දසාහමනිමාපෙති පනතං නිසංගහිසං සියා

(යො භිකූ, යම් භික්ෂුවක් තෙමේ) පමාණිකං, ප්‍රමාණයෙන්
සුභතවු; පනතං, පාත්‍රය; විකප්පනං ව, විකප්පනය කිරීමද;
අධ්දානං ව, අධ්දාන කිරීමද; අකතාන, නොකොට; දසාහං,
දස දිනක්; අනිමාපෙති, ඉක්මවන්නේ වී නම්; (තස්ස, ඒ මහණ
හට) නිසංගහිසං, දසාහනිකාමන පනත නිසංගහිස නම් ඇවත;
සියා, වන්නේ යි.

සං:- 1 පමාණිකං.

සිංහල විපයෙහි ප්‍රකාති නැලිය මහත් වෙයි. දෙමල දෙශ
යෙහි නැලිය කුඩා වෙයි. මගධ දෙශයෙහි නැලිය මෙහි දක්වන
පමණට සුදුසු වෙයි. ඒ මගධ නැලියෙන් එකහමාරක් සිංහල
නැලියක් වෙයි.

සමනා පාසාදිකාවෙහි

“සිහලදීපෙ පකතිනාලි මහනා දමිලනාලි බුද්දිකා මගධ
නාලි පමාණසුත්තා තාය මගධනාලියා දියසිසිනාලි එකා
සිහලනාලි හොති”

සං:- 2. පනතං.

“පනො නාම වෙ පනො අශො පනො මතතිකා
පනො” යි පාරුජිකා පාලියෙහි ප්‍රකාශිත හෙයින් යකඩ පාත්‍රය
මැටි පාත්‍රය යි ප්‍රධාන වශයෙන් පාත්‍ර දෙකක් බැව් පෙනේ.
ඒ දෙක උභයකය උභයකයකය උභයකයමකය මජ්ඣිමය
මජ්ඣිමකය මජ්ඣිමොමකය ඔමකය ඔමකුකකය ඔමකො
මකය යි නවප්‍රභේදයකි. ඒ උභය නවකය පිටුකොට ගත්
කල්හි අවලොසක් ප්‍රභේද වන්නාහ.

මගධ නැලියෙන් පරණ ඇල් සහල් නැලි දෙකකින් ලැබූ
බත් හා ඒ බතින් සතරෙන් කොටසක්වූ සුපය බහා ලූ කල
යට රේඛාව හා සම වේ නම් හේ උභයක පාත්‍ර නම් වේ.
එකී හතරවැන්නක් බහා ලූ කල රේඛාවෙන් යට බසි නම්

හේ උකකුණකකුණ නම් වේ. රේඛාවෙන් මතු වේ නම් හේ උකකුණක නම් වේ.

මගධ නැලියක සහලින් ලැබූ බත් හා ඒ බතින් සත රෙන් කොටසක්වූ ව්‍යංග්‍යය බහා ලූ කල යට රේඛාව හා සම වේ නම් හේ මජ්ඣිම නම් වේ. රේඛාවෙන් යට බසි නම් හේ මජ්ඣිමුකකුණ නම් වේ. රේඛාවෙන් මතු වේ නම් හේ මජ්ඣිමොමක නම් වේ.

මගධ නැලියක සහලින් ලැබූ බත් හා ඒ බතින් සත රෙන් කොටසක්වූ සුපය බහා ලූ කල රේඛාව හා සම වේ නම් හේ ඔමක නම් වේ. රේඛාවෙන් යට බසි නම් හේ ඔමකු කකුණ නම් වේ. රේඛාවෙන් මතු වේ නම් හේ ඔමකොමක නම් වේ. මෙකී පාත්‍රා අතුරෙන් උකකුණකකුණ ඔමකොමක යන් හැර සෙසු පාත්‍රා අධිෂ්ඨාන විකල්පනයන්ට සුදුසු වෙති.

(අ) ප්‍රමාණවත් මැටි පාත්‍රා දෙවරක් ද අයෝ පාත්‍රා පස් වරක් ද පිස අධිෂ්ඨාන හෝ විකල්පනය කළ යුතු වේ. නො පිසූ පාත්‍රා ද කාකණික මාත්‍රයක් පමණකුළු අත් සතුවූ පාත්‍රා ද අධිෂ්ඨාන විකල්පනයන්ට සුදුසු නො වේ.

සමනන පාසාදිකාවෙහි

“සවෙ එකොපි පාකො උභතො හොති කාකණිකමනනමපි වා මූලං අදින්නං න අධිට්ඨානුපගො විකප්පනුපගො”යි

රසවානිණී ටිකාවෙහි

“කාකණිකමනනනාම දියසිස වීති ති වදහති”

(අ) අදිටන් හෝ විකපු පාත්‍රා මෙරමාහට දීමෙන් ද ගිනි වීමෙන් ද ශික්ෂා ප්‍රත්‍යක්ඛ්‍යානයෙන් ද කඵරිය කිරීමෙන් ද ලිහු පෙරළීමෙන් ද ඉදිරීමෙන් ද මුව විටින් දැහුල් පමණ යට භාග යෙහි සිදුරු හටගැනීමෙන් ද යන මේ සත් ආකාරයෙන් පාත්‍රය පිළිබඳව අධිෂ්ඨාන විකල්පනයෝ බිඳෙත්.

සමනන පාසාදිකාවෙහි

“දින්න විබහන්න පච්චකඛා කාලකිරියකතෙන ව ලිඛිතපච්චබරා වෙව ජිද්දෙන භවති සත්තමහති”

හල යුතු පාත්‍රය නො හලා බොජුන් වලද දෙවූ කල්හි දුකුලාවට පැමිණේ. ඉක්බිති ප්‍රයෝග පමණින් ද දුකුලා වේ.

සමනන පාසාදිකාවෙහි

“නිසංසංගික පතනං අනිසංසංජිකා පරිභුඤ්ජනී ති යාගං පිටිතා
බොතො දුක්ඛං ති එවං පයොගෙ පයොගෙ දුක්ඛං”

(ඉ) අධිෂ්ඨාන විකල්පනයන්ට නුසුදුසු පාත්‍රා හෝ තඹ මැටි
යකඩමය බදුන් භාජන පරිභොගයෙන් පරිහරණය කිරීමෙන්
ඇවැත් නොවේ.

කුද්‍රසිකෙහි

“කප්පියං ථාලකා තිස්සං තමබායො මතතිකාමයා” යි

සමනන පාසාදිකාවෙහි

“එතෙ භාජන පරිභොගෙන පරිභුඤ්ජනබ්බං අනඛිට්ඨානුපභා
න විකප්පනුපභා” යි.

21 පඤ්චබ්බානතො උග්ග පතෙන සති පරමපන විඤ්ඤාපෙති නවමපතනං නාසං නිසංසංගිකං සිසා

(යො භික්ඛු, යම් භික්ඛුවක් තෙමේ) පඤ්චබ්බානතො, පස්
බැදුමකින් (පිළියම් පසකින්) යට; උග්ගපතෙන සති, අඩු
පාත්‍රය ඇති කල්හි; පරංපන, අත්‍යවූ; නවං පතනං, අලුත් පාත්‍ර
යක්; විඤ්ඤාපෙති, නො නෑ නො පැවරුවත් අතින් ඉල්වන්නේ වී
නම්; (තස්ස, ඒ මහණහට,) නිසංසංගිකං, හලසුතුටු පවිති ඇවත;
සියා, වන්නේ යි.

සං:- 1 පඤ්චබ්බානතො උග්ගපතෙන සති.

අදිටන් කළ පාත්‍රයෙහි යට රෙබාවෙන් පටන් ගෙණ
දෑගුල් දෑගුල් අතර හැර පිළියම් පස පිරිය යුත්තේය. ලොහො
මැඩිල්ලකින් පිළියම් නො කට හැකි තරම් සිදුරු මහත් වේ ද
පිණිසානය හෝ ගිලිහේ ද එබදුවූ පාත්‍ර අකැප වෙති. අකැපවූ
පාත්‍ර ඇතියේ ඉල්වී නම් ඕහට මේ උග්ගපඤ්චබ්බාන පතන
නිසංසංගික නො වේ.

සමනන පාසාදිකාවෙහි

“එකත්ථදදමපි මහනනං හොති පතෙන ආමිසං ලභති
අකප්පියො හොති අයං පතෙනා අඤ්ඤා විඤ්ඤාපෙතබ්බො”

(අ) සංඝ නිමනුණය ඇතිතැන්හි පුණ්‍ය පස් බැදුමෙන් ද
පුද්ගල නිමනුණය ඇතිතැන්හි උණු පස් බැදුමෙන් ද ඉල්වීම වටි.

සමනන පාසාදිකාවෙහි

“එක් ව සංඝවසෙන පවාරිතයානෙ පඤ්චබ්බිකෙනෙව වට්ඨි
පුගලවසෙන පවාරිතයානෙ උණපඤ්චබ්බිකෙනෙව වට්ඨි”

22 පටිග්ගහෙකා භුඤ්ජනො සප්පිනෙලාදිකමන සත්තාහමතිමාපෙනි නස්ස නිස්සංගිං සිසා

(යො භික්ඛු, යම් භික්ඛුවක් තෙමේ;) සප්පිනෙලාදිකං, ගිතෙල්
තලතෙල් ආදියක්; පටිග්ගහෙකා, පිළිගෙන; භුඤ්ජනො,
වළඳනුයේ; සත්තාහං, සත් දිනක්; අතිමාපෙනි, ඉක්මවා නම්;
නස්ස, ඒ භික්ඛුහට; නිස්සංගියං, සත්තාහනිකමන නිසඟි
පටිතිය; සිසා, වන්නේ යි.

සං:- 1 සප්පිනෙලාදිකමන

මෙහි පන ශබ්දය පද පූරණ යි. ආදි ශබ්දයෙන් වෙඩිරු
මිපැති උක්සකුරු යන තිදෙන ගැණෙත්.

23 භික්ඛුස්ස විවරං දක්වා අවජ්ඣන්තස්ස නමුපුන සභසඤ්ඤාය නිස්සංගි අවජ්ඣපසතො පි වා

භික්ඛුස්ස, එක් භික්ඛුවක්හට; විවරං දක්වා, සිවිරක් දී; පුන,
නැවත; නං, ඒ සිවිර; සභසඤ්ඤාය, තමාගේය යන කලානාවෙන්;
අවජ්ඣන්තස්ස වා, පැහැර ගන්නා මහණහට ද; අවජ්ඣ
පසතො පි වා, පැහැර ගනිවන්නාවූ මහණ හට ද; නිස්සංගියං,
විවර අවජ්ඣන නම් නිසඟි පටිතිය; සිසා, වන්නේ යි.

සං:- 1 අවජ්ඣපසතො පි වා.

මෙහෙවර කරවා ගැනීමේ අභිලාසයෙන් මෙරමාහට සිවිරු
දී මෙහෙවර නොලැබීමෙන් නැවත සිවිරු ගනිනම් ඒ මහණහට
මේ ඇවත සිදු වේ. ගැනීම සඳහා ඇණවුම් කළුනු දුකුලාවට ද
ඇණවුම් ලදුනු ගත් කල දෙදෙන ම නිසඟියට ද පැමිණේ.

24 අප්පචාරිතමඤ්ඤාතිං සුත්තං ඤාපිස විවරං

වාසාපෙනත්තස්ස නිස්සංගි විනා ඤාතිපචාරිතො

අප්පචාරිතං, නොපවරණ ලද්දාවූ; අඤ්ඤාතිං, නොනැගෙකු
අතින්; සුත්තං ඤාපිස, නුල් ඉල්වාගෙන; ඤාතිපචාරිතො, නැගත්
පැවරුවත්; විනා, හැර; විවරං, සිවිරක්; වාසාපෙනත්තස්ස, විය
වන්නාවූ මහණහට; නිස්සංගියං, විවර වාසාපන නම් නිසඟිය;
සිසා, වන්නේ යි;

මුද්‍රාපික වණිතාව.

සං:- 1 අප්‍රවාරින මඤ්ඤාතිං.

නා පැවරුවන් අතින් හෝ බික්සරින් නො ලබන්නන් විසින් නොනැ නො පැවරුවන් අතින් නමුත් ඉල්වා ගත යුතු වේ.

සමනා පාසාදිකාවෙහි

“ඤ්ඤාපවාරිනසානනො වා භික්ඛාචාරවතෙන වා පරියෙසි තබ්බං තථා අලභනෙන අඤ්ඤාති අප්‍රවාරිනසානනො යාචිත්වා පි ගතෙතබ්බං”.

25 ජානනො භික්ඛුසංඝස්ස ලාභං පරිණාමපන අනනගො පරිණාමෙති නස්ස නිස්සග්ගිසං සිසා.

භික්ඛු, යම් භික්ඛුවක් තෙමේ; ජානනො, දූන දූන; සංඝස්ස, සංඝසාහට; පරිණතො, පිරිනැමුවාවූ; ලාභං, ලාභයක්; අනනනො, තමන්ට; (නො:- නමා කරා) පරිණාමෙති, පිරිනැමුම් කරවා ගනී නම්; නස්ස, ඒ භික්ඛුවට; නිස්සග්ගියං, ලාභ පරිණාමන නම් නිසගිය; සිසා, වන්නේ යි.

“අනනගො” යි කමාසී සමප්‍රදායයි.

සං:- 1 ලාභං.

විවර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලානප්‍රත්‍යය යි කියනලද සිව්පසය හෝ යටත් පිරිසසින් හුණු පිඩක් පමණකුළු වස්තුව ලාභ වශයෙන් ගත යුතු වේ.

පාරාජිකා පාලියෙහි

“ලාභො නාම විවර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලානප්‍රත්‍යවය භෙසජ්ජපරිකාරා අනනමසො චුණ්ණපිණ්ඩා පි”

සං:- 2 පරිණතං.

සංඝසාට දෙන්නෙමි පූජාකරන්නෙමි යි වාග් බිණීම පරිණත නම්. සංඝයා සඳහා ඵලවා තබනලද්ද දෙමි යි වාග් හෙද නො කළේ ද සංඝයා අතට නො ලැබුනේද එය සහ සතුටුයේ නම් වේ. පාරාජිකා පාලියෙහි

“පරිණතං නාම දස්සාමි කරිස්සාමි ති වාචා භින්නා හොති”

සමනා පාසාදිකාවෙහි

“සො හි සංඝස්ස පරිණතන්තා භන්දං අනාරුලෙන පි එකෙන පරියාසෙන සංඝස්ස සන්තකො හොති”

සං:- 3 පරිණාමෙති.

සංඝයා උදෙසා තබනලද්ද යටත් පිරිසයින් මව් සතුටුගේ තමුත් තමනට පමුණුවා ගැනීමට වැයම් කිරීමෙන් දුකුලා ද වස්තුව හඬනගත කර ගැනීමෙන් නිසිනි ද වේ.

කඩ්ඩා විතරණියෙහි

“අනතමසො මාතුසන්තකමප්‍ර අනතනො පරිණාමෙනායං දුකකටං පටිලාභෙන නිසංගිගං”

(අ) සංඝයා සදහා වෙන් කළ දෙයක් අන්‍ය වෛතෘ සංඝ ගණ පුද්ගලයන් කෙරෙහි ද වෛතෘ සදහා වෙන් කළ දෙයක් අන්‍ය වෛතෘ සංඝ ගණ පුද්ගලයන් කෙරෙහි ද පුද්ගලයෙක් සදහා වෙන් කළ දෙයක් අන්‍ය පුද්ගල වෛතෘ සංඝ ගණයා කෙරෙහි ද දෙවන්නේ නම් දුකුලා වේ.

පාරාජිකා පාලියෙහි

‘සංඝස්ස පරිණතං අඤ්ඤ සංඝස්ස වා වෙතියස්ස වා පරිණාමෙති ආපතති දුකකටස්ස වෙතියස්ස පරිණතං අඤ්ඤ වෙතියස්ස වා සංඝස්ස වා ගණස්ස වා පුගලස්ස වා පරිණාමෙති’.

මුද්‍රිත වණිතාවෙහි

නිසංගිගං නිදේශය නිමි.

26 සමපජානමුසාවාදෙ පාවිතනිය මුද්දිතං.

හිකු. ව ඔමසන්නායං පෙසුඤ්ඤභරණෙ පි ව.

සමපජාන මුසාවාදෙ, දූත දූත බොරු කීම නිමිතිකොටගෙන; පාවිතනිය, සමපජාන මුසාවාද නම් සුඛ පටිති ඇවත; (භගවතා, භාග්‍යවත්හු විසින්;) උද්දිතං, ප්‍රකාශකරණ ලදී. හිකු, හිකුටකට; ඔමසන්නායං, ගම්කරන්නාවූ හිකුහට ද (භාග්‍යවත්හු විසින් ඔසමවාද නම් සුඛ පටිතිය කියන ලදී) පෙසුඤ්ඤභරණෙ පි ව, ඔවුනොවුන්ගේ කේලාම් බස් ගෙන යාමෙන් ද පෙසුඤ්ඤභරණ නම් සුඛ පටිති ඇවත කියන ලදී.

සං:- 1 සමපජානමුසාවාදෙ පාවිතනියං.

“සමපජානමුසාවාදෙ” යනු නිමිතතාභි සන්නම් වචන යි.

“පානෙති කුසලං ධම්මනති, පාවිතනියං” යි නිමිතතා ගෙයින් කුසලධර්මය හෙලානුයි පාවිතනිය නම් වේ.

පරිවාර පාලියෙහි

- * “පාවිතනියනී යං වුතතං තං සුණොති යථා තථං
පාතෙති කුසලං ධම්මං රියමහං පරිඤ්ඤාති
චිත්තස්ස මොහනස්සානං තෙනෙනං ඉති වුව්චති”.

(අ) උතුරු මිනිස් දම් උසුරුවනු වස් මුසවා කිව පරිදි වේ. අමුල් පරිජයෙන් ගවනු වස් මුසවා කිව සහ වෙසෙස් වේ. සහ වෙසෙසින් ගවනු වස් මුසවා කිව පවිති වේ. දුසිරිතෙන් ගවනු වස් මුසවා කිව දුකුලා වේ. හුදෙක් මෙරමා විසංවාදනයෙහි පොහොසත් බොරු බස් බිණීමෙන් වන පවිතියම මෙහි නිදර්ශිත යි.

කඩ්ඩා විතරණියෙහි

“උතතරි මනුස්ස ධම්මාරොවනස්ස මුසාහණන්තස්ස පාරාජිකං අමුලකෙන පාරාජිකෙන අනුබංසනස්ස සංඝාදිසෙසො සංඝාදිසෙසෙන අනුබංසනස්ස පාවිතනියං ආචාරවිපතනියා අනුබංසනස්ස දුශ්කචං කෙවලං මුසාහණන්තස්ස ඉධ පාවිතනියං” යි.

සං:- 2 ධම්මසන්නායං.

භික්ෂුන්ට පරිභව සඳහා යොදන කණිකවුක හෘදය පෙලන භූත අභූත වාග් ප්‍රයෝගය ඔසවවාද නම් වේ ආක්‍රොෂ සිතින් තොරව හුදෙක් ක්‍රියා පිණිස කියා නම් දුර්භීෂිත ද වේ. අළු ධර්මානුශාසනා පෙරවුව හෝ උමතු ව කීමෙන් ඇවැත් නො වේ.

කඩ්ඩා විතරණියෙහි

“අනුපසම්පන්නං අකෙකාසනස්ස දුශ්කචං අනකෙකාසිතු කාමස්ස කෙවලං දවකම්පනය වදනො සබ්බස්ස දුබ්බාසිතං අත්ථම්මඅනුසාසනී පුරෙකබ්බාරානං උම්මත්තකාදීනං ච අනාපතනී” යි

සං:- 3 පෙසුඤ්ඤා හරණේ.

උණුන් පිළිබඳ ප්‍රියභාවය ශුන්‍යකරණ වාග් හෙද පෙසුඤ්ඤා නම් වේ. එබඳු ප්‍රිය ශුන්‍යතා වාග් හෙද යම් භික්ෂුවක් කරා එලවා නම් පෙසුඤ්ඤා හරණ නම් සුඛ පවිතිය වේ.

* පාවිතනියං ඉති, පාවිතනියයි; යං, යමක්; වුතතං, කියන ලද ද; තං, එය; යථා තථං, තවු සේ; සුණොති, අසව; කුසලං ධම්මං, කුසල විතනය; පාතෙති, හෙලා ද; රියමහං, ආයාමි මාගීය; පරිඤ්ඤා, වලකාද; චිත්තස්ස, චිත්තයාගේ; මොහනස්සානං, මුලාවට කාරණා වේ ද; තෙන, එහෙයින්; එතං, මෙ ඇවත; ඉති, මෙසේ පවිති ඇවතැයි; වුව්චති, කියනු ලැබේ.

(අ) හුදෙක් පාප ගතී පිණිස කියන්නන්ට ද උමතු වූවන්ට ද ඇවැත් නො වේ.

කඛ්ඛා විතරණියෙහි

“කෙවලං පාපගරහිතාය වදනාසං උමමනකාදිනං ව අනාපතති”යි.

27 ධූපෙකා හිකුණේ. හිකුණු අඤ්ඤාන පිටකනාසං පදසො ධම්මං භාණනාසං පාවිතරිය මුද්දිතං,

හිකුණේ, හිකුණේ ද; හිකුණු; හිකුණු ව ද; ධූපෙකා, හැර; අඤ්ඤාන, අනාස ගිහි හෙරණුන් හා සමග; පිටකනාසං, පිටකනු යෙහි ඇතුළත් වූ; ධම්මං, ධර්මය; පදසො, පද වශයෙන්; භාණනාසං, ඉගැන්වීම පිණිස කියන්නාවූ හිකුණට; පාවිතරියං, පදසො ධර්ම නම් සුඛ පවිති ඇවත; උද්දිතං, භාග්‍යවන්හු විසින් වදාරණ ලද්දේ යි.

සං:- 1 පිටකනාසං ධම්මං.

බුඬ භාෂිතවූ ශ්‍රාවක භාෂිතවූ සාමි භාෂිතවූ දෙව භාෂිතවූ සංගීතිත්‍රය පයඝාපනන පිටකත්‍රය ධර්මය ද විවිධ හෙතෙමු ඇසි කථා ඇසුරු කළ ධර්මය ද පාලිය ඇසුරු කළ ධර්මය ද මෙහි ධර්ම වශයෙන් ගත යුත්තේ යි.

පාවිතරි පාලියෙහි

“ධම්මො නාම බුඬ භාසිතො සාවක භාසිතො ඉසි භාසිතො දෙව භාසිතො අනුපසංගිතො ධම්මපසංගිතො”

(අ) නානා භාෂා ශාස්ත්‍රවලට නගනලද ත්‍රිපිටක ධර්මය හෝ බාහිර ධර්ම පදවශයෙන් කීමෙන් ඇවැත් නො වේ.

සමනන පාසාදිකාවෙහි

“නානා භාසාවසෙන ගාථා සිලොකබ්බාදිති අභිසංඛනෙ අනාපතති”යි.

සං:- 2 පදසො.

“පදසො”යි කොඨාස වාචක නිපාතයි.

පද අනුපද අනුකර අනුබන්ධ යන වතුර්විධ කොඨාසයෝ මෙහි පද වශයෙන් ගතයුත්තාහ. එසේ වූ ධර්ම පද උගැන්වීම වශයෙන් උපසංහත් යම් ආවාසී වරයෙක් එකොට්ඨාරණ විධියෙන් කියා නම් ඇවැත් වේ.

1- පදවිභිග්‍රහය:- උපසපන් ඇදුරු තෙමේ අනුපසපනුන් සමග “මනෝ සුඛබ්‍රහ්ම” යනාදී සිව් පද ගාථාවෙහි පළමුවෙනි පදය වූ “මනෝ සුඛබ්‍රහ්ම” යන්න එකට උසුරුවීම පටන් ගෙන එකට අවශ්‍ය කෙරේ නම් ඇදුරුගට පද වශයෙන් කීම ලැබේ. එහෙයින් ඇදුරු තෙමේ පදසො ධර්ම පාවිත්තියට පැමිණේ.

2- අනුපද විභිග්‍රහය:- උපසපන් ඇදුරු තෙමේ “මනෝ සුඛබ්‍රහ්ම” යන පළමුවෙනි පදයෙන් ද හෙරණ තෙමේ “මනෝ සෙසා” යන දෙවෙනි පදයෙන් ද දෙවරට පටන් ගෙන එකවර අවශ්‍ය කෙරේ නම් ඇදුරුගට අනුපද කීම ලැබේ. එහෙයින් ඇදුරුගට ඇවැත් වේ.

3- අනුකර විභිග්‍රහය:- “රූපං අනිවචං” යි කියනු ලබන්නාවූ ඇදුරු තෙමේ “රූ” කියා හෝ “රූපං” කියා හෝ සිටව සිටවා දෙවරට අවශ්‍ය කෙරේ නම් ඇදුරුගට අනුකර කීමෙන් ඇවැත් වේ.

4- අනුබ්‍රාජන විභිග්‍රහය:- “රූපං අනිවචං” යි උගන්වන කල්හි උගැණීමෙන් දක්ෂ වූ හෙරණ තෙමේ “වෙදනා අනිවචං” යි වෙනම ශබ්ද පතූරුවා ද එසේ වෙනම ශබ්ද කෙළේ නමුදු උගැන්වීම් ප්‍රයත්නය එහි විද්‍යමාන හෙයින් අනුබ්‍රාජන කීම ලැබේ. එහෙයින් ඇදුරුගට ඇවැත් වේ. මේ සතරකාර පදයන්ගේ වශයෙන් උගන්වන ආචාරී භික්ෂුගට මේ පදසො ධර්ම සුඛ පවිතිය වේ.

(අ) උපසපන් අනුපසපන් දෙදෙනෙක් සම්පයෙහි හිඳුවාගෙන උගන්වන්නාවූ උපසපන් ආචාරී භික්ෂු තෙමේ හිඳිනවුන් සමග කියමි යි ඔවුන් දෙදෙනා සමග එකට කියා නම් ඇදුරුගට ඇවැත් වේ. උගෙණීම් වශයෙන් කී භික්ෂුගට ඇවැත් නො වේ. සිටුවාගෙන උගන්වන්නවුන් කෙරෙහි ද මේ නය මැයි. භික්ෂුව හිඳුවා හෙරණ සිටුවා උගන්වන උපසපන් ආචාරී භික්ෂු තෙමේ හිඳිනනු සමග කියමි යි ඔවුන් සමග එකට කියා නම් ඇදුරුගට ද උගෙණීම් වශයෙන් කී භික්ෂුගට ද ඇවැත් නො වේ. භික්ෂුව සිටුවා හෙරණ හිඳුවා උගන්වන කල-ද මේ නය මැයි.

(ආ) අනුපසපන් නයන් සමග එකට හදාරන්නාගට ද අනුපසපන ආචාරීන් සමග එකට කියන්නාගට ද ප්‍රගුණ ශ්‍රත්ති කියන්නාගට ද සහා මධ්‍යයෙහි සැකට නවතින්නනු සමග මෙසේ කියව යි එකට කියන්නාගට ද ඇවැත් නො වේ.

පාවිතනි පාලියෙහි

“අනාපතනි එකතො උද්දීසාපෙනො එකතො සර්ඝ්ඛායං කරුණො යෙතුයෙත පගුණං ගන්ධං භනනං ඔපාතෙති ඔසාරෙනං ඔපාතෙති”.

සිබවලද විනිසෙහි

“මෙහි පදසො ධම් නම් අනුපසපනක්නු තමා කෙරෙහි පෙළ ධම් කියවාගන්නා සද ඔහු හා සමග එක් පදයක් මුද්‍රල්ලෙන් එව් ඒ ඒ පෙදෙහි පටන් අකුරක් එව් අවසන් අකුරක් එව් එක් වැ කියා නම් පෙදෙහි පෙදෙහි එව් අකුරෙහි අකුරෙහි එව් පවිති ඇවැත් වේ. අනුපසපනක්නු කෙරේ තමා කියවා ගන්නා සද එව් ඔහු හා තමා එක් වැ පිරිවහන සද එව් එක් වැ හදාරන සද එව් එහු හෝ තමා හෝ පිළිවිස්තා සද එව් බොහොසුයෙන් ඔහට පුහුණු පෙළක් එව් එක් වැ කියා නම් වරද නැති”.

(ඉ) මේ ඇවත උගන්වන ආචාරීන් කෙරෙහිම යෙදෙන්නක් බැව් සැලකිය යුතු වේ. ඉද්දනිනනික ඇතැම් ආචාර්යවරු හෙරණුන් සමග එකට පිරිත් බිණීමෙහි මේ පදසො ධම්මපවිතිය වන්නේය යි මතිහුමයට පැමිණ සිටිති. පිරිත් කීම වනාහි භික්ෂු සංවාසික වනකි. එය ගිහිත් සමග නො යෙදේ. මේ පද වශයෙන් කීම ගිහිත් සමග ද යෙදෙන්නක් විය යුතුමය. එහෙයින් හුදු පිරිත් බිණීම ම මෙහි නො යෙදේ. මෙරමාගේ හෝ තමාගේ උවදුරු සංසිදුවා ගැණීම පිණිස පිරිත් කීමෙහි පද වශයෙන් උගැන්වීම නො ලැබෙන හෙයින් ඇවැත් නොවන බැව් හැඟේ. ඉහෙණ ගන්නා අදහසින් අනුපසමපනනයන් සමග එකට කියත් නාවූ භික්ෂුහට ඇවැත් නො වේ යයි කී හෙයින් උගන්වන්නා හට ම මේ ඇවත වන්නේය යි විසදිය යුත්තාහ.

28 අනුපසමපනෙනනෙව සසිඤ්ඤා නිරතතියං.

පාවිතනි සහ සෙසාය වතුන්තං ගතෙ පුන.

(යො භික්ෂු, යම් භික්ෂුවක් තෙමේ;) අනුපසමපනෙන එව, අනුපසපනුන් සමගම; නිරතතියං, තුන් රැයක් මුළුල්ලෙහි; සසිඤ්ඤා, එක් පියස්සක්යට සැතපී; වතුන්තං, සතරවන දවස්හි, අනං ගතෙ, හිරු උදාවීමට පැමිණි කල්හි; පුන, නැවත (සයනි; සයනය කෙරේ ද; තස්ස, ඒ භික්ෂුහට;) සහ සෙසාය, අනුපසපන නුත් සමග සයනය කිරීමෙන්; පාවිතනි, සහ සෙසා නම් සුඛ පවිති ඇවත වන්නේයි.

සං:- 1 අනුපසම්පන්නතාව

මෙමුත්ත ධර්මයට වසතුටු කිරිසත් ගතිකයා ද මෙහි අනුපසම්පන්න සංඛ්‍යාවට යේ.

විනයස මඤ්චුසාවෙහි

“අනුපසම්පන්නො නාමා ති වචනතො තිරව්‍යානගතො පි
අනුපසම්පන්නො සො ච බො පන සබ්බො මෙමුත්ත ධර්ම
සමාපත්තියා වත්තුගුණො වා ති”.

සං:- 2 සසිඛාන තිරතියං.

රු දෙකක් වැස තුන්වන රුය අරුණට පළමුව තික්ම කුටි
යෙන් පිටතදී අරුණ ගෙවා සිටිවන රුය වසා නම් ඇවැත් නොවේ.

පාවිතති පාළියෙහි

“වෙ රතතියො වසිත්වා තතියාය රතතියා පුරා අරුණො
තික්කමිත්වා පුන වසති”.

29 ඉන්ද්‍රිය ඵකරතනමපි සෙය්‍යං කප්පයතො පි වා
දෙසෙනායං විනා විඤ්ඤං ධර්මං ච ඡප්පද්ධතං.

ඉන්ද්‍රිය, ඵදවස් උපන් මිනිස් මාගමක් හා සමග; ඵකරතනං
අපි; ඵක් රුයක් පමණ කාලයකුදු; සෙය්‍යං කප්පයතො අපි,
ඵක සෙනස්තෙහි සයනය කරන්නාවූ මහණහට මාතුගාම
සහසෙය්‍යා නම් ඇවැත්තද; විඤ්ඤං විනා, දැනගැනීමෙහි සමථී
පුරුෂයෙකු නැතිව; ඉන්ද්‍රිය, මාගමක්හට; ඡප්පද්ධතං,
සපදයකින් අඩිකවූ; ධර්මං, පිටකත්‍රය ධර්මය; දෙසෙනායං
අපි වා, දෙසන්නාවූ මහණහට ධර්මදෙසනා නම් සුඛ පටිති
ඇවැත්ත ද වන්නේයි

සං:- 1 ඉන්ද්‍රියං.

යටත් පිරිසසිත් ඵදවස් උපන් මිනිස් මාගම පවා වසතු
පීමෙන් මාතුගාම සහසෙය්‍යා නම් සුඛ පටිති වන්නේය. මිනිස්
රු මවාගත් යකිණිය පණ්ඩකිය තිරසනිය යන මොවුන් සමග
විසීමෙන් දුකුලා වේ.

කබ්බා විතරණියෙහි

“මාතුගාමෙනා ති අනාමසො තදනුජාතාය පි මනුස්සිත්තියා
දිස්සමානරූපා පන යකිපෙතියො පණ්ඩකො මෙමුත්තවත්තු
ගුණා ව තිරව්‍යාතිත්තියො ඉධ දුක්ඛකට්ඨත්තුකා හොගති”.

සං:- 2 විඤ්ඤා විභා.

සත්‍යාසත්‍ය තෙපුල් දැනීමෙහි සමස්ත මිනිස් පුරුෂ තෙමේ විඤ්ඤා නම්. එබඳු විඤ්ඤායෙන් තැනි තැනි ඇවැත් වේ. පෞරුෂ භෞතික ආචාර්‍යවරු සත්‍යපුරුෂ මහපිරිස් මැද ධර්මදේශනා අවස්ථා වන්නේ විඤ්ඤා පුරුෂයෙකු ඉදිරිපත් කොට ධර්මදේශනා කිරීම මේ ඇවැත්වන් නිදහස් වනුපිණිස පරිච්ඡා බැව් සැලකිය හැකිවේ.

පාවිතනි පාලියෙහි.

“විඤ්ඤා නාම පුරිසවිගෙහො පටිබලො හොති සුභාසිත දුක්ඛා සිතං දුච්ඡලාදුච්ඡලං ආජානිතුං”යි.

සං:- 3 ඡප්පදනනි.

අකුරු අටක් ඇති ගාථා පදය එක් වචනයක් වෙයි. මෙහි වාග් ප්‍රමාණය මෙසේ ගිණිය යුතුයි.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි.

“තත්ථ එකො ගාථාපාදො එකා වාචාති එවං සබ්බත්ථ වාචා පමාණං වෙදිතබ්බං.”

(අ) අටුවා පද කියනු කැමැත්තනු විසින් අටුවා පද සයක් ද පෙළ අටුවා මිශ්‍ර කොට කියනු කැමැත්තනු විසින් මිශ්‍රවූ සපද කෙනෙක් ද කියයුතු වේ. ප්‍රමාණය ඉක්ම වා නම් ධර්මදේශනා නම් සුඛ පටිති ඇවැත් වේ.

විනයත්ථ මඤ්ජුසාවෙහි.

“සවෙ අභිකථං ධම්මපදං ජානකාදිවත්තං වා කථෙතුකාමො හොති ඡප්පදමත්තමෙව කථෙතුං වට්ටති පාලියා සතිං කථෙන්නොති එකං පදං පාලිතො පඤ්ච අභිකථාතො ති එවං ඡප්පදානි අනතික්කම්භා ව කථෙතබ්බා.”

(ආ) යම් කිසි මාගමක් තොමෝ භික්ෂුවක් අතින් සාමිකි දික්සභිය කුමන අතීතයක් හඟවන්නේ දැයි විචාරණුලැබූ භික්ෂු තෙමේ සියලු දික්සභිය කියේ නමුත් ඇවැත් නො වේ.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි.

“මාතුගාමො දිස්තිකායො කිමත්ථං දිපෙති ති පුච්ඡති එවං පඤ්ඤාං පුච්ඤා භික්ෂු සබ්බඤ්ඤා පි දිස්තිකායං කථෙති අනාපනති.”

30 දුඬුලං භික්ඛුනො වජ්ජං භික්ඛු සමමුතියා විතා අභික්ඛුනො වදනනස්ස පාවිතනිසමුද්දිතං.

භික්ඛුනො, භික්ඛුවක්ඛුයේ; දුඬුලං, ලාමකවූ; වජ්ජං, සහ වෙසෙස් ඇවතක්; භික්ඛු සමමුතියා, සමමුතිය ලැබුවා වූ භික්ඛුවක්; විතා, හැර; අභික්ඛුනො, අනුපසම්පන්නයෙක්හට; වදනනස්ස, කියන භික්ඛුවහට; පාවිතනිසං, දුඬුලාරොවන නම් සුඛ පටිතිය; උද්දිතං, භාග්‍යවත්හු විසින් වදාරණලදී.

සං:- 1 දුඬුලං.

පරිච්ඡිද්ධ සහවෙසෙස් යන ඇවතුන්ට “දුඬුලං”යි නමකි. ඔවුන් අතරෙන් තෙළෙස් සහවෙසෙස් ම මෙහි දුඬුල වශයෙන් දැක්වූහ. කාශ්‍යාපිතරණියෙහි.

“දුඬුලංතනි කිංඛවා පි විතතං ආපතනිකාකුකුතමෙනං අබිච්චනං ඉධ පන සංඝාදිසෙසමෙව අබිච්චනං”

(අ) අසූචි මුදවා සහවෙසෙස් ඇවතට පැමිණියේය. යනාදී ක්‍රමයෙන් වස්තුව සමග ඇවත ගවා කියන්නහුහට ම දුඬුලාරොවන පටිතිය වේ. හුදකලා වස්තුව හෝ ඇවත කියන්නාහට ඇවත් නො වේ.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි.

“අයං අසූචිං මොචෙත්වා සංඝාදිසෙසං ආපනොති ආදිනා පන තයෙන චත්තනා සබ්බං ආපතනිං සචෙත්වා ආරොචෙනාසෙසං ච ආපතති.”

පාවිතනි පාලියෙහි ද

“අනාපතනි චත්තං ආරොචෙති නො ආපතනිං ආපතනිං ආරොචෙති නො චත්තං”

31 ඛණ්ණස්ස වා ඛණ්ණපෙස්ස පඨවිඤ්ච අකපපියං. භූතගාමං විකොපෙස්ස නස්ස පාවිතනිසං සියා.

(යො භික්ඛු, යම් භික්ඛුවක් තෙමේ) අකපපියං, කැපනොවූ; පඨවිඤ්ච, පොළොව ද; ඛණ්ණස්ස වා, තමා කණින්තේ හෝ වේ ද; ඛණ්ණපෙස්ස වා, මෙරමාලවා කණවත්තේ හෝ වේ ද; නස්ස, ඕහට; පාවිතනිසං, පඨවිඛණ්ණ නම් සුඛ පටිතිය; සියා, වන්නේ ය; භූතගාමඤ්ච, තෘණවාසනාදී භූතගාම සමූහය ද; විකොපෙස්ස,

සිද්ධි බිද්ධි ආදියෙන් විනාශ කරන්නේ වී නම්; තසස, බිහව; පාවිච්ඡිය, භූතශාම පානව්‍යානා නම් සුඛ පටිතිය; සියා වන්නේ යි.

“සියා” යි අස-භූමි-දයින් සත්‍යමි එයහට ඉයා ආදේශ හා ධාතෘදි ලෝපයෙන් සිඛ යි.

සං:- 1 පඨවිකව අකපටිය.

පෘථුච්ඡි නොමෝ වනාහි ජාතා අජාතා වශයෙන් විධි වේ. ඉන් ජාතා පෘථුච්ඡිනොමෝ ශුඛය මිශ්‍රය පුඤ්ජය යි ත්‍රිවිධ වේ. ප්‍රකෘතියෙන් හුදු පස් ය හුදු මැටිය යි ශුඛ පෘථුච්ඡිය දෙයාකාර වන්නී ය අත්මිටි පමණ ඉකුත් කල ගල් ය මිටි පමණ ගල් ය කැට කැබිලිකිය කැටගල් ය වැලිය යන පංච පාසාණයන් සමග දෙගුණය බැගින් පස් මිශ්‍රවීමෙන් හටගත් පාංශුමිශ්‍රපෘථුච්ඡි පංච කය ද එසේම පංච පාසාණයන් සමග මැටි මිශ්‍රවීමෙන් හටගත් මහතිකා මිශ්‍ර පෘථිවි පංචකය ද යි මිශ්‍ර පෘථිවි නොමෝ ප්‍රභේද වශයෙන් දසයෙක් වන්නී ය. පුඤ්ජ නම් පිඛ යි. ඉතිරි සිව් මස් මුදුල්ලෙහි වැසි වැස නෙමි පරණවූ පස් පිඛය මැටි පිඛය මිශ්‍ර පස් පිඛය මිශ්‍ර මැටි පිඛය යි පුඤ්ජ පෘථිවි නොමෝ සතරකාර වන්නී ය. මෙසේ ප්‍රභේදයට ගියාවූ ජාතා පෘථිවිය මෙහි අකපටිය වශයෙන් ගතයුත්තී ය. නො දූවුනු පොළව ද ජාතා සංඛ්‍යා වට ම යේ.

පාවිතති පාලියෙහි.

“පඨවි නාම වෙ පඨවියො ජාතා ව පඨවි අජාතා ව පඨවි ජාතා නාම පඨවි සුඛපංසු සුඛමහතිකා අප්පපාසාණා අප්ප සකඛරා අප්පකඤ්ජා අප්පමරුමඛා අප්පවාලිකා යෙභුඤ්ජන පංසු යෙභුඤ්ජන මහතිකා අදක්ඛාපි චුච්චති ජාතා පඨවි යො පි ප සු පුඤ්ජා වා මහතිකා පුඤ්ජා වා අතිරෙක වාතුමාසං ඔව්වො සොපි චුච්චති ජාතා පඨවි.”

හුදු පාසාණයෙන් හටගත් පාසාණ පෘථිවි පංචකය ද එක් ගුණයක් පස්වලට පංචපාසාණයන් දෙගුණය බැගින් මිශ්‍රවීමෙන් හටගත් මිශ්‍රපෘථුච්ඡි දසකය ද දූවුණු පෘථිවිය ද උණුසිවීමේ තෙමීමෙන් පරණවූ පුඤ්ජපෘථිවි වතුශ්කය ද අජාතා පෘථුච්ඡි යයි දක්වන ලද්දකි.

පාවිතනි පාළියෙහි.

“අජාතා නාම පඨවී සුඛ පාසාණා සුඛ සක්කිරා සුඛ කඨලා සුඛ මරුමිඛා සුඛ වාලිකා අපපපංසු අපමනනිකා යෙභුයෙසන පාසාණා යෙභුයෙසන සක්කිරා යෙභුයෙසන කඨලා යෙභුයෙසන මරුමිඛා යෙභුයෙසන වාලිකා දඬුසාපි වුවවනි අජාතා පඨවී යො පි පංසුපුඤ්ජා වා මනනිකා පුඤ්ජා වා ඔමක වාතුමාසං ඔවටො සො පි වුවවනි අජාතා පඨවී”

යථොක්ත පෘථුවීන් අතුරෙන් යම් පෘථුවියක් ජාතා වන්නී ද ඕනෙමෝ අකප්පිය වන්නීය. ජාතා පෘථුවිය යම් භික්ෂුවක් තෙමේ තමා සාරද කැඩීම් බිඳීම් ඉරිඇඳීම් ආදියෙන් මෙරමාලවා විකොපණය කරවාද ඒ භික්ෂුහට ප්‍රයෝගගණනින් පවිත්‍රී ඇවැත් වේ.

කඬා විතරණියෙහි.

“තස්ස යා ජාතා පඨවී ති වුත්තා අයං අකප්පිය පඨවී යො භික්ඛු තං ඵවරුපං පඨවිං සයං බණ්හි බණ්හන හෙදන විලොඛණ පවතාදීති විකොපෙති තස්ස පයොග ගණනය පාවිතනියං”යි.

(අ) මෙය දනුව මෙය දෙව මෙය ගෙණෙව මෙයින් මට ප්‍රයෝජනය. මෙය කැප කරව යි කියන්නාහට ද ස්ථාන නියම යක් නැතිව පොකුණක් සාරව වලක් සාරව කැදක් සාරව යි කප්පිය ව්‍යවහාරයෙන් කියන්නාහට ද සියලු ආජාතා පාවිච්ඡිය විකොපණය කරන්නාහට ද පඨවිබණ්හන පවිත්‍රී නො වන්නේ යි.

පාවිතනි පාළියෙහි.

“අනාපතනි ඉමං ජාත ඉමං දෙති ඉමං ආහර ඉමිනා අත්‍යො ඉමං කප්පියං කරොති ති භණ්හි”යි.

කඬා විතරණියෙහි.

“ඔකාසං අතියමෙත්වා පොකබරණිං බණ් ආවාටං බණ් කැදං බණ්හි ආදීති භණ්හනස්ස අනාපතනි සබ්බං අජාතපඨවිං විකොපෙත්තස්ස අනාපතනි”යි

සං:- 2 භූතගාමං විකොපෙසං

උදකස්ථ ඵලස්ථ වශයෙන් වැඩුනාවූ නිල්ගතියට පැමිණ වැඩි ගණ යන්නාවූ භූතගාම සංඛ්‍යාත වෘක්ෂකාණ ලතාදීන්ගේ ද පැලවෙන ගති ඇති මුල් පුරුක් අතු ගෙඩි ඇට යන පස් වැදූරුම්

බිජයාමයාගේ ද කැපීම් කැසීම් බිඳීම් පැලීම් ඉහිලීම් ආදිය කිරීමෙන් හා කපව කඩව පලව බිඳව උගුල්වව යනාදී අකැප ව්‍යවහාරයෙන් සිඳීම් ආදිය කරවීමෙන් මෙම භූතගාම පාතව්‍යතා පවතිය වේ.

මෙය දනුව මෙය දෙව මෙය ගෙනෙව මෙයින් මව ප්‍රයෝජනය මෙය කැපකරව යි යන කපය්‍ය ව්‍යවහාරයෙන් සිඳීම් බිඳීම් ආදිය කරවන්නාහට මෙම අවන සිදු නොවේ.

(අ) වණස්පතී රුක් සිඳින්නාහට පාරුජිකාව ද තෘණලතාදිය සිඳින්නාහට පවතිය ද අභගජාතය සිඳින්නාහට තුලසිය ද වන්නේ යි.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි.

“ඡන්දනාසං ආපතති ති වණස්පතීං ඡන්දනාසං පාරුජිකං තිණලතාදිං ඡන්දනාසං පාවිතරියං අභගජාතං ඡන්දනාසං පුලලවයං” යි

32 අජේක්ඛාකාසෙ තු මඤ්චාදිං කඤ්චා සඤ්ජණාදිකං සංඝිකං යාති පාවිතරී අකඤ්චා පුච්ඡනාදිකං.

(යො භික්ඛු, යම් භික්ඛුවක් තෙමේ) අජේක්ඛාකාසෙ, අබ්‍යාවකාශයෙහි; සංඝිකං, සහ සතුටු; මඤ්චාදිං, ඇඳ පුටු ආදිය; සඤ්ජණාදිකං, තමා විසින් ඇතිරීම් ආදිය; කඤ්චා, කොට; ආපුච්ඡනාදිකං, තමා විසින් විචාරීම් ආදිය; අකඤ්චා, නො කොට; යාති, අත් දිසාවකට යේ නම් (තසං, ඒ මහණහට) පාවිතරියං, අජේක්ඛාකාස සඤ්ජණ නම් සුඛ පවතිය වන්නේ යි.

a “තු” ශබ්දය පද පුරණයෙහි වේ.

b “මඤ්චාදිං” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් කොටට මෙට්ට ආදිය ගැණේ.

c “සඤ්ජණාදිකං” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් මෙරමාහට අතුරුවා දීම ගැණේ.

d “ආපුච්ඡනාදිකං” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් මෙරමා විචාරීම ගැණේ.

සං:- 1 සංඝිකං.

සහ සතු ඇඳ පුටු ආදිය ම මෙහි දැක්වූ හෙයින් පුද්ගලික ඇඳ පුටු ආදිය නගා නො තැබීමෙහි අවැත් නො වන බැව් හැඟේ.

**33 සංඝිකාවසථෙ සෙය්‍යං භවං සඤ්ජනාදිකං.
අභවං පුච්ඡනාදිං යො සාති පාවිතති නස්ස පි**

යො, යම් භික්‍ෂුවක් තෙමේ; සංඝිකාවසථෙ, සහ සතු ආවාස යෙක්ති; සෙය්‍යං, දසප්‍රකාර සයනයන් අතුරෙන් සයනයක්; සඤ්ජනාදිකං, තමා ඇතිරීම් ආදිය; කඤ්ඤා, කොට; ආපුච්ඡනාදිකං, තමා විචාරීම් ආදිය; අභවං, නො කොට; යාති, බැහැර යේ නම්; නස්ස අපි, ඒ භික්‍ෂුවට ද, පාවිතරියං, විහාරසඤ්ජන නම් සුඛ පවිති ඇවැත් වන්නේ යි.

සං:- 1 සෙය්‍යං.

ඇද පුටු ආදියෙහි ලන භිසිය පිළියම් කළ බිම රක්තා පිණිස අතුරණ විමලිකාය ඇද පුටු ආදියෙහි අතුරණ ඇතිරිලිය කලාල ආදි බිම අතුරණ පලය් ය පණින් හෝ වැහැරින් කළ පැදුරු ය කප්පියසම් ය නිසිදන විවර ය පලය් ආදි පසතුරුණු ය තණ ඇතිරි ය කොල ඇතිරි ය යන මේ දසය සෙය්‍යා නම්.

පාවිතති පාළියෙහි.

“සෙය්‍යං නාම භිසි විමලිකා උත්තරාසරණං භූමිමඤ්ජනා තවිටිකා වමච්ඡේදනා නිසිදනං පච්චසරණං තිණසඤ්ජනා පණ්ණසඤ්ජනා” යි.

**34 ජානං සප්පාණකං නොයං පාවිතති පරිභුඤ්ජයෙ
අඤ්ඤාතිකා භික්‍ෂුණීසා ධප්පෙඤා පාට්ඨට්ඨකං.**

**35 විවරං දෙනි පාවිතති විවරං සිබ්බනො පි ව *
අතිරිතං අභාරෙඤා පචාරෙඤාන භුඤ්ජනො**

සප්පාණකං, ප්‍රාණීන් සහිතවූ; නොයං, ජලය; ජානං, (ජාන නොනා) දන්නේ; පරිභුඤ්ජයෙ, පරිභොග කෙරේ නම්; පාවිතති, සප්පාණක නම් සුඛ පවිති වන්නේ ය; (යො භික්‍ෂු, යම් භික්‍ෂු වක් තෙමේ;) අඤ්ඤාතිකාය භික්‍ෂුණීයා, නො නැ භික්‍ෂුණීයක් හට; පාට්ඨට්ඨකං, පෙරලා දීම් ගැණීමි, ධප්පෙඤා, හැර; විවරං, සිවිරක්; දෙනි, දේ නම්; (නස්ස, ඒ භික්‍ෂුවට;) පාවිතති, විවරදහ නම් සුඛ පවිති වන්නේ ය; අඤ්ඤාතිකාය භික්‍ෂුණීයා, නො නැ භික්‍ෂුණීයක්හුගේ; විවරං, සිවිරක්; සිබ්බනො පි ව, ගෙත්තම් කරණ භික්‍ෂුවට ද; පාවිතති, විවර සිබ්බන නම් සුඛ පවිති වන්නේ ය. පචාරෙඤාන, අත්පසට ගෙනා බොජුන් ප්‍රතික්‍ෂෙප කොට; අතිරිතං, නැවත එම බොජුන් පිළිබඳ අතිරිතන විනය

කමය; අකාරෙකා, නො කරවා; පරිභුක්තො, අනුභව කරන්
නාවු භික්ෂුහට ද; පාවිතා, අනනිපිකතකොපන නම් සුඛ පවිති
වන්නේ යි.

සං:- 1 ධුපෙකා පාරිවට්ටකං.

සුදු දෙසින් මහ දෙයක් හෝ මහ දෙසින් සුදු දෙයක් හෝ
මාරුකිරීම පාරිවට්ටක නම්. ඒ පාරිවට්ටකය පස්සහ දෑමයන්
සමග සිදුකිරීමෙහි ඇවැත් නො වේ.

පාවිතා පාළියෙහි

“අනුජානාමි භික්ඛවෙ පඤ්චනාං පාරිවට්ටකං දානං භික්ඛුස්ස
භික්ඛුණ්ණා සිකඛමානාය සාමණේරස්ස සාමණේරාය
අනුජානාමි භික්ඛවෙ ඉමෙසං පඤ්චනාං පාරිවට්ටකං දානං”යි.

ඤාතිභික්ෂුණින්ට දීමය විකාශග්‍රහණය නාවකාලික ගැණිමය
යන මෙහි ඇවැත් නො වේ.

සං:- 2 සිඛබනො.

තෙමේ මැනීම කෙරේ නම් හිඳි පහර බැගින් විවර සිඛබන
පවිතිය වේ.

පාවිතා පාළියෙහි

“සයං සිඛබනි ආරපථෙ ආරපථෙ ආපනති පාවිතියස්ස”යි.

සං:- 3 පමාරෙකාන කොපනං.

මදනය යව පුපය (නො:- යවයෙන් කළ රොටිය) අග්ගලාය
දිය මස්ස ගොඩ මස්ස යන පංචවිධි භෝජනයන් අතුරෙන් යම්
කිසි බොජුනක් වැලඳීමය වළඳන බදුනෙහි නිම නොකළ බොජුන්
ඇති බවය බොජුන් දෙරියන් සමාරක්වූ අත්පසට ගෙණර්මය.
අත්පස සිට දෙත්ට සැරසීමය පිළිගන්නා භික්ෂුවගේ කය වචන
වලින් ප්‍රතික්ෂෙප කිරීමය යන පසහ පිරිමෙන් පමාරිතය
වන්නේ යි.

සිඛවලද විනිසෙහි

“ඔදනො කුමමාසො සත්තු මවෙජා මංසං” යන මේ පස් බොජුන්
අතුරෙන් එක්තර බොජුනක් සිඛතු මාත්‍රාවකුදු පරගලා කළ
සද එමැ වැනි බොජුනක් මියෙහි ඇත වළඳන බජනේ එවි
ඇති සද පස් බොජුනෙන් බොජුනක් ගෙන දෙරියන් වියත්
අත් පස සිට දෙත්තට එළවූ සද කසින් එවි තෙප් ලෙන්
එවි පිළිබෙව් කෙළේ නම් මේ පසහින් පැවැරිවේ. මෙහි පසහ
නම:- බොජුන් පරගලා කිරීම් එකැ, පරගලා නොකළ

බොජුන් ඇති බව එක, බොජුන් ගෙන ඇත් පසුව ආ බව එක, අත්පස සිට දෙන්නට තබා කොට වලවු බව එක, පිළිගන්නා පැවිජ්ජාගේ පිළිබෙව් එක, යන මේ පසහි”

විනය විනිවජ්ජයෙහි

“අසනං භොජනං වෙව හත්පාසාහිභාරතා
කායවාචා පටිකෙඛපො පඤ්චබෙහති පචාරණා”

සං:- 4 අනිජිතනං අභාරොධා.

පචාරිතවූ හිඤ්ඤ නෙමේ දන්වලදන්නාවූ එක් හිඤ්ඤවක්ත්‍රගේ සම්පයට ගොස් “අනිජිතනං භාරොධං ගතො” යි බැණ පාත්‍රය දීලා අනිජිතනය කරවියයුතු. අතික් හිඤ්ඤ නෙමේ පාත්‍රයෙහි ආහාරය පිටු දෙපිටු ඇතියේ නමුදු හේ ගෙණ “අලමෙනා සබ්බං” යි අනිජිතනය පෙරලා දිය යුත්තේය. මෙසේ අනිජිතන විනය කළ කල්හි පචාරිත හිඤ්ඤ විසින් එම අහර වැලඳු අවැත් නො වේ.

36 හිඤ්ඤං ආසාදනාපෙකෙඛා පචාරෙති පචාජිතං.

නනිජිතෙනන භුතෙන තු පාවිතති මුද්දිනං.

(යො හිඤ්ඤ, යම් හිඤ්ඤවක් නෙමේ;) ආසාදනාපෙකෙඛා, වොදනා කරණු කැමැත්තේ; පචාරිතං, පචාරණය ලැබූ; හිඤ්ඤං, හිඤ්ඤවකට; අනනිජිතෙනන, අනිජිතන විනය කමය නොකලාවූ බොජුනෙන් (අධික භොජනයෙන්) පචාරෙති, පවරන්නේ වී නම්; භුතෙන තු, ඒ බොජුන් වැලඳු කල්හි වනාහි (තසා, ඒ අධික බොජුන් පැවරු මහණහට) පාවිතතියං, ආසාදනාපෙකෙඛා නම් සුඛ පවිතිය; උද්දිනං, භාග්‍යවත්ත්‍ර විසින් වදාරණ ලද්දේයි.

“අනනිජිතෙනන” යි බිණිය යුතු තත්ති ඡන්දස් පිණිස සුචි අභාරය ලොප් කොට “නනිජිතෙනන” යි විසූ.

37 සනනිධිභොජනං භුඤ්ඤ විකාලෙ යාවකාලිකා.
භුඤ්ඤො වා පි පාවිතති අභිලානො පණ්ණිකං.

38 විඤ්ඤාපෙකාන භුඤ්ඤාසා සප්පිගනනාදිකමි ව
අප්පිගගතිනං භුඤ්ඤ දනනකොදාදනං විතා

(යො හිඤ්ඤ, යම් හිඤ්ඤවක් නෙමේ;) සනනිධිභොජනං, සන්තිධි භොජනය; භුඤ්ඤ, අනුභව කරන්නේ වී නම්; ඕහට සනනිධිභොජන නම් සුඛ පවිති වන්නේය) විකාලෙ, ඉර අවරවූ

කල්හි; යාවකාලිකා, යාවකාලිකාවූ බොජුන්; භූඤ්ජනෝ වා අපි, බුද්ධිත්තාවූ මහණහට ද; පාවිතරියං, විකාල භොජන නම් සුඛ පටිතිය වන්නේය. අගිලානෝ, නෝ ගිලන් භික්ෂු නෙමේ; පණ්ණිකා, ප්‍රණ්ණිකාවූ; සපටිහත්තාදිකං අපි ව; ගිනෙල් මිශ්‍රවූ බත් ආදියක් ද; විඤ්ඤපෙත්තාන, ඉල්වාගණ; භූඤ්ජය්‍ය, වළඳන්නේ වී නම් ඕහට පණ්ණිකාභොජන නම් සුඛ පටිතිය වන්නේය; දන්ත කණ්ඩාදකං විතා, දූවටි දඬු හා ජලය හැර; අපටිග්ගහිතං අපි ව, නෝ පිළිගත් බොජුන් ද; භූඤ්ජ, වළඳන්නේ වී නම් ඕහට අපටිග්ගහිත භොජන නම් සුඛ පටිතිය වන්නේ යි.

සං:- 1 සන්තිධි භොජනං.

පිළිගත් බොජුන් අරුණක් ඉක්මිමෙන් සන්තිධිභොජනය වේ.

පාවිතරි පාලියෙහි

“සන්තිධිකාරකත්තාම අජ්ජ පටිග්ගහිතං අපරජ්ජ”යි

(අ) ආමග්ගිය නෝ කොට තුබුණේ ම යම් කිසිවකින් වසා තබනලද බොජුන් දෙවෙනි දවස්හි වළඳන්නාහට ඇවැත් නෝ වේ. හේ පිළිගෙනම වැළඳිය යුත්තේ යි.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“යථා සීතං යෙව අනාමසීත්වා කෙනවි පිදහිත්වා යපිතං දුතිය දිවසෙ පි පරිභුඤ්ජිත්වා චට්ටනි සන්තිධිපච්චයා අනාපතති පටිග්ගහෙත්වා පන පරිභුඤ්ජිතබ්බං”

සං:- 2 යාවකාලිකං.

පිළිගන්නාලද පිණබපාන ගිලානප්‍රත්‍යයෝ යාවකාලිකය යාමකාලිකය සත්තාගකාලිකය යාවජීවිකය යි බුද්ධි වශයෙන් සිව් වැදූරුම් වෙති. පිරි මුල් ගෙහි ආදියක් පිළිගෙන හිර අවරවන තෙක් ප්‍රයෝජන ගත හැකි හෙයින් හේ යාවකාලික නම්. අමබ ජමකාදි අභට්ඨිපාන හා අනුලොමි පාන අරුණෝදය තෙක් ප්‍රයෝජන ගත හැකි හෙයින් යාමකාලික නම්. ගිනෙල් වෙබරු ආදිය දින සතක් මුළුල්ලෙහි පරිභොගකල හැකි හෙයින් සත්තාග කාලික නම්. ඉඟුරු එනු වදකසා ආදී බෙහෙත් වගී පිළිගෙන දිවි ඇතිතෙක් පරිභොග කල හැකි බැවින් යාවජීවික නම් වේ.

සං:- 3 සප්තිහතනාදිකං.

“සප්තිනා සංඝථං භතනං, සප්තිහතනං”යි මධ්‍යපදලෝප තාතියා තත්පුරුෂ සමාසයි. (සප්තිනා, ගිතෙල් හා; සංඝථං, මිශ්‍රවූ; භතනං, බත; සප්තිහතනං, සප්තිහතන නම්) “සප්තිහතනා ඵව ආදි සප්තිහතනාදි”යි අවධාරණ කමිධාරය සමාසයි. (සප්ති හතනං ඵව, ගිතෙල් හා මිශ්‍රවූ බතම; ආදි, අවයවයෙක්නුයි; සප්තිහතනාදි, සප්තිහතනාදි නම්;) “සප්තිහතනාදි අස්ස අත්ථි ති සප්තිහතනාදිකං”යි අස්සත්ථි තභිතයි. ඉත ප්‍රත්‍යය යි. (අස්ස, ඒ ප්‍රණීත භෝජනයට; සප්තිහතනාදි, ගිතෙල් හා මිශ්‍රවූ බත අවයවයෙක් කොට; අත්ථි, ඇත්තේ වේ ද; ඉති, එහෙයින්; සප්ති හතනාදිකං, සප්තිහතනාදික නම්.)

“සප්තිහතනාදිකං” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් නවතින බතය තලතෙල් බතය මුඛබතය ඵාණීතබතය මච්ඡබතය මංසබතය බිර බතය දඬබතය යන මොව්හු ගතයුත්තාහුය. යම් භික්ෂුවක් තෙමේ මෙබඳු ප්‍රණීත බොජුන් තමා සඳහා ඉල්වාගෙන වළඳු නම් පණීත භෝජන පවිතිය වේ.

පාවිතති පාළියෙහි

“යාති බො පත තාති පණීත භෝජනාති සෙය්‍යපිදං? සප්ති නවතිනං තෙලං මධු ඵාණීතං මච්ඡා මංසං බිරං දඬං යො පත භික්ඛු ඵවරුපාති භෝජනාති අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤපෙඤා භුඤ්ඤය්‍ය පාවිතතියං”.

(අ) හුදු ගිතෙල් ආදිය ඉල්වාගෙන වළඳනුයේ පණීත භෝජන පවිතියට නො පැමිණේ. ශෛක්‍ෂ ශික්‍ෂාවෙහි ඇතුළත්වූ සුපොදන දුකුලාවට ම පැමිණේ යි, බත් මිශ්‍රවූ ගිතෙල් ආදිය ඉල්වාගෙන වළඳන්නාවූ භික්ෂු තෙමේම පණීත භෝජන පවිතියට පැමිණේ.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“සුඛාති සප්ති ආදිති විඤ්ඤපෙඤා භුඤ්ඤනො පාවිතතියං නාපජ්ජති සෙබ්බෙසු සුපොදනවිඤ්ඤනති දුකකටං ආපජ්ජති ඔදනසංඝථාති පත විඤ්ඤපෙඤා භුඤ්ඤනො පාවිතතියං ආපජ්ජති ති වෙදිතබ්බො”.

සං:- 4 දන්තකසොදකං විනා.

මුව පිරිසිදු කිරීම මුත් නොගිලිනා හෙයින් දව්විදඩු හා දිය පිළි නො ගෙනම වැලඳිය හැකිවෙයි. අනික් දෙයක් නොහැකි

වෙයි. කැපකරු ආදී කිසිවෙක් නැතිකල හැම දෙයක්ම පිළි නොගෙන වැලඳිය හැකි බැව් පෙනේ.

පාවිතනි පාලියෙහි

“අසති කප්පියකාරකො සාමං ගහෙනා පරිභුඤ්ඤාති අනාපතති”

39 නිත්‍යියසං දදෙ කිඤ්චි භුඤ්චිතබ්බං සහස්සනො
නිසජ්ජං වා රහො කප්පෙ මාතුගාමෙන වෙහිනො.

(යො භික්ඛු, යම් භික්ඛුවක් තෙමේ;) නිත්‍යියසං, වස්ත්‍ර නො හඳුනා තිථිකයෙක්හට; කිඤ්චි, යම් කිසි; භුඤ්චිතබ්බං, බුද්ධියුතු දෙයක්; සහස්සනො, සිය අතින්; දදෙ, දෙන්නේ වී නම්; (ඕහට අවේලකදා නම් සුඛ පටිත්තිය වන්නේය;) මාතුගාමෙන, මාගමක් හා; එකතො, එක්ව; රහො, කණට හා ඇසට රහස් සාන යෙක්හි; නිසජ්ජං වා, හිඳීමක් හෝ; කප්පෙ, කරන්නේ වී නම් (ඕහට රහොනිසජ්ජ නම් සුඛ පටිත්තිය වන්නේයි.)

“ව” ශබ්දය අති රහිත නිපාත මාත්‍රයකි.

සං:- 1 සහස්සනො.

සියතිත්තය කි හෙයින් මෙරමාලවා දෙවා නම් ඇවැත් නො වේ.

සං:- 2 නිසජ්ජං.

විඤ්ජුරුමයෙක් දෙවෙනි කොට ඇති තන්හි හිඳීම ඇවැත් නො වේ.

පාවිතනි පාලියෙහි

“අනාපතති යො කොචි විඤ්ඤාපුරිසො දුතියො හොති”.

(අ) මෙකල ධුමරපාදියෙහි මාගමුන් හා එකට හිඳීමෙහි ඇවැත් නො වේ. විඤ්ජුරුමයෙක් නැති නම් හෙද නොමැනවි.

40 සුරාමෙරසපානෙ පි පාවිතනිස මුද්දිතං.

අභිගුලිපනොදකො වාපි හසබ්බෙමපි වොදකො.

සුරාමෙරසපානෙ අපි, රහමෙර පිම හෙතුකොට ගෙන ද; පාවිතනියං, සුරාමෙරසපාන නම් සුඛ පටිත්තිය; උද්දිතං, භාග්‍ය වත්හු විසින් වදාරණ ලදී; අභිගුලිපනොදකො ව අපි, ඇඟිලිවලින් ඇණ හිරි කැවීම හෙතුකොටගෙන ද (අභිගුලිපනොද නම් සුඛ

පවිතිය වදාරණලදී.) උදකෙ, ජලයෙහි; හසබමම ව අපි, සිතා සෙමින් ක්‍රියා කිරීම හෙතුකොටගෙන ද (උදකහසබමම නම් සුඛ පවිතිය වදාරණ ලද්දේයි.)

සං:- 1 සුරාමෙරයපානෙ පි.

මද්‍යයට බඳු පාහැඳැති මද්‍යයට බඳු ගඳැති මද්‍යයට බඳු රස ඇති මද්‍ය නොවූවක් පිමෙන් සුරාමෙරයපාන පවිතිය නො වේ.

පාවිතති පාළියෙහි

“අනාපතති අමජ්ජං ව හොති මජ්ජවණණං මජ්ජගංකං මජ්ජරසං තං පිච්ඡි”.

සං:- 2 උදකෙ හසබමම

“කිඤ්චි කිලිනං හා කිලිනබ්බං”යි වදාළ හෙයින් දියෙහි පමණක් නොව ගොඩෙහි ද කිසි ක්‍රියාවක් නොකටයුතු.

41 අනාදරෙ පි පාවිතති හිකුං හිංසයනො පි වා
හසානකං කථං කථා දස්සෙකා වා හසානකං

අනාදරෙ අපි, අවවාදී පුද්ගලයාගට හෝ ධර්මයට අගරු කිරීමෙහි ද; පාවිතතියං, අනාදරිය නම් සුඛ පවිතිය වන්නේය. හසානකං, හස උපදවන්නාවූ; කථං කථා වා, කථාවක් කොට හෝ; හසානකං, හසවිය යුතු රූපයක්; දස්සෙකා වා, දක්වා හෝ; හිකුං, හිඤ්චක්; හිංසයනො පි වා, හසගණවන්නාවූ හිඤ්චට ද; පාවිතතියං, හිංසාපනත නම් සුඛ පවිතිය වන්නේයි.

42 ඨපෙකා පච්චයං කිඤ්චි අභිලානො ජලෙසා වා
ජොතිං ජලාපයෙසා වා තස්ස පාවිතතියං සිසා

අභිලානො, නොගිලන්වූයේ; කිඤ්චි පච්චයං, පහන් දැල්වීම් පාත්‍රා පිසීම් ආදී යම් කිසි හෙතුවක්; ඨපෙකා, හැර; ජොතිං, ගින්නක්; ජලෙසා වා, තමා දැල්වන්නේ නම් හෝ; ජලාපයෙසා වා, අනුන් ලවා දැල්වවන්නේ නම් හෝ; තස්ස, ඒ මහණගට; පාවිතතියං, ජොතිසමාදහන නම් සුඛ පවිතිය; සිසා, වන්නේයි.

සං:- 1 අභිලානො.

යම් රෝගයක් ගිනි තැපීමෙන් තොරව සුව නො වේ නම් එබඳු රෝගිහු මෙහි ගිලනුන් වශයෙන් සලකණ ලදී.

පාවිතනි පාලියෙහි

“ගිලානො නාම යස්ස විනා අනනි න ඵාසු හොති”

අනුන් විසින් සිය කැමැත්තෙන් කළ ගිනි ද ගිනිහල් ගෙවල ගිනි ද තැපීමෙන් ඇවැත් නො වේ.

43 කප්පඛිඤ්ඤාදායක නවවිවරයොගිනො
භසාපෙකඛස්ස පාවිතනි හික්ඛුනො විවරාදිකං

44 අපනෙත්වා නිබ්බන්ධස්ස භිබ්බාපෙන්නස්ස වා පන
ජානං පාණං මරන්නස්ස තිරව්ජානගතමපි ව

කප්පඛිඤ්ඤා, කප්ඛිඤ්ඤාව; අනාදාය, නොගෙණ (නොභසා) නවවිවරයොගිනො වා, අළුත් සිව්වැදරත්තාවූ හික්ඛුහටද; පාවිතනියං, කප්පඛිඤ්ඤා අනාදාය නම් සුඛ පටිතිය වන්නේය. හික්ඛුනො, අත් හික්ඛුවක්හුගේ; විවරාදිකං, සිව්වැදරාදී පිරිකරක්; අපනෙත්වා, පහකොට; භසාපෙකඛස්ස, භික්ෂුසෙනු කැමතිව; නිබ්බන්ධස්ස වා, නිබ්බන්ධ කොට (සහවා) තබන්නාවූ හික්ඛුහට ද; නිබ්බාපෙන්නස්ස වා, අනුන් ලවා සහවා තබවන්නාවූ හික්ඛුහට ද; පාවිතනියං, විවිධාපටිඛාන නම් සුඛ පටිතිය වන්නේය; ජානං, ප්‍රාණීයෙකැයි දැන දැන; තිරව්ජානගතං, තිරිසන් ගතිඇති; පාණං, සතෙකු; මරන්නස්ස අපි ව, මරන්නාවූ හික්ඛුහට ද; පාවිතනියං, ජීවිතා මොරොසන නම් සුඛ පටිතිය වන්නේයි.

මෙහි “පන” ශබ්දය අළු රහිත නිපාත මාත්‍රයකි.

සං:- 1 කප්පඛිඤ්ඤා.

කප්ඛිඤ්ඤාව වනාහි සිව්වරෙහි කොණක හෝ කොණ දෙකක හෝ කොණ තුණක හෝ කොණ සතරෙහි ම හෝ වගී රියන් ප්‍රදේශය තුළ නිලාදී වණියකින් මොනරැස් මතුණුපිටි පමණ සටහන් කැබිය යුතු.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“තං ව පන කප්පං ආදියනෙනන විවරං රජ්ඣා වතුසු වා කොණෙසු තිසු විසු වා එකස්මිං වා කොණෙ මොරස්ස අකම්මණිලමන්තං වා මඩකුණපිඨිමන්තං වා ආදානබ්බං”

කඛ්ඛා විතරණීයෙහි

“තිවාසනපාරුපනුපතං එකං විවරං ලභිත්වා තස්ස නිසිත රජනස්ස යස්මිං වා තස්මිං වා පදෙසෙ කංසනිලෙන වා පත්තනිලෙන වා කද්දමෙන වා යෙන කෙනවි කාලෙන වා මොරකම්මණිලමඩකුණපිට්ඨිතං අඤ්ඤාතරප්පමානං කප්ප ඛිඤ්ඤා ආදියත්වා තං විවරං පරිභුඤ්ජිතබ්බං”

සං:- 2 නවවිවර

“නවං නාම අභ්‍යන්තරං වූවකි”යි පාවිතනි පාලියෙහි දක්වෙන හෙයින් හුදෙක් අළුත් සිව්‍රම නොව අනුන්ට දී ලැබූ වාඩු පරණ සිව්‍රද ගතයුත්තාහුය.

45 ඡාදෙතුකාමො ඡාදෙති දුමුලං භික්ෂුනො පි ව
ගාමනතරගතස්සාපි සංවිධායිකස්සා සහ

භික්ෂුනො අපි ව, භික්ෂුවක්හුගේද; දුමුලං, සහවෙසෙස් ආදී ලාමක ඇවතක්; ඡාදෙතුකාමො, වසනු කැමතිවූයේ; ඡාදෙති, සහවා නම්; (දුමුලපටිච්ඡාදන නම් සුඛ පටිතිය වන්නේය.) සංවිධාය, මනුෂ්‍යත්වය කොට; ඉත්තියා සහ. සත්‍රියක් හා සමග; ගාමනතරගතස්සා අපි, එක්ගමකට ගියා වූ භික්ෂුහට ද; සංවිධාන ගමන නම් සුඛ පටිතිය වන්නේයි.

සං:- 1 දුමුලං

පරිජ් හා සහවෙසෙස් දුමුල නම්. ඉතිරි වූයේ අදුමුල නම්.

පාවිතනි පාලියෙහි

“දුමුලා නාම ආපතනි වතතාරි ව පාරාජිකාති තෙරස සංඝාදිසෙසා”යි.

දුමුලාපතනිය දැන දැන අදුමුලයයි සලකා ප්‍රතිච්ඡාදනය කරන්නාවූ මහණහට දුකුලා වේ.

පාවිතනි පාලියෙහි

“දුමුලාය ආපතනියා අදුමුලාපතනි සංඝාදි පටිච්ඡාදෙති ආපතනි දුකකටස්ස”

46 භික්ෂුං පහරනො වා පි තලසතතිකමුක්ඛිරෙ
වොදෙති වා වොදපෙති ගරුකා මූලකෙන පි

භික්ෂුං, භික්ෂුවකට; පහරනො වා අපි, පහරදෙන්නා වූ මහණහට ද; පහරදන නම් සුඛ පටිතිය වන්නේය. තලසතති කා, අතුල් තලනමැති ආවුබය; උග්ගිරෙ, පහරදෙනු පිණිස ඔසවන්නේ වී නම් තලසතතික උග්ගිරණ නම් සුඛ පටිතිය වන්නේය. අමූලකෙන අපි, දැකීම ඇසීම සැක කිරීම වශයෙන් මූලක් නැත්තාවූ; ගරුකා, ගරුකාපතනියකින්; වොදෙති

වා, තමා වොදනා කරන්නේ හෝ වේ ද; වොදපෙති වා, අනුන් ලවා වොදනා කරවන්නේ හෝ වේ ද; ඕනට වොදපන නම් සුඛ පටිතිය වන්නේයි.

සං:- 1 පහරනො.

කිසිවෙක් විසින් වෙහෙසනු ලබන්නේ මිදීම පිණිස පහර දේ නම් මේ පහරදාන පටිතිය නොවේ.

පාවිතති පාළියෙහි

“කෙනවි විහෙතියමානො මොකබ්බාධිපපායො පහාරං දෙනි”

සං:- 2 ගරුකා.

පරිජ් සහවෙසෙස් ගරුක නමුදු මෙහි සහවෙසෙස් ම අති ප්‍රෙතයි.

(අ) අනුපසම්පන්නයෙක්හට ගරු ඇවතකින් වොදනා කිරීමෙන් දුකුලා වේ

පාවිතති පාළියෙහි

“අනුපසම්පන්නං අනුබංසෙති ආපතති දුකුකටස්ස”

47 කුකකුච්චුප්පාදනෙ වා පි භණ්ඩනජාතාසංසුතියං.

සොතුං භණ්ඩනජාතානං ආති පාවිතතියං සියා

(භික්ෂුස්ස, උපසපත්, භික්ෂුවක්හට;) කුකකුච්චුප්පාදනෙ ව අපි, අනුපසපතේකැසි කුකුස් ඉපද වීමෙහි ද; කුකකුච්චුප්පාදන නම් සුඛ පටිතිය වන්නේය. භණ්ඩනජාතාය, ඔබර පිණිස; භණ්ඩනජාතානං, ඔබරකරුවන්නේ; සොතුං, වචන ඇසීමට; යාති, පැමිණේ නම් පාවිතතියං සියා, උපසුග්ගි නම් සුඛ පටිතිය වන්නේයි.

48 සංඝස්ස ලාභං පරිණාමනනතු

නාමෙති සො නං පරපුගගලස්ස

පුච්ඡං අකඛා පි ච සනතතිකුචු.

පාවිතති ශාමස්ස ගතෙ විකාලෙ.

යො, යම් භික්ෂුවක් තෙමේ; සංඝස්ස, සංඝයා කරු; පරිණාමිතං, පරිණාමන ලද; ලාභං, විවරදී යම් ලාභයක් වේ නම්; තං තු, ඒ ලාභය වතායි; නාමෙති, (අන්පුගුලෙක් වෙත) පරිණාමවන්නේ වී නම් (ඕනට) ලාභපරිණාමන නම් සුඛ පටිතිය

වන්නේය. සන්නං භික්ඛුං, ප්‍රකටව ඇත්තාවූ භික්ඛුවක් කෙරෙත්; පුච්ඡං, විචාරීම; අකතා, නොකොට; විකාලෙ, විකාල යෙහි; ගාමස්ස, ගමට; ගතෙ අපි ව, වැදුනාහට ද; පාවිතති යං, විකාලගාමස්සවෙසන නම් සුඛ පටිතිය වන්නේයි.

“ගාමස්ස” යි කමාති සාම්චවන යි. “ගතෙ” යි සමප්‍රද, තාථි භූමම වචනයි.

සං:- 1 සන්නභික්ඛුං.

ප්‍රකාති වචන ඇස්වියහැකි ස්ථානයෙහි සිටියාවූ භික්ඛුව සන්නභික්ඛු නම්.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“යං පස්සෙ වා අභිමුඛෙ වා පස්සති යස්ස සඤ්ඤා හොති, පකතිවචනෙන ආරොචෙවුං අයං සන්නො නාම”

(අ) “ඉඤ්ඤිකා නා වජිරා ජගාගො” යි චුතෙනාදයෙහි නිර්දේශ් හෙයින් එකොළොස්කුරින්යුත් පාදසතරක් ඇති ඉඤ්චජ්ජා නම් වෘතයෙන් මේ ගාථාව ගොතා තිබේ. හේ ගණ ගරු වශයෙන් උච්චාරණය කටයුතු වේ

මුද්‍රසික වණිතාවෙහි

සුඛ පාවිතතිය නිදේශය නිමි.

49 සංඝිකං ගරුභාණ්ඩං යො දෙනාඤ්ඤස්ස ඉස්සරො පුලලවවසං සථාවන්තූ ථෙසාං පාරාජිකාදි පි

යො, යම් භික්ඛුවක් තෙමේ; සංඝිකං, සහසතුළු; ගරුකං භාණ්ඩං, ගරුභාණ්ඩයක්; ඉස්සරො, ඉසුරුවූයේ; අඤ්ඤස්ස, අනිකෙක්හට; දෙති, දෙන්නේ වී නම්; (ඕහට) ගරුභාණ්ඩදාන නම් තුලසි ඇවත වන්නේය. ථෙසාය, සොරකම් කරණු කැමති සිතින් දෙන්නේ වී නම්; යථාවන්තූ, වස්තුවට සුදුසු; පාරාජිකාදි පි, පාරාජිකාපතනි ආදිය වන්නාහ.

“ථෙසාය” යි ඛිණිය යුතු තන්හි “ථෙසා” යි ජඤ්ඤ පිණිස යකාර ලොපය යි.

“පාරාජිකාදිපි” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් තුලසි දුකුලා ද වාච්‍ය කෙරෙත්.

සං:- 2 ගරුභාණ්ඩං.

1. ආරාමය. 2. ආරාමවස්තුය. = 3. විහාරය. 4. විහාර
වස්තුය. = 5. ඇඳය. 6. පුටුය. 7. කොට්ඨය 8. මෙථි
ටය. = 9. ලොහො සැලිය 10. ලොහො කවාරමය. 11.
මහලොහො සැලිය. 12. ලොහො කලගෙඩිය. 13. කෙටේරිය
14. මහවැය. 15. පොරෝය 16. හුදුලය. 17. නියමිය. =
18. චේටැල් ආදී වැල්ය. 19. හුණබට ආදිය 20. ඉලක්
ආදී සෙවිලි කරණ තෘණය. 21. මැටිය. 22. මුද්‍රතණය.
23. බබුස් තණය. 24. මැටි මුද්‍රන්ය. 25. ලී බුද්‍රන්ය
යන මේ පස් රැසකින් යුත් පස්විසි වැදූරුම් වස්තු ජාතය
ගරුභාණ්ඩ නම් වෙත්.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“විසමගහානි වෙ හොතති තතියං වතුසඛගහං
වතුධං නවකොඨාසං පංචමං අභිභෙදනං
ඉති පඤ්චිති රාසිති පඤ්චනිමමලලොචනො
පඤ්චවිසව්ධං නාමො ගරුභාණ්ඩං පකාසයි”

සං:- 2 ඵලලව්වසං.

“ඵලො ව සො අව්වසො වෙ ති ඵලලව්වසො” යි කමිධාරය
සමාසයි. “නං ඵලලව්වසං” යි විනිශානන යි.

පරිවාර පාළියෙහි

† “ඵලලව්වසනි යං වුතනං තං සුණොති යථා තථං
එකස්ස මූලෙ දෙසෙති යො ච තං පටිගණනති
අව්වයො තෙන සමො නජි තෙනෙනං ඉති වුව්වති”

† ඵලලව්වසං ඉති, ඵලලව්වස යයි; යං, යමක්; වුතනං,
කියන ලද්දේ ද; තං, එය; යථා තථං, තත්වු පරිදි; සුණොති,
අසව; එකස්ස, එක් හිසුවක්හුගේ; මූලෙ, සම්පයෙහි; දෙසෙති,
දෙසයි ද; යො ච, දෙසනු ලැබුයේ යමෙක් නම් හෙතෙම; තං,
ඒ ඇවත; පටිගණනති, පිළිගනේ ද; ඉති, මෙසේවූ අපරාධයන්
අතුරෙන් (නො:- දෙශනාගාමිනි ඇවතුන් අතුරෙන්) තෙන
සමො, තුලසි ඇවත සමාන; අව්වයො, වරදෙක්; නජි, නැත්
තේ වේ ද; තෙන, එහෙයින්; තං, ඒ තුලසි තෙමේ; ඉති,
මෙසේ තුලසි යයි; වුව්වති කියනු ලැබේ.

ඇවන් දෙසිම් සංඛ්‍යාත දෙකතා සුඛියෙන් සුඛියට පැමිණෙන ඇවතුන් අතර මහවරදවූයේ තුලසි නම් වේ.

50 කුසාදිමයවීරාති කමලං කෙසවාලජං

සමයං විනා ධාරයතො ලුහපකකාජිනකකිපං.

කුසාදිමයවීරාති ව, කුසතණ ආදියෙන් නිපයූ වැහැරි සිව් රුද; කෙසවාලජං, මනුෂ්‍ය භික්ෂකෝ හා සමර වාලඬියෙන් නිපයූ සිව් රුද; කමලං, කම්බිලියෙන් නිපයූ සිව් රුද; ලුහපකකාජිනකකිපං, බකමුණු පියාපතින් හා කළුවිසමින් නිපයූ සිව් රුද; සමයං විනා, නඟවිවරකාලය තබා; ධාරයතො, දරන්නාවූ භික්ෂු හට; (ථුල්ලවිධයං,) වීරධාරණනම් තුලසිය වන්නේයි.

“කුසාදි” යන්නෙහි ආදිශබ්දයෙන් සෙසු තාණයෙන් කළ සිව් රු ගැණෙත්.

51 සත්තමෙම වජ්‍ජිකමෙම සන්තිමිත්තං ව ජිඤ්ඤා

ථුල්ලවිධයං මනුස්සානං මංසාදිභොජනෙපි වා

(සමාධි, ගැහැටවූ ස්ථානයෙහි) සත්තමෙම ව, කුඩා ශස්ත්‍ර වලින් ලේ මිදෙන කෘත්‍ය කිරීමෙන් ද වජ්‍ජිකමෙම නම් තුලසිය වන්නේය. වජ්‍ජිකමෙම ව, වජ්‍ජියෙහි වස්ත්‍රවලින් වෙලා බෙහෙත් යොදන්නාවූ කෘත්‍ය කිරීමෙන් ද වජ්‍ජිකමෙම නම් තුලසිය වන්නේය; සන්තිමිත්තං, සවාංගජාතය; ජිඤ්ඤා, සිදීමෙන්ද නිමිත්ත වෙස්දන නම් තුලසිය වන්නේය; මනුස්සානං, මිනිසුන්ගේ; මංසාදි භොජනෙ පි වා, මාංසාදිය අනුභව කිරීමෙන් ද; ථුල්ලවිධයං, මනුස්සමංසවාදන නම් තුලසිය වන්නේයි.

“මංසාදි” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් ලේ නහර ලොම් ගැණෙත්.

සං:- 1 සත්තමෙම වජ්‍ජිකමෙම

අංගජාතය හාත්පස දැහැල් පමණ ප්‍රදේශයෙහි ශස්ත්‍ර කමීය ද මුත්‍රමානි සංඛ්‍යාත අංගජාතයෙහි වසතිකමීය ද ප්‍රතික්ෂිප්‍යායි.

මහාවංශ පාලියෙහි

“න භික්ඛවෙ සමාධිංසං සාමන්තා වංගුලා සත්තමමං වා වජ්ජිකමමං වා න කාරාපෙනබ්බං යො කරෙය්‍ය ආපනති ථුල්ලවිධයංසං”

සමනන පාසාදිකාවෙහි

“එසේ ව සම්බාධස්ස සාමනනා වංගුලා නි ඉදං සසුකමමමෙව සක්කිය වුත්තං වජ්ඣිකමමං පන සම්බාධස්සෙව පටික්ඛිත්තං”

52 කදලේරකකදුස්සානි පොසුකං සබ්බනිලකං
සබ්බපිනාදිකං වා පි ධාරයනනස්ස දුක්ඛං.

කදලේරකකදුස්සානි ව, කෙහෙල් පට්ටා ජීරුපත් වරුදුහල් යන මෙයින් කළ පිළිද; පොසුකං, මකවි දුහුලෙන් කළ පිළිද; සබ්බනිලකං ව, සියලු නිල්වන් පිළිද; සබ්බපිනාදිකං ව අපි, සියලු රන්වන් පිළි ආදිය ද; ධාරයනනස්ස, දරණ මහණහට; දුක්ඛං, විවරධාරණ නම් දුකුලා වන්නේයි.

“සබ්බපිනාදිකං” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් සම්මොචිතක සම්මානණක සම්මානෙස් ජට්ඨ පිළිද ගැණෙත්.

සං- 1 දුක්ඛං.

වරදවා කරනලද්ද හෝ ගහිකවසුත්ත දුක්ඛං නම්.

“දුක්ඛිකං දුක්ඛං”යි ද “දුකුච්ඡිකං ගරභිනබ්බං කටං දුක්ඛං”යි ද “දුක්ඛන අකට්ඨි දුක්ඛං”යි ද නිමිචකයි.

පාරිවාර පාලියෙහි

“දුක්ඛංගානි යං වුත්තං තං සුණොති යථා තථං
අපරඬං විරඬස්ස ඛලිතං යඤ්ච දුක්ඛං
යං මනුස්සො කරෙ පාපං ආවිචා යදි වා රහො
දුක්ඛංගානි පච්චෙදෙතානි තෙනෙතං ඉති වුච්චති”

53 ගජඝ්‍රරගසොණානං සිහඬ්‍යග්ගච්ඡදිපිනං
තරච්ඡස්ස ව මංසාදිං උද්දිස්සකතකමපි ව

54 අනාසුච්ඡිත මංසඤ්ච භුඤ්ජනො දුක්ඛං සියා
සථානුපුබ්බං භික්ඛාන දකතිස්සාදිකං චජෙ

ගජඝ්‍රරගසොණානං, ඇත් අස් සපි සුණබයන්ගේ ද; සිහඬ්‍යග්ගච්ඡදිපිනං, සිංහ ව්‍යාප්‍ර වලස් දිවිය න්ගේ ද; තරච්ඡස්ස ව, කළුභිස් වලසුන්ගේ ද; මංසාදිං ව, මාංශාදිය ද; උද්දිස්සකතකමපි ව, තමන් උදෙසා මැරුවාමු මාංශය ද; අනාසුච්ඡිතමංසං ව, නොවිචාල මාංශය ද; භුඤ්ජනො, අනුභවකරන්නාහට; දුක්ඛං, මාංශභොජන නම් දුකුලාව, සියා, වන්නේය. යථානුපුබ්බං,

පැමිණි පිළිවෙල; හිතාන, හැර; උදකතින්දිකා, පැත්තොටු
ආදියට; වජ්‍ර, යන්නෙන් නම් යථානුසූඛිකයන නම් දුකුලා
වන්නේ යි.

සං:- 1 උද්දිසාකතකමෙ ව.

තමා උදෙසා මැරු බැව් සියැසින් දැකීමය කණින් ඇසීමය
සැක ඇතිවීමට අවකාශ ලැබීමය යන කොට්ඨකය උද්දිසා
කතමාංශයෙහි ලැබිය යුත්තාහ. එසේවූ උද්දිසාකත මාංශය
බුද්ධිත්තාහට දුකුලා වේ. උකතප්‍රකාර කොට්ඨකයෙන් මිදුනු මනස
මාංශ වැලඳීමෙන් ඇවැත් නොවේ.

මහාවංශ පාළියෙහි

“න භික්ඛවෙ ජානං උද්දිසාකථං මංසං පරිභුඤ්ජනබ්බං යො
පරිභුඤ්ජය්‍ය ආපනති දුක්ඛට්ඨං=අනුජානාමි භික්ඛවෙ
තිකොට්ඨපරිසුඛං මච්ඡමංසං අදිඨං අසුතං අපරිසංඛිතං” යි

සං:- 2 අනාසුච්ඡිනමංසං ව.

මේ කිතම් මසක් දැයි නොවිචාරා වැලදුකල්හී දුකුලා වෙයි.
කැපමසැයි නිසැකව දැනනොවිචාරා වැලඳීමෙන් ඇවැත් නොවේ.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“සචෙ පන අසුකමංසමි ජානාති පටිපුච්ඡනකිච්චං නත්ති”

55 සහසාවුඛකජ්ඣාන පච්ඡෙස නික්ඛමෙය්‍ය වා
චච්චපසාචකුට්ඨකං විතා උකතාසිකං විසෙ

(යො භික්ඛු, යම් භික්ඛුවක් තෙමේ) සහසාව, යුහුසුද්‍රවම;
උඛකජ්ඣාන, සිව්වර උස්කොට; චච්චපසාචකුට්ඨකං, වැසිකිළියට
හා කැසකිළියට; පච්ඡෙස, ඇතුල්වන්නේ විතම් චච්චකුට්ඨපච්ඡයන
නම් දුකුලා ද, නික්ඛමෙය්‍ය වා, (එසේම එයින්) තික්මේ නම්
චච්චකුට්ඨනික්ඛමන නම් දුකුලා ද වන්නේය; උකතාසිකං විතා,
කැසි කැරිම් රහිතව; විසෙ, ප්‍රවිෂ්ට වන්නේ නම් ඕහට පච්ඡයන
නම් දුකුලා වන්නේ යි.

56 නික්ඛුනනොතා කමර චච්චං දනනකඨං ච බාදයං
චච්චපසාච දොණ්ණං බහිවච්චාදිකං කමෙ

(යො භික්ඛු, යම් භික්ඛුවක් තෙමේ) නික්ඛුනනොතා ව, කරමින්
හෝ කෙළ ගසමින් ද; දනනකඨං ච බාදයං, දැව් දඬු කමින් ද;

වච්චං කරෙ, මලපහකෙරේ නම් වච්චකරණ නම් දුකුලා වන්
නේය. වච්චපසාච දෙණිනං, වැසිකිලි කැසකිලි ආවාටයන්ගේ;
බහි, පිටත්හි; වච්චාදිකං, මල ආදිය; කරෙ, හෙලීම කෙරේ නම්
වච්චබ්‍රිපහ නම් දුකුලා වන්නේයි.

57 බරෙනවාචලෙබ්‍රෙය් කට්ඨමපානෙය් කුපකෙ
උහතං ව න බොවෙය් උකලාපං ව න සොධසෙ

බරෙන ව, කොරොස් පුසකින්; අචලෙබ්‍රෙය්, මලසුඛකෙරේ
නම් අචලෙබ්‍රෙය් නම් දුකුලාද කථං, පුසන් කාශය;
කුපකෙ, වැසිකිලි ආවාටයෙහි; පානෙය්, හෙලන්නේ වී නම්
කථපාන නම් දුකුලා ද; උහතං ව, වැසිකිලි පාදකාවෙහි
නැවරුණු මල ද; න බොවෙය්, නොදෙවන්නේ වී නම්
අබොවන නම් දුකුලා ද උකලාපං ව, වැසිකිලියෙහි තුබූ
කැලිකසල ද; න සොධසෙ, සුඛ නොකරන්නේ වී නම් අසොධන
නම් දුකුලා ද වන්නේ යි.

58 දකකිච්චං කරොනනස්ස කථා වප්ඵප්ප නි ව
අනජ්ඣට්ඨාව පෙරෙන පාතිමොක්ඛමි උද්දිසෙ

වප්ඵප්ප ඉති, වප්ඵ වප්ඵ යන ශබ්දය; කථා, කොට; උදකකිච්චං,
ජලකාන්‍යය; කරොනනස්ස, කරන්නාවූ මහණහට; ආවමනකරණ
නම් දුකුලා වන්නේය. පෙරෙන, සංඝස්ථවිරයන් විසින්;
අනජ්ඣට්ඨො ඵව, නො අණවන ලද්දේ ම; පාතිමොක්ඛං, ප්‍රාති
මොක්ඛය; උද්දිසෙ ප්‍රකාශකරන්නේ වීනම් පාතිමොක්ඛදොසන
නම් දුකුලා වන්නේයි.

59 අනාපුච්ඡාය පඤ්ඤාය කථනෙ විස්සජ්ජනෙ පි ව
සජ්ඣායකරණෙ දීපජාලනෙ විජ්ඣාපනෙ පි ව

අනාපුච්ඡාය, වෘඪතෙරුන් නො පිලිවිස; පඤ්ඤාය කථනෙ,
ප්‍රශ්න ඇසීමෙහි පඤ්ඤාකථන නම් දුකුලා ද; විස්සජ්ජනෙ අපි ව
වෘඪයන් නොවිවාරා ප්‍රශ්න විසඳීමෙහි පඤ්ඤා විස්සජ්ජන නම්
දුකුලා ද; සජ්ඣායකරණෙ, වෘඪයන් නොවිවාරා ග්‍රන්ථ හැදෑරීමෙහි
සජ්ඣායකරණ නම් දුකුලා ද; දීපජාලනෙ වෘඪයන් නොවිවාරා
පහන් දැල්වීමෙහි දීපජාලන නම් දුකුලාද, විජ්ඣාපනෙ අපි ව,
වෘඪයන් නොවිවාරා පහන් නිවීමෙහි විජ්ඣාපන නම් දුකුලා ද
වන්නේයි.

“අනාප්‍රාප්තිය” යි පවේක සමකි යි.

60 වානපානකවාටාදිං විවරෙණ ඵකෙණ වා
වඤ්ඤාදිං කරෙ නගොගා ගමනං භොජනාදිකං.

වානපානකවාටාදිං, වා හමන්තාවු දොරකවිඵ ආදිය; විවරෙණ, වාසයන් නො විවාර විවෘතකරන්නේ නම් මාරවිවරණ නම් දුකුලා ද; ඵකෙණ වා, ඵසේ ම ආවරණය කරන්නේ නම් මාරථකන නම් දුකුලා ද; නගොගා, නග්නවුයේ; වඤ්ඤාදිං වා වැදිම් ආදිය ද; ගමනං, මාගියෙහි යාම ද; භොජනාදිකං, අහර වැළඳුම් ආදිය ද; කරෙ, කරන්නේ විනම් නගො නම් දුකුලා ද වන්නේ යි.

61 පටිකම්මංකරෙ කාරෙ නිපට්ඨජනනං විනා
කායං නිභායං සංසෙය්‍ය කුසෙඛි ඵමෙහ තරුමි වා

නිපට්ඨජනනං, තුන් ස්ථානයක්; විනා, හැර; නිභායං, ජලස්නානය කරන්නාවූ මහණ තෙමේ; පටිකම්මං, සියතින් කුණු ඉලිම් සංඛ්‍යාත කෘත්‍යය; කරෙ, තෙමේ කරන්නේ ද; කාරෙ, මෙරමා ලවා කරවන්නේ ද ඕහට පටිකම්මී නම් දුකුලා වන්නේ ය. නිභායං, ජලස්නානය කරන්නේ; කායං, ශරීරය; කුසෙඛිවා, බිත්තියෙහි හෝ; ඵමෙහවා, වැඩෙක හෝ; තරුමි වා, රුකෙක හෝ; සංසෙය්‍ය, ගවන්නේ විනම් ශරීරසට්ඨන නම් දුකුලා වන්නේ යි.

සං:- 1 නිපට්ඨජනනං.

ගඬොල් ආදි බැම්මලින් වටකරණ ලද ස්ථානය ජලයෙන් වට කරණ ලද ස්ථානය වසත්‍රයෙන් වටකරණ ලද ස්ථානය යන ස්ථානත්‍රය ගතයුත්තාහ.

චුලලවතෙ පාලියෙහි

“අනුජානාමි භික්ඛවෙ කිසෙසා පටිච්ඡාදියො ජනනා
සර පටිච්ඡාදිං උදකපටිච්ඡාදිං වත්තපටිච්ඡාදිං” යි.

(අ) රුත්‍රිකාලයෙහි අක්කාරයෙන් වැසීම පාලියෙහි නො වදාළ නමුදු බැම්මලින් වැසීම හා සවහාව සදාශ හෙයින් අකි කාර ප්‍රතිච්ඡාදියද ආවායඝීවරු අනුමතකලහ.

62 කුරුවිඤ්ඤාසුනෙතන අඤ්ඤමඤ්ඤාසා කායනො
අභිලානො බහාරාමෙ චරෙය්‍ය සඋපාහණො

කුරුවිඤ්ඤාසුනෙතන, කුරුවිඤ්ඤා සුත්‍රයෙන්; අඤ්ඤමඤ්ඤාසා,
එකෙක් තෙමේ එකෙක්හුගේ; කායනො ශරීරයෙහි උලන්නේ
විනම් නිහාන නම් දුකුලා ද; අභිලානො, නොහිලන්වූ භික්ෂු
තෙමේ; බහාරාමෙ, ආරාමයෙන් පිටත්හිවූ ගමෙහි; සඋපාහණො,
වහන් සහිතවූයේ; චරෙය්‍ය, හැසිරෙන්නේ විනම් උපාහණ
රූහණ නම් දුකුලාද වන්නේයි.

සං:- 1 කුරුවිඤ්ඤාසුනෙතන.

රඹුක්ගල් වදුරැස්සගල් නාමයෙන් වනීමානෙය්‍හි වහරවිසේ
කුරුවිඤ්ඤා පාසාණ නම්. ඒ කුරුවිඤ්ඤා සුත්‍ර ලාකච්ඡවත් කොට
කදුරුමල් (නො- හිඳිමල්) පෙළක්සේ දූවපත්තක අවුනා ඇඟ
ඉලීමට සපයන ලද්දේ කුරුවිඤ්ඤා නම්. (මෙකල ඇඳුන් පිරිසි
දුකරණ වූරුසු වැනි හාණබයකැයි සැලකිය හැකිවේ).

කුදුසික විකාවෙහි

“කුරුවිඤ්ඤාසුනතියා”ති කුරුවිඤ්ඤාපාසාණවුණණාති ලාබාය
බනිනා කතතුලිකා වලියා සුනෙතන ආවුතිතසුනතියා”යි.

සිබවලද විනිසෙහි

“කුරුදු සුත්‍රලා සුමු කොටැ ලකවලි සෙයින් වටා කුරුදුමල්වැල
සෙයින් අවුනා පිට ගහා නහති- මේ කුරුදුවැල නම්”.

සං:- 2 අභිලානො.

හිලන් භික්ෂුහට වහන් පයලා ඇතුල්ගම් වැදීමෙහි ඇවැත්
නොවේ.

මහාවංශ පාළියෙහි

“අනුජානාමි භික්ඛවෙ භිලානෙන භික්ඛුනා සඋපහානෙන
ගාමං පටිසිතුං”යි.

(අ) සාමාන්‍ය රොගීහු හිලනුත් වශයෙන් ග්‍රාහිත නොවේ.
වහන් පය නොලැමෙන් පයට දුක් වේදනා හටගන්නාවූ පාපාළම්
මස්දළ ලියලුම් ආදි ආබාධයෙන් බාධිතභික්ෂුහුම මෙහි හිලනුත්
වශයෙන් ගැණෙත්.

මහාවග්ග පාලියෙහි

“අනුජානාමි භික්ඛවෙ යස්ස පාදා වා දුක්ඛා පාදා වා ඵාලිතා පාදබිලො වා ආබාධො උපාහණං ධාරෙතුං”යි.

(ආ) තුන්පටකට අධිකවූ ඝනවහන් පයලැමෙන් දුකුලා වේ. ගිහිත් විසින් පාවිච්චිකොට ඉවත්කළ ඝනවහන් පයලැමෙන් ඇවැත් නොවේ.

මහාවග්ග පාලියෙහි

“න භික්ඛවෙ ගණං ගණ්ණපාහණං ධාරෙනබ්බා යො ධාරෙය්‍ය ආපනති දුක්ඛටස්ස=අනුජානාමි භික්ඛවෙ ඔමුක්ඛං ගණං ගණ්ණපාහණං”

63 උපාහණං සො ධාරෙති සබ්බනිලාදිකම්ම ව
නිමිත්තං ඉත්ථිසා රතෙනා මුඛං වා භික්ඛදායිකා

සබ්බනිලාදිකං, සියලු නිලාදිවණ්ණ ඇත්තාවූ; උපාහණං අපි ව, වහන්ද; යො, යම් භික්ෂුවක් තෙමේ; ධාරෙති, දරන්නේ විනම් ඔහට උපාහණ ධාරණ නම් දුකුලාද; රතෙනා, ඇළවු සිත් ඇතිසේ; භික්ඛදායියා, පිණ්ඩපාතය පුදන්නාවූ; ඉත්ථියා, සත්‍රියගේ; නිමිත්තං වා, අභිගජාතය හෝ; මුඛං වා, මුහුණ හෝ; (පස්සෙය්‍ය, බලන්නේ විනම් ඔහට ඉත්ථිසලොකන නම් දුකුලාද වන්නේයි).

“සබ්බනිලාදිකං” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් සියලු රත්වූ සියලුරත්වන්වූ සියලු පඬුවන්වූ වහන් ද වණ්ණ විනාශවූ වහන් ද ගැණෙත්.

“භික්ඛදායියා”යි උපලක්ෂණයි. පිණ්ඩපාතය පුදන්නාවූ හෝ නුපුදන්නාවූ යම් කිසි මාගමක් හෝ වේ වා පුරුෂයෙකු හෝ වේ වා ඇළවු සිතින් බලා නම් දුකුලා වේ.

මුලසික විකාවෙහි

“එත්ථ ව භික්ඛදායියා ති උපලක්ඛණවසෙක වුත්තං යාය කායවි ඉත්ථියා වා පුරිසස්ස පි මුඛං සාරතෙනා ඔලොකෙනනස්ස දුක්ඛටමෙවා ති”

“මුඛංවා” යන්නෙහි “වා” ශබ්දයෙන්ම අනියමාච්චි වන්නිය. එහෙයින් සත්‍රි පුරුෂයන්ගේ මුහුණුම නොගතයුතු. යම් කිසි ශරීරාංගයක් අරමුණු කිරීමම ගතයුත්තේය.

64 උපකානසංඝදී අඤ්ඤාසා පතං වා අත්තනො මුඛං
ආදසාදිමි පසෙසා උච්චාසනමහාසනෙ

65 නිසජ්ජාදිං කරොන්තසා දුක්ඛං වඤ්ඤෙ පි ව
උක්ඛිත්තානුපසම්පන්න නානාසංචාසකාදිනං

උපකානසංඝදී, ගරහණු කැමති සිත් ඇතියේ; අඤ්ඤාසා, අතික් භික්ෂුවක්වුනේ; පතං වා, පාත්‍රය හෝ; පසෙසා, බලානම් ඕහට උපකානසංඝදී පත්තබ්ලොකණ නම් දුකුලා ද; ආදසාදිමි, කැබපත් ආදියෙහි; අත්තනො මුඛං වා, තමාගේ මුහුණ ද; පසෙසා, ඇලුනු සිතින් බලා නම් ඕහට ආදසොලොකණ නම් දුකුලා ද; උච්චාසනමහාසනෙ, උස්ආසන උතුම් ආසන යන මෙහි; නිසජ්ජාදිං, හිදිම් ආදිය; කරොන්තසා, කරන්නාවූ මහණ හට; දුක්ඛං, උච්චාසන මහාසන නම් දුකුලා ද, උක්ඛිත්ත, උක්ඛිත්ත භික්ෂුව ද; අනුපසම්පන්න, අනුපසම්පන්නයා ද; නානා සංචාසකාදිනං, නානාසංචාසකය යනාදීහු ද; වඤ්ඤෙ අපි ව, වැදීමෙන් ද උක්ඛිත්තවඤ්ඤා, අනුපසම්පන්නවඤ්ඤා, නානා සංචාසකවඤ්ඤා, නම් දුකුලාවෝ වන්නාවුයි.

සං:- 1 ආදසාදිමි

කැබපතෙහි පමණක් නොව බුදුනක නමුත් ඇළුනු සිත් ඇතිව තම මුඛ නිමිති ගණි නම් දුකුලා වේ.

මූලවග්ග පාළියෙහි

“න භික්ඛවෙ ආදසෙ වා උදකපත්තෙ වා මුඛනිමිත්තං ඔලොකෙතබ්බං යො ඔලොකෙය්‍ය ආපත්ති දුක්ඛංසා නි”.

(අ) කංසපාත්‍රාදි සෙසුබුදුනක හෝ කැඳ ආදි අහර බුදුනක හෝ මුඛනිමිත්ත වැටහේ නම් ඒ සියළු බුදුන් ආදස සංචාසවටම පැමිණේ. මේ ආදි කොයි ක්‍රමයකින් නමුත් ඇළුනු සිතින් මුඛ නිමිත්ත බලන්නාහට දුකුලා වේ.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“එසු කංසපත්තාදිනි පි යෙසු මුඛනිමිත්තං පඤ්ඤායති සබ්බානි ආදසසංඛමෙව ගව්ඤ්ඤාති කඤ්ඤාදිනි පි ව උදකපත්තසංඛමෙව තසමා යසු කසුචි ඔලොකෙන්නසා දුක්ඛං”යි

(ආ) ආබාධයක් පිණිස හෝ ආයු ගෙවුනේ වෙමි දැයි පරික්ෂා කිරීම පිණිස හෝ මුඛනිමිති බලා නම් ඇළුන් නොවේ.

වූලලවංග පාළියෙහි

“අනුජානාමි භික්ඛවෙ ආබාධපච්චයා ආදාසෙ වා උදකපතො
වා මුඛනිමිත්තං ඔලොකෙතු.”

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“ඡන්දොනානුබො තො භි ආයුසංඛාරං ඔලොකණ්ණමපි වට්ටති”

ස :- 2 උච්චාසනමනාසනෙ.

පමණ ඉකුත් කළ අසුන් උසසුන් නම්. යම් අසුනක පාදානනය සිට පාසකීය දක්වා යටත් පිරිසසිත් සුගත් අභලෙන් අටතුල් පමණවූයේ හෝ ප්‍රකාති පුරුෂයෙකුගේ අතින් මිටක් සහිත රියන් පමණවූ යේ පමණ නම් මින් පිටත්වූයේ නොවේ.

මනොරථ පුරුෂයෙහි

“උච්චාසනං වුච්චති පමාණාතිකකතනං තස්ස පමාණං පන යස්ස පාදතො යාව අට්ඨියා හෙසීමත්තොන සුගතඛුලෙන අභිඛුලපපමාණො මජ්ඣිමපුරිසස්ස හත්තො මුඛිරතතපප මාණො පාදකො හොති තං පමාණිකං නාම වට්ටති තතො අධිකං පමාණාතිකකතනං නාම නවට්ටති”.

ව්‍යාලමාගයන්ගේ රූ සටහන්කළ බොහෝ වටිනාකම් ඇති පලස් අතුට බිම හෝ උඩ පැණවූ උත්තම අසුන් මහසුන් නම්.

“තිසජ්ජාදිං” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් සයනය කිරීමද ගැණේ.

ස :- 3 උකඛිත්තානුසංසමපත්තනානාසංවාසකාදිනං.

ශික්ෂාව නොරක්තා හෙයින් ද පැමිණි ඇවත පිරිසිදු නො කරණ හෙයින් ද මිථ්‍යාවාද නොහරණ හෙයින් ද සංඝයා විසින් උපපොෂථ දෙශනාදියෙන් හැරදමන ලද භික්ෂු තෙමේ උකඛිත්ත නම්වේ. (වභිමානෙහි භික්ෂුන් නහනම් කිරීම උකඛිත්තකත යෙතිලා සැලකිය යුතු වේ. නහනම් ලද මහණ තෙමේ ද උපපොෂථ දෙශනාදියෙන් වර්ජිත හෙයින්.)

එයින් කීහ

“ආපනතියා අදස්සනෙ තථා අපපටිකමකො

උකඛිත්තකො අතිස්සගො පාපිකාය ව දිසියා”

නානාසංවාසක තෙමේ ද කම්මබිබිශිමා විසින් ගෙවැදූරැම්. උකඛිත්තක තෙමේ කම්මනානාසංවාසක නම් උකඛිත්තානුචත්තක

තෙමේ ලබ්ධිනානාසංවාසක නම්. ශිමාවෙන් බිහිවූයේ ශිමා නානාසංවාසක නම්. උකඛිතතක ශබ්දයෙන් කමිනානාසංවාසකයා හැඟෙන හෙයින් මෙහි නානාසංවාසක ශබ්දයෙන් ලබ්ධිනානා සංවාසකයා ම ගතයුත්තේය. කමිලබ්ධි නානාසංවාසකයන් හා කමි කිරීමෙන් කමි කොපාවේ.

විනය විනිවිජයෙහි

“කමමුතා ලබ්ධිමාහි නානාසංවාසකා නයො
උකඛිතතො තිව්ඛො කමමනානාසංවාසකො මනො
අධම්මවාදිපකකයමිං නිසිතතොව විවින්නයං
ධම්මවාදි පනෙතෙති උපපනො පන මානසෙ
නානාසංවාසකො නාම ලබ්ධියං යං පකාසිතො
නත්‍රයො පන සො වින්නං කමමං කොපෙති සංඝිකං
බහිසිමගතො සිමා නානාසංවාසකො මනො
නානාසංවාසකා එවං නයො වුත්තා මහෙසිනා”.

“නානාසංවාසකාදිනං” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් නග්න භික්ෂුවය පසුව උපසපත්වූ භික්ෂුවය මාගමය පණ්ඩිතාදී එකාදස අභව්‍යපුද්ගලයෝය පිරිවෙසෙහි පිහිටියාවූ භික්ෂුවය මුලට ඇතුලත් වනු පිණිස සුදුසු වූ භික්ෂුවය මානතට සුදුසු වූ භික්ෂුවය මානතෙහි පිහිටි භික්ෂුවය අබ්භාතයට සුදුසු භික්ෂුවය යන මොව්හු ගැණෙත්.

විනය විනිවිජයෙහි

“නග්ගො අනුපසම්පනො නානාසංවාසකො පි ව
යො පච්ඡා උපසම්පනො උකඛිතතො මාතුගාමකො
එකාදසඅභබ්බො ව ගරුකඨො ව පඤ්චමේ
වඤ්ඤො දුක්ඛං වුත්තං බාවිසති ව පුගෙලේ”

මූලලවග පාලියෙහි

“දස ඉමෙ භික්ඛවෙ අවඤ්ඤා පුරෙ උපසම්පනෙන පච්ඡා
උපසම්පනො අවඤ්ඤො අනුපසම්පනො අවඤ්ඤො
නානාසංවාසකො වුඨ්ථරො අධම්මවාදි අවඤ්ඤො මාතුගාමො
අවඤ්ඤො පණ්ඩිතො අවඤ්ඤො පාරිවාසිකො අවඤ්ඤො
මූලාය පටිකස්සනාරහො අවඤ්ඤො මානත්තාරහො අවඤ්ඤො
මානත්තවාරිකො අවඤ්ඤො අබ්භාතාරහො අවඤ්ඤො ඉමෙ
බො භික්ඛවෙ දස අවඤ්ඤා”

66 එකතො පණ්ඩිතීති උභතොබ්‍යඤ්ඤානෙත වා
දිසාසනෙ නිසීදෙය්‍ය අදිසෙ ආසනෙ පන

67 අසමානාසනිකෙන මඤ්චපිට්ඨෙ සසෙය්‍ය වා
කුලසංගහන්‍යං දදතො ඵලපුඤ්ඤාදිකමි ව

පණ්ඩිතීති, පණ්ඩිතය සත්‍රිය යන මොවුන් හා සමග ද;
උභතොබ්‍යඤ්ඤානෙත වා, උභතොබ්‍යජනකයා හා සමග ද;
එකතො, එක්ව; දිසාසනෙ, දිගපුන්ති; නිසීදෙය්‍ය, හිදිනම්
දිසාසන නිසජ්ජ නම් දුකුලා ද; අදිසෙ, දිග්ගොවු; මඤ්චපිට්ඨෙ,
අඳපුටුටු; ආසනෙ පන, අසුනෙතිද, අසමානාසනිකෙන, අසමානා
සනික හිඤ්ච සමග ද; සයෙය්‍ය වා, හොවිනම් අදිසාසන
සසන නම් දුකුලා ද; කුලසංගහන්‍යං, කුලසංග්‍රහය පිණිස;
ඵලපුඤ්ඤාදිකං, ගෙහි මල් ආදිය; දදතො අපි ව, දෙන්නාවු
මහණහට ද; කුලසංගහ නම් දුකුලා ද වන්නේයි.

“සසෙය්‍යවා” යන තන්හි වා ශබ්දය සමුවටයාචි හෙයින්
හිදිම ද ගැණේ.

සං:- 1 දිසාසනෙ

යටත්පිරිසයින් තිදෙනෙකු හිදිමට පොහොනා ආසන දිසී
යන නම් වේ. උඩත්පිරිසයින් දෙදෙනෙකු හිදිමට පොහොනා
ආසන අදිසීයන නම් වේ.

වුලලවග පාලියෙහි

“අනුජානාමි භික්ඛවෙ යං තිණ්ණන්තං පහොති එතතඤ්ඤං
පච්ඡිමං දිසාසනං”

සං:- 2 අසමානාසනිකෙන.

තෙවසින් වැඩි හෝ අඩු හිඤ්චු අසමානාසනික වෙති. දෙව
සක් වැඩි හෝ අඩු හිඤ්චු සමානාසනික නම් වෙත්. දිගපුන්ති
සමානාසනික අසමානාසනිකයන් හා ද අදිගපුන්ති සමානාසනික
යන් හා ද හිදිමෙන් ඇවැත් නොවේ.

වුලලවග පාලියෙහි

“අනුජානාමි භික්ඛවෙ ධපෙඤ්ඤා පණ්ඩිතං මාතුගාමං උභතො
බ්‍යඤ්ඤානං අසමානාසනිකෙති සහ දිසාසනෙ නිසීදිතුං=
අනුජානාමි භික්ඛවෙ තිවස්සන්තරෙන සහ නිසීදිතුං”

68 ගණ්ඨමාදිං කරෙ කාරෙ ජිනවාටිත පච්චසෙ

පටිභුඤ්ඤාය අබ්‍යතො අභිස්සාය වසෙය්‍ය වා

ගණ්ඨමාදිං, මල්දම් ආදිය; කරෙ, තමාකරන්නේ නම්; කාරෙ,
මෙරමා ලවා කරවන්නේ නම් පුප්භාරණ නම් දුකුලා ද; ජනව,

රිතපව්වයෙ, භාග්‍යවත්තු විසින් තහණම් කොට වදුරණ ලද සිව්පසය; පරිභුඤ්ජය, වලදන්තේ නම් පව්වසප්පිභොග නම් දුකුලා ද; අබ්‍යතො, විනය ශික්ෂාවෙහි අදක්ෂවූයේ; අනිසංසය, විනයෙහි දක්ෂයෙක් සෙවනය නොකොට; වසෙය්‍ය, වාසය කරන්නේ නම් නිසංසවිප්පවාස නම් දුකුලා ද වන්නේයි.

“ගණනෙත නිබ්බතං දුමං ගණිමං”යි විනයාලංකාර ටීකා යි. ගෙතිමෙන් නිපසු මල්දම ගණිම නම් වේ.

69 අනුඤ්ඤානෙහි අඤ්ඤාසං හෙසජ්ජං වා කරො වදෙ කරො සාපත්තිකො භික්ඛු උපොසථපචාරණං

අනුඤ්ඤානෙහි, බුදුන් විසින් අනුදත්තවූත් කෙරෙත්; අඤ්ඤාසං, අනිකෙක්හට; හෙසජ්ජං, පිළියම්; කරො, කෙරේ නම්; හෙසජ්ජකරණ නම් දුකුලා ද; සාපත්තිකො, සවිභාව සද්දශවු ඇවැත් ඇති; භික්ඛු, භික්ෂු තෙමේ; උපොසථපචාරණං, පොහෝ පවුරුණු; කරො, කෙරේ නම් උපොසථ පචාරණ නම් දුකුලා ද වන්නේ යි.

සං:- 1 අනුඤ්ඤානෙහි

සත්මුතු පරම්පරාවේ ඤාතීය පස්සහදුමිය පණ්ඩිතලාසය සංඝසාගේ මෙහෙවරෙහි නියුක්තයෝය කප්පියකාරකයෝය යන මොවුන් පිළියම් කිරීමට බුදුන් විසින් අනුදත්තෝ වෙති.

70 වාරඛකාදිකෙ ඨානෙ පටිවත්තකවාටකං අපිබාස විනාභොගං නිසොගං වා සසෙ දිවා

වාරඛකාදිකෙ, දොරබැදීම් ආදිය ඇත්තාවූ; ඨානෙ ස්ථාන යෙහි; පටිවත්තකවාටකං, පෙරළිය හැකි වාරකපාලය; අපිබාස, නොවසා; ආභොගං වා, අසවලා දොරපියන්නේය යි මෙනෙහි කිරීම ද; නිසොගං වා, මෙරමාහට කරණ ලද නිසොගය ද; විනා, නැතිව; දිවා, දහවල් කාලයෙහි; සසෙ, සයනය කරන්නේ විනම් බිහට දිවා සෙසය නම් දුකුලා වන්නේයි

සං:- 1 අපිබාස

යම් ස්ථානයක් බොහෝ දෙනාට සාධාරණ වේ ද දොරවැසු කවුත් වැසු පරිදි නොපිහිටයි ද එබඳු ස්ථානයෙහි දොර නොවසා දහවල් සයනය කිරීමෙන් ඇවැත් නොවේ.

71 බඤ්ඤාදී ජර්ථරූපරතනං ආවුඛි ජර්ථසංඛතං.

තුරිසහණං ඵලං රුකෙඛ පුබ්බණණාදිං ච ආමසෙ

බඤ්ඤං ව, ධාන්‍යවතී ද; ඉන්ද්‍රියං ව, සත්‍රියං ද; රතනං ව, දසවිධරුවන් ද; ආවුඛං ව, අභයටිතෝමරාදි ආවුඛ ද; ඉන්ද්‍රියසංඛතං ව, සත්‍රියප්‍රදනාවන් ද; තුරියහණං ව, තුරිය භාණ්ඩයන් ද; ඵලං ව, වාසඵල ද; රුකෙඛ, රුක්භි; (පිතිටි) පුබ්බණණාදිං ව, ධාන්‍ය විශේෂය ද; ආමසෙ, අල්වන්නේ චිත්තම් ඕනට ආමසන නම් දුකුලා වන්නේයි.

සං:- 1 බඤ්ඤං.

හැල්ය විවිශේෂය යවය තණය අමුය වරකය තිරිඟුය යන සත්වැදූරුම් ධාන්‍යයෝ මෙහි සංග්‍රහයට යෙහි.

අභිධානපදපිකාවෙහි

“සාලිපිති ව කුද්‍රාසො ගොධුමො වරකො යවො කඟ්ගි සත්තබඤ්ඤාති.

සං:- 2 රතනං.

මුතුය මැණික්ය වෛදුය්‍යීය සංඛය සිලාය ප්‍රවාලය රිදීය රත්රනය මැසිරිගල්ය ලොභිතඛකය යන දස වැදූරුම් රත්තයෝ මෙහි වාච්‍ය වෙති. එයින් කිහි.

“මුතාමණිවෙඵරියං සංඛං සිලාපථවාලං රජතං සුවණ්ණං මසාරගල්ලං පි ව ලොභිතඛකං දසපථකාරං රතනං වදන්ති”

72 සසිඤ්ඤාදකතෙලෙහි ඵණහත්ඵණෙහි වා

කෙසමොසණනතෙකසම්. භාජනෙ භුඤ්ජනෙ පි ව

සසිඤ්ඤාදකතෙලෙහි, ඉටිමුසු දියමුසු තෙලෙන් ද; ඵණහත් ඵණෙහි වා, දන්තමය පතාවෙන් හෝ හස්තාභුලිපතාවෙන්; කෙසං, හිසකේ; ඔසණනතෙ වා, මට්ටුපුටු කිරීමෙහි කෙසො සණ්ඨහණ නම් දුකුලා ද; ඵකසම්. භාජනෙ, ඵකබදුනෙක්භි; භුඤ්ජනෙ පි ව, අතිකෙකු හා වැලඳීමෙහි ද; ඵකනොභොජන නම් දුකුලා ද වන්නේයි.

73 ඵකඤ්ඤාදකපාපුරණා සසෙය්‍යං වෙකමඤ්ඤාදක

දන්තකඛං ව බාදෙසා අධිකුතං පමාණනො.

වෙ, හිසුහු දෙදෙනෙක් තුමු; ඵකඤ්ඤාදකපාපුරණා, ඵක් ඇතිරියක් හා එක් පෙරවිල්ලක් ඇතිව; ඵකමඤ්ඤාදක, ඵක

ඇදෙහි; සයෙයු, සයනය කරන්නාහු නම්; එකතොසයන නම් දුකුලා ද; පමාණතො, දිගපුළුන්; අබිකුනං, වැඩිඅඩුවූ; දන්තකයං ව, දෑවටිදඩු ද; බාදයං, කන්නේ විනම් දන්තකය බාදන නම් දුකුලා ද වන්නේ යි.

74 යොජෙති යොජාපෙති නවවග්ගිතං ව වාදිතං දසසතං සවණං තෙසං කරොන්තසං ව දුක්කමං

නවවග්ගිතං ව තැටිම හා ගිකිම ද; වාදිතං ව, වාදුකිරිම ද; යොජෙති, තමා යොදා ද; යොජාපෙති, මෙරමාලවා යොදවා ද; ඕහට නවවග්ග දුකුලා ද; තෙසං, ඒ නාත්‍ය ගීතයත්තේ; දසසතං, දැකිම ද; සවණං, ඇසීම ද; කරොන්තසං, කරන්නාවූ මහණහට; දුක්කමං ව, නවවදසසත දුකුලා ද වන්නේ යි.

75 විහාදිරොපිමෙ වා පි බහිපාකාරකුබ්බකෙ වචවාදිජඝ්ඝිතාදිමහි දිසකෙසාදිධාරණ

විහාදිරොපිමෙ වා පි, විආදිය රොපිත තන්හි ද; බහිපා කාරකුබ්බකෙ, පවරැබින්නි සම්පයෙහි; වචවාදිජඝ්ඝිතාදිමහි, මිලමුත්‍ර තෙමේ දූමිමෙන් වචව ජඝ්ඝිත නම් දුකුලා ද; දිසකෙසාදි ධාරණ, දික්තිසකේ ආදිය දූරිමෙන් දිසකෙසධාරණ නම් දුකුලා ද වන්නේ යි.

සං:- 1 විහාදිරොපිමෙ.

මෙහි “ආදි” ශබ්දයෙන් අනිකුදු බිජ්ජාමය වපුල තැන් ගැණෙත්. මුත්‍රබරින් පිඩාවූ හිඤ්ඤ තෙමේ සුදුසුබිම් තැනිකල්හි හෝ ගිලන් උවටැතක යෙදී සිටින කල්හි විආදිය රොපිත තැනක තමුත් මුත්‍රකිරීමෙන් ඇවැත් නොවේ. සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“අහරිතඝාතං ඔලොකෙනනසං සහසා තිංකමති ගිලානො පඨානෙ සිතො හොති වට්ටති”

“ජඝ්ඝිතාදි” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් මෙරමාලවා දූමිම විම ගැණේ.

සං:- 2 දිසකෙසාදිධාරණ.

මෙහි “ආදි” ශබ්දයෙන් නාසිකාරොමය ගැණේ. කාලවශ යෙන් දෙමස්වූ ද ප්‍රමාණ වශයෙන් අහල් දෙකක්වූ ද කේසය දූරිමෙන් ඇවැත් නොවේ

චුල්ලවංශ පාලියෙහි

“අනුජාතාමි භික්ඛවෙ දුමාසිකං වා වඩතුලං වා කෙසෙ
ධාරෙතුං”

76 නබමටකරාදිමහි සමබ්බො ලොමහාරණේ
පරිකමමකනං භූමිං අකකමෙ සරපාහණේ

නබමටකරාදිමහි, අත්තිය පාතිය මට්ටම් කිරීමෙහි
නබමටකරණ නම් දුකුලා ද; සමබ්බො, සමබ්බසානයෙහි;
ලොමහාරණේ, ලොම හැරීමෙහි; සමබ්බලොමහාරණ නම්
දුකුලා ද; සරපාහණේ, පයලු වහන් ඇත්තේ; පරිකමමකනං,
පිරියම් කරණලද්දවූ; භූමිං, බිම; අකකමෙ, ඇත්මිමෙහි,
පරිකමමකනභූමිඅකකමන නම් දුකුලා ද වන්නේයි.

සං:- 1 සමබ්බො

බාහුමුල අභිගජාතඤ්ඤාන සමබ්බො නම් වේ. “උපකච්ඡාදිතිපි
එසං සමබ්බො නාම”යි එහෙයින් දැක්වූහ. ආබ්බාධයක් සඳහා
සමබ්බාධසානයන්හි ලොම හැරවීම ඇවැත් නොවේ.

77 අධොනඅලපාදෙති සංඝිකං මඤ්චපිඨකං
පරිකමමකනං භිත්තිං ආමසන්නාසං දුක්ඛටං

අධොනඅලපාදෙති, නොදේනා හෝ තෙත් පාවලින්;
සංඝිකං, සහසතු; මඤ්චපිඨකං, ඇදපුටු ඇත්මිමෙන් අකකමන
දුකුලා ද; පරිකමමකනං, පිරියම්කලාවූ; භිත්තිං, භිත්තිය;
ආමසන්නාසං, අල්වන්නාවූ මහණහට, දුක්ඛටං, පරිකමමකන
භිත්තිආමසන නම් දුකුලා වන්නේයි.

සං:- 1 අධොනඅලපාදෙති.

නොදෙවූ පාවලින් සහසතු සෙනසුන් පැහිමෙන් අධොන
පාදඅකකමණ දුකුලා ද තෙත්වූ පාවලින් සහසතු සෙනසුන්
පැහිමෙන් අලපාදඅකකමණ දුකුලා දැයි දෙකක් සිදුවන්නාහ.

චුල්ලවංශ පාලියෙහි

“න භික්ඛවෙ අධොනපාදෙති සෙනාසනං අකකමිතබ්බං
යො අකකමෙය්‍ය ආපතති දුක්ඛටං = න භික්ඛවෙ අලපා
දෙති සෙනාසනං අකකමිතබ්බං යො අකකමෙය්‍ය
ආපතති දුක්ඛටං නි”

සං:- 2 පරිකමකතං හිතනිං.

සුණුපිරියම් කළ සෙවනවණ් හිතනි හෝ සායමින් සිතුවම් කළ හිතනි මෙහි පරිකම හිතනි නම් වේ. ප්‍රදේශ එයම නොගත යුතු. දොර වාකවිඵ හිඳිනා පුවරු ගල්කණු දූවකණු ආදිය ද ගත යුත්තේය. මොවුන් යම්කිසි රෙදිකැබලිලකින් වසා සපයී කිරීමෙන් ඇවැත් නොවේ.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“සෙනහිතනි වා වින්තකවමකතා වා න කෙවලං ව හිතනිමෙව වාරමි වාතපානමි අපසෙසනඵලකමි පාසාණ්දමි රුක්කිත්තමි විවරෙන වා කෙතවි වා අප්පට්ඨාදෙකා අපසෙසිත්තං නලබ්භති යෙව”.

(අ) ඉඳින් හෝනා හිසු නෙමේ පසවුරුණු හැකුළු කල්හි තම් සිරුරග ඇඳ පුටුවල අපරිභොග ශීතියෙන් සපයීමෙන් දුකුලාවට පැමිණේ. යම්හෙයකින් රෝමකුපයකුද සපයීම් නම් ලොම ගණනින් ඇවැත් වේ. පරිභොගශීතියෙන් සපයීකරන්නා හට කියනු කිම. අත්පානල සපයීමෙන් ද ඇඳ පුටු තැන්පත් කරණ කල සිරුරග සපයීමෙන් ද ඇවැත් කො වන්නේය.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“සවෙ නිද්දායකො පි පච්චසාරණෙ සබ්බුට්තෙ කොපි සරිච්චයවො මඤ්චං වා පිඨං වා පුසති ආපතතියෙව ලොමෙසු පන ලොමගණනාය ආපතතියෙව පරිභොගසීසෙන අපසෙසනනසාපි එසෙව නයො හත්තල පාදනලෙහි පන පුසිත්තං වා අකකමිත්තං වා වට්ඨති මඤ්චපිඨං නිහරන්තසා කායෙ පටිහඤ්ඤති අනාපතති”.

78 සංඝාටියාපි පලලකෙව දුප්පතුඤ්ජයා විවරං අකායබ්බිකො ගාමං චජෙ කකාන චචකං.

79 නාවමෙය්‍යදකෙ සනෙන සමාදෙය්‍ය අකප්පිසෙ දෙසනාරොවනාදිමි සභාගාපතතිසා පිච

සංඝාටියා, ඉටු සහලසිවිරෙන්; පලලකෙ, ආයොගපට්ඨකිකය කිරීමෙන් පලලකෙ නම් දුකුලාව ද; විවරං, සිවිර; දුප්පතුඤ්ජයෙ, කපුරුසේ පරිභොගකිරීමෙන් විවරදුප්පරිභොග නම් දුකුලා ද; අකායබ්බිකො, කාබහනින් තොරවූයේ; ගාමං, ගමට; චජෙ,

යන්නේ විනම් අකාශබ්‍රහ්මාණ්ඩමයෙහි නම් දුකුලා ද; වච්චකා, මලකිස; කතාන, කොට; උදකෙ සනෙත, දිය ඇති කල්කි; නාවමෙයා, නොදෙවන්නේ විනම් නාවමන නම් දුකුලා ද; අකප්පියෙ, කැපකොටු යානයෙහි; සමාදෙයා, මෙරමා යොදවන්නේ විනම් අකප්පියසමාදන නම් දුකුලා ද; සභාගාපතනියාව, සවනාව සදහවු ඇවැත්නු ද; දෙසනාරොවනා දිවති, දෙසනා ඇස්වීම යනාදියෙහි සභාගාපතනිදෙසනා රොවන නම් දුකුලා ද වන්නේ යි.

සං:- 1 සංඝාටියා

සියලුම සිව්දා සංඝටිත හෙයින් සංඝාටි යි කියනු ලැබේ.

සමනන පාසාදිකාවෙහි

“සබ්බාති පි විවරති සංඝටිතතතා සංඝාටිති වුවවති”

සං:- 2 දුපපභුඤ්ජයා.

“දුපපභුඤ්ජයා” යි කියනු නැති ඡන්දස් පිණිස “දුපප භුඤ්ජයා” යි විසූ. ඇතිරියක් නැතිව බිම හිදීම ද බොරළු කටු ඇති තැන හිදීම ද නුපුරුකොට සිව්දා වැලඳීම නම් වේ.

මුද්‍රසික ටිකාවෙහි

“දුපපභුඤ්ජනං නාම භුමියං වා කණ්ටකාදිසු වා නිසිදනං”

සං:- 3 දෙසනාරොවනාදිවති

“අහං භගෙන සම්බුද්ධා නානාවස්ථුකා ආපනතිසො ආපජ්ජිං” යනාදි වශයෙන් බිණුම දෙසනා නම්. මෙසේ නො කියා මම අසවල් ඇවතට පැමිණියෙමි යි ඒ ඒ අවස්ථාවෙහි කීම ආරොවනා නම්.

80 වසෙ වසං විසංවාදෙ සුඛවිනෙත පටිසංචං.

වසං වසිත්වා ගම්මන අනුඤ්ඤානිවචනො

වසං, වස්විසීම; (න) වසෙ, නො වසන්නේ විනම් අවසන නම් දුකුලා ද; පටිසංචං, දෙනලද ප්‍රතිඥාව; සුඛවිනෙත, සුඛවිතතයෙන්; විසංවාදෙ, වරදවා කිරීමෙහි පටිසංචවිසංවාදන නම් දුකුලා ද; වසං වසිත්වා, වස්විසීම කොට; අනුඤ්ඤාන

කිව්වතො, බුදුන් විසින් අනුනොදන් කටයුතු සඳහා සත්‍යාග කරණයෙන්; ගමනෙ, අන්දිගකට යාමෙහි වස්තුවෙහිද නම් දුකුලා ද වන්නේ යි.

සං:- 1 වසෙ වස්සං.

“න වසෙ වස්සං” යි කියයුතු තන්හි ඡන්දස් පිණිස “වසෙ වස්සං” යි විසූ. මෙහි “න” කාරය ලුප්ත ප්‍රතිශේධයි. අනතුරු නිසා පෙරවස් ඵලභිය නොහැකිවූ භික්ෂු තෙමේ ද පසුවස් දිනට පලමුව විසූ පෙරවස් සුන් භික්ෂුතෙමේ ද පසුවස් ඵලභිය යුත්තේය.

සිංහලාපදවලඤ්ඤා නයෙහි

“ආසාද්‍රිප්‍රණණමාය අනතරපාරිපදදිවසෙ වස්සං අනුප ගතෙනාපි ජිනතවස්සෙනාපි තතො අපරාය පුණණමාය අනතරපාරිපදදිවසෙ වස්සං උපගන්නබ්බං”.

සං:- 2 පටිසංචං.

ආයුෂමත් නුඛවහන්සේ අපගේ විහාරයෙහි වස්වසන සේක්වා. මේ වස් තුන්මස මුලුල්ලෙහි අපගේ සිව්පසය පිළිගන්නා සේක්වා යි දයකසින්සේ ආරාධනා වචනද අපි මේ විහාරයෙහි වස්වසමහ. මේ ග්‍රන්ථය විශේෂ ලකයෙන් උගණුමහ යි භික්ෂුහු ඔවුනොවුන් කතීකාකරගත් වචනද පටිසංච හෙවත් ප්‍රතිඥා නම් වේ. එබඳු ප්‍රතිඥා කඩකිරීම පටිසංච විසංවාද නම් වේ.

(අ) මම සිව්දා හැර යන්නෙමි මම අහර නොවලඳන්නෙමි යනාදි ප්‍රතිඥා කඩකිරීමෙන් ඇවත් නොවේ.

සිංහලාපදවලඤ්ඤා නයෙහි

“විබහම්සාමි ආහාරං නගණ්ඨිසාමි ඉට්වාදිං පටිච්ච විසංවාදෙ නතී දෙසො” යි.

සං:- 3 අනනුඤ්ඤානකිව්වතො

පස්සහදුම්යන්සේ හා මව්පියන්සේ කටයුතු ගැණද ඔවුන්ට උච්චාත් කරන්නවුන්සේ කටයුතු ගැණද දන් දෙමි බණ අසමි නුඛ වහන්සේ දක්නෙමි යි දයකසින්සේ ආරාධනා ගැණද සත්‍යාග

කරණය කොට ගියා වූ තිත්‍යාගෙමේ බුදුන් අනුදත් කෘත්‍යයෙන් ගියේ නම් වේ. මෙයින් පිටත් කටයුතු සඳහා ගියේ දුකුලාවට පැමිණේ. විඤ්ඤා දතුවත් විසින් සමන්ත පාසාදිකාව බැලිය යුතු.

81 විනාපදං තරුණාදං පොරිසමාහරුහණ අපරිසාවනොධානං වජ්‍ර නං ආවනො නදෙ

ආපදං විනා, අනතුරක් නැතිව; පොරිසමා, පුරුෂප්‍රමාණයෙන්; උඩං, මතු; තරුණා, රුකකට; අහිරුහණේ, නැගීම හෙතෙකොට ගෙන; රුකක අහිරුහණ නම් දුකුලා ද; අපරිසාවනො, පෙරහණක් නැත්තේ; අධානං, දිග්ගතට; වජ්‍ර, පිළිපත්තේ විනම්; අධානමග්ගපටිපත්ත නම් දුකුලා ද; තං, පෙරහන්කඩ; යාවනො, ඉල්වත්තාහට; නදෙ, නොදෙන්නේ විනම් පරිසාවන අදහන නම් දුකුලා ද වන්නේයි.

සං:- 1 ආපදං.

ව්‍යාලමාගයන් නිසා වූ බිය ආපද නම්. එබඳු බියක් ඇතිවීම පුරුෂප්‍රමාණය ඉක්මවා රුකවලට නැගීමෙන් ඇවැත් නොවේ.

සං:- 2 අධානං.

“අධානනති පනෙත් හෙසීමනෙතන අබ්බිසොජනං අබ්බෙසනං”යි විකාවෙහි ආහෙයින් යටත් පිරිසයින් අබ්බෙසනුත් මග අධාන යි ගතයුතු.

82 අනතනො ඝාතනෙ ඉසී රූපාදිං කාරයෙස වා හිත්වා මාලාදිකං විතනං ජාතකාදිං සසං කරෙ

අනතනො, තමාගේ ශරීරය; ඝාතනෙ, තමා මැරීමෙහි අනතඝාතන නම් දුකුලා ද; ඉසී රූපාදිං, ස්ත්‍රී රූපාදිය; (කරෙය්‍ය වා, තමා කරන්නේ හෝ) කාරයෙය්‍ය වා, මෙරමාලවා කරවන්නේ විනම් හෝ ඉසීරූපකරණ නම් දුකුලා ද; විතනං, විසිතුරුවූ; මාලාදිකං, මල් ආදිය; හිත්වා, තබා; ජාතකාදිං, අසද්‍යජාතකාදී රූප; සසං කරෙ, තෙමේ කරන්නේ විනම් විතනකම නම් දුකුලා ද වන්නේයි.

සං:- 1 අනතනො ඝාතනෙ

ආහාරූපවේදද්‍රව්‍ය යම් මාගියකින් සිය දිවි තසා ගැනීම අනතඝාතන නම් වේ.

සං:- 2 ඉන්ද්‍රපාදිං කාරණෙය වා

මෙහි “ආදි” ශබ්දයෙන් පුරුෂ රූප ද ගැනේ. හුදෙක් සත්‍රී පුරුෂ රූපම නොගත යුතු. තිරිසන් රූද ගතයුතු. අනම්ම වශයෙන් බියසුළු ගැබ්විල් රූවක් කරවයි කියන්නට ද නොවිටි.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“න කෙවලං ඉන්ද්‍රපුරිසරූපමෙව තිරව්‍යාන රූපමි අනාමසො ගණ්ඩුපාදරූපමි”.

“කාරණෙය වා” යන තත්ති වා ශබ්දය ක්‍රියාසමුච්චයාඪී හෙයින් “කරණෙය”යි සුඛ ක්‍රියා වාච්‍ය කෙරේ.

83 භුඤ්ජනවුළුපෙන්නාස සාලාදිසු නිසිදනො
ප්‍රිඛිඤානං පන ඛකාසං අදකා වාපි දුක්ඛං

සාලාදිසු, බොජුන්ගල් ආදියෙහි; භුඤ්ජනං, වළඳන්නහු; වුළුපෙන්නාස, හුතස්නෙන් කැහිටුවන්නාගට භුඤ්ජනවුළුපන නම් දුකුලා ද; ප්‍රිඛිඤානං, වැඞීමහළුතැන්හට; ඛකාසං, හිඳිනා අවකාශය; අදකා, නොතබා; නිසිදනො වා අපි, හිඳිනා හිඳුහට ද; දුක්ඛං, ඛකාසඅදන නම් දුකුලා වන්නේයි

84 යානාදිමහිරූපෙය්‍ය කලලකො රතනත්‍යයං
ආරබ්‍හ දෛව වදෙඤ්ඤ පටිසාසොපලාලනෙ

කලලකො, නිරෝගිවූයේ; යානාදිං, යානාදියට; අහිරූපෙය්‍ය, නගිනම් යානාහිරූපණ නම් දුකුලා ද; රතනත්‍යයං, රත්නත්‍රය; ආරබ්‍හ, අරමුණුකොට; දෛව, ක්‍රියාවචන; වදෙ, කියන්නේ නම් දවකරණ නම් දුකුලා ද; අඤ්ඤපරිසාය, අතික් පිරිසක්හට; උපලාලනෙ, රැවටීම හෙතුකොට ගෙන පටිසොපලාලන නම් දුකුලා ද වන්නේයි.

සං:- 1 කලලකො

ගමන් කලහැකි රෝගිහු මෙහි රෝගිහු නම් නො වෙති. යානාවෙන් තොරව යානොහැක්කේ මෙහි රෝගි නම් වේ.

මුද්‍රිත ටිකාවෙහි

“යො පන නසකෙකාහි විනා යානෙන ගතනුං ඵවරූපො සො අකලලකො නාම”.

සං:- 2 රතනතනයං ආරබ්‍ය

කවරෙක් බුඩ ද සිලා බුඩ ද කාභට බුඩ දැයි බිණීමෙන් බුදුන්ට පරිභාස කෙළේ නම් වෙයි. භාග්‍යවත් තෙමේ ධර්මයක් දෙසුයේය. තේගවධර්මයක් ද සුතබ ධර්මයක් දැයි බිණීමෙන් ධර්මයට පරිභාස කෙළේ නම් වෙයි. සංඝරත්නයක් විද්‍යාමානය හේ ගොසංඝ ද අජසංඝ දැයි කීමෙන් අරිසහනට පරිභාස කෙළේ නම් වෙයි. මෙසේ රත්නත්‍රය උදෙසා ගතී කිරීමෙන් දුකුලා වන්නේය.

සං:- 3 උපලාලන

තොපට මාගේ පාත්‍රය දෙන්නෙමි. සිවිරු දෙන්නෙමි තොපගේ ආවායසී උපාධ්‍යයෝ දුශ්ශීලයහ. මා සම්පයෙහි වසව යතාදි ලොල් වවන බැණ තමා වෙත තතුකර ගැනීම උපලාලන නම් වේ.

(අ) යමෙක් තෙමීම තම උපාධ්‍යාවායසීවරුන්ගේ අගුණ දැන උපාධ්‍යාවායසීත්වය ඉල්වා නම් දෙන්නට වටනෙයි.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“සවෙ සො සයමෙව ජාතිකා උපජ්ඣායං වා නිසසං වා යාවති දානං වට්ටති”.

85 කායාදිං විවරිතාන භික්ඛුණිනං නිදසසෙ
වාචෙ ලොකායනං විජ්ජං පලිතං ගණනාපෙසා වා

කායාදිං, සිරුරු ආදිය; විවරිතාන, විවෘතකොට; භික්ඛුණිනං, මෙහෙණින්ට; නිදසසෙ, දක්වන්නේ විනම් කායවිවරණ නම් දුකුලාද; ලොකායනං විජ්ජං, නිරන්තර විද්‍යා හෝ නිතර ශිලා; වාචෙ, උගන්වන්නේ විනම් ලොකායනගුණගණන නම් දුකුලා ද; පලිතං, අකාලයෙහි පැසුනු භික්ෂු; (ගණනාය, තෙමේ උතුල්ලන්නේ හෝ) ගණනාපෙසා වා, මෙරමාලවා උතුල්ලවන්නේ විනම් පලිත කෙස ගණන නම් දුකුලා වන්නෙයි.

“ගණනාපෙසා වා” යන තත්ති වා ශබ්දය ක්‍රියා සමුච්චයානී හෙයින් “ගණනාපෙස” යි සුඛ ක්‍රියා වාච්‍ය කෙරේ.

සං:- 1 ලොකායනං විජ්ජං

ලොකයෙහි පුණ්‍ය කම්මයෙන් සිත මුදු පංචකාමයෙහි සිත යොදවන යම් ශාස්ත්‍රයක් වේ නම් ඒ ලෝකායන ශාස්ත්‍රය වේ.

86 යසස්ස කසාවි පෙළායං භුඤ්ජනො පතනහස්සකො
වාතපානකවාටං වා පණාමෙ සොදකමපි ව

87 උණේහය පටිසාමෙය අතිඋණේහය වොදකං
ධිපෙය්‍ය භූමියං පතනං අබෙක වා මඤ්චපිඨකෙ

පතනං, පාත්‍රය; යසස්සකාවි, යම්කිසි; පෙළායං, පැයක් මතු
යෙහි තබා; භුඤ්ජනො, වළඳන්නාහට පෙළාභුඤ්ජන නම් දුකුලා
වන්නේය. පතනහස්සකො, පාත්‍රය ගත් අත් ඇත්තේ;
වාතපානකවාටං වා, වාතවිච්ඡේදරබා හෝ; පණාමෙ, විවෘත
කරන්නේ ද; සොදකමපි ව, ජලසහිතවූ පාත්‍රය; උණේහය,
උණුසුම් කරන්නේ ද; පටිසාමෙය, තැන්පත් කරන්නේ ද;
වොදකමපි ව, පහවූ දියඇති පාත්‍රය ද; අතිඋණේහය, ඉරඅව්වේ
තබා ඉතා උණුසුම් කරන්නේ ද; භූමියං වා, බිම හෝ; අබෙක වා,
ඇකයෙහි හෝ; මඤ්චපිඨකෙ වා, ඇඳ පුටුවෙහි හෝ; ධිපෙය්‍ය,
තබන්නේ ද බිහට පතනසිප්පන නම් දුකුලාවෝ වන්නාහුයි.

සං:- 1 පතනහස්සකො

පාත්‍රය ගත් අත් ඇත්තේ පතනහස්සක නම්. යම්කිසි ශරීරව
යවයක පාත්‍රය ඇතිකල්හි අතින් හෝ පයින් හෝ හිසින් හෝ
යම්කිසි ශරීරවයවයකින් දොරබා අරින්ට හෝ පියන්ට අගුල්
ඔසවන්ට හෝ හෙලන්ට කෙස්සෙන් දොර අරින්ට හෝ පියන්ට
නොවේ. එසේ කළාහට ඇවැත් වේ. අංසකුවයෙහි ම පාත්‍රය
එල්වා ගෙන සුවසේ අරින්ට හෝ පියන්ට වටනේය.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“යසස්ස කසාවි සරීරවයවෙ පතනසම්. සති හතොන වා
පාදෙන වා සිසෙන වා යෙන කෙනවි සරීරවයවෙන කවාටං
පණාමෙත්තුං සරිකං වා උකඛිපිත්තුං සුචිං වා කුඤ්චිකාය
අවාපුරිත්තුං න ලහති අංසකුටෙ පන පතනං ලහෙත්වා යථා
සුඛං අවාපුරිත්තුං ලහති”.

සං - 2 භූමියං

රළු එරැඹු බිම් භූමි නම්. යම් බිමක පාත්‍රය තැබීමෙන්
වණිය නොතැසේද එබඳු බිම්වල පාත්‍රය යටිකුරුව තැබීමෙන්
ඇවැත් නොවේ.

සං:- 3 මඤ්චපිඨකෙ

ඉදින් ඇඳ හෝ පුටු හෝ ඔසවා විවරව:සාදියෙහි අවට පියසි
සමග එකට බැඳ තබනලද්දේද එබඳු ඇඳ පුටුවල පාත්‍රය තැබීමෙන්
ඇවැත් නොවේ.

88 මිසිනෙහ පරිභණකයෙකු පාදෙ ජනෙහ සිපෙසය වා
වලකාදිං සිපෙ පනෙහ පනෙහ වා හන්දොඩාවනෙ

මිසිනෙහ, පිල්බිහති කෙලවරක හෝ; පරිභණකයෙකු, බිත්ති
පාදමක හෝ; පාදෙවා, පාපිටෙහි හෝ; ජනෙහවා, සැතෙහි හෝ;
සිපෙසය, පාත්‍රය තබන්නේ නම් පනතසිපන නම් දුකුලා
වන්නාහ. පනෙහ, පාත්‍රයතුල; වලකාදිං, සපා කැ ඇට කටු
ආදිය; සිපෙ, තබන්නේ නම් වලකා නම් දුකුලාද; පනෙහ, පාත්‍රය
තුල; හන්දොඩාවනෙ, අත සේදීමෙහි හන්දොඩාවන නම් දුකුලා
වන්නේයි.

“වලකාදිං” යන්නෙහි “ආදි” ශබ්දයෙන් වෙනත් කොළපතුරු
දකු ආදී සැසු දෙය ගැණෙත්.

යං:- 1 මිසිනෙහ

පිල් කෙලවර මිසිනන නම්. ඉදින් පාත්‍රය පෙරළී බිම නොවැටී
එහිම පිහිටයිද එබඳු පලල් බිහති කොන්වල පාත්‍රය තැබීමෙන්
ඇවැත් නොවේ.

සමනන පාසාදිකාවෙහි

“සවෙ පන පරිවටෙට්ඨා තයොව පතිසාපෙති එවරුපාය
විජ්ඣාණය මිසියා සිපෙතුං වට්ඨති”.

යං:- 2 පරිභණකයෙකු

ගෘහ බිහති බොහෝ කල් පැවැත්මට පිටතින් බඳින බිහති
පාදම ගෙවත් තුණ් බිහතිය පරිභණකයෙකු නම් වේ. එබඳු බිහති
පාදම්වල ආධාරකයක් මතුයෙහි පාත්‍රය තැබීමෙන් ඇවැත්
නොවේ.

පාලිමුත්තකවිනය විනිවර්ජයසංගහ ටිකාවෙහි

“පරිභණකයෙකු එසා පන භණ්ඩං නාම ගෙහස්ස
බතිකුබ්බ පාදස්ස පිරහාවස්සං කතා තනුකම්භිකා වුට්ඨති=
තනුකම්භිකායාති බුද්ධකම්භිකාය මිසිනෙහපි අධාරකෙ
සිපෙතුං වට්ඨති”.

89 පනෙහන නිහරනස්ස උච්ඡිසමුදකමපි ව
අකපපියමපි පහතං වා පරිභුඤ්ජයා දුක්ඛං

උච්ඡිසමුදකමපි ව, අත්සේදූ ඉඳුල් ජලයද; පනෙහන, පාත්‍ර
යෙන්; නිහරනස්ස, පිටත නික්මවන්නාහට; දුක්ඛං, උච්ඡිසමු
දකනිහරණ නම් දුකුලා ද; අකපපියං, කැපනොවූ; පහතං වා,
පාත්‍රයක් හෝ; පරිභුඤ්ජයා, පරිභොගකරන්නේ විනම්,
අකපපිය පහත පරිභොග නම් දුකුලා ද වන්නේයි.

පාත්‍රය පිළිබඳ කපටිතාකපටියතා 46 පිටේ 2 වෙනි සංඥායා
යෙන් දැනගැනීමේ

90 වදෙ ජීව්‍යාති බිපිතො නසිකකති අනාදරො
පරිමණකලකාදිමති සෙබ්බෙ දුක්ඛං සියා

බිපිතො, කිබ්බිකල්ලි; ජීව්‍යාති, බොහෝ කල් ජීවත් වෙම යන
වචනය; වදෙ, කියන්නේ විනම්; ජීව්‍යාතිවදන නම් දුකුලා ද;
පරිමණකලකාදිමති, පිරිමවුලලොලපෙනයේ හැදීම් ආදීවු; සෙබ්බෙ,
සෙසෙවත්ති; අනාදරො, ආදර රහිතවූයේ; න සිකකති, නො
හික්මේ නම්; දුක්ඛං, සෙබ්බඅනාදර නම් දුකුලා; සියා,
වන්නේයි.

91 සො භණ්ඩගාරෙ පසුකොච භණ්ඩකං
මාතුන පාවිතතියමය්‍ය ගොපසෙ
දවාස හිනෙනපි ජාතිආදිනා
වදෙය්‍ය දුක්ඛාසිතමුත්තමපි සො

සො, යම් භික්ෂුවක් තෙමේ; භණ්ඩගාරෙ, භාණ්ඩාගාරයෙහි;
පසුකොච, යෙදුනේම; මාතුනං, මව්පියන්ගේ; භණ්ඩකං, භාණ්ඩ
යක් පවා; ගොපසෙ, ආරක්ෂාකරන්නේ විනම්; අය්‍ය, ඒ මහණ හට;
පාවිතතියං, භණ්ඩපටිසාමන නම් සුඛ පටිති ඇවත වන්නේය.
උත්තමං අපි, උත්තමයෙකු හා හිතයෙකු; හිනෙන අපි, හිතවූ හෝ
උතුම්වූ; ජාතිආදිනා, ජාතෘදියකින්; දවාස, ක්‍රීඩා පිණිස; වදෙය්‍ය,
කියන්නේ විනම්; දුක්ඛාසිතං, දුභිෂිත ඇවත් වන්නේයි

මේ ගාථා තොමෝ වනාහි ඉන්ද්‍රවංස වංසය යන වෘත්තය මිශ්‍ර
කොට ගොතනලද උපජාති ගාථාවකි. “භණ්ඩාගාරෙ”යි
යෙදුවමනා තන්හි ඡන්දානුරක්ෂණය පිණිස “භණ්ඩාගාරෙ”යි
යෙදූහ. “මාතුනං”යි යෙදුවමනා තන්හි ඡන්දානුරක්ෂණය පිණිස
නිඝනතිතය ලොප් කොට “මාතුන”යි යෙදූහ. “ජාතිආදිනා”
යන තන්හි ආදි ශබ්දයෙන් නාමය ගොත්‍රය කටයුත්තය ශිලාය
රොගය වර්ණය කෙලයය ආපත්තිය යන මේ ආක්‍රොෂයෝගැණෙති.

මෙහි දැක්වූ භණ්ඩපටිසාමන පාවිතතිය පාවිතතිය නිදේශ
යෙහි නොදක්වා දුස්සාන ප්‍රකාශකරණ ස්ථානයෙහි කුමක්
හෙයින් දැක්වීද යත්? බුදුන් විසින් පණවා වදාළ දෙඅනුවක්
පවතින්නේ වෙන්වූ බුඩාඥව දත් සංඝායනාචාරීන් විසින්
පණවන ලද්දක් බැවින් දුස්සාන ප්‍රකාශකළ තන්හි දක්වන
ලදැයි සැලකිය යුතු වන්නේයි.

“දුරාහඨං භාසිතං දුබ්‍යාසිතං” යි නිවේනයි. නපුරුකොට කියනලද වචනය දුභීෂිත නම් වේ.

පරිවාර පාලියෙහි

“දුබ්‍යාසිතනති යං වුත්තං තං සුණොහි යථා තථං
දුබ්‍යාසිතං දුරාහඨං සංකිලිඨං ච යං පදං
යඤ්ච විඤ්ඤා ගරහනති තෙනෙතං ඉති වුව්වති”.

මුද්‍රසික වණිතාවෙහි
ප්‍රතිණීත නිදේශය නිමි.

92 උපජ්ඣාවෙරවත්තං ච ගම්කාගනතුකමපි ච සෙනාසනාද්වත්තං ච කාතබ්බං පියසිලිනා

උපජ්ඣාවෙරවත්තං ව, උපාධ්‍යවත් හා ආවාය්‍යවත් ද; ගම්කං, ගම්කවත් ද; ආගනතුකමපි ව, ආගනතුකවත් ද; සෙනා සනාද්වත්තං ව, සෙනසුන් ආදියෙහි වත් ද; පියසිලිනා, සිල් කැමැත්ත හු විසින්; කාතබ්බං, කරයුතු වෙයි.

සං - 1 උපජ්ඣාවෙරවත්තං ච ගම්කාගනතුකමපි ව.

උපාධ්‍යවරුන්ට අතවැසියන් විසින් කරයුතු වත් උපාධ්‍ය වත් නම්. ආවාය්‍යවරුන්ට අතවැසියන් විසින් කරයුතු වත් ආවාය්‍ය වත් නම් අන්දිගකට යනු කැමති විහාරික භික්ෂුන් විසින් කරයුතුවත් ගම්කවත් නම්. විහරසථානය කරා පැමිණෙන අමුතු භික්ෂුන් විසින් කරයුතුවත් ආගනතුකවත් නම්.

“සෙනාසනාද්” යන්නෙහි ආදි භ්‍යදයෙන් හත්තාග්‍රවත් ජන්තාසරවත් වච්චකුට්ඨවත් අනෙතවාසිකවත් යථිවිහාරිකවත් යන මොව්හු ගැණෙති. මෙ කීතන්හි වත් බිඳින්නහුට දුකලා වේ. විහාර දඬුවන් විසින් වත්තකකකකය බැලිය යුතු.

93 හස්තපාසෙ ධිතො කිඤ්චි ගතිනබ්බං දදෙ තිධා ගහෙනුකාමො ගණෙනසා විධායං සමපටිගගහො

හස්තපාසෙ, අත්පසතුල; ධිතො, සිටියේ; කිඤ්චිගතිනබ්බං, කිසි ගතයුතු වස්තුවක්; තිධා, තුන්ප්‍රකාරයකින්; දදෙ, දෙන්නේ විනම්; ගහෙනුකාමො, ගණු කැමති පුද්ගල තෙමේ; විධා, දෙයා කාරයකින්; ගණෙනසා, ගන්නේය; අයං, මෙසේ විප්‍රකාරයකින් ගැණීම; සමපටිගගහො, මනා පිළිගැණීම නම් වෙයි.

සං:- 1 හත්පාසෙ සිතො

දෙරියන් හමාරක් පමණ ප්‍රදේශය අත්පස නම්. හිඳිනනුගේ ආසන පශ්චිමානනය පටන් ද සිටියනුගේ විඵල අනනය පටන් ද වැදගොත්තනුගේ වැදගොත් පාශ්චයෙහි ඇත කෙලවර පටන් ද හිඳිනාවු ද සිටිනාවු ද ගෝතාවු ද දයකයාගේ දික්කල අත තබා යම් අවයවයක් ඉතා ආසන්න ද ඒ අවයවයෙහි මැනහැගය පටන් දෙරියන් සමාරක්වු අත්පස පිරිසිදිය යුත්තේය.

සමාන පාසාදිකාවෙහි

“හත්පාසෙ සිතො”හි එක පත සවෙ භික්ඛු නිසිනොගොති ආසනය සච්ඡින්නතො පඨාය සවෙ සිතො පණ්ඨිඅනතො පඨාය සවෙ නිපතො යෙන පසේන නිපතො තස්ස පාරිමනතො පඨාය දයකස්ස නිසිනස්ස වා සිතස්ස වා නිපතස්ස වා ඤපෙතො පසාරිතහත්තං යං ආසන්නතරං අභිතං තස්ස ඔරිමනෙන පරිච්ඡිදිතො අසිසතෙය්‍ය හත්තො හත්පාසො හි වෙදිතබ්බො”

සං:- 2 නිධා

ශරීරාභයෙන් දීමය ශරීරය හා සමබැඳිවු හැඳි ආදියෙන් දීමය මැටිබිතති දෑවබිතති ආදිය ඉක්මවා නිසසගහිය ප්‍රයෝගයෙන් දීමය යනු ත්‍රිවිධාකාර දීම් වෙත්.

සං:- 3 විධා

ශරීරාභයෙන් පිළිගැනීමය ශරීරය හා සමබැඳිවු පාත්‍රාදි භාජනවලින් පිළිගැනීමය යන මේ දෙයාකාර පිළිගැනීමයි.

94 සංඝාටිමුත්තරාසබ්බං තථා අනතරවාසකං

එතං ඉමං අබ්බාමි තථා පච්චුබ්බරාමි හි

සංඝාටිං, සභලසිවිර ද; උත්තරාසබ්බං, උත්තරාසබ්බය ද; තථා, එයින් අන්‍යවූ; අනතරවාසකං, අදනය ද; ඉමං, මේ සභල සිවිර; අබ්බාමි, ඉටම්; එතං, තෙල සභලසිවිර; අබ්බාමි ඉති, ඉටම් සි; (අබ්බෙ, ඉටන්නේය;) තථා, එසේම; ඉමං, මේ සභල සිවිර; පච්චුබ්බරාමි, පසුදුරම්; එතං, තෙල සභලසිවිර, පච්චුබ්බරාමි ඉති, පසුදුරම් සි; (පච්චුබ්බරෙ, පසුදුරන්නේය.)

අත්පසතුල තුලු සභලසිවිර ඉටන්නාවු භික්ඛු විසින් එම සිවිර අතින් ආභොගකරමින් “ඉමං සංඝාටිං අබ්බාමි”යි ද

අත්පසින් බැහැර අභිමුඛයෙහි තුබූ සහලසිව්‍ර සලකා “එතං සඛ්‍යාපිං අධිසාමි”යි ද තෙවර බැගින් බැණ ඉටිය යුත්තේය. සෙසු විවර ද මේ නයමැයි.

අත්පසතල තුබූ සහලසිව්‍ර පසුදුරන්නාවූ භික්ෂුව විසින් “ඉමං සඛ්‍යාපිං පච්චබරාමි”යි ද අත්පසින් පිට තිබූ සහලසිව්‍ර “එතං සඛ්‍යාපිං පච්චබරාමි”යි ද තෙවර බැගින් බැණ පසුදිරිය යුතු. සෙසු සිව්‍රද මේ නයමැයි.

95 ඉමං ඉමානි එතානි ඵනත්‍රපි විවරනනි වා
පරික්කාරවොලානිනි තථා පච්චබරාමි නි

අපි, යලිදු; ඉමං විවරං, මේ සිව්‍ර; පරික්කාරවොලං ඉති, පරික්කාරවොලයයි; අධිසාමි, ඉටමි; ඉමානි විවරානි, මේ සිව්‍ර; පරික්කාරවොලානි ඉති, පරික්කාරවොලයහ යි; අධිසාමි, ඉටමි; ඉති වා, මෙසේ හෝ; එතං විවරං, තෙල සිව්‍ර; පරික්කාරවොලං ඉති, පරික්කාරවොලය යි; අධිසාමි, ඉටමි; එතානි විවරානි, තෙල සිව්‍ර; පරික්කාරවොලානි ඉති, පරික්කාරවොලයහ යි; අධිසාමි, ඉටමි; ඉති වා, මෙසේ හෝ; (අධිසෙ, ඉටන්නේය.) තථා එපරිදි දෙන්නම; පච්චබරාමි ඉති, පසුදුරමි යි; (පච්චබරෙ, පසුදුරන්නේය.)

අත්පසෙහිවූ සිව්‍ර පරික්කාරවොල වශයෙන් ඉටන්නහු විසින් “ඉමං විවරං පරික්කාරවොලනනි අධිසාමි”යි ද බොහෝ සිව්‍ර වෙත් නම් “ඉමානි විවරානි පරික්කාරවොලානිනි අධිසාමි”යි ද අත්පසින් බැහැර අභිමුඛයෙහිවූ සිව්‍ර ඉටන්නහු විසින් “එතං විවරං පරික්කාරවොලනනි අධිසාමි”යි ද සිව්‍ර බොහෝ නම් “එතානි විවරානි පරික්කාරවොලානිනි අධිසාමි”යි ද තෙවර බැගින් බැණ ඉටිය යුත්තේය.

අත්පසෙහිවූ පරික්කාරවොල විවරය පසුදුරන්නහු විසින් “ඉමං විවරං පරික්කාරවොලනනි පච්චබරාමි”යි ද සිව්‍ර එකකට වැඩි නම් “ඉමානි විවරානි පරික්කාරවොලානිනි පච්චබරාමි”යි ද අත්පසින් තොරවූ සිව්‍ර “එතං විවරං පරික්කාරවොලනනි පච්චබරාමි”යි ද සිව්‍ර එකකට වැඩි නම් “එතානි විවරානි පරික්කාරවොලානිනි පච්චබරාමි”යි ද තෙවර බැගින් බැණ පසුදිරිය යුත්තේය.

96 එතං ඉමං අධිසාමි පනතං පච්චබරාමි නි
එතං පච්චබරෙඛිසෙ විවරාදිං සථා විධි

ඉමං පනතං, මේ පාත්‍රය; අධිසාමි, ඉටමි; එතං පනතං, තෙල පාත්‍රය; අධිසාමි, ඉටමි; ඉමං පනතං, මේ පාත්‍රය; පච්චබරාමි,

පසුදුරම්; එතං පතනං, තෙල පාත්‍රය; පච්චුබ්‍රාමි ඉති, පසුදුරම් යි; එවං, මෙසේ; විවරාදිං, සිව්‍ර ආදිය; යථා විධිං, කියතලද ප්‍රකාරයෙන්; අධිසේ, ඉටන්නේය; පච්චුබ්‍රෙ, පසුදුරන්නේයි.

පාත්‍රා එකකට වඩා නොඉටිය හැකි හෙයින් මෙහි “එතං ඉමං” යි එකකියම යෙදුනි. අත්පසෙහිවූ පාත්‍රය “ඉමං පතනං අධිසාමි” යි ද අත්පසින් පිටත්වූ පාත්‍රය “එතං පතනං අධිසාමි” යි ද තුන්යලක් බැණ ඉටිය යුත්තේය. පසුදිරිමෙහි ද “අධිසාමි” යනු “පච්චුබ්‍රාමි” යි යොදා වාක්‍ය ගැලපිය යුත්තේය.

97 සඤ්චරිතනං විනා සෙසා සචිතතා ගරුකතනිමා
අවජිතනං පරිණතං භික්‍ෂා නිසංගිසමචිතතකං.

සඤ්චරිතනං, සඤ්චරිතන ශික්‍ෂාපදය; විනා, හැර; සෙසා, අවශිෂ්ටවූ; ගරුකා ව, සහවෙසෙස්සු ද; අනනිමා ව, සතර පරිඡ් ද; සචිතතා, සචිතතක නම් වෙත්; අවජිතනං, අවජිතන ශික්‍ෂාව ද; පරිණතං, පරිණත ශික්‍ෂාව ද; භික්‍ෂා, හැර; නිසංගිය, සේසු නිසගි තෙමේ; අචිතතකං, අචිතතක නම් වේ.

98 පදසො ධම්මං දුට්ඨෙ සෙසා ඉත්තියා ධම්මදෙශනා
දුට්ඨෙ සෙනාසනානිති සිබ්බනං විවරණපි

99 පචාරිතං සුරාපානං පඤ්චසනිති ආදිකං
ජොතිනුජ්ජාලනසඤ්ච කප්පබ්බන්ධනාදියං
ගාමපප්පෙසනනොනෙ පාචිතනිසු අචිතතකා

පාචිතනිසු, දෙඅනු පචිති ශික්‍ෂාවන් අතුරෙන්; පදසො ධම්මං, පදසොධම්ම ශික්‍ෂාවද; දුට්ඨෙ සෙසා, විප්‍රකාරසහසෙසා ශික්‍ෂාවෝ ද; ඉත්තියා, මාගමට; ධම්මදෙශනා, බණකීමෙහි පැණවූ ධම්ම දෙශනා ශික්‍ෂාව ද; දුට්ඨෙ සෙනාසනානි අපි, විප්‍රකාරසෙනාසන ශික්‍ෂාවෝ ද; විවරණසිබ්බනං අපි, විවරසිබ්බන ශික්‍ෂාව ද; පචාරිතං, ප්‍රතික්‍ෂෙපකළ බොජුන් වැලඳීමෙහි පැණවූ අනතිරිතන භොජන ශික්‍ෂාව ද; සුරාපානං, සුරාපන ශික්‍ෂාව ද; පඤ්චසනිති ආදිකං, සනති ශික්‍ෂාව ආදී ශික්‍ෂා පස ද; ජොතිනුජ්ජාලනං ව එව්, ජොතිසමාදහන ශික්‍ෂාව ද; කප්පබ්බන්ධං, කප්පබ්බන්ධනාදියං, නොගැසීමෙහි පැණවූ කප්පබ්බන්ධන ශික්‍ෂාව ද; ගාමපප්පෙසනනා, ගාමපප්පෙසන ශික්‍ෂාව අවශන් කොට ඇති; එනෙ, මේ සතලොස් ශික්‍ෂාවෝ වූවු; අචිතතකා, අචිතතක නම් වෙත්.

“සනතිධිආදිකං” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් විකාලභොජන, පඤ්චකභොජන, දන්තපොන, නිජියදන ශික්‍ෂාවෝ ගැණෙත්.

100 පකිණ්ණකෙසු උද්දියා කතං භික්ඛාඤ්ඤමංසකං
එකස්ථරණපාපුරණං එකමඤ්ඤව තුවට්ඨනං.

101 එකතො භුඤ්ජනඤ්ඤාපි නවවග්ගිනාදිසත්තපි
අකායබ්බකිනඤ්ඤාපි පත්තහස්ථ කවාටකං
අවිත්තකමිදං සබ්බං සෙසමෙස්ථ සවිත්තකං.

පකිණ්ණකෙසු, ප්‍රකීර්ණික ශික්‍ෂාපදයන් අතුරෙන්; උද්දියා කතං, උදෙසා කරණලද මාංශය අනුභවකිරීමෙහි පැණවූ උද්දියාකත මංසභෝජන ශික්‍ෂාව; භික්ඛා, භාර; අඤ්ඤමංසකං, සෙසු අකප්පිය මාංශවැලඳීමෙහි පැණවූ අකප්පිය මංසභෝජන ශික්‍ෂාව ද; එකස්ථරණපාපුරණං, එක් ඇතිරියක් අතුරාගෙන එක්පෙරවියක් පෙරවාගෙන සයනය කිරීමෙහි පැණවූ එකතො සයන ශික්‍ෂාව ද; එකමඤ්ඤව, එක ඇඳෙහි; තුවට්ඨනං, සයනය කිරීමෙහි පැණවූ එකතොසයන ශික්‍ෂාව ද; එකතො, එක්ව; භුඤ්ජනඤ්ඤාපි, එකබඳුනෙහි වැලඳීමෙහි පැණවූ එකතොභුඤ්ජන ශික්‍ෂාව ද; නවවග්ගිනාදිසත්තපි, නැටිම් ගී කීම්හි පැණවූ නවවදසාන ගීතසවන ශික්‍ෂා ආදී සත් ශික්‍ෂාවෝ ද; අකාය බ්බකිනඤ්ඤාපි, කාබහත් නොබැඳ ගම් වැදීමෙහි පැණවූ අකාය බ්බකින ශික්‍ෂාව ද; පත්තහස්ථකවාටකං, පාත්‍රයගත් අත් ඇතිව දෙර විවෘත කිරීමෙහි පැණවූ වාරවිවරණ ශික්‍ෂාව ද; ඉදං සබ්බං, යන මේ සියළු ශික්‍ෂා පද තෙමේ; අවිත්තකං, අවිත්තක නම් වේ. එසේ, මේ ප්‍රකීර්ණික නිදේශයෙහි; සෙසං, අවශේෂවූ ශික්‍ෂා පද තෙමේ; සවිත්තකං, සවිත්තක නම් වේ.

“නවවග්ගිනාදි” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් වච්ච්ඡස්සන, දීඝකෙසධාරණ, තබමට්ඨකරණ, සමබ්බද්‍රෝමහරණ, සරුපාහණ අකකමන, ශික්‍ෂාවෝ ගැණෙත්.

102 විතිසුකමච්ඡෙතන සවිත්තකමච්ඡිත්තකං.
පඤ්ඤානතිජානතෙනාපි වදනාවට්ඨිසා නථා

විතිසුකමච්ඡෙතන, වස්තුව ඉක්මවනු කැමති සිතින් (ආපජ්ජිතං, පැමිණෙන ලද ශික්‍ෂාපද තෙමේ) සවිත්තකං, සවිත්තක නම් වේ. අවිත්තකං, අත්‍ය ශික්‍ෂාපද තෙමේ අවිත්තක නම් වේ. නථා, එපරිද්දෙන්; පඤ්ඤානතිජානතෙනාපි, ප්‍රඥප්තිය දුන ගැණීමෙන් සවිත්තකය සිදු නොදැනීමෙන් අවිත්තක යයි ද; ආවරියා, ආවාසීයෝ; වදනා, කියත්.

සං:- 1 සවිත්තකම්භිත්තක.

ඉක්මවනු කැමති සිත ඇතිකල්හි ඇවතට පැමිණීම ඇති ශික්ෂා නොමෝ සවිත්තක වන්නිය. ඉක්මවන සිත නැතිකල්හි ඇවතට පැමිණීම ඇති ශික්ෂා නොමෝ අවිත්තක වන්නිය. සවිත්තකය ලොකවද්ද වෙයි. අවිත්තකය ප්‍රඥපතී වද්ද වෙයි. සවිත්තකය බෙහෙවින් අකුසල් සිත්ති වෙයි. අවිත්තකය කුෂලා කුසල අවයාකෘත ත්‍රිවිත්තයෙහි වෙයි.

173 සුඛකරණාදිකං කඤ්ඤා උපොසථපචාරණං

නවධා දිපිතං ශබ්බං කානබ්බං පියසීලිතා

පියසීලිතා, සිල් කැමැත්තනු විසින්; සුඛකරණාදිකං, සුචිකරණාදිය; කඤ්ඤා, කොට; නවධා, නවප්‍රකාරයකින්; දිපිතං, ප්‍රකාශකරණලද්දවූ; උපොසථපචාරණං, පොහෝ පවුරුණු; කානබ්බං, කටයුත්තේ යි.

“සුඛකරණාදිකං” යන්නෙහි ආදි ශබ්දයෙන් සුචිකාරාත්මක ස්වදේන ද ප්‍රාජාපාලාග සතර දේන ද ආරාධනය ද ගැණේ.

104 පාරිසුඛි අබිසාන සුත්තද්දෙසවසා නිධා

ගණපුග්ගලසංඝා ව නං කරෙය්‍යං සථානකමං

පාරිසුඛි, පිරිසිදු පොහොය; අබිසාන, ඉවත් පොහොය; සුත්තද්දෙසවසා, පාමොක් උදෙසන පොහොය යන මොවුන්ගේ වශයෙන්; නිධා, පොහොය තෙවැදූරැම් වේ. නං, ඒ පොහොය; ගණපුග්ගලසංඝා ව, ගණයාය පුද්ගලයාය සංඝයාය යන මොවුන්; සථානකමං, පිළිවෙලින්; කරෙය්‍යං, කරන්නාහුය.

සං - 1 සථානකමං

පිරිසිදු පොහොය ගණයා විසින් ද ඉවත් පොහොය පුද්ගලයා විසින් ද සුත්තද්දෙස පොහොය සංඝයා විසින් ද කිරීම පිළිවෙල නම් වේ.

105 වාතුද්දසො පණණරසො සාමග්ගිදිනතො නිධා

දිනපුග්ගලකානබ්බා භාරතො නො නවෙතිතා

වාතුද්දසො, තුද්දස්වක් පොහොය; පණණරසො, පසලොස්වක් පොහොය; සාමග්ගි, සමගි පොහොය යි; දිනතො, දවස් වශයෙන්; නිධා, තෙවැදූරැම් වේ. නො, ඒ උපොසථයෝ තුමු;

දිනපුගලකතනබොකාරතො, දවස් පුද්ගලයෝ කවයුතු ආකාරය යන මොවුන්ගේ වශයෙන්; නව, නවදෙනෙකැයි; ඊරිතා, කියනලද්දහ.

ස:- 1 නවෙරිතා

වාතුදැසි, පණණරසි, සාමගි යයි දිනවශයෙන් තුණක් ද ගණපුගල සංඝය යි පුද්ගල හෙදයෙන් තුණක් ද පාරිසුඛි අධිසාන සුතතුදෙස යයි තුණක් දැයි මෙසේ නව උපොෂ්ඨයෝ වන්නාහ.

(අ) පශ්චිම කතතිකමාසය හැර සෙසු එකොළොස් මසෙහි භික්ෂුසංඝයාගේ යම් සාමග්‍රි දිනයක් වේ නම් එදින කරණ සුතතුදෙස පොහොය සාමගි උපොෂ්ඨ නම්.

සිකාපදවලඤ්ඤායෙහි

“තත් සාමගිඋපොසථො නාම විවාදපනෙන අනුපොසථෙන භික්ෂු සංඝෙන සාමගිවසෙන කාතකො”.

සමන්ත පාසාදිකාවෙහි

“ඤ්ඤා කතතිකමාසං අවසෙසෙසු එකාදසසු මාසෙසු භික්ෂු සංඝයා සාමගිදිවසො ව”.

106 නයො නයොති කඛාන දිනපුගලහෙදතො තෙවාචි වෙකවාචිති නවවුතනා පචාරණා

දිනපුගල හෙදතො, දවස් පුද්ගලයන්ගේ හෙද වශයෙන්; නයො නයො ඉති, තුණ තුණ බැගින්; කඛාන, කොට; තෙවාචි වෙකවාචි ඉති, තෙවාචි වෙවාචි එකවාචි යයි; නවපචාරණා, නවපවුරුණු කෙනෙක්; වුතනා, වදාරණලද්දහ.

ස:- 1 පචාරණා

වාතුදැසි පණණරසි සාමගි යයි දින වශයෙන් තුණක් ද; සංඝගණපුද්ගලවශයෙන් තුණක් ද තෙවාචි වෙවාචි එකවාචි යයි කලයුතු ආකාර වශයෙන් තුණක් දැයි මෙසේ නවපවුරුණු වන්නාහ.

(අ) පශ්චිම කාතීක කාලපක්ෂයෙහි තුදස්වක් පොහෝ දින වාතුදැසි පචාරණ දිනය වන්නේය. ගණබනාදි යම් උවදුරු තිමිත්තක් හෙතුකොට ගෙන ඇදගත් පවුරුණු ඇති පෙරවස් විසූ භික්ෂුන් විසින් පශ්චිමකාර්තිකවාතුදැසි පණණරසි දෙදින පචාරණය කලයුත්තේය.

පාලිමුත්තක විනයෙති

“සචෙ හණ්ඩනකාරකෙති උපද්දතා පචාරණං පච්චුක්කසානති
අථ කතතිකමාසස්ස කාලපතෙති වාතුදදසො වා පච්චිම
කතතිකපුණ්ණමා වා”

(අ) මහා පචාරණය හැර අවපැලවිය පටන් පශ්චිම කාර්තික
පොණ්ණිමිය තෙක් ඇති අවධිසිද්ධතයන්හි සමගි පවුරණු කළ
යුත්තාහ. එයින් පෙර හෝ පසුව සමගි පවුරුණු කළ නොහේ.

සමන්ත පාසාදිකාවෙති

“සාමගිපචාරණං කරුණෙනාති ව පඨමපචාරණං යපෙතා
පාටිපදතො පඨාය යාවකතිය වාතුමාසිති පුණ්ණමා
එත්තනරෙ කාතබ්බා තතො පච්ඡා වා පුරෙ වා තවට්ඨති”.

107 කතතිකනතිමපකකමහා හෙමං එත්තුණපුණ්ණමා
තස්ස අනතිමපකකමහා ගිමහා ආසාලිති පුණ්ණමා
වස්සකාලං තතො සෙසං චතුර්විසතුපොසථා

කතතිකනතිමපකකමහා, පශ්චිමකාර්තික හෙවත් ඉල්මස
අවපැලවිය පටන්, එත්තුණපුණ්ණමා, මැදිනමස මැදිපොහොය
දක්වා ඇති කාලතෙමේ; හෙමං, හෙමන්ත සෘතු නම් වේ; තස්ස,
ඒ මැදිනමාසයාගේ; අනතිමපකකමහා, අවපැලවිය පටන්;
ආසාලිතිපුණ්ණමා, ඇසළ මස මැදිපොහොය දක්වා ඇති
කාලතෙමේ; ගිමහා, ග්‍රිෂමසෘතු නම් වේ; තතො, ඒ සෘතුවයෙන්;
සෙසං, අවශිෂ්ට කාලතෙමේ; වස්සකාලං, වර්ෂාකාල නම් වේ.
චතුර්විසති උපොසථා, එකෙකි සෘතුවෙහි අට බැගින් සුවිසි
උපොසථයෝ වෙත්,

108 වාතුදදසා ජ එනෙසු පකකා තතිසසත්තමා
සෙසා පණ්ණරසා ඥෙය්‍යා අභාරසඋපොසථා

එනෙසු, ඒ සුවිසිපක්‍ෂයන් අතුරෙන්; තතිසසත්තමා පකකා,
තුන්වෙති සත්වෙති පක්‍ෂපොෂ්ඨයෝ; ජ, සදෙනතුමු; වාතුදදසා
වාතුදදසි උපොෂ්ඨ නම් වෙත්. සෙසා, අවශෙෂවූ; අභාරස
උපොසථා, අටලොස් උපොෂ්ඨයෝ වූමු; පණ්ණරසා, පණ්ණරසි
උපොෂ්ඨහ සි, ඥෙය්‍යා, දතයුත්තාහුය.

109 ජඤං දමම් ජඤං මෙ හර

ජඤං මෙ ආරොච්ඡතිති ජඤං දුතබ්බං

ජඤං දමම් ජඤං මෙ හර ජඤං මෙ ආරොච්ඡති ඉති, ජඤං දමම්
ජඤං මෙ හර ජඤං මෙ ආරොච්ඡති සි; ජඤං, ජඤය හෙවත්
කැමැත්ත, දුතබ්බං, දිය යුත්තේයි.

(ඡන්දො, කාමැත්ත; දමම්, දෙමි; මෙ, මාගේ; ඡන්දො, කාමැත්ත; හර, ගෙණියව; මෙ, මාගේ; ඡන්දො, කාමැත්ත; ආරොවෙහි, සංඝයාට අස්වව;)

110 පාරිසුඛිං දමම් පාරිසුඛිං මෙ හර
පාරිසුඛිං මෙ ආරොවෙහිති පාරිසුඛි දානබ්බා

පාරිසුඛිං දමම් පාරිසුඛිං මෙ හර පාරිසුඛිං මෙ ආරොවෙහි ඉති පාරිසුඛිං දමම් පාරිසුඛිං මෙ හර පාරිසුඛිං මෙ ආරොවෙහි යි; පාරිසුඛි, පාරිසුඛි නොමෝ; දානබ්බා, දියයුත්තිය.

(පාරිසුඛිං, පාරිසුඛිය; දමම්, දෙමි; මෙ, මාගේ; පාරිසුඛිං, පාරිසුඛිය; හර, ගෙණියව; මෙ, මාගේ, පාරිසුඛිං, පිරිසිඳු බව; ආරොවෙහි, සංඝයාට කියව).

සං:- 1 පාරිසුඛිං.

තමන්ගේ ආපනති අනාපනතිනා කියා පෑමෙන් පාරිසුඛියට පැමිණේ. එසේ පාරිසුඛිය දැන්වීමෙන් සංඝයාගේ ද නමාගේද පොහෝකරණය සමපූර්ණ වෙයි. පාරිසුඛිය දෙන්නහු විසින් ඡන්දයද දිය යුත්තේය. ඡන්දය දීමෙන් සංඝයාගේ පොහෝ කරණයද සෙසු සංඝකමීද සමපාදනය වෙයි. යමෙක් තෙමේ පොහෝකමීයට ඡන්දය පමණක් දේ නම් තමාගේ පොහෝ කරණය නොවී සංඝ කටයුතුම පමණක් සිඛ වෙයි. පාරිසුඛිය පමණක් දේනම් තමාගේ හා සංඝයාගේ පොහෝ කරණය මුත් සෙසු සංඝකමී නොසැපයෙයි. එහෙයින් පාරිසුඛිය දෙන්නහු විසින් ඡන්දයද දිය යුතු.

111 පචාරණං දමම් පචාරණං මෙ හර පචාරණං මෙ
ආරොවෙහි මමඤ්ඤාය පචාරෙහිති පචාරණා දානබ්බා

පචාරණං දමම් පචාරණං මෙ හර පචාරණං මෙ ආරොවෙහි මමඤ්ඤාය පචාරෙහි ඉති, පචාරණං දමම් =පෙ= පචාරෙහි යි; පචාරණා, පවුරුණු නොමෝ; දානබ්බා, දියයුත්තිය

(පචාරණං, පවුරුණු; දමම්, දෙමි; මෙ, මාගේ; පචාරණං, පවුරුණු; හර, ගෙණියව; මෙ, මාගේ; පචාරණා, පවුරුණු; ආරොවෙහි, සංඝයාට කියව; මමඤ්ඤාය, මා පිණිස; පචාරෙහි, පවරව;)

සං: 1 පවාරණං දමමි

පවුරුණු දෙනු කාමති භික්‍ෂුව විසින් අත් භික්‍ෂුවක් කර එළඹ බඩාඤ්ජලීව උකහුටුකයෙන් හිද යථොක්ත වාක්‍ය තුන් යලක් බැණ පවුරුණු දියයුත්තිය. පවුරුණු දෙන්නහු විසින් ඡන්දය දිය යුතු වේ පවුරුණු ගෙනයන භික්‍ෂුව විසින් ශිමාව තුල රැස්වූ සහ මැදට පැමිණ බඩාඤ්ජලීව උකහුටුකයෙන් හිද “නිසො භනෙන භික්‍ෂු සංඝං පවාරෙති දිසෙන වා සුගෙන වා පටිසම්භා ස වා වදතු නං භනෙන සංඝො අනුකම්පං උපාදාය පසාදෙනා පටිකපිසාති. දුකිසම්පි භනෙන නිසො භික්‍ෂු =පෙ= නතිසම්පි =පෙ= පටිකපිසාති”යි සමනනපාසාදිකා වෙති ආනසින් බැණ පැවරිය යුත්තේය. පවුරුණු දන්නහුගේ නම නිසො යන්නට ගලපා වාක්‍ය යෙදිය යුතු වේ

112 ආපනතිදෙසකෙන අභමහනෙන සම්බහුලා නානාවස්ථකා ආපනතියො ආපජ්ජං නා තුම්හමුලෙ පටිදෙසෙමිති වචා පසාසි ආවුසො නා ආපනතියොති පටිගණනනෙනන වුතෙන ආමහනෙන පසාමිති වචා උත පටිගණනනෙන න ආයතිං ආවුසො සංවරෙය්‍යාසිති වුතෙන සාධු සුඬු භනෙන සංවරිසාමිති නික්කතතුං වචා දෙසෙනබ්බා

ආපනතිදෙසකෙන, ඇවැත් දෙසන්නහු විසින්; අභංහනෙන සම්බහුලා නානාවස්ථකා ආපනතියො ආපජ්ජං නා තුම්හමුලෙ පටිදෙසෙමි ඉති, අභං හනෙන =පෙ= පටිදෙසෙමි (හනෙන, වහන්ස; අභං, මම; සම්බහුලා, බොහෝවූ; නානාවස්ථකා, තොයෙක් වසතු ඇත්තාවූ; ආපනතියො, ඇවතුන්ට; ආපජ්ජං පැමිණියෙමි; නා, ඒ ඇවැත්නු; තුම්හමුලෙ, තුම්වහන්සේ හමුවෙහි; පටිදෙසෙමි, අස්වන්නෙමි)යි; වචා, කියා; පසාසි ආවුසො නා ආපනතියො ඉති, පසාසි ආවුසො නා ආපනතියො (ආවුසො, ඇවත; නා අපනතියො, ඒ ඇවැත්නු; පසාසි, දක්නෙහිද)යි; පටිගණනනෙනන, පිළිගන්නහු විසින්; වුතෙන, කිකල්හි; ආම හනෙන පසාමි ඉති, ආම හනෙන පසාමි (හනෙන, වහන්ස; ආම, එයේය; පසාමි, දකිමි)යි, වචා, කියා; උත, නැවත; පටිගණනනෙනන, පිළිගන්නහු විසින්; ආයතිං ආවුසො සංවරෙය්‍යාසි ඉති, ආයතිං ආවුසො සංවරෙය්‍යාසි (ආවුසො, ඇවත; ආයතිං, මත්තෙහි; සංවරෙය්‍යාසි, සංවරයෙහි පිහිටුව)යි; වුතෙන, කිකල්හි; සාධු සුඬු භනෙන සංවරිසාමි ඉති,

සාධු සුඛ හනෙත සංවර්ණාමි (හනෙත, වහන්ස; සාධු සුඛ, සථීර වශයෙන්; සංවර්ණාමි, රක්‍ෂාකරන්නෙමි)යි; තිඝ්ණතො, තුන්යලක්; වතා, කියා; දෙසෙනබ්බා, දෙසිය යුත්තිය.

113 විමතිං ආරොවෙතොන අහමහනො සමබ්බලාසු නානා චක්ඛුකාසු ආපනතිසු වෙමතිකො යද නිබ්බමතිකො භවිස්සාමි හද තා ආපනතියො පටිකරිස්සාමිති තිඝ්ණතො වතා ආරොවෙනබ්බා

විමතිං, සැකඇති ඇවත; ආරොවෙතොන, අස්වන්නහු විසින්; අහමහනො සමබ්බලාසු නානාචක්ඛුකාසු ආපනතිසු වෙමතිකො යද නිබ්බමතිකො භවිස්සාමි හද තා ආපනතියො පටිකරිස්සාමි ඉති, අහමහනො =පෙ= පටිකරිස්සාමි (හනො, වහන්ස; අහං, මම; සමබ්බලාසු, බොහෝවූ; නානාචක්ඛුකාසු, නොයෙක් වස්තු ඇත්තාවූ; ආපනතිසු, ඇවතුන් කෙරෙහි; වෙමතිකො, සැක ඇත්තෙමි; යද, යම් කලෙක්හි; නිබ්බමතිකො, සැකයෙන් පහවූයේ; භවිස්සාමි, වන්නෙමි ද; හද, එකල්හි; තා ආපනතියො, ඒ ඇවතුන්ට; පටිකරිස්සාමි, පිළියම් කෙරෙමි)යි; තිඝ්ණතො, තුන්යලක්; වතා, කියා; ආරොවෙනබ්බා, ඇස්විය යුත්තිය.

114 අජ්ජ මෙ උපොසථො පණණරසො වාතුදදසොති වා අධිඝාමිති තිඝ්ණතො වතා පුග්ගලෙන අධිඝානුපොස ථො කාතබ්බො

අජ්ජ මෙ උපොසථො පණණරසො වාතුදදසොති වා අධිඝාමි ඉති, අජ්ජ මෙ උපොසථො පණණරසොති අධිඝාමි, =හෝ= අජ්ජ මෙ උපොසථො වාතුදදසොති අධිඝාමි (අජ්ජ, අද; මෙ, මාගේ; උපොසථො, උපෝෂ්ඨය; පණණරසො, පණණරසිය වෙයි; ඉති, මෙසේ; අධිඝාමි, ඉටමි) හෝ; තිඝ්ණතො, තුන් යලක්; වතා, කියා; පුග්ගලෙන, පුද්ගලයා විසින්; අධිඝානුපොස ථො, ඉටත් පොහොය; කාතබ්බො, කටයුතුයි.

සං:- 1 අධිඝානුපොසථො

ඉටත් පොහොය වනාහි හුදකලා භික්‍ෂුව විසින් කලයුතු පොහොයකි; ශිමාවක්තූල පුළුකරණයන් කොට නිමාලු භික්‍ෂුව විසින් අත් භික්‍ෂුවක් හුගේ නොපැමිණීම සලකමින් භික්‍ෂුන් ඇතැයි වැටහෙන දිසාවකට උකහුටුකයෙන් බඩාප්ලව හිද පණණරසිය වීම “අජ්ජ මෙ උපොසථො පණණරසොති

අභිසාමි'යිද වාතුදදසිය විනම් “අජ්ජ මෙ උපොසථො වාතුදදසොති අභිසාමි”යිද තෙවරක් බැණ ඉටත් පොහෝ කළ යුත්තේයි.

115 විසු පන පේරෙන පරිසුඛො අහං ආවුසො පරිසුඛොති මං ධාරෙති තිත්තනතුං වත්තබ්බං.

විසු පන, දෙදෙනා අතුරෙන් වතානි; පේරෙන, වැඩිමහළු හිසුව විසින් පරිසුඛො අහං ආවුසො පරිසුඛොති මං ධාරෙති ඉති, පරිසුඛො අහං ආවුසො පරිසුඛොති මං ධාරෙති (ආවුසො, ඇවත; අහං, මම; පරිසුඛො, ඇවතින් පිරිසිදුවූයෙමි; මං, මා; පරිසුඛො ඉති, පිරිසිදු යයි; ධාරෙති, දැනගනුමි)යි; තිත්තනතුං, තුන්යලක්; වත්තබ්බං, කිය යුතුයි.

116 නවකෙනාපි නපේච වත්තබ්බං අහං හන්තෙ මං ධාරෙතාති වචනමෙව විසෙසො.

නවකෙන, නවක හිසුව විසින් ද; නථා එව, ඒ වැඩිමහළු හිසුව මෙන්ම; වත්තබ්බං, කිය යුතුයි අහං හන්තෙ මං ධාරෙතා ඉති අහං හන්තෙ මං ධාරෙතා යන; වචනං එව, කීමම; විසෙසො, වෙනස වේ. (නවකයා විසින් “අහං හන්තෙ පරිසුඛොති මං ධාරෙතා” යනු කියයුතු.)

117 තිසු පන සුණ්ණතු මෙ ආයස්මන්තො අජ්ජපොසථො පණ්ණරසො වාතුදදසොති වා යද්දස්මන්තානං පත්තකලං මයං අඤ්ඤමඤ්ඤං පාටිසුඛි උපොසථං කරෙය්‍යා මාති ඤාතීං සප්පඤා පටිපාටියා වුත්තනසෙනෙව පාටිසුඛි උපොසථො කාතබ්බො.

තිසු පන, හිසුවත් තිදෙනා අතුරෙන් (හිසුවක් විසින්) සුණ්ණතු මෙ ආයස්මන්තො අජ්ජපොසථො පණ්ණරසො ඉති වා, සුණ්ණතු මෙ ආයස්මන්තො අජ්ජපොසථො පණ්ණරසො (ආයස්මන්තො, ආයුෂමත්ති; මෙ, මාගේ වචනය; සුණ්ණතු, අසත්වා; අජ්ජ, අද; උපොසථො, පොහොය තෙමේ; පණ්ණරසො, පණ්ණරසිය වෙයි) කියා හෝ; වාතුදදසො ඉති වා, සුණ්ණතු මෙ ආයස්මන්තො අජ්ජපොසථො වාතුදදසො කියා හෝ; යද්දස්මන්තානං පත්තකලං මයං අඤ්ඤමඤ්ඤං පාටිසුඛි උපොසථං කරෙය්‍යාම ඉති, යද්දස්මන්තානං -පෙ= කරෙය්‍යාම (ආයස්මන්තානං, ආයුෂමතුන්ට; පත්තකලං, සුදුසුකල් ඇත්තාවූ

කම් තෙමේ; යදි, ඉදින් වන්නේ නම්; මයං, අපි; අඤ්ඤමඤ්ඤං, ඔවුනොවුන්; පාරිසුඛි උපොසථං, පිරිසිදු පොහොය; කරය්‍යාම, කරමනයි; ඤාතං, ඤාතිය; ඨපෙතා, තබා; පටිපාටියා, වැඩිමහළු පිළිවලින්; වුත්තනසෙන එව, කියනලද ක්‍රමයෙන්ම; පාරිසුඛි උපොසථං, පිරිසිදු පොහොය තෙමේ; කාතබ්බො, කටයුත්තේයි.

සං:- 1 පාරිසුඛි උපොසථං

පාරිසුඛි උපොසථං වනාහි ශිමාවෙක්තුල පුච්ඡකරණයන් කොට නිමාලු භික්ෂු ගණයා විසින් ඤාතිය තබා හෝ නොතබා කල යුත්තකි දෙදෙනෙක් කෙරෙහි ඤාතිය නොතබා ද හුන් දෙනෙක් සතරදෙනෙක් කෙරෙහි ඤාතිය තබාද මෙම පාරිසුඛි උපොසථං කලයුතු වේ. “ඡය පාරිසුඛි ව සංඝ මජ්ඣෙක සෙව ආගමස්සි න ගණමස්සං.” යි පාලිවුත්තකවිතය ටිකා හෙයින් ඡයපාරිසුඛි ගණර්ම සහමාදට මුත් ගණයා මාදට නොවන බැව් සැලකිය යුත්තේයි.

118 අජ්ජ මෙ පචාරණා පණණරසී වාතුදදසීති වා අධිසාමිති තික්කතතුවං වතා එතෙන පචාරෙතබ්බං

අජ්ජ මෙ පචාරණා පණණරසීති අධිසාමිති වා, අජ්ජ මෙ පචාරණා පණණරසීති අධිසාමි (අජ්ජ, අද; මෙ, මාගේ; පචාරණා පවුරුණු තොමෝ; පණණරසී ඉති, පණණරසී යයි; අධිසාමි ඉටම්) යි හෝ; වාතුදදසීති අධිසාමිති වා, අජ්ජ මෙ පචාරණා වාතුදදසීති අධිසාමි යි හෝ; තික්කතතුවං, හුන්ගලක්; වතා, කියා; එතෙන, එක භික්ෂුව විසින්; පචාරෙතබ්බං, පැවරිය යුතු.

119 විසු පන ථෙරෙන අහං ආවුසො ආයස්මන්තං පචාරෙමි දිසෙන වා සුනෙන වා පරිසඤ්ඤාය වා වදන්තං ආයස්මා අනුකම්පං උපාදය පස්සනො පටිකරිස්සාමිති තික්කතතුවං වතා පචාරෙතබ්බං

විසු පන, භික්ෂුන් දෙදෙනෙකු අතුරෙන් වනාහි; ථෙරෙන, වැඩිමහළු භික්ෂුව විසින්; අහං ආවුසො ආයස්මන්තං පචාරෙමි දිසෙන වා සුනෙන වා පරිසඤ්ඤාය වා වදන්තං ආයස්මා අනුකම්පං උපාදය පස්සනො පටිකරිස්සාමි ඉති, අහං ආවුසො = පෙ = පටිකරිස්සාමි (ආවුසො, ඇවත; අහං, මම; ආයස්මන්තං, ආයුෂ්මත්හු; පචාරෙමි, පවරමි (ආරාධනා කරමි) ආයස්මා,

ආයුෂ්මත් නෙමේ; මං, මට; දිසෙන වා, දැකීමෙන් හෝ; සුතෙන වා, ඇසීමෙන් හෝ; පරිසංකාය වා, සැක ඇති බැවින් හෝ; අනුකම්පං, කරුණාව; උපාදාය, කරුණකොට ගෙන; වදනු, කියන්නේවා; පසුගෙනා, වරද දක්නෙමි; පරිකරිසාමි, පිළියම් කෙරෙමි) යි; තිකඛනතුං, තුන්සලක්; වතා, කියා; පවාරෙන තබං, ආරාධනා කළ යුත්තේයි.

120 නවකෙනාපි නපෙව චන්තබ්බං භගෙනති චචනමෙව විසෙසො

නවකෙන අපි, නවක භික්ෂුව විසිනුදු; නපා එව, එසේ ම; චන්තබ්බං, කියයුතුයි; භගෙන ඉති, භගෙන යන; චචනං එව, චචනයම; විසෙසො, වෙනසයි.

121 තිසු වා චතුසු වා පන සුණනතු මෙ ආයසමනො අජ්ජ පචාරණා පණණරසී වාතුද්දසීති වා යදායසමනානං පත්තකල්ලං මයං අඤ්ඤමඤ්ඤං පචාරෙය්‍යාමාති ඤතතිං ධපෙඨා ථෙරෙන අහං ආවුසො ආයසමනො පචාරෙමි දිසෙන වා සුතෙන වා පරිසංකාය වා වදනතු මං ආයසමනො අනුකම්පං උපාදාය පසුගෙනා පටි කපිසාමිති තිකඛනතුං වතා පවාරෙනබ්බං.

තිසු වා, තුන්දෙනෙක් අතුරෙහි හෝ; චතුසු වා පන, සතර දෙනෙක් අතුරෙහි හෝ; සුණනතු මෙ ආයසමනො අජ්ජ පචාරණා පණණරසී ඉති වා, සුණනතු මෙ ආයසමනො අජ්ජ පචාරණා පණණරසී (ආයසමනො, ආයුෂ්මත්හු තුමු; මෙ, මා කියන්නක්; සුණනතු, අසත්වා; අජ්ජ, අද; පචාරණා, පවුරුණු තොමෝ; පණණරසී, පණණරසිය වෙයි) කියා හෝ; වාතුද්දසී ඉති වා, සුණනතු මෙ =පෙ= වාතුද්දසී කියා හෝ; යදායසමනානං පත්තකල්ලං මයං අඤ්ඤමඤ්ඤං පචාරෙය්‍යාම ඉති, යදා =පෙ= පචාරෙය්‍යාම යි; ඤතතිං ධපෙඨා, ඤතතිය තබා; ථෙරෙන, වැඩිමහළු භික්ෂුව විසින්; අහං ආවුසො ආයසමනං පචාරෙමි දිසෙන වා සුතෙන වා පරිසංකාය වා වදනතු මං ආයසමනො අනුකම්පං උපාදාය පසුගෙනා පරිකරිසාමි ඉති, අහ =පෙ= පරිකරිසාමි යි; තිකඛනතුං, තුන්සලක්; වතා, කියා; පවාරෙනබ්බං, පවරිය යුත්තේයි.

122 නවකෙන පි නපෙව පටිපාටියා පචාරෙනබ්බං භගෙනති චචනමෙව විසෙසො

නවකෙති පි, නවක භික්‍ෂුව විසිනුදු; තථා එව, වැඩිමල් භික්‍ෂුව සේම; පටිපාටියා, පිළිවෙලින්; පචාරෙතබ්බං, පැවරිය යුතු; භනෙන ඉති, භනෙන යන; වචනං එව, වචනයම; විසෙසො, වෙනසයි.

123 වතුනි අධිකෙසු පන සුණාතු මෙ ආවුසො සංඝො අජ්ජ පචාරණා පණණරසී වාතුදදසීති වා යදි සංඝස්ස පනත කලං සංඝො පචාරෙය්‍යානි ඤාතං ධරෙතො වුඩ්ඪි නරෙන සංඝං ආවුසො පචාරෙමි දිසෙන වා සුනෙන වා පරිසංකාය වා වදතු මං සංඝො අනුකම්පං උපාදාය පස්සනෙනා පටිකරිස්සාමිති නිකංඛතං වතො පචාරෙ තබ්බං.

වතුනි, සතර දෙනෙකුට වඩා; අධිකෙසු, අධිකවූ භික්‍ෂු සමූහයා අතුරෙන්; වුඩ්ඪිතරෙන පන, වැඩිමහලු භික්‍ෂුව විසින් වනාහී; සුණාතු මෙ ආවුසො සංඝො අජ්ජ පචාරණා පණණරසී ඉති වා, සුණාතු මෙ ආවුසො සංඝො අජ්ජ පචාරණා පණණරසී (ආවුසො, ඇවැත්නි; සංඝො, සංඝ නෙමේ; මෙ, මාගේ වචනය; සුණාතු අසනසේක්වා; අජ්ජ, අද; පචාරණා, පවුරුණු නොමේ; පණණරසී, පණණරසිය වෙයි. කියා හෝ; වාතුදදසී ඉතිවා, සුණාතු =පෙ= වාතුදදසී කියා හෝ; යදිසංඝස්ස පනතකලං සංඝො පචාරෙය්‍ය ඉති; යදි =පෙ= පචාරෙය්‍ය (සංඝස්ස, සංඝයා හට; පනතකලං, සුදුසු කල් ඇති කමියක් නෙමේ; යදි, ඉදින් වන්නේ නම්; සංඝො, සංඝ නෙමේ; පචාරෙය්‍ය, පවරන්නේය)යි; ඤාතං ධරෙතො, ඤාතය තබා; සංඝං ආවුසො පචාරෙමි දිසෙන වා සුනෙන වා පරිසංකාය වා වදතු මං සංඝො අනුකම්පං උපාදාය පස්සනෙනා පටිකරිස්සාමි ඉති, සංඝං ආවුසො =පෙ= පටිකරිස්සාමි (ආවුසො, ඇවැත්නි; සංඝා, සංඝයාට; පචාරෙමි, ආරාධනා කරමි; සංඝො, සංඝ නෙමි; මං, මට; අනුකම්පා, කරුණාව; උපාදාය, කරුණකොට ගෙන; දිසෙන වා, දැකීමෙන් හෝ; සුනෙන වා, ඇසීමෙන් හෝ; පරිසංකාය වා, සැක කිරීමෙන් හෝ; (වරදක් ඇත්නම් එය) වදතු, කියනසේක්වා; පස්සනෙනා, වරද දක්නෙමි; පටිකරිස්සාමි, පිළියම් කරන්නෙමි යි; නිකංඛතං, තුන්යලක්; වතො, කියා; පචාරෙතබ්බං පැවරිය යුත්තේයි.

124 නවකෙතිපි නපෙච පටිපාටියා සංඝං භනෙන පචාරෙමි දිසෙන වා සුනෙන වා පරිසංකාය වා වදතු මං සංඝො අනුකම්පං උපාදාය පස්සනෙනා පටිකරිස්සාමිති නිකංඛතං වතො පචාරෙතබ්බං.

නිසිතා මූලසිකාව.

තවකෙහි අපි, තවකයන් විසිනුදු; තථා එව, වැඩිමහලු
හිඤ්ඤත් මෙන්ම; පටිපාටියා, පිළිවෙලින්; සංඝං හනෙන පචාරෙමි
දිසෙන වා සුතෙන වා පරිසංඝාය වා වදනු මං සංඝො අනුකම්පං
උපාදාය පසාදෙනා පටිකරිසාමි ඉති, සංඝා = පෙ = පටිකරිසාමි
හි; නිකඛන්තං, තුන්යලක්; වචා, කියා; පචාරෙනබ්බං, පැවරිය
යුතුයි.

සං:- 1 සංඝං හනෙන පචාරෙමි

“පචාරණනති නිසෙබ්බං වා කාමාදානං වා”යි බබ්බ නීති
හෙයින් කාමාදානය හෙවත් තමා කෙරෙහි දෙස් දැක්වීමෙහිලා
කාමැත්තදීම මෙහි පචාරණ නම්. සංඝගණ පුද්ගලාදී තව
වැදූරැම් පචාරණයන් අතුරෙන් පඤ්ඤාතිරෙකපඤ්ඤාවගී සංඝයා
හමුවෙහි ඤාතිය තබා පැවරීම සංඝපචාරණ නම් වන්නේයි.
අඤ්ඤමඤ්ඤානුලොමතා ආපනතිවුදානතා විනයපුරෙකාරතාවන්
පෙරවුකොට දිස්සුනපරිසංඝාය සංඝායාන සථානත්‍රයෙන් පැවරිය
යුතු බව භාග්‍යවත්තු විසින් වස්විසු හිඤ්ඤත්ට අනුදාන වදලහ.
ඔවුනොවුන් වරද කීමෙහි සුදුසු බව අඤ්ඤමඤ්ඤානුලොමතා නම්.
“වදනු මං සංඝො” (වදනතු මං ආයසමනො)යි බණන්තනුව
අඤ්ඤමඤ්ඤානුලොමතා ලැබෙන හෙයින් ඇතිවරද කියහැකි වේ.
එසේ අඤ්ඤමඤ්ඤානුලොමතා නොලබන්නෙකුට ඇතිවරද කිය
නොහේ. මෙකී අඤ්ඤමඤ්ඤානුලොමතාව සංඝගණ පවුරුණුයෙහි
ලැබේ. අබිදානයෙහි නො ලැබේ. ඇවතින් මිදීම ආපනති
වුදානතා නම්. “වදනු මං සංඝො”යි පුගලසමමුඛතා බණන්නේ
ඇවතින් මිදේ. වස්විසු හිඤ්ඤත්ට පචාරණය නොකිරීමෙන්
සිදුවන දුකුලාවෙන් මිදීම මෙහි ඇවතින් මිදීම වේ. ඇවතින්
මිදුනේ හික්මීම පෙරවුකොට හැසිරෙන්නෙක් වීමෙන් විනය
පුරෙකාරතාද ලැබේ. සංඝගණ පුද්ගලාදී හැම පවුරුණුයෙහිම
ආපනතිවුදානතා විනයපුරෙකාරතාවෝ ලැබෙත්.

මහාවග්ග පාළියෙහි

“අනුජානාමි භික්ඛවෙ වසාං වුදානං භික්ඛුනං නීති යානෙහි
පචාරෙතං දිසෙන වා සුතෙන වා පරිසංඝාය වා සා වො
හවිසාති අඤ්ඤමඤ්ඤානුලොමතා ආපනතිවුදානතා විනය
පුරෙකාරතා”යි

සමන්තපාසාදිකාවෙහි

“අඤ්ඤමඤ්ඤානුලොමනාති, අඤ්ඤමඤ්ඤං වන්තං අනුලොම
භාවො වදනතු මං ආයසමනොති හි වදනං සංඝො හොති
කිඤ්ඤි වන්තං න ඉතරං = ආපනතිවුදානතා විනය
පුරෙකාරතාති ආපනතිහි වුදානභාවො විනයං පුරතො
කාසො වරණභාවො වදනතුමං ආයසමනොති හි එවං
වදනො ආපනතිහි වුදානසාති විනයං ව පුරකඛන්තො
විහරතිහි වුදන්ති”.

සං:- 2 වදනු මං සංඝො

“වදනනු මං සංඝො”යි පුගල සමමුඛතාව බහුතියෙන් යෙදුවමනා තන්හි “වදනු මං සංඝො”යි එකතිය යෙදුන. ශාසන ව්‍යවහාරයෙහි සංඝ ශබ්දයාගේ එකතියම බෙහෙවින් අභිමතවූ හෙයින් සංඝා යි තබා සංඝො යි එකතිය යෙදූ බැව් පෙනේ. වදනනු යි බහුතියෙන් බිණිය යුතු වුවත් සංඝ ශබ්දයාගේ එකතියෝග හෙතුවෙන් වදනු යි එකතියම බිණුන. ගණ පවාරණයට වඩා සංඝපවාරණයෙහි වෙනසක් හඟවනු කැමති ආවාසීවරු “වදනනු මං ආයසමනො”යි පෙලෙහි ආපරිදි නොබැණ ‘වදනු මං සංඝො’යි වාක්‍ය බිණුනයි සිතිය හැක. මේ වාක්‍ය ගොජතාව ලිපිනුමජ අනුබසාය කැසි ඇතැම්හු සලකති. ඒ එසේ නොවේ. මෙය බ්‍රහ්මණ්‍ය කාලයටත් පෙර සිට වහරවූ බැව් සමන්තපාසාදිකාවෙහි පවාරණභාරක වාක්‍යයෙන් පෙනේ. (111 වෙනි වාක්‍යයෙහි 1 වෙනි සංලක්‍ෂ්‍ය බලනු) එබැවින් මේ වාක්‍යය බැහැරලිය නොහේ.

“එකභික්‍ෂුසි පාතිමොක්‍කසංවරාදසො සිලහමුභං ධාරෙති රක්ඛති ගොපසනිති සංඝො”යි දැක්වෙන හෙයින් සංඝ ශබ්ද තෙමේ එකභික්‍ෂුවද වාච්‍යකෙරේ. එහෙයින් මෙහි සංඝශබ්දයාගේ පුද්ගල වාචිකහෙතුවෙන් අඤ්ඤමඤ්ඤනුලොමනා ආපත්ති වුදානනා විනයපුරෙකධාරතාවන් ලැබීමෙන් පවාරණසුඛය සැලසේ. මෙහි සංඝ ශබ්දයාගේ සමුඛවාචිකය සලකා නම් එකී සමමුඛතාවෙන් බාහ්‍යවීමෙන් පවාරණ දූෂ්‍යය වේ.

තවද ඤාතිඤාතිදුකියාදී සියලු සංඝ කමීයන්හි සංඝ සමමුඛතා ධම්මසමමුඛතා පුගලසමමුඛතා විනයසමමුඛතා යි සතර සමමුඛතාවෝ ලැබිය යුත්තානුය. එහෙයින් මෙම සංඝපවාරණයෙහිද එම සතරසමමුඛතා ලැබිය යුතුමය. “සංඝං හනොන පචා රෙමි”යි වාක්‍යාරම්භයෙහි සංඝයාට පවරමිසි දැන්වීමෙන් සංඝ සමමුඛතාද “දිඝේන වා සුනොන වා පටිසංඛතාය වා”යි බැණ යථාධර්ම හෙලිකිරීමෙන් ධම්මසමමුඛතාද “වදනු මං සංඝො”යි බැණ දෙස්දැක්වීමේ බලය පුද්ගලයන් කෙරෙහි ඉදිරිපත් කිරීමෙන් පුගල සමමුඛතාද “පසංගොනො පටිකට්ඨොමි”යි බැණ විනය පෙරවූ හැසිරීම හෙලිකරණ හෙයින් විනයසමමුඛතාද යි සතර සමමුඛතාවෝ මෙසේ මෙහිදු යෙදීපවත්තාහ. යථොක්ත සතර සමමුඛතාවෙන් පොෂකයවූ හෙයින් “සංඝං හනොන පචාරෙමි” =පෙ=වදනුමං සංඝො =පෙ= පටිකට්ඨොමි” යන මූලශික්‍ෂා පාඨයද පවාරණයෙහි යෙදෙන බැව් සැලකියුතු වේ.

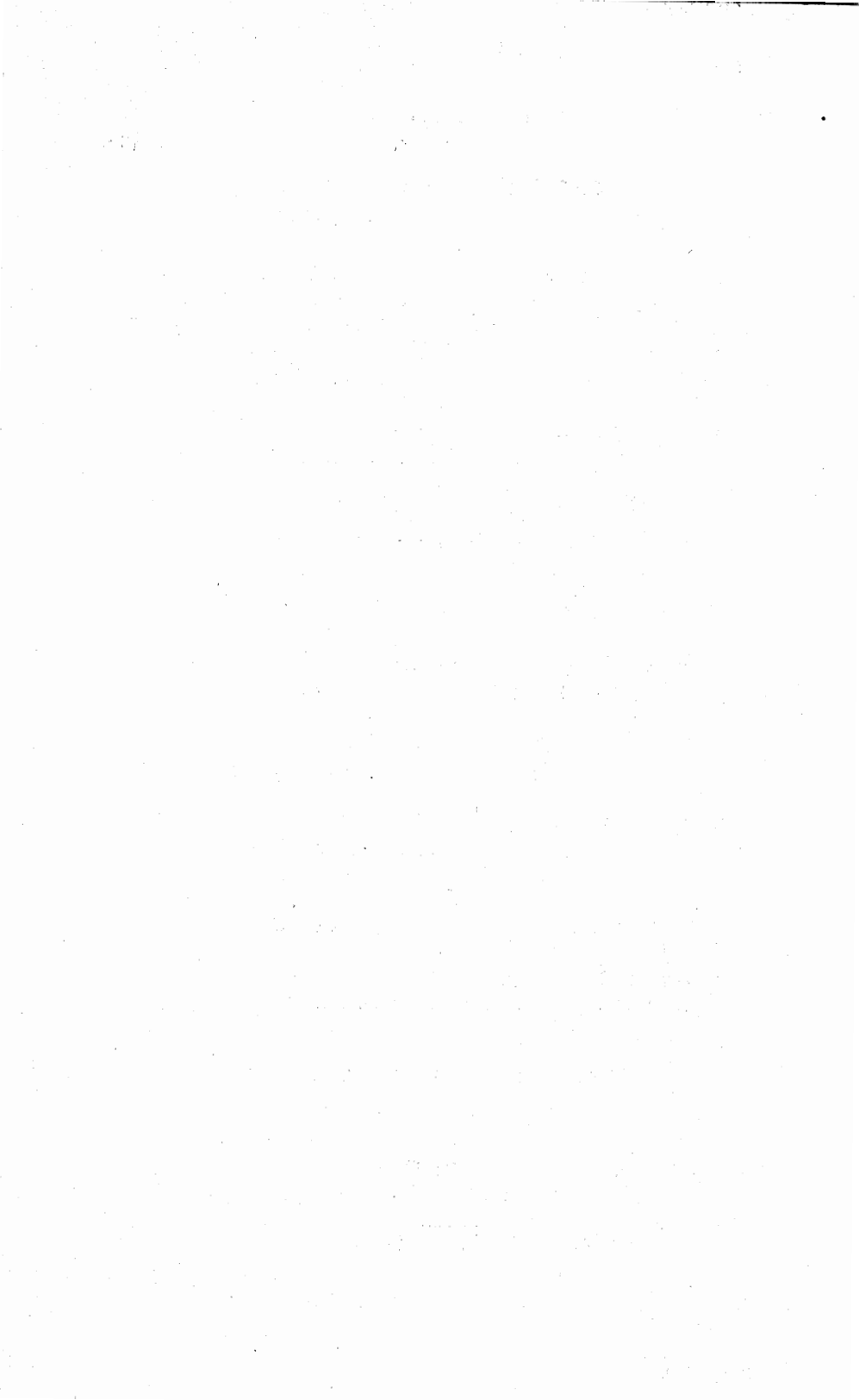
මුද්‍රසික වණිතාවෙහි
වනනාදි නිදේශය යිම.

වංශිකා කතනුසංයුක්තං

- 1 මරමමවිසයානිතා 'නිත්තපෙරපරමපරා
ලඛකායාත්‍රාමරපුර සංහතී සංවිරාජනෙ
- 2 තාය සංහතියා ලඛ පබ්බජ්ජාවොපසම්පදෙ
අභිවුත්තො තාලරුක්ඛා රාමෙ ව වසුබ්බගතකෙ
- 3 බුඞ්මා බුඛවිසයෙ බුඞ් භාසනනරෙසු ව
පෙරො සුගතපාලාබ්‍යො සංඝෙසවසිසුරොහවි
- 4 පච්ඡිමො පුතසිසෙසු සිසුසානියගතෙසවපි
සපිණ්ණො බුද්ධවග්ගෙසු තසුසාවෙරවරසු ව
- 5 සිතාවතත ඉතිකාමෙ ගුණාලඛකාරමවහයො
පුලිතතලාභමසීං නිවාසොධිපතිබුතා
- 6 සුගතදසුනාරාම වාසිකෙන මනිසිතා
අඤ්ඤාසිතො ධම්මපාල ඤාතෙරන වීරවෙනසා
- 7 එඤ්ඤාකසිඤ්ඤකරෙ ජිනතිබ්බතියා සමා
චුසුමති පුණ්ණකෙ පකෙඛ දසමෙ බුඛවාසරෙ
- 8 පාප්‍රිඅභකථාටිකා නයං සමනුවතතං
සමාපෙසිං රවිකාන මුලසික්ඛාස වංශිකං
- 9 යං පුඤ්ඤං පසුතං හොති රවයනෙනතිමං මයා
තෙන පුඤ්ඤන යෙ ලොකා චුසනතු මමනං පදං
- 10 භවනෙත්‍යස්ස කාලසායං සොධයනතු විවකඛණා
සාසනස්ස ධිතත්‍යාය සුඛෙන මනසාසථා.

මුද්‍රණික වංශිකාව සමාප්තයි.

සිඞ්ගරත්න.

මූල සිකිමා පාළි.

නමො නසස භගවතො අරහතො සමමා සමුඛස්ස.

- 1 නකා නාථං පචක්ඛාමි මූලසිකිමං සමාසනො
භික්ඛුනා නවකෙනාදො මූලභාසාය සිකිමා.
- 2 සන්තිමිත්තං පචෙසනොනා භික්ඛු මහනදායෙ චූතො
පචෙසන සිතුඛාරපච්චෙචෙචි සාදිසං.
- 3 අදින්නං මානුසං භණ්ඩං ථෙය්‍යායෙකෙන ආදිසං
පඤ්චිසාවහාරෙසු ගරුකං චෙ චූතො භවෙ
- 4 මනුස්සපාණං පාණොති ජානං වධිකචෙනසා
ජිවිතා යො විශොජෙති සාසනා සො පරාජිකො
- 5 කානාදිහෙදං හදයෙ අසන්නං
අඤ්ඤපදෙසඤ්ඤ විනාබිමානං
මනුස්සජාතියං වදෙය්‍ය භික්ඛු
ඤ්ඤතකම්මෙණ තෙන පරාජිකොති.

පාරාජික නිද්දෙසො නිච්ඡිනො.

- 6 මොචෙතුකාමචිත්තෙන උපකක්ඛමි විමොචයං
සුඤ්ඤමඤ්ඤත්තු සුපිනා සමණො ගරුකං චූසෙ
- 7 කායසංසග්ගරුගෙන මනුස්සිත්ථිං පරාමසං
ඉත්තිසඤ්ඤි උපකක්ඛමි සමණො ගරුකං චූසෙ
- 8 දුඤ්ඤලවාචාසාදෙන මග්ගං වා රබ්භ මෙට්ඨනං
ඔභාසනොනා මනුස්සිත්ථිං සුණමානං ගරුං චූසෙ
- 9 වණ්ණං වක්ඛාත්තනො කාම පාරිවරියාය මෙට්ඨනං
ඉත්ති මෙට්ඨනරාගෙන යාවමානො ගරුං චූසෙ
- 10 සන්දෙසං පටිගණ්ඨිකා පුරිසස්සිත්ථියා පි භා
විමංසිත්ථිං ගරං පච්ඡා සමණො ගරුකං චූසෙ
- 11 වාචෙතුකාමො චොදෙනොනා අමූලනිම්මචත්ථුනා
චොදපයං වා සමණො සුණමානං ගරුං චූසෙ
- 12 ලෙසමත්තමුපාදාය අමූලනිම්මචත්ථුනා
වාචෙතුකාමො චොදෙනොනා සුණමානං ගරුං චූසෙ

ගරුකාපත්තිනිද්දෙසො නිච්ඡිනො.

- 13 විකප්පනමධිසාන මකඤ්ඤාලවිවරං
දසාහමතිමාපෙති තස්ස නිස්සංගියං සියං
- 14 භික්ඛුසමමුතියාඤ්ඤානු නිව්වරමධිසිතං
එකාහමතිමාපෙති නිස්සංගි සමයං විතා
- 15 අඤ්ඤාතිකා භික්ඛුණියා පුරාණවිවරමපන
ධොවාපෙති රජාපෙති ආකොටාපෙති තං සියං
- 16 අඤ්ඤාතිකා භික්ඛුණියා හත්තො කිඤ්චි මූලකං
අදකා විවරාදුනෙ නිස්සංගියමුදිරිතං
- 17 අප්පචාරිතමඤ්ඤාතිං විඤ්ඤාපෙන්නස්ස විවරං
අඤ්ඤානු සමයං තස්ස නිස්සංගියමුදිරිතං
- 18 රජතං ජාතරූපං වා මාසකං වා කභාපණං
ගණෙතස්ස වා ගණනාපෙය්‍ය නිස්සංගි සාදිසෙය්‍ය වා
- 19 පරිවතෙතස්ස නිස්සංගි රජතාදිවතුබ්බිං
කප්පිතං කප්පිතෙතාපි ධපෙකා සහධමුචිතෙ
- 20 විකප්පනමධිසාන මකඤ්ඤානු පමාණිකං
දසාහමතිමාපෙති පතතං නිස්සංගියං සියං
- 21 පඤ්චබ්බන්තො උත පතො සති පරමපන
විඤ්ඤාපෙති නවං පතතං තස්ස නිස්සංගියං සියං
- 22 පටිකගෙකා භුඤ්ජන්තො සප්පිතෙලාදිකමපන
සත්තාහමතිමාපෙති තස්ස නිස්සංගියං සියං
- 23 භික්ඛුස්ස විවරං දකා අවජ්ඣන්තස්ස තමපුත
සකාසඤ්ඤාය නිස්සංගි අවජ්ඣපයතො පි වා
- 24 අප්පචාරිතමඤ්ඤාතිං සුතතං යාවිස විවරං
වායාපෙන්නස්ස නිස්සංගි විතා ඤ්ඤාතිපචාරිතෙ
- 25 ජාතතො භික්ඛුසංඝස්ස ලාභං පරිණතමපන
අත්තතො පරිණාමෙති තස්ස නිස්සංගියං සියං

නිස්සංගි පාවිතතිස් නිදද්දසො නිසිතො.

- 26 සමපජානමුසාවාදෙ පාවිතතියමුදිරිතං
භික්ඛුං ව ඔමසන්නාස්ස පෙසුඤ්ඤාභරණෙපිච
- 27 ධපෙකා භික්ඛුණිං භික්ඛුං අඤ්ඤානු පිටකතතයං
පදසො ධමමං හණන්තස්ස පාවිතතියමුදිරිතං
- 28 අනුපසමපතොනොනෙව සසිකාන තිරතතියං
පාවිතති සහසෙය්‍යයාය වතුකං ගතෙ පුත

- 29 ඉතියා එකරතනමි සෙය්‍යං කප්පයනොපි වා
දෙසෙනාසං විනා විඤ්ඤං ධම්මං ව ජප්පදුතතරිං
- 30 දුච්ඡුලං භික්ඛුනො වජ්ජං භික්ඛුසම්මුතියා විනා
අභික්ඛුනො වදනාසං පාවිතතියමුදිරිතං
- 31 බණ්ණෙය්‍ය වා බණ්ණාපෙය්‍ය පඨවිඤ්ඤා අකප්පියං
භූතගාමං විකොපෙය්‍ය තස්ස පාවිතතියං සියා
- 32 අණ්ණාකාසෙතුමඤ්ඤාදිං කච්චා සඤ්ඤාදිකං
සංසිකං යාති පාවිතති අකච්චා පුච්ඡනාදිකං
- 33 සංසිකාවසථෙ සෙය්‍යං කච්චා සඤ්ඤාදිකං
අකච්චා පුච්ඡනාදිං යො යාති පාවිතති තස්සපි
- 34 ජාතං සප්පාණකං තොයං පාවිතති පරිභුඤ්ඤා
අඤ්ඤාතිකා භික්ඛුණ්ණියා ධම්මෙහි පාරිවට්ටකං
- 35 විවරං දෙති පාවිතති විවරං සිඛ්ඛනොපි ව
අතිරිතං අකාරොති පචාරොතින භුඤ්ඤානො
- 36 භික්ඛුං ආසාදනාපෙකෙහි පචාරෙති පචාරිතං
තතිරිතොති භුතො තු පාවිතතියමුදිරිතං
- 37 සනතිධිභොජනං භුඤ්ඤා විකාලෙ යාවකාලිකං
භුඤ්ඤානො වාපි පාවිතති අභිලානො පණ්ණිතකං
- 38 විඤ්ඤාපෙකොති භුඤ්ඤාය සප්පිහතනාදිකමපි ව
අපට්ඨගතිනං භුඤ්ඤා දුග්ගකථොදකං විනා
- 39 තිත්ථියස්ස දදෙ කිඤ්චි භුඤ්ඤාතබ්බං සහස්සනො
තිස්සජ්ජං වා රහො කප්පො මාතුගාමෙහි වෙකනො
- 40 සුරාමෙරයපානොපි පාවිතතියමුදිරිතං
අභිභූලිපනොදකො වාපි හසධම්මෙපි වොදකො
- 41 අනාදරෙපි පාවිතති භික්ඛුං භික්ඛුසමොපි වා
හයානකං කථං කච්චා දස්සෙත්ථා වා හයානකං
- 42 ධම්මෙහි පට්ඨයං කිඤ්චි අභිලානො ජලෙය්‍ය වා
ජොතිං ජලාපයෙය්‍ය වා තස්ස පාවිතතියං සියා
- 43 කප්පබිඤ්ඤා මනාදාය නවවිවරයොගිතො
හසාපෙකසං පාවිතති භික්ඛුනො විවරාදිකං
- 44 අපනෙත්ථා නිධෙතාසං නිධාපෙතාසං වා පුත
ජාතං පාණං මරනාසං නිරවජාතගතමපි ව
- 45 ජාදෙතුකාමො ජාදෙති දුච්ඡුලං භික්ඛුනොපි ව
ගාමනාරගතාසංපි සංවිධායිත්ථියා සහ
- 46 භික්ඛුං පහරතො වාපි තලසතතිකමුග්ගිරො
වොදෙති වා වොදපෙති ගරුකාමුලකොති

47 කුකකුච්චුප්පාදනෙ වාපි භණ්ඩනත්තප්පසස්සතිං
සොත්තං භණ්ඩනජාතානං යාති පාවිතතියං සියං

48 සංඝස්ස ලාභං පරිණාමිතතතු
තාමෙති යො තං පරපුගෙලස්ස
පුච්ඡං අකත්වා පිච සන්තතිකල්පං
පාවිතති ගාමස්ස ගතෙ විකාලෙ

සුඛපාවිතතිය නිදද්දසො නිසීනො.

- 49 සංඝිකං ගරුභණ්ඩං යො දෙත්‍යස්සස්ස ඉස්සරො
ථුල්ලච්චයං යථාචක්ඛු ථෙය්‍යා පාරුජිකාදිපි
50 කුසාදිමයචිරාති කම්බලං කෙසවාළුජං
සමයං විතා ධාරයතො ලුකපකඩාජිතකඛිපං
51 සන්තමෙම වජ්ජිකමෙම සන්තිමිත්තං ව ඡිඤ්ඤා
ථුල්ලච්චයං මනුස්සානං මංසාදිභොජනෙපි වා
52 කදලෙරකකභද්‍රස්සාති පොත්තං සබ්බනිලකං
සබ්බපිතාදිකං වාපි ධාරයන්තස්ස දුක්ඛං
53 හත්තිස්සුරගසොණානං සීග්ග්‍යගස්ච්ඡදිපිතං
තරච්ඡස්ස ව මංසාදිං උද්දිස්සකතකමපි ව
54 අනාපුච්ඡතමංසඤ්ච භුඤ්ඤා තො දුක්ඛං සියං
යථානුපුබ්බං භික්ඛාන දකතිත්තාදිකං වජේ
55 සහසාචුබ්බජිකාන පවිසෙ නිකම්බමෙය්‍ය වා
වච්චපස්සාවකුටිකං විතා උක්කාසිකං විසෙ
56 නික්ඛන්තොතො කරෙ වච්චං දන්තකඨං ව බාදයං
වච්චපස්සාවදෙඤ්ඤිතං බහිවච්චාදිකං කරෙ
57 බරෙත වාවලෙබෙය්‍ය කඨමපාතෙය්‍ය කුපකෙ
උභතං ව නධොවෙය්‍ය උක්කාපං ව නසොධෙය්‍ය
58 දකතිච්චං කරොන්තස්ස කත්වා චපුච්චති ව
අනාජකිඨො ව ථෙරෙත පාතිමොකම්බපි උද්දිසෙ
59 අනාපුච්ඡාය පඤ්ඤස්ස කථනෙ විස්සජ්ජනෙපි ව
සජ්ඣායකරණේ දීප ජාලනෙ විජ්ඣාපනෙපි ව
60 වාතපානකවාචාදිං විවරෙය්‍ය ථකෙය්‍ය වා
වඤ්ඤාදිං කරෙ නසොගාමනං භොජනාදිකං
61 පරිකමමං කරෙ කාරෙ තිප්පිච්ඡන්තකං විතා
කායං නහායං සංසෙය්‍ය කුමෙඛි ථමෙත තරුමති වා
62 කුරුච්ඡකසුත්තොත අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස කායතො
අභිලානො බහාරාමෙ චරෙය්‍ය සඋපාහණො
63 උපාහණං යො ධාරෙත් සබ්බනිලාදිකමපි ව
තිමිත්තං ඉත්තියා රත්තො මුඛං වා භික්ඛදායියා

- 64 උරුමානසඤ්ඤි අඤ්ඤාසං පතතං වා අත්තනො මුඛං
ආදුසාදිමති පසෙසයා උච්චාසනමහාසනෙ
- 65 නිසජ්ජාදිං කරොන්තස්ස දුක්ඛවං වතුනෙපි ව
උක්ඛිත්තානුපසම්පන්න නානාසංවාසකාදිනං
- 66 එකතො පණ්ඩනිජීති උභතො බ්‍යජ්ජෙන වා
දීඝාසනෙ නිසීදෙයා අදීඝෙ ආසනෙ පත
- 67 අසමානාසනිකෙන මඤ්චපීඨෙ සයෙයා වා
කුලසංගහත්ථං දදතො ඵලපුථාදිකමපි ව
- 68 ගන්තිමාදිං කරෙ කාරෙ ජනවාරිතපච්චයෙ
පරිභූඤ්ජයා අබ්‍යතෙනා අනිස්සාය වසෙයා වා
- 69 අනුඤ්ඤාතෙති අඤ්ඤාසං හෙසජ්ජං වා කරෙ වදෙ
කරෙ සාපනතිකො භීකු උපොසථපවාරණං
- 70 වාරබ්බාදිකො ණානෙ පරිවත්තකවාටකං
අපිඨාය විනා භොගං නියොගං වා සයෙ දිවං
- 71 ධඤ්ඤිජිරුපරතනං ආවුඛිජිපසාධනං
තුරියහණං ඵලං රුකෙඛ පුබ්බණ්ණොදිං ව ආමසෙ
- 72 සසිඤ්ඤාදකතෙලෙති ඵණහත්ථණෙති වා
කෙසමොසණහතෙකාසමීං භාජනෙ භුඤ්ජනෙපි ව
- 73 එකත්ථරණපාපුරණං සයෙයස්සං වෙකමඤ්චකෙ
දන්තකථං ව බාදෙයා අබිකුනං පමාණතො
- 74 යොජෙති යොජාපෙති නච්චිතිනං ව වාදිනං
දස්සනං සවණං තෙසං කරොන්තස්ස ව දුක්ඛවං
- 75 විහාදිරොපිමෙ වාපි බතිපාකාරකුඛානෙ
චච්චාදිජසිස්තාදිමති දීඝකෙසාදිධාරණෙ
- 76 නබමට්ටකරාදිමති සමබාධෙ ලොමහාරණෙ
පරිකම්මකනං භූමිං අකකමෙ සඋපාහණො
- 77 අබොතඅලලපාදෙති සංඝිකං මඤ්චපීඨකං
පරිකම්මකනං භිත්තිං ආමසන්තස්ස දුක්ඛවං
- 78 සංඝාටියාපි පලලෙසෙ දුපපභුඤ්ජයා විවරං
අකායබ්බානො ගාමං චජෙ කතීන චච්චකං
- 79 නාවමෙයදුදකෙ සනෙත සමාදෙයා අකපපියෙ
දෙසනාරොවනාදිමති සභාගාපනතියාපි ව
- 80 වසෙ වස්සං විසංවාදෙ සුඛවිතෙත පටිස්සවං
වස්සං වසිත්වා ගමනෙ අනනුඤ්ඤාත කිච්චතො.

- 81 විනා පදං තරුස්සුඛං පොරිසමාහිරුහණේ
අපරිසූඛාවනොධානං වජේ තං යාවනො නදෙ
- 82 අත්තනො ඝාතනෙ ඉති රූපාදිං කාරයෙය්‍ය වා
තිත්වා මාලාදිතං විත්තං ජාතකාදිං සයං කරෙ
- 83 භුඤ්ජන්තමුද්දානසංසාරාදිසු නිසිදනො
වුසිසානං පන ඔකාසං අදච්ඡා වාපි දුක්ඛං
- 84 යානාදිමහිරුහෙය්‍ය කල්ලකො රතනත්තයං
ආරබ්‍හ දවෙ වදෙඤ්ඤ පරිසායොපලාලනෙ
- 85 කායාදිං විවරිත්වාන භික්ඛුණීනං නිදස්සයෙ
වාචෙ ලොකායතං විජ්ජං පලිතං ගණනාපෙය්‍ය වා
- 86 යත්ත කත්ථි පෙළායං භුඤ්ජනො පත්තභත්තකො
වාතපාතකවාටං වා පණාමෙ සොදකමුච්චි
- 87 උණේහය්‍ය පටිසාමෙය්‍ය අතිඋණේහය්‍ය වොදකං
ඔපෙය්‍ය භූමියං පත්තං අබ්‍ඛික වා මඤ්චපිඨකෙ
- 88 මිඝනෙහ පරිහ රුහිනෙහ පාදෙ ජතෙන ඔපෙය්‍ය වා
වලකාදිං ඔපෙ පතෙන පතෙන වා භත්තධොවනෙ
- 89 පතෙන නිගරන්තස්ස උච්ඡිඬවුදකමපි ව
අකපපියමපි පත්තං වා පරිභුඤ්ජෙය්‍ය දුක්ඛං
- 90 වදෙ ජිවාති බිපිතෙ නසික්ඛති අනාදරො
පරිමණ්ඩලකාදිමහි සෙබ්බෙය දුක්ඛං සියා
- 91 යො භණ්ඩගාරෙ පසුතොව භණ්ඩකං
මාතුක පාවිතනියමස්ස ගොපයෙ
දවාය නිතෙනපි ජාතිආදිනා
වදෙය්‍ය දුබ්භාසිතමුත්තමමුත්ත යො

පකිණ්ණක හිදෙදසො නිසීනො.

- 92 උපජ්ඣාවෙරවත්තං ව ගමිකාගන්තුකමපි ව
සෙනාසනාදිවත්තං ව කාතබ්බං පියසීලිනා
- 93 භත්තපාසෙ සීනො කිඤ්චි ගතිතබ්බං දදෙ තිබ්බා
ගහෙතුකාමො ගණේහය්‍ය විධායං සම්පටිගහනො
- 94 සංඝාටිමුත්තිරුසබ්බං තථා අනන්තරවාසකං
එතං ඉමං අධිස්ථාමි තථා පච්චුබ්බමිති

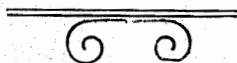
- 95 ඉමං ඉමානි එතානි එතමපි විවරනා වා
පරික්කාරවොලානිති තථා පච්චුබ්බරාමිති
- 96 එතං ඉමං අභිසාමි පතතං පච්චුබ්බරාමිති
එවං පච්චුබ්බරෙඛිසෙ විවරාදිං යථා විඛි
- 97 සඤ්චරිතතං චිතා සෙසා සචිත්තා ගරුකානාමා
අච්ඡින්නං පරිණතං හිත්වා නිසංගහි යමචිත්තකං
- 98 පදසො ධම්මං දුට්ඨෙ සෙය්‍යා ඉත්ථි යා ධම්මදෙසනා
දුට්ඨෙ සෙනාසනානිපි සිබ්බනං විවරස්සපි
- 99 පචාරිතං සුරුපානං පඤ්චසානනිධිආදිකං
ජොතිත්ථුජ්ජාලනඤ්චෙව කප්පබ්බුමනාදියං
ගාමප්පචෙසනනොනෙ පාචිත්තිසු අචිත්තකා
- 100 පකිණ්ණකෙසු උද්දිස්ස කතං හිත්වාඤ්ඤමංසකං
එකත්ථරණපාපුරණං එකමඤ්ඤෙ තුච්චතං
- 101 එකතො භුඤ්ජනඤ්චාපි නච්චගිතාදිසත්තපි
අකායබ්බකිනඤ්චාපි පතතහත්ථකචාටකං
අචිත්තකමිදං සබ්බං සෙසමෙත්ථ සචිත්තකං
- 102 විතිකකමචිතෙනන සචිත්තකමචිත්තකං
පඤ්ඤානිජානනෙනාපි වදනතාවරියා තථා
- 103 පුබ්බකරණාදිකං කත්වා උපොසථපචාරණං
නච්චා දිපිතං සබ්බං කාතබ්බං පියසීලිතා
- 104 පාරිසුඛිඅභිසාන සුත්තදූදෙසවසා තිඛා
ගණපුග්ගලසංඝා ව තං කරෙය්‍යං යථාකකමං
- 105 වාතුදදසො පණ්ණරසො සාමග්ගිදිනතො තිඛා
දිනපුග්ගලකත්තබ්බා කාරතො තෙ නචෙරිතා
- 106 තයො තයොති කත්වා දිනපුග්ගලභෙදතො
තෙචාචී චෙකචාචිති නච චුත්තා පචාරණා
- 107 කතතිකන්තිමපකකමිතා හෙමං එග්ගුණපුණ්ණමා
තස්ස අන්තිමපකකමිතා ගිමිතා ආසාලිතිපුණ්ණමා
වස්සකාලං තතො සෙසං චතුච්ඡිසතුපොසථා
- 108 වාතුදදසා ඡ එතෙසු පකකා තතිසසත්තමා
සෙසා පණ්ණරසා ඤෙය්‍යා අසාරස උපොසථා

- 109 ඡන්දං දමම් ඡන්දං මෙ හර ඡන්දං මෙ ආරොවෙහිති ඡන්දං දතබ්බං.
- 110 පාරිසුඛිං දමම් පාරිසුඛිං මෙ හර පාරිසුඛිං මෙ ආරොවෙහිති පාරිසුඛි දතබ්බං.
- 111 පචාරණං දමම් පචාරණං මෙ හර පචාරණං මෙ ආරොවෙහි මමඤ්ඤාය පචාරෙහිති පචාරණා දතබ්බං.
- 112 ආපතනිදෙසකොන අහමහනොන සමඤ්ඤා නානාවඤ්ඤා ආපතනියො ආපජ්ජිං නා තුමහමුලෙ පටිදෙසෙමිති වචා පස්සාසි ආවුසො නා ආපතනියොති පටිගහණනනොනනුතොන ආමි හනොන පස්සාමිති වචා පුත පටිගහණනනොන ආයතිං ආවුසො සංවරෙය්‍යාසිති වුතො සාධු සුඤ්ඤා හගොන සංවරිස්සා මිති තිකඛන්තුං වචා දෙසෙනබ්බං.
- 113 විමතිං ආරොවෙනොන අහමහනොන සමඤ්ඤාසු නානා වඤ්ඤාසු ආපතනීසු වෙමතිකො යද නිබ්බෙමතිකො හවිස්සාමි තද නා ආපතනියො පටිකරිස්සාමිති තිකඛන්තුං වචා ආරො වෙනබ්බං.
- 114 අජ්ජ මෙ උපොසථො පණණරසො වාතුදදසොති වා අධිඤ්ඤාමිති තිකඛන්තුං වචා පුගලෙන අධිඤ්ඤාපොසථො කාතබ්බං.
- 115 චිත්ත පන ථෙරෙන පරිසුඤ්ඤා අහං ආවුසො පරිසුඤ්ඤාති මං ධාරෙහිති තිකඛන්තුං වතබ්බං.
- 116 නවකොනාපි තථෙව වතබ්බං අහමහගොන මං ධාරෙථාති වචනමෙව විසෙසො.
- 117 තිත්ත පන සුණන්තු මෙ ආයසමනො අජ්ජපොසථො පණණ රසො වාතුදදසොති වා යද යස්මන්තානං පන්තකල්ලං මයං අඤ්ඤාමඤ්ඤං පාරිසුඛිඋපොසථං කරෙය්‍යාමාති ඤාතතිං ථපෙචා පටිපාටියා වුත්තනගෙනෙව පාරිසුඛිඋපොසථො කාතබ්බං.
- 118 අජ්ජ මෙ පචාරණා පණණරසි වාතුදදසිති වා අධිඤ්ඤාමිති තිකඛන්තුං වචා පචාරෙනබ්බං.
- 119 චිත්ත පන ථෙරෙන අහං ආවුසො ආයසමනං පචාරෙමි දිසෙන වා සුතෙන වා පරිසුඤ්ඤාය වා වදන්තු මං ආයසම අනුකමං උපාදාය පස්සනොන පටිකරිස්සාමිති තිකඛන්තුං වචා පචාරෙනබ්බං.

- 120 නවකෙනාපි තථෙව වත්තබ්බං භනොති වචනමෙව විසෙසො
- 121 තිසු වා වතුසු වා පන සුණ්ණානු මෙ ආයස්මිනො අජ්ජ පචාරණා පණණරසී වාතුද්දසීති වා යද්දයස්මිනොනං පත්ත කල්ලං මයං අඤ්ඤමඤ්ඤං පචාරෙය්‍යාමාති ඤාතං ධපෙත්වා ථෙරෙන අහං ආවුසො ආයස්මිනො පචාරෙමි දිඨෙන වා සුතෙන වා පරිසංඝාය වා වදනානු මං ආයස්මිනො අනු කමං උපාදය පස්සනො පටිකරිස්සාමීති තික්ඛන්තං වත්වා පචාරෙතබ්බං.
- 122 නවකෙනපි තථෙව පටිපාටියා පචාරෙතබ්බං භනොති වචන මෙව විසෙසො
- 123 වතුති අධිකෙසු පන සුණ්ණානු මෙ ආවුසො සංඝො අජ්ජ පචාරණා පණණරසී වාතුද්දසීති වා යදි සංඝස්ස පත්තකල්ලං සංඝො පචාරෙය්‍යාති ඤාතං ධපෙත්වා වුඤ්ඤතරෙන සංඝං ආවුසො පචාරෙමි දිඨෙන වා සුතෙන වා පරිසංඝාය වා වදනා මං සංඝො අනුකමං උපාදය පස්සනො පටිකරිස්සාමීති තික්ඛන්තං වත්වා පචාරෙතබ්බං.
- 124 නවකෙනපි තථෙව පටිපාටියා සංඝං භනොත පචාරෙමි දිඨෙන වා සුතෙන වා පරිසංඝාය වා වදනා මං සංඝො අනු කමං උපාදය පස්සනො පටිකරිස්සාමීති තික්ඛන්තං වත්වා පචාරෙතබ්බං.

වත්තාදිතිදෙදසො නිවසිනො

නිසීතා මූලසිකඛා පාළි.

සංවණිණිත පද්‍යක්‍රමණිකාව.

8

	පිට.		පිට.
අකාල විවර.	38	උපජක්ඛාවෙර වහනං ව	
අතිලානො	68 79	ගාමිකාගනානුකම්පි ව	98
අවජ්ඣුපයනොපි වා	49	උපලාලනෙ	94
අඤ්ඤපදෙසං	27	මමසනනසං	52
අඤ්ඤානු සුපිනා	29	කප්පබ්බිද්දං	69
අඤ්ඤානු සමයා	43	කප්පියං	45
අඤ්ඤානිකාය	41	කලලකො	93
අත්තනොකාම පාරිවරියාය	34	කායසංසගරාගෙන	31
අත්තනො සාතනෙ	92	කුරුවිඤ්ඤා සුතෙතන	79
අතිරිතනං අකාරෙණි	64	ගරුකං	17 29
අදිනනං	5	ගරුකා	71
අධිචානං	38	ගරුභණ්ඩං	73
අධිවිචානුපොසපො	108	වාචෙතු කාමො	35
අධොත අලලපාදෙති	88	ජපපුත්තරිං	57
අධානං	92	කානාදිහෙදං	26
අනනුඤ්ඤාන කිම්බනො	91	ඤ්ඤානකණේ	27
අනාපුච්ඡිත මංසං ව	76	යපෙණි පාරිවට්ඨකං	63
අනුඤ්ඤානෙති	85	නිවිවරං	40
අනුපසම්පන්නෙනෙව	56	නිධා	99
අප්පවාරිත මඤ්ඤානිං	43 50	නිපට්ච්ඡින්නාකං	78
අමුලනම්ම වත්තනා	35	ථෙය්‍යාය	7
අසමානාසනිකෙන	84	ථුලලවයං	73
ආද්‍යසාදිමති	81	විධා	99
ආපදං	92	දනනාකසොදකං විනා	66
ඉත්ථිං	34	දීඝාසනෙ	84
ඉත්ථියං	56	දීඝ කෙසධාරණේ	87
ඉත්ථිරූපාදිං කාරයෙය්‍යවා	93	දුක්කවං	75
ඉත්ථි සඤ්ඤී	32	දුමුලලං	58 70
උත්තිතනානුප සම්පන්න		දුමුලලවාචාසාදෙන	32
නානා සංවාසකාදිනං	82	දෙසනාරොවනාදිමති	90
උච්චාසන මහාසනෙ	82	ධඤ්ඤං	86
උද්දිසං කතකමපිව	76	තවකෙන භික්ඛුනා	8
උදකෙ භසධමෙම	68	තවච්චර	70
උපකකමම	28 32	තවෙරිනා	104
		නිසංගනියං	38
		නිසජ්ජං	67

	පිට.		පිට.
පඤ්චකානුකූල උභය		රතන.	86
පනෙත සති	48	රතනතනයං ආරබ්භ	94
පඤ්චසාධනාදරසු	7	වදනු මං සංඝො	114
පටිසංචාරං	91	වධකවෙනසා	21
පඨවිඤ්ච අකප්පියං	59	වසෙ වසං	91
පතනං	46	විඤ්ඤාපෙණිකාසං	43
පභවනාසංකො	95	විඤ්ඤාං විනා	57
පමාණිකං	46	විශොජෙති	22
පරාජිකො	24	විනාදිරොපිමෙ	87
පරිණතං	50	ලාභං	50
පරිණාමෙති	51	ලෙසමතතං	36
පරිකමමකතං භිතති.	89	සංඝාටියා	90
පරිභණ්ඩනෙන	96	සංඝං භනෙන පචාරෙමි	113
පචාරණං	104	සංඝිකං	61
පචාරණං දමමි	107	සවිතතකමවිතතකං	103
පචාරෙතාන භොජනං	63	සඤ්ජං	35
පචෙසනසිතුධාරපටිසේ	4	සත්තමෙව වත්තිකමෙව	74
පාරිසුඛි.	106	සත්තභික්ඛං	72
පාරිසුඛි උපොසථො	110	සත්තිධි භොජනං	65
පිටකතනයං ධමමං	53	සත්තිමිතතං	5
පුරාණ විවරමපන	42	සප්පිනෙලාදිකමපන	49
පෙසුඤ්ඤාහරණේ	52	සප්පිතතාදිකං	66
භූතගාමං විකොපෙය්‍ය	60	සමපජාන මුසාවාදෙ	
භූමියං	95	පාවිතතියං	51
මග්ගතනයෙ	5	සමාධෙ	88
මඤ්චපිට්ඨක	95	සමයං විනා	40
මනුස්සපාණං	20	සතිකාන තීරතතියං	56
මනුස්සජාතියං	27	සත්තතො	67
මනුස්සිත්ථි.	31	සහධම්මිකෙ	45
මානුසං භණ්ඩං	6	සිකතිතුං	3
මාසකං	48	සිකතො	63
මිසනෙන	96	සුණමානං	33 35
මූලසිකධං	2	සුරාමෙරය පානෙපි	68
මෙට්ඨනං	33	සෙය්‍යං	62
මොචෙතුකාම විතෙනන	28	හත්පාසෙ සිතො	99
යථාකකමං	103	හදයෙ අසන්නං	27
යාවමානො	34		
යාවකාලිකං	65		

සංවණ්ණිත පදනුක්‍රමණිකාව

හිමි.

සිටිමැට්ටු.

ශ්‍රී ලංකා පාලන.

පිට.	පෙළ.	අශ්‍රය.	ශ්‍රය.
2	19	තද්දිපතො	තද්දිපතො
2	25	පොතප්පානං	පොතප්පානං
4	15	පාරාජකාපාලි +	පාරාජකපාලි
4	27	පරාජකාවට	පාරාජකාවට
6	20	සංඛිං	සංඛිං
7	2	විපයඝායක	විපයඝායක
7	26	දුකුලාවට +	දුකුලාවට
8	4	නිපති ආකම්පති	නිකම්පති ආපතති
8	11	සිතින්	සිතින්
12	5	සාහසිකය	සාහසිකය
15	10	කමම	කමම.
20	23	මිණිස් +	මිණිස්
21	13	තත්ත්වපත්ත	ප්‍රත්‍යත්ත
27	21	පාරාජකා නිදේශය	පාරාජකනිදේශය
31	28	මණ්ඩපිං	මණ්ඩපිං
33	31	මාගකායි	මාගමකායි
34	23	0	10
39	22	නිසංගතියං +	නිසංගතියං
58	5	විනා	විනා
59	26	මතතිකා	මතතිකා
62	16	භූමමසාරණ	භූමමසාරණං
72	23	මිහට	පුලලවිටයං (මිහට)
73	19	විනිශ්චයනායි	නපුංසක ප්‍රථමායි
74	16	සත්තිකමම	සත්තිකමම
88	5	සර්පාහණේ +	සර්පාහණේ
100	25	පරිසකාරවොල	පරිසකාරවොල
106	29	පවුරුණු	පවුරුණු
107	1	දමමි	දමමි
107	7	සුතෙතනවා	සුතෙතන වා
107	28	පටිගණනනනන	පටිගණනනනන
108	1	සාධුසුඬු	සාධු සුඬු
108	17	කෙරෙමි	කරන්තෙමි
109	24	භික්ෂුන්	භික්ෂුන්
111	29	පරිසකාරයවා	පරිසකාරයවා

+ මෙබඳු තැන් මෙසේම ශ්‍රී ලංකා පාලන විස සුභ.

